AD CASUS CONSCIENTIÆ

DE MANDATO

OLIM

EMINENTISS. ET REVERENDISS. DOMINI DOMINI

PROSPERI LAMBERTINI

S. R. E. CARD. AC BONONIÆ ARCHIEP.

DEINDE

SANCTISSIMI D. N. PAPÆ

BENEDICTI XIV.

PROPOSITOS AC RESOLUTOS

APPENDIX NOVISSIMA

Opus Confeſſariis omnibus atque animarum curam gerentibus perutile ac neceſſarium.

VENETIIS,

MDCCLXVIII.

TYPIS BARTHOLOMÆI OCCHII,

SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

Digitized by Google

STUDIOSO
THEOLOGIÆ MORALIS
LECTORI
TYPOGRAPHUS.

Conſcientiæ Caſibus in Bononienſi Diœceſi de Mandato Sanctiſs. BENEDICTI XIV. *Pontificis, in unaquaque pene re propoſitis, ac ſapientiſſime reſolutis, quos elegantioribus typis nuperime iterum deſcriptos publici feci juris, Appendicem hanc adjicere optimum viſum eſt, quæ caſus illos complectitur, qui immediate ſubſequentibus annis, ab*

Digitized by Google

anno nimirum MDCCLII. *ad annum uſque* MDCCLVIII. *nclusive, in quo idem Pontifex e vivis exceſſit, Eminentiſs. a Reverendiſs. S. R. E. Cardinali Vicentio Malvetio, Urbis ejuſdem Archiepiſcopo curante, diſcuſſi ſunt. Haud repetam, quantum inde Theologia Morali adjumenti accedat, quum id ſatis ſuperque ſtudioſo cuilibet hujuſmodi libros pervolventi, ac diligenter excutienti innoteſcat. Interim ut cœpta mea, ea, qua aſſoles, gratia proſequaris, curamque meam perhumaniter excipias obſecro obteſtorque. Vale.*

A N-

Digitized by Google

ANNO MDCCLII.

MENSE JANUARII.

CAS. I. Titius accepit par boum Caii, ipſo inſcio, & ſolum id ſciente filiofamilias ejuſdem Caii. Dum autem illis Titius uterentur, unus cecidit, & notabiliter deterior ſactus eſt. Q. an Titius teneatur reparare omne damnum, quod Cajus paſſus eſt? Reſpondeo cum diſt. Vel filiusfamilias, quo ſciente Titius par boum accepit, de conſenſu Patris rem domeſticam gerebat; & tunc dico, Titium non teneri ad omne damnum, neque ad partem damni, quod Cajus paſſus eſt, ſi debitam circa boves curam adhibuit, iiſdemque uſus eſt uſu ac tempore debito, nec ullum præceſſit pactum de damno reparando in omni etiam ſortuito eventu. Ratio eſt, quia in tali caſu res ita ſe habet, perinde ac ſi idem Cajus par boum ipſi commodaſſet; & damnum, quod Cajo evenit, eidem contigit non ex culpa Titii, ſed ex mero caſu fortuito, pro quo Titium non teneri patet ex cap. unico de Commod. Vel filiusfamilias, quo ſciente &c. non gerebat rem domeſticam de conſenſu Patris; & tunc ſubdiſtinguo: Vel Titius accepit par boum cum rationabili præſumptione, quod Cajus eſſet conſentiens; puta, quia hic pluries ipſi boves commodaverat ad talem uſum, ſeque promptum exhibuerat ad eos ipſi commodandos in ſimili circumſtantia; vel accepit par bouum ſine hac rationabili præſumptione. Si primum, dico, Titium ad nihil teneri, ſi ſe geſſit ut ſupra, ac inter ipſum & Cajum nunquam adfuit pactum &c. nam etiam in hoc caſu Titius non fuit in culpa ratione acceptionis, ac uſus boum, neque ratione damni ſecuti. Non ratione acceptionis, ac uſus boum, quia rationabilis præſumptio Domini conſentientis eximit a culpa. *L. Inter eos*, §. *Recte*, ff. de Furt. & colligitur ex S. Thom. 2. 2. quæſt. 32. art. 8. ad 1. Non ratione damni ſecuti, quia de contingentibus nihil omiſit, ut hoc non accideret; quod pariter eximit juxta Gregorium IX. in cap. fin. de injur. & damn. dat. Si ſecundum; dico, Titium teneri reparare omne damnum Cajo, ſi, bobus apud hunc extantibus, tale damnum *certo* ſecutum non fuiſſet. Ratio eſt, quia tunc omne damnum evenit Cajo ob injuſtam boum acceptionem, & uſum eorumdem factum a Titio, qui per hujuſmodi actio-

Digitized by Google

nes evaſit malæ fidei poſſeſſor, ideoque obligatus etiam in caſu fortuito ad totius damni reparationem. Addidi illam particulam *certo*; in dubio enim vult De Lugo diſp. 18. num. 137. Titum teneri ſolum pro ratione dubii, cum incertum ſit an damnificaverit. At Bonacina, Tamburinus, aliique commun. docent, Titium etiam in dubio obligari ad refectionem totius damni, quia Cajus jus certum habebat ne injuſte privaretur poſſeſſione rei ſuæ; quod jus, utpote anterius ad dubium, an hos apud ipſum deterior factus fuiſſet, debet ſupervenienti dubio prævalere, ac læſum integre reparari.

CAS. II. Aquis immerſus inventus eſt Senex, quem fama eſt pridie dixiſſe, ob inopiam ſe in deſperationem abire, ac velle ſe in flumen dejicere. Q. an ei danda ſit Eccleſiaſtica Sepultura?

Reſpondeo affirmative; ut enim iſtam privetur, debet clare ac manifeſte conſtare, quod ipſe ex deſperatione, vel iracundia ſemetipſum in flumen dejeceret, ſibique tali modo mortem conſciverit: prout explicant Canonem *Placuit* 23. quæſt. 5. & Rubricam Ritualis Romani de Exequ. DD. commun. nam in dubio Cadaver ſepeliendum eſt in loco ſacro, cum eo tunc in partem ſavorabilem, ac mitiorem ſit inclinandum, ut ex cap. *Sacris* de Sepult. & Can. *Non æſtimantes* 23. quæſt. 2. cum D. Antonino tradit Diana Op. coord. tom. 5. tract. 1. reſol. 214. Atqui in caſu clare, ac manifeſte non conſtat, Senem ex deſperatione, vel iracundia ſe in flumen dejeciſſe, ſibique tali modo mortem conſciviſſe; fama enim eſt de dicto non de facta, ergo &c. Neque dicas, dari in caſu præſumptionem facti vehementem, erutam primo ex eo, quod non conſtet, ipſum ab alio in flumen fuiſſe dejectum; ſecundo ex deliberatione, quam pridie habuit, ſe in flumen dejiciendi; & ſic cum præſumptio vehemens probet delictum, cap. *Afferte* 2. de Præſumpt. tenendum eſſe, quod ſe in flumen dejecerit, ideoque &c. Contra enim talis præſumptio non vehemens, ſed ſutilis dici debet; nam ſi non conſtat, ſenem ab alio in flumen fuiſſe dejectum, etiam non conſtat de oppoſito, neque quod ipſe ſe in flumen dejecerit; idque potuit ei evenire ex caſu fortuito, aut in aliqua mentis alienatione, ut cum Homobono explicat Giribaldus in 5. præc. Decal. cap. 1. dub. 8. §. 1. num. 95. Et ſi pridie dixit, velle ſe in flumen dejicere, veriſimile non eſt, quod id aſſeruerit ex corde, & vera animi deliberatione, ob magnam naturæ repugnantiam, quam quiſque, & maxime fidelis, habet ad ſui occaſionem; unde præſumptio ſtat, quod potius id protulerit ex impatientia, aut ore tantum, eo fine, ut ipſum auditiones ipſius inopiam ſublevarent: prout ſolent quandoque facere pauperes, dicentes ſe velle ire ad Hæreticos, vel Turcas. Vide Navar. Conſ. lib. 3. de Sepult. conſ. 7.

CAS. III. Sergius uxore viduatus cupit ad Ordinem promoveri; at dubitat, ſe eſſe irregularem, eo quod certo ſcit, mortuam uxorem olim per vim ſemel fuiſſe ab alio cognitam. Q. an vere ſit irregularis?

Reſp. cum diſt. Vel Sergius poſt vim uxori ſuæ ab altero illatam habuit cum ipſa maritale commercium, vel non. Si non; dico, Sergium non eſſe irregularem, adeoque poſſe ad Ordines promoveri, ut tradit Gloſſa in Can. *Si cujus*, §. *admitti*, diſt. 34. Ratio eſt, quia licite contraxerit, & conſummaverit cum ea, quæ fuit vi oppreſſa, tamen id præſtitit cum ab alio cognita non fuerat, ſicut ſupponitur, ac proinde conjunctio cum eadem apta erat repræſentare unionem ſingularem Chriſti cum Eccleſia; quamobrem etiam conjugi innocenti in Can. *Agathoſa* 27. q. 2. ac alibi in jure permittitur in caſu conſimili divertere ab uxore adulte-

ra,

ra, & ad Ordines ſacros promoveri. Si tamen Sergius, poſt vim uxori ſuæ ad altero illatam, habuit cum ea maritale commercium, dico, ipſum vere eſſe irregularem ob bigamiam interpretativam, prout habetur in dicto can. *Si cujus*, & can. *Si Laici* diſt. 34. & ratio eſt, quia tunc vere ſe immiſcuit ei, quæ ab alio jam cognita fuerat; ideoque conjunctio cum eadem inepta erat repræſentare unionem ſingularem Chriſti cum Eccleſia; quam ob rem impeditur a Sacramento Ordinis qui contraxit, & conſummavit etiam ignoranter cum ab alio corrupta. Nec ad evadendam irregularitatem prodeſt Sergio, quod ejus uxor fuerit ab alio cognita per vim, adeoque invita, & ſine culpa; cum enim hic non agatur de irregularitate ex delicto, ſe ex bigamia, quæ contrahitur etiam ignoranter, & abſque culpa, factum inſpicitur, non voluntas; diviſio carnis in plures, non culpa: & revera Sergius adhuc eſſet irregularis, ſi ejus uxor invincibiliter putans cum ipſo copulari, cum alio commixta fuiſſet. D. Thomas 4. diſt. 27. quæſt. 1. artic. 4. & commun.

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. Mevius debet Sejo in fine anni ſcuta centum; aſt quia in præſens Sejus pecunia indiget, nunc illi offert ſcuta nonaginta, duomodo ipſi faciat acceptilationem, ſeu quitantiam integræ ſolutionis ſecutæ; cui neceſſitate compulſus ſe accommodat Sejus. Q. an Mevius id licite pergat?

Respondeo neg. Si decem, quæ retinet, non ſint in refectionem æqualis damni ipſi emergentis, aut lucri ceſſantis ob hanc anticipatam ſolutionem. Ratio eſt, quia, ſecluſo hoc titulo, evincitur vel mutuare 90. ut habeat centum; quod eſt intendere lucrum ex mutuo ratione mutui, adeoque uſurarium; vel ſumpta occaſione ab indigentia Seji, huic ſolvere anticipate, ut ipſi aliquid dimittat de debito; quod ex D. Thoma opuſ. 67. pariter eſt uſurarium: *Ille*, inquit Sanctus Doctor ibid. *qui ad certum terminum debet, ſi ante terminum ſolvit, ut ei de debito aliquid dimittatur, uſuram committere videtur, quia manifeſte tempus ſolutionis pecunia vendit; unde ad reſtitutionem tenetur. Nec excuſatur per hoc, quod ſolvendo ante terminum, gravatur, vel quod ad hoc ab alio inducitur; quia eadem ratione poſſent uſurarii excuſari omnes*, Neque dicas, ad inſtantiam Seji poſſe aliquem tertium, in caſu, minoris emere ipſius creditum, ſicque etiam Mevium poſſe debitum ſuum minoris redimere. In primis enim reſponderi poteſt, quod in primo caſu creditum induit rationem mercis ultroneæ, exhibitæ a Venditore; quod non verificatur in caſu noſtro. Deinde ideo tertius poteſt &c. quia ab ſolutionem ſubeſt damno emergenti, vel lucro ceſſanti, & aliquando etiam in periculo proximo; aut valde probabili amittendi pecuniam a ſe ſolutam in totum, vel in partem; item quia exactionis tempore regulariter ſubeſt mille tricis, laboribus, difficultatibus, ac etiam expenſis pro credito exigendo; quæ incommoda, ſi a primis duobus præſciendas, non ſentit Mevius in caſu. Cæterum ſi honum omnium periculum abſit, neque tertius poteſt creditum minoris emere, ut colligitur ex S. Thoma loc. cit. necnon ex damnat. Propoſ. 41. Innoc. XI. & cum comm. probat Bonhol. a S. Fauſto de Empt. quæſt. 31.

CAS. II. Fœmina inops ſæpe vilia ſervitia præſtat cuidam familiæ; cumque aliquando ipſi parum, vel nihil retribuatur, clam aufert modo panem,

modo vinum, modo aliud quidquam, judicio ſuo æquivalens merito ſervitutis. Q. an licite?

Reſpondeo negative. Si enim parum, vel nihil ipſi aliquando tribuitur, ut plurimum tamen ſolet ei tantum retribui, quantum non ſolum adæquar, verum etiam excedit meritum ſervitii plurium dierum; quo proinde fit, ut nullus labor ab ea impenſus congrua mercede vacuetur. At demus, fœminæ id in caſu non evenire: non per hoc ipſi licet modo expoſito ſe compenſare; ſiquidem, ut licita ſit compenſatio, inter alia requiritur quod non pateat alia via mercedem ſuam commode habendi. Porro in caſu patet fœminæ alia via, nempe illam petendo. Item non debet ſumere æquivalens judicio ſuo particulari; nam ſecus aperiretur via innumeris furtis, prout loquendo de Famulis ſalario conductis communiter notant ſcribentes in 37 Propoſit. damnar. ab Innocent. XI. cum privatum ac peculiare judicium famuli, vel famulæ valde defectibile ſit, ac deceptioni obnoxium in Domini detrimentum. Quare ſaltem ex hoc titulo, quod debitas conditiones non ſervet pro licita compenſatione, fœminam in caſu illicite ſe gerere dicendum eſt.

CAS. III. Parochus, ſtatim ac Medicus Infirmis Viaticum ordinavit, directe iſtos abſolvit etiam a reſervatis Pontificis. Q. an valide?

Reſpondeo affirmative. Ratio eſt, quia licet Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 7. præciſe aſſerat, in Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuiſſe, ut nulla ſit ſervatio *in articulo mortis*; nec verbum faciat de ſolo gravi mortis periculo, in quo ſolent Medici infirmis Viaticum ordinare, & quod aliqualiter differt a mortis articulo; nihilominus quia articulus mortis, & grave mortis periculum in caſu noſtro, ex communi Eccleſiæ uſu, pro eodem ſumuntur, prout ex cap. *Eos, qui de Sent. Excommun.* in 6. non obſcure colligitur; ideo non ſolum valide, ſed etiam licite Parochus directe abſolvit etiam a reſervatis Pontifici infirmos, queis Medicus, uti ſupponitur non imperitus, Viaticum ordinavit; nam *omnes Sacerdotes*, ut ait Concilium loc cit. *tunc quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis, & cenſuris abſolvere poſſunt*. Diverſimode tamen ſentiendum ſi mortis periculum eſſet ſolum probabile, ut ſuſe ac docte oſtendit Beja part. 3. caſ. 8.

MENSE MARTII.

CAS. I. Sacerdos per bimeſtre ſubſtitutus a Capellano ad quotidie celebrandum pro Teſtatore, cauſa infirmitatis omiſit ſex, aut octo Miſſas. Hoc non obſtante, prætendit etiam pro his ſolutionem ſtipendii. Q. an æqua ſit iſta prætenſio?

Reſpondeo negat. Ratio eſt, quia cum onus celebrandi, aut celebrare faciendi pro Teſtatore, adhæreat Capellano, & non Subſtituto, hic præſtat nudum miniſterium, ac ita ſe habet perinde ac ſi eſſet dietim conductus ad celebrandum pro eodem Teſtatore, ut recte tradit Roſignol. de Euch. quæſt. 13. art. 14. hinc ſicuti dietim conductus pro aliquo opere, poteſt ſolum eam mercedem prætendere, quæ correſpondet diebus, quibus poſuit opus præſtitutum (quicquid ſit an aliis diebus omiſerit opus ob infirmitatem, vel ob aliam cauſam); ita Sacerdos dietim conductus ad celebrandum per Teſtatore poteſt ſolum &c. Addo, quod quando Capellanus non tenetur oneri ſatisfacere per ſeipſum, ſed poteſt celebrare per alium, tunc ſi ob infirmitatem, vel ob aliud impedimentum ipſe celebrationem omittat, & per alium non celebret, nequit accipere, aut retinere

nere ſtipendium Sacrificiis omiſſis correſpondens, ni ſuppleat Miſſas non celebratas, ut ex SS. D. N. Papa Benedicto XIV. & Fagnano adnotavi ad 1. Junii 1750. cum in tali caſu intelligatur, Teſtatorem voluiſſe implementum oneris abſolute, adeo ut ob impedimentum Capellani omitti non poſſit, cum per alium impleri valeat. Homobonus Exam. Eccleſ. part. 1. tract. 4. cap. 13. quæſt. 122. Ergo multo minus illud prætendere poteſt Sacerdos in caſu. Vide Bonacin. de Euchar. quæſt. ult. punct. 7. ſ. 2. num. 17.

CAS. II. Teſtator reliquit pro anima ſua centum Miſſas, aſſignato pro qualibet duplici julio. Executor tamen teſtamentarius animo reputans, ſe rem gratiorem illi facturum, ſi, abſque majori hæredis gravamine, numeroſiori ſuffragio illi ſuccurrat, facit pro eo celebrare Miſſas biſcentum ſtipendio unius julii. Q. an recte ſe gerat?

Reſpondeo negative. Cum enim Teſtator numerum Miſſarum, & ſtipendium earumdem expreſſe taxaverit, illius mens, ac voluntas abſolute debet impleri, & tanquam lex obſervari; cum nullum ex una parte inde ſequatur abſurdum, ex alia majus ſtipendium conferat ad majus Teſtatoris ſuffragium; ut docet Franciſcus Lugo de Sacram. lib. 3. cap. 12. quæſt. 5. num. 50. Quare Executor teſtamentarius male ſe gerit illius diſpoſitionem variando; præcipue cum iſthæc variatio vergat in Celebrantium præjudicium; non ſit ei a Teſtatore permiſſa, ſitque aliquo modo contraria Decreto S. Congregationis Concilii ſub Urbano VIII. quo præceptum fuit, ut abſolute tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint a Teſtatore.

CAS. III. Pœnitens juſta de cauſa dimiſſus inabſolutus, petit a Confeſſario ſchedulam peractæ ab ipſo Confeſſionis. Q. an illi hanc facere teneatur?

Reſpondeo cum diſtinctione. Vel ſchedula poteſt illi denegari ſine ſcandalo, infamia, & abſque violatione ſigilli; & in hoc caſu dico, Confeſſarium non teneri illam facere Pœnitenti; nam tunc neque iſte jus habet ad idem, neque Confeſſarius ulla obligatione, aut aliquo gravi motivo urgetur ea cooperari occultationi pravi ſtatus ejuſdem; maxime cum Pœnitens a ſemetipſo ſe in hoc voluntarie poſuerit, adeoque ſpectet ad ipſum invenire modum, quo ſuam pravitatem occultet. Bonacina de Pœnitentia diſp. 5. quæſt. 6. ſect. 5. punct. 4. num. 7. Lugo quæſt. 23. num. 87. aliique. Vel nequit illi denegari abſque ſcandalo, vel infamia, aut ſine violatione ſigilli; & in hoc caſu dico, Confeſſarium teneri ſchedulam facere Pœnitenti, quia ſcandalis eſt obviandum, & Sacramentale ſigillum debet illæſum ſervari, necnon fama proximi apud adſtantes; cum ad hunc finem Chriſtus Dominus iniquiſſimo Judæ ipſammet Euchariſtiam non denegaverit. Diana part. 5. tract. 11. reſol. 22.

MENSE APRILIS.

CAS. I. SEmpronius in Confeſſione ſe accuſat, quod in materia gravi de uno temere judicavit, & alteri grave malum deſideravit. Q. 1. an ſit neceſſe, quod exprimat quid, & de quali perſona temere judicaverit.

CAS. II. Q. 2. an debeat explicare qualitatem mali, ac perſonæ, cui malum deſideravit.

Reſpond.

Reſpond. ad I. ſaltem per ſe loquendo, neceſſe non eſſe, quod exprimat quid, & de quali perſona temere judicaverit. Ratio pr. par eſt, quia licet eſſe furem ex. gr. etiam in genere moris non ſit idem, ac eſſe v. g. adulterum, tamen in ordine ad judicium temerarium qualitas rei judicatæ de materiali ſe habet; hoc enim ſpeciem ſuam ab eo deſumit, quod interne injuſte lædat bonam exiſtimationem proximi, violetque jus, quod quiſque habet, ne aliquis de ipſo mole ſentiat ſine ſufficienti & rationabili motivo. Unde cum tale jus, ac bona exiſtimatio læditur, ſive quis ab alio temere judicetur adulter, ſive fur, ſive &c. ideo hujuſmodi judicia formaliter ac ſpecifice non differunt, adeoque &c. quamvis ratione rei judicatæ unum ſit gravius alio; nam magis & minus reſpectu judicii non variat ſpeciem. Ratio ſec. par. eſt, quia de quocumque efformetur judicium, temerarium ſemper, malitia formali hujuſce peccati in eo ſita eſt, quo interne injuſte læditur bona exiſtimatio proximi, & jus, quod quis habet ad illam, donec non habentur judicia ſufficientia in contrarium. Huic ſicuti bona exiſtimatio unius ſpecie non deffert a bona exiſtimatione alterius (idem dic de jure ad eamdem); itaneque ſpecie differt interna injuſta læſio talis exiſtimationis, ac juris, ſive ſit unius, ſive alterius. Dixi ab initio, *ſaltem per ſe loquendo*, eo quia nonnullii volunt contra Azorium part. 3. lib. 13. cap. 5. dub. 1. quod circumſtantia perſonæ quandoque judicio temerario addat diverſam malitiam ſpecificam: ſic, inquiunt, quando eſt de Patre, addit malitiam contra Pietatem; ideoque in tali caſu debet exprimi qualitas perſonæ. Vide Giribaldum de Pœnit. cap. 8. dub. 3. ſ. 2. num. 63.

Reſp ad II. cum diſt. Vel illi deſideravit grave malum deſiderio efficaci, vel inefficaci. Si primum; dico, Sempronium explicare debere qualitatem mali, ac perſonæ, cui &c. ſi qualitas perſonæ talis ſit, ut in dicto ſenſu ſuperaddat actui malitiam ſpecie diverſam. Ratio eſt, quia voluntas efficax fertur in malum deſideratum prout eſt in ſe, & ab eo ſpecificatur: propterea ſive alteri grave malum deſideraverit in bonis corporis, ſive illis fortunæ, ſive in eis famæ, ſive mortem, ſive ægritudinem &c. tenetur mali qualitatem exprimere una ſimul cum malitia ſpecifica perſonæ (quatenus hæc illam addat), ut manifeſtatur peccatum ſecundum totum ſuum eſſe formale ac ſpecificum. Si ſecundum, dico, Sempronium non teneri explicare qualitatem mali, quia voluntas ineſficax, prout eſt cum quis dicit: Vellem quod talis proximus periret, aut ægrotaret &c. non fertur in malum ut tale in ſpecie, ſed generice, quatenus eſt malum proximi, ejuſque depreſſivum, in quo omnia ea mala conveniunt Puteobonellus de Pœnit. quæſt. 3. art. 4. n. 6. Quoad perſonæ poſtea qualitatem, eam tenetur etiam in hoc caſu explicare, ſi hæc talis ſit, ut ſuperaddat illam diverſam malitiam ſpecificam: ſecus vero ſi e contra: nam in primo caſu ſine tali explicatione non manifeſtatur peccatum in omni ſpecie, bene vero in ſecundo.

CAS. III. Confeſſarius juſta de cauſa differt Abſolutionem pœnitenti ad octo, vel decem dies. Hic tamen non redit ad ipſum, ſed alium convenit, penes quem integram Confeſſionem inſtituit. Q. an ſi hoc fiat abſque rationabili motivo, vacet culpa?

Reſp. id culpa non vacare. Ratio eſt, quia non eſt abſolute liberum, ac licitum Pœnitenti Sacramentum inchoatum relinquere, ac effugere juſtum judicium Sacerdotis, cui jam ſe ſubdidit, quique ei diſtulit Abſolutionem ob rationabile dubium de ipſius debita diſpoſitione; ſic enim fit aliqualis injuria Sacramento, ac Judici. Hinc Suarez de Pœnit. diſp. 38. ſect. 7. num.

num. 4. & Duardus eod. tr. diſp. 9. ſect. 5. ob eamdem rationem inquiunt non licere Pœnitenti, qui uni Sacerdoti ſe ſubjecit, ejus pœnitentiam, alioquin congruam, & abſolutionem recuſare, ac alium adire? nam ſic imperfectum relinquitur ſine cauſa Pœnitentiæ Sacramentum, & judicium jam cœptum: Addo, in communi ſententia illicitum eſſe omittere ſine cauſa ſatisfactionem, quamvis hæc ſpectet ad ſolam Sacramenti integritatem; ergo etiam illicitum dici debet ſine cauſa omittere, id, quod complet ac perficit Sacramentale judicium.

MENSE MAII.

CAS. I. Cajus tradit Paſtori quinquaginta Oves paſcendas, & cuſtodiendas, ſuperaddito pacto, quod ſi aliqua ex ovibus pereat, utrique pereat; ſi vero non pereat, ſibi detur integrum Capitale, & poſtea fructus æqualiter dividantur. Q. an talis contractus ſit licitus.

Reſp. eum eſſe per ſe illicitum. Ratio eſt, quia cum Paſtor oves, uti ſupponitur, Cajo non aſſecuraverit, nec earum fuerit ab illo factus condominus, juſtitia exigit, quod ſicuti totum dominium ovium remanet penes Cajum, ita & penes ipſum ſtet omne periculum earumdem; & ſic ſi aliqua ex ovibus pereat, neque partialiter Paſtori pereat, ſed tota Cajo; ſiquidem omnia jura clamant, quod in hiſce caſibus ſi res perit, Domino perit: & Paſtor ſolum tenetur ad refectionem quando fuit in dolo, & culpa. Additur, non dari in caſu æqualitatem in gravamine; prout requiritur ad hoc ut contractus ſit licitus; nam Paſtor adſtringitur ſolvere medietatem ovis, ſicuti Cajus, ſi qua ex ovibus pereat, & inſuper illi adjungitur onus cuſtodiendi, ac paſcendi omnes oves ſine ulla compenſatione tanti gravaminis: ex quo patet manifeſte injuſtitia contractus. Giribaldus de contr. cap. 12. dub. 6. num. 54.

CAS. II. Perexit Sejus Liburnum ad emendas merces pro Societate; ibique ſebri apprehenſus, per duos menſes lecto decubuit. Q. 1. an expenſæ factæ pro ejus curatione ſpectent ad totam Societatem?

CAS. III. Q. 2. an ex expenſis, ab eo factis toto abſentiæ tempore, id detrahi debeat, quod domi ſuæ inſumpſiſſet?

Reſp. ad primum cum diſt. Vel iſta profectio Liburnum ex veriſimilibus conjecturis fuit cauſa proxima talis infirmitatis; & tunc dico, expenſas factas pro ejus curatione ſpectare ad totam Societatem; vel non fuit cauſa proxima &c. & tunc dico, expenſas &c. non ſpectare ad totam Societatem. Ratio primæ partis eſt, quia cum in eo caſu ipſa Societas fuerit cauſa profectionis, ex qua proceſſit infirmitas, cenſetur etiam cauſa ipſius infirmitatis, ac expenſarum pro Seji curatione factarum: quod enim eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati ab eadem. Hinc ſicuti ſpectant ad totam Societatem expenſæ factæ pro ipſa profectione; ita & quæ factæ fuerunt pro Seji curatione. Idem dic, ſi febris proceſſiſſet ab extraordinaria Seji defatigatione, cui ſubeſſe debuiſſet, ut rite perageret negotium Societatis. Ratio ſecundæ partis eſt, qui in eo caſu Sejus cenſetur quidem febri apprehenſus occaſione rei agendæ pro Societate; at non cauſa Societatis, vel rei ad ipſam ſpectantis; prout recte diſtinguunt Bartholomæus a S. Fauſto de Soc. diſp. 7. quæſt. 31. & alii paſſim. Hinc, ſecluſo pacto ac conſuetudine in contrarium, quibus indubie ſtandum eſt in hiſce contingentiis, in hoc ſecundo caſu febris Seji creditur proveniſſe a naturali ipſius indiſpoſitione, & mala affectione perſonæ;

proin-

proindeque aliud de jure prætendere non poteſt, quam id, quod manendo domi ſuæ pro curatione non inſumpſiſſet, ut contra Molinam diſp. 118. tradit Roſignolus de Soc. præn. 13.

Reſp. ad ſecundum, ſtando rigori juris, probabilius videri quod id detrahi debeat. Ratio eſt, quia ex l. *Si fratres* §. *Si quis ex Sociis ff. pro Socio*, in hoc caſu eæ tantum expenſæ ſunt Societati imputandæ, quæ factæ fuerunt cauſa negotiationis, & in ordine ad ipſam. En verba legis: *Si qui ex Sociis propter Societatem profectus ſit, veluti ad emendas merces, eos dumtaxat ſumptus Societati imputabit, qui* (nota) *in eam rem inſumpti ſunt*. Nec obſtat, quam lex ibi immediate ſubdat: *Viatica igitur, & meritorium, & ſtabulorum, & jumentorum, & carrulorum vecturas, vel ſui, vel ſarcinarum ſuarum gratia, vel mercium, recte imputabit.* Nam per *viatica* ibi ea intelligit, quæ *in eam rem*, hoc eſt, in ordine ad ipſam negotiationem Societatis, & cauſa ipſius fuerunt peracta, ut patet ex connexione horum verborum cum præcedentibus. Cum ergo ea, quæ domi ſuæ inſumpſiſſet, inſumpta a Sejo non fuerint cauſa negotiationis Societatis, aut in ordine ad ipſam, ſed tantum occaſione ipſius; ideo Societati debet quidem imputari illud plus; quod domi non inſumpſiſſet, cum profectio Liburnum ſit vera cauſa ipſius, non ſic vero id, quod domi ſuæ inſumpſiſſet, ut cum Navarro, Molina, & aliis docet Roſignolus c. ſup. cit.

MENSE JUNII.

CAS. I. Adoleſcens, emiſſo voto ingrediendi, ac profitendi in quadam Religione, ſolemniter ejuſdem habitum induit? tempore tamen Novitatis deprehendens ipſam, propter vitæ aſperitatem, ſibi eſſe parum accommodam, redit domum ſuam. Q. an licite?

Reſp. neg. cum S. Thoma 2. 2. quæſt. ultim. art. 4. cæteriſque communius. Ratio eſt, quia ſicuti Votum emiſſum de ingreſſu in Religione obligat ad ingrediendum, niſi ingreſſus fiat moraliter impoſſibilis; ita Votum emiſſum de facienda profeſſione obligat ad profitendum, niſi Profeſſio fiat moraliter impoſſibilis; ex. gr. qui nequit ſuſtinere onera Religonis, & ratio vivendi in ea eſt ipſi adeo diffiicilis, ut illi reddatur intolerabili. Atqui per hoc, quod ipſi erat parum accommoda, ipſi non erat, uti ſupponitur, intolerabilis, ergo &c. Hinc Leſſius lib. 2. de Juſt. cap. 41. num. 45. ait, quod qui vovit perſeverare, ſeu profiteri in aliqua Religione, cenſetur ſe obligaſſe quantum ferre moraliter poteſt. Nec aliquid eruitur in contrarium ex Tridentino ſeſſ. 25. de Regul. cap. 15. ibi enim non irritat Votum ſimplex profitendi ac perſeverandi in Religione, ſed tantum Vota ſolemnia emiſſa ante annum probationis completum.

CAS. II. Puella per plures annos educata in Monaſterio, foras egreſſa, ſimplici Confeſſario exponit, ſe, anno duodecimo nondum completo, obſcœnitates ibi feciſſe cum Moniali, nec præ rubore, unquam de hoc fuiſſe confeſſam. Q. an ab eo poſſit abſolvi?

Reſp. plures affirmare, tum quia reſervatio (ut declaratur in libello Caſuum reſervatorum hujus Diœceſis §. *ad omnes in genere*) non comprehendit niſi excedentes annum duodecimum, quem puella nondum compleverat quando peccavit; tum quia praxis, ac ſenſus Theologorum hujus Diœceſi videtur eſſe, quod reſervatio hujus caſus non afficiat ipſas perſonas degentes in Monaſteriis, quæ ad invicem faciunt abſcœnitates, ſed perſonas extraneas accedentes ad ipſas, & cum ipſis eas deinde facientes. Verum

quia

Digitized by Google

quira de hoc ſenſu, & praxi non ſatis conſtat, ac dictus paragraphus facile explicari poteſt dicendo, quod reſervatio utique non comprehendat niſi &c. ſi ante hujuſmodi complementum etiam in Confeſſione peccatum exponant; ſecus vero ſi de illo confiteantur completo jam anno duodecimo: ideo ad caſum reſpondeo negative cum Poſſevino de Offic. Cur. cap. 7. num. 49. Ratio eſt; quia in abſolutione reſervatorem reſpicitur tempus, quo datur abſolutio; cum reſervatio afficiat confeſſarium. Et ſicuti ſi peccatum heri commiſſum, quando non erat reſervatum, hodie reſervetur, & poſtea a Pœnitente exponatur in Confeſſione, nequit hic a communi Confeſſario abſolvi, utpote quia hujuſce Confeſſarii poteſtas reſtricta eſt; ita &c.

CAS. III. Parochus acceptavit Parochiam animo eam poſtea reſignandi cum penſione. Q. an ſit ſimoniacus?

Reſpondeo negative. Si ſimul habuit animum eam reſignandi ſervatis debitis modis, ſine pactis pro penſione cum reſignatio prævia debita licentia &c. Ratio eſt, quia nullibi ex una parte reperitur præceptum, quod pro toto vitæ ſuæ tempore debeat, qui Parochiam acceptat, illam retinere; ſiquidem non eſt Matrimonium, ſed quaſi Matrimonium ſpirituale; nec importat vinculum indiſſolubile, unde ex juſta cauſa poteſt diſolvi: ex alia parte animus reſignandi Parochiam cum penſione, ſervatis ſervandis, aufert omnem ſimoniacam pravitatem. Nec obſtat Bulla 12. Pauli IV. in qua videntur ſimoniaci nuncupari, qui Beneficium ſibi procurent animo illud poſtea alteri reſignandi cum penſione; ibi enim eſt ſermo de iis, qui ad eum finem procurant Beneficium, ut illud poſtea reſignent in favorem tertii, vel cum, vel ſine penſione; quod Pontifex ſub anathemate, aliiſque graviſſimis pœnis damnat ob eliminandas omnes fraudes, quæ tunc temporis fiebant; nam ex. gr. deſiderabat Beneficium Petro, ſe pro ipſo ſupponebat examini, fingens ſe eſſe Petrum, & ſi approbabatur, Petrus obtinebat Beneficium. His, aliiſque ſimilibus ut occurreret Pontifex, non ſolum prohibuit, ne quis pro alio ſe ita ſupponeret; verum etiam ne quis ſibi procuraret Beneficium animo illud reſignandi in favorem tertii cum penſione vel ſine illa. Cæterum ſi Parochus acceptet animo vero adimplendi munus, &, ſervatis ſervandis, ex aliqua juſta cauſa renuntiandi etiam cum penſione, non video, cur Simoniacus debeat appellari. Vide Roſignol. de Simon. diſp. 3. §. 2.

MENSE JULII.

CAS. I. Sempronius accepit ab ignoto monetam falſam, quam bona fide in alium tranſtulit. Hic inſcius a quonam illam habuerit, lamentatur. Q. an Sempronius poſtea advertens, ſe huic eam dediſſe, tenetur bona moneta illam commutare?

Reſpondeo affirmative. Ex quo enim bona fide eam in alium tranſtulit, arguitur quidem quod talis error non fuerit ipſi voluntarius; & ad culpam imputabilis; non ſic vero quod non teneatur illum emendare, cum ad ipſum advertit, novitque eum eſſe alteri noxium; ut enim recte inquit Petrus Navarra de Reſt. lib. 3. cap. 1. num. 321. *Error meus non debet alteri nocere, ſed omnis error tenere ſuos debet auctores.* Hinc licet talis moneta amplius non extet apud Sempronium, & ex ejuſdem tranſlatione in alium ditior effectus non ſit; tamen ratione contractus illum, cui ipſam tradidit, tenetur indemnem ſervare; hic enim per contractum, ex

ex. gr. venditionis, ipſi tradendo rem ſuam, acquiſivit jus ad æquivalens ac juſtum pretium rei, conſiſtens in bona, non in falſa moneta. Bonacina de Reſt. diſp. 1. quæſt. 4. p. 2. num. 6. Leſſius, aliique communius.

CAS. II. Titius in rixa abſcidit Fabio pollicem. Q. an ſit irregularis?

Reſpondeo negative. Ratio eſt, quia irregularitas ob mutilationem non incurritur niſi per mutilationem membri veri, & proprii, quod nempe habet proprium officium operandi ab aliis partibus diſtinctum, ut colligitur ex illo Apoſtoli ad Rom. 12. *Omnia membra non eumdem actum habent*, ac patet ex odioſitate materiæ, de qua ſit quæſtio. Sed pollex non eſt membrum verum & proprium, ut probat Bartolus in l. *Publicorum* ff. de publ. jud. & alii apud Salzedum in Pract. crim. cap. 101. Ergo per abſciſſionem pollicis in rixa Fabio factam a Titio, hic non eſt irregularis Nec obeſt, eum eſſe irregularem, cui deeſt pollex; ſicuti enim eſt irregularis amens, ſpurius, ac habens manum enervatam, licet irregularis non ſit qui genuit ſpurium, vel amentem, aut alteri manum debilitavit; ita eſſe poteſt irregularis ille, cui deeſt pollex, quamvis talis non ſit qui ipſi pollicem abſcidit, ut ait optime Sayrus de Cenſur. lib. 6. cap. 15. Continuator Oper. Tournely de irregularit. par. 2. cap. 8. art. 1. quæſt. 2.

CAS. III. Aromatarius locavit omnia vaſa, & medicamenta ſuæ Apothecæ ad decem annos, ea Conductori tradendo certo pretio æſtimata, cum expreſſo pacto, ut hic ſingulis annis ſolvat tantum pro centenario, & in fine conductionis reſtituat vaſa, & medicamenta eodem pretio æſtimanda. Q. an talis contractus ſit licitus.

Reſpondeo per ſe loquendo illicitum eſſe talem contractum. Ratio eſt, quia conductor in tali caſu abſolute obligatur contra juſtitiam & naturam contractus ad ſubeunda omnia pericula rei locatæ, quod eſt quid tranſcendens terminos locationis: etenim qualitas & natura hujus contractus ea eſt, ut rei locatæ periculum non ad conductorem, bene vero ad locantem pertineat, ut fatentur DD. communiter. Hinc in ipſa ſtipulatione contractus vel habitus fuit reſpectus ad iſthæc pericula, & ad proportionem eorumdem tantum fuit detractum de annua penſione ſolvenda a Conductore; & tunc talis contractus, præſuppoſitis aliis debitis requiſitis, eſt licitus. Vel non fuit habitus reſpectum ad præfata pericula, & per conſequens ob illa non fuit facta Conductori ulla penſionis diminutio, & tunc idem contractus dici debet illicitus.

MENSE AUGUSTI.

CAS I. Mennas interrogatus a Judice, an Fulvius commiſerit homicidium, etſi certo ſciret, hoc revera fuiſſe ab eo commiſſum, noluit id teſtificari, eo quod ipſi innoteſcebat nullum alium id noſſe. Q. an male ſe geſſerit?

Reſpondeo negative. Quia non tenebatur illud teſtificari, cum non fuerit de eo juridice interrogatus. Et ratio eſt, quia cum homicidium a Fulvio commiſſum eſſet occultum, & quidem taliter, ut ipſi ſoli Menneæ innoteſceret, Judex jus nullum habebat ipſum interrogandi; ſiquidem tale jus ſolum eo tunc convenit Judici, etiam competenti, quando crimen eſt diffamatum, vel ſaltem per ſemiplenam probationem manifeſtum, ut

comm.

comm. notant DD.& ſignanter Philippus Groſſi tract. 15. de Præc. Decal. quæſt. 1. art. 2. Porro regula generalis eſt, quod non peccat reticens veritatem, quando circa eam ſciſcitanti non tenetur reſpondere. Sotus de Inſt. & Jur. lib 5. quæſt. 7. art. 1.

CAS. II. Vendit Villicus Cauponi dolium vini; ſed antequam hoc illi tradat, exinde haurit corbam ejuſdem, tantum aquæ ſubſtituendo: hoc non obſtante, minutim Caupo illud revendit eodem pretio, ac tempore, quo purum revendidiſſet. Q. an Villicus teneatur aliquid reſtituere;

Reſpondeo affirmative. Tenetur enim reſtituere vel corbam vini ablatam vel juſtum pretium ejuſdem. Ratio eſt, quia licet non intulerit damnum Cauponi, rem tamen alienam injuſte accepit; quod ſufficit ut ipſam, vel ipſius pretium reſtituere teneatur; cum inter radices reſtitutionis *injuſta acceptio* communiter recenſeatur. Addo, Villicum in caſu tradere aquam pro vino, & quidem eodem pretio, in quo ſane intervenit magna deceptio & injuſtitia; præcipue cum tempore contractus vendiderit dolium vini prout erat eo tunc, & ſub hac conventione Caupo ſe obligaverit ad ipſi ſolvendum tale pretium. Unde ſicuti, poſito mutuo conſenſu in contractum, Villicus ſtatim acquſivit jus in tale pretium conventum, & ſi vinum talis dolii emptum evanuiſſet, evanuiſſet Cauponi; ita ratione ejuſdem mutui conſenſus Caupo acquiſivit jus ad tale vinum aqua non immixtum; proindeque injuſtitiam ei facit ſumendo vini corbam, & tantumdem aquæ ſupponendo; ſumit enim quod ſuum amplius non eſt; cum Emptio, & Venditio mutuo partium conſenſu perficiatur. Azorius part. 3. lib. 8. cap. 23. quæſt. 3. Salas de Empt. & Vend. dub. 12. Molina, Rebellus, & alii. Neque dicas, Villicum non teneri tradere Cauponi vinum majoris perfectionis & integritatis, ac ab aliis vendatur; item ſic mixtum æque utile eſſe ad uſum humanum, ad quem emitur, ſicque eamdem retinere æſtimationem, cum hæc deſumatur per ordinem ad uſus humanos: ne dicas, inquam; hæc enim valent contractu nondum peracto, non vero e contra; nam in hoc caſu Emptor jus habet ſupra rem majoris bonitatis ac perfectionis.

CAS. III. Conjux ad excitandum appetitum in Uxore ægrotante, comedit die Veneris ſimul cum ipſa pulmentum in jure. Q. an licite?

Reſpondeo cum diſtinctione. Vel de tali pulmento ſumit in modica quantitate; & tunc dico, quod id licite peragit. Vel de eo ſumit in quantitate notabili; & tunc dico, quod hoc peragit illicitè. Ratio primæ partis eſt, quia pietatis, & charitatis motivum etiam a venali, in caſu, ipſum excuſat, ut inter alios recte tradit Confeſſarii Monialium inſtructor cap. 11. §. 7. quæſt. 6. Et ſane ſi id licet Coquis, ac Pincernis Principum ob neceſſitatem ſervitii, aut ſecuritatem Dominorum, cur non licebit Conjugi ex urgenti motivo charitatis maxime cum Infirmæ refectio ſit urgentior cauſa; Sanchez Conſ. Moral. lib. 4. cap 1. dub. 22. num. 10. Ratio ſec. partis eſt, quia adeſt iſta neceſſitas ſumendi de tali pulmento in magna quantitate, cum infirma poſſit adjuvari ſuaſionibus, ac piis exhortationibus, modica cum dicta ſumptione conjunctis. Nec obſtat factum S. Spiridionis Epiſcopi, qui cum Peregrino ex itinere feſſo comedit carnes porcinas tempore vetito, ut referunt Sozomenus, & Nicephorus apud Azorium part. 1. lib. 7. cap. 29. quæſt. 2. Nam in primis tale factum non eſt omnino certum; deinde Sanctus Epiſcopus nil aliud habebat, ſcilicet, neque panem, neque farinam; & agebatur de

illo

Digitized by Google

illo, quem timebat alias moriturum, nec cibum ſumpturum, ni ſimul ita cum ipſo comederet, ut videre eſt apud Azorium l. c. Unde hoc probat, id eſſe licitum, quando hoc exigat extrema neceſſitas proximi.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. JUravit Agricola, nemini communicare ſecretum, quo a gravi morbo ipſe ab Amico ſanatus eſt. At videns pauperem eodem morbo graviſſime tortum, huic ſub ſigillo illud communicavit. Q. an ſit reus perjurii?

Reſp. neg. Ratio eſt, quia juramentum non obligat, quando ſine peccato, etiam levi, impleri non poteſt; immo nec quando illius implementum eſſet contra bonos mores, etiam naturales, ut ex Gloſſa in cap. *Si vero de Jurejur. V. ſalutis æternæ*, notavi ad 1. April. 1748. Jam vero in caſu ſine peccato impleri non poterat; nam charitas, qua potens ſubvenire proximo ſuo graviſſime indigenti, tenetur illi ſubvenire ex lege tum Divina, cum naturali, urgebat Agricolam eidem ſubvenire; proindeque hic reus perjurii dici non poteſt; omnia enim jura, ac DD. comm. clamant, juramentum non eſſe vinculum iniquitatis. Neque in hoc caſu Amicus, qui ſecretum Agricolæ communicaverat, poterat cenſeri rationabiliter invitus; nam etiam ipſe ſi fuiſſet præſens, vel patientis graviſſimum malum audiſſet, eadem chatitatis lege ipſi ſuccurrere debuiſſet.

CAS. II. Vir valde pinguis, Imolam profecturus, volebat equum conducere, at metuens quod ſi Locator ipſum videret, nollet equum ipſi locare, vel duplum exigeret, alium ſubſtituit, qui pretio conſueto ipſi equum conduxit. Nunc Imola reverſus, reduxit equum adeo defatigatum, ut per aliquot dies hunc Dominus nequeat denuo locare. Q. an teneatur Domino reficere tale damnum?

Reſp. cum diſt. Vel qui locavit equum, erat locator ex officio, ſeu poſſeſſione; vel non. Si non, dico, virum pinguem teneri reficere damnum locatori, etimaſi equum paverit, omnemque poſſibilem curam circa ipſum adhibuerit. Ratio eſt, quia in hoc caſu rogatus, an vellet ſuum equum locare attendit perſonæ, cum qua agebat, excluſa qualibet alia; adeoque locum habuit dolus ac deceptio; ratione cujus proterea obligatur Conductor ad refectionem damni; cum fuerit contra voluntatem locantis, quod ipſius equus inſerviret alteri ab eo, qui eumdem poſtulavit. Si poſtea erat locator ex officio & profeſſione, dico, virum pinguem non teneri &c. in hoc enim caſu locatio cenſetur facta more communi locatorum, qui dantes equos conductoribus, non attendunt, an debeat inſervire petenti, vel alteri; ac probe ſciunt, quod ſæpe unus pro alio perit; unde ſi in caſu locatio facta fuit viro nimium pingui, deceptio debet adſcribi non dolo conductoris, qui more communi equum conduxit, ſed incuriæ locantis, qui poterat petere cui inſervire deberet. Addo, quod ut dolus incidens in contractum det jus decepto petendi refectionem damni, debet dolus provenire a parte decipiente aliam partem contrahentium, non ab intrinſeco errore unius ex ipſis, dolus enim definitur: Machinatio alterum decipiendi. Sed hoc non verificatur in caſu; ergo &c. Ita Caſſianus a S. Elia deciſ. 71.

CAS. III. Vitalis a viro divite injuſta, ac valide diſpendioſa lite vexatus; plena ſæpe cum voluntarietate illi optat, quod gravi apprehendatur in-

infirmitate, ac fiat pauperrimus. Quær. an ob hoc ſit culpæ arguendus?

Reſp. cum diſt. Vel hoc illi optat in quantum eſt malum illius, & ex diſplicentia perſonæ; & tunc certum eſt, gravis culpæ ob hoc ipſum eſſe arguendum; cum hoc directe opponatur legi charitatis, qua tenemur proximum noſtrum diligere. Vel hoc illi optat in quantum eſſet impedimentum injuſtæ ac diſpendioſæ litis; & tunc dico cum Bonacina diſput. 3. quæſt. 4. punct. 3. num. 1. Giribaldo, & aliis, ob hoc ipſum non eſſe gravis, immo nec levis culpæ arguendum, id enim eſt deſiderare ceſſationem proprii nocumenti, non malum proximi. Hinc S. Thomas in 3. diſt. 30. art. 1. ad 4. ait: *Poteſt aliquis, ſalva charitate, optare malum temporale alicui, & gaudere ſi contingat, non in quantum eſt malum illius, ſed in quantum eſt impedimentum malorum alterius, quem plus tenemur diligere.* Caveat tamen a vindicta.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. Accuſatus eſt Nereus apud Judicem de gravi crimine, ab ipſo vere perpetrato. At quia teſte hoc probari non poteſt, nedum illud negat, ſed falſarium & calumniatorem appellat Accuſatorem, qui propterea ut falſarius, & calumniator communiter habetur. Q. an Nereus teneatur illi famam reſtituere?

Reſp. neg. cum Navarro, Soto, Molina, Silveſtro, cæteriſque communius, quos citat, ac ſequitur Petrus Navarra de Reſtit. l. 2. c. 4. n. 428. & ſeq. Ratio eſt, quia, ſi res ſerio conſideretur, Nereus, in caſu, nec falſum protulit, negando crimen a ſe fuiſſe commiſſum, nec Accuſatori calumniam impegit, hunc appellando falſarium, & calumniatorem. Etenim non protulit falſum; quia cum interrogatio ipſi facta ſupponatur juridica; procedebat de crimine ut publico, vel ſaltem per ſemiplenam probationem manifeſto; ut poteſt erui ex reſponſione ſuperius data ad primum Auguſti. Proindeque cum tale non eſſet crimen ab ipſo perpetratum, illud negare poterat, etiam cum juramento, ut tradunt Navarrus, Molina, Toletus, aliique, quos refert, ac ſequitur Bartholomæus a S. Fauſto de Reſtit. diſp. 21. quæſt. 55. num. 2. cum reſponſio procederet in ſenſu interrogationis. Neque impegit Accuſatori calumniam, ipſum appellando &c. Calumniator enim non ſolum dicitur qui falſo accuſat, verum etiam qui, nullis præcedentibus probationibus, accuſat; prout, teſte citato a S. Fauſto n. 4. colligitur ex cap. 2. de Calumniat. Vel etiam dici poteſt quod illum appellaverit falſarium, & calumniatorem, quatenus impactum ipſi fuerat crimen publicum, prout de eo interrogabatur, in quo ſenſu non erat reus ejuſdem, & ſic erat calumnia, illud ut tale ipſi impingere. Vide Petrum Navarr. l. c.

CAS. II. Sacerdos quidam gravibus quandoque concupiſcentiæ ſtimulis vexatus, experitur diſplicentiam quod ſtatum conjugalem non elegerit. Q. an iſthæc diſplicentia contineatur intra limites culpæ venialis?

Reſpondeo cum diſtinctione. Vel hæc diſplicentia juncta eſt cum propoſito non ſervandi promiſſa, & obligationes ſtatus aſſumpti; & in hoc caſu dico, hujuſmodi diſplicentia, ut ſic juncta cum tali propoſito, ſe extendere ultra limites culpæ venialis, ac eſſe peccatum mortale, quemadmodum mortale eſt tale propoſitum, ut rem ſerio conſideranti ſit manifeſtum. Vel juncta eſt cum animo adhuc ſervandi promiſſa, & obligationes ſtatus aſſumpti; & in eo caſu dico, ipſam vel nullo modo eſſe peccatum, neque veniale; vel intra culpæ venialis limites contineri.

Digitized by Google

Nullo modo eſt peccatum, neque veniale, ſi diſplicentia ſit non de ſtatu aſſumpto, ſed de gravi periculo, cui ſubeſt propter majorem frequentiam; & urgentiam tentationum; ad quod poinde evitandum mallet elegiſſe alium ſtatum: nam in primis hæc volitio eſt inefficax, & quaſi conditionata: deinde alius ſtatus, per ſe malus non eſt, & ſi ipſum elegiſſet, non peccaſſet. Tertio voluntas efficax, ac propoſitum, hoc non obſtante, ſervandi promiſſa, ac ponendi media pro executione obligationum, quas contraxit, aufert omnem culpam. Eſſet demum culpa venialis, ſi oriretur ex quadam deſidia & ſocordia in rejiciendis tentationibus, quibus propterea nollet ſubeſſe, ne adigatur ad pugnam, quod, ut patet, involvit acidiam. De Vecchis diſput. 13. dub. 10. Suarez &c.

CAS. III. Furem abſolute diſpoſitum auferre Petro, vel Paulo ſcuta quinquaginta, a propoſito dimovere conatus eſt Titius: At videns ſe nihil proficere, ei tandem ſuaſit, quod ſi alterutri damnum inferre volebat, illud inferret Petro ditiori; cui is poſtea hoc intulit. Q. an Titius id ſuadendo peccaverit?

Reſpondeo probabilius affirmative. Ratio eſt, quia licet fur eſſet abſolute diſpoſitus alterutri auferre ſcuta quinquaginta, tamen non erat determinatus illa auferre Petro; ſed, ut ita dicam, ad hoc ipſum determinavit ſuaſio Titii, que poſitive in caſu furem induxit ad tale furtum Petri, & ſic fuit vera poſitiva cauſa injuſtæ ablationis factæ tali perſonæ determinatæ: injuſtæ, inquam; quia neque Titius, neque fur jus ullum habebant ſupra ſcuta quinquaginta Petri, quantumvis Paulo ditioris. Sed qui perſuaſionem fuit vera poſitiva cauſa injuſtæ ablationis factæ &c. ſuadendo peccavit; fuit enim vera cauſa mali, etſi minoris, qua ſi ſuaſiſſet ablationem Paulo; ergo &c. Neque opponas prudentis eſſe de duobus malis, quod minus eſt, eligere; ideoque licitum etiam eſſe id alteri ſuadere; propterea cum in caſu hoc egerit Titius, ipſum non peccaſſe. Contra enim aſſumptum eſt verum, quando agitur de damno temporali vitando; ſi enim duo mala, ſeu damna immineant, & utrumque vitari non poſſit, tunc certe prudentis eſt de iis eligere quod eſt minus, & alterum præcavere; atque hoc certe poteſt licite etiam alteri ſuaderi, immo talis ſuaſio eſt conformis Charitati. Illud tamen non valet cum agitur de malo culpæ ſiquidem nequit eligi unum peccatum ad evitandum aliud: electio enim medii reſpicit bonum; ſicque nec id, quod eſt minus peccatum, directe ac poſitive ſuaderi poteſt, etiam ad vitandum majus: cum non ſint facienda mala ut eveniant bona, juxta Apoſtolum ad Rom.3. Quare Titius poterat quidem furi ſuadere malum minus in genere, vel etiam illum inſtruere, quod in eo caſu erat minus malum auferre quinquaginta a Petro, quam a Paulo; at non poterat poſitive ac directe illi ſuadere ut furaretur Petro determinate; hoc namque non fuit conſulere minus, ſed conſulere malum. Ita Cajetanus 2. 2. quæſt. 78. art. 4. cæteriſque communius.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. SCit Tabernarius, quod ſi vendit Vinum Sempronio, hic ſe inebriabit. Hoc non obſtante, ne lucrum amittat, quod percipit ex hoc frequenti Adventore, Vinum illi vendit; qui mox ſe inebriat. Q. an adductum motivum ſe ſolo ſufficiat ad cohoneſtandam talem venditionem.

Reſp.

Digitized by Google

Reſp. neg. cum Giribaldo tract. 4. in Dec. cap. 7. dub. 8. num. 71. Viva in 51. Prop. damnatam ab Innocentio XI. num. 6. & aliis. Ratio eſt, quia amiſſio lucri, quod Tabernarius accepit ex hoc frequenti Adventore, talis ac tanta non eſt, ut ſecum afferat grave illud incommodum, cui debet ſubeſſe, ut eximatur ab obſervantia naturalis ac divinæ legis; quæ ex charitate obligat unumquemque ne præbeat ſcienter materia peccati mortalis proximo ſuo; & quidam talis, ut non ſolum ſit ipſi peccanti damnoſum, verum etiam aliis periculoſum, ut recte notat Giribaldus loc. cit. Requiritur ergo major cauſa, & motivum magis urgens, ſeu quid notabile adjunctum ad cohoneſtandam talem venditionem; puta, notabilis ob hoc ablentatio emptorum cum ſuo magno detrimento; imminens periculum gravium injuriarum &c. Nec Tabernarium excuſat illa ratio: *Si vinum illi non vendo, vendent alii*. Nam in primis qui ipſum agnoſcunt, illi non ita facile vendent; cum ſola prudens dubitatio de illius ebrietate ſecutura retrahere eos debeat ad ipſi vendendo, ut cum Sanchez inquit Viva loc. cit. num. 7. Deinde quid illi refert ſi alii male agent?

CAS. II. Sevit Sergius bona fide duas Corbas tritici alieni in proprio agro; & exinde copioſum fructum percepit. Q. quantum, detecto errore, debeat reſtituere Domino illarum Corbarum?

Reſp. Debere illi reſtituere ſolum duas corbas, iis tamen, quas ſeminavit in agro ſuo, æquivalentes. Ratio eſt, quia in his ſolum ex una parte factus eſt ditior; ex alia ſeges orta in agro ſuo eſt fructus ejuſdem ſui agri, ac ſuæ induſtriæ; ita Sporer de reſtit. cap. 2. ſect. 2. §. 5. n. 72. idem dicens ſi Sergius eas ſeminaſſet mala fide; cum hoc tamen diſcrimine, quod tunc deberet etiam reficere Domino illatum corbarum damnum, quod ei emerſiſſet, vel lucrum, quod ipſi ceſſaſſet ob injuſtam earumdem acceptationem.

CAS. III. Debebat Sejus Sempronio ſcuta centum, quorum reſtitutionem juſtam ob cauſam diſtulit. Sed quia ex hac dilatione emerſit damnum Creditori, petit a Confeſſario, an illud illi reficere teneatur. Quid reſpondet Confeſſarius?

Reſpondet cum diſtinct. Vel fuit appoſitum pactum, quod Sejus teneretur ad intereſſe, ſi non ſolveret tempore debito; vel non fuit appoſitum tale pactum. Si primum; dico, Sejum teneri reficere damnum Sempronio. Ratio eſt, quia licet ad id non obligetur ex culpa, cum mora non fuerit culpabilis; tamen obligatur ex pacto, cui ſtandum eſt. Hinc cap. *pervenit* de Fidejuſſorib. habetur, quod quando fidejuſſor creditori ſolvit, quia principalis debitor in termino præfixo non ſolvit, tunc principalis debitor debet eum ſervare omnino indemnem, eidem ſatisfaciendo non ſolum quod pro eo ſolvit, ſed etiam totum intereſſe, cujus detrimentum ob eam ſolutionem ſubivit. Si ſecundum; dico, Sejum non teneri Sempronio damnum reficere, quia, ſecluſo pacto ſive expreſſo, ſive tacito, moroſus tenetur ſolum ex culpa, ſeu quando fuit in mora culpabili, ut tradunt Bonacina de Contr. diſp. 3. quæſt. 3. punct. 3. num. 5. Salas, & alii.

MENSE DECEMBRIS.

CAS. I. SÆpe triſtatur Mercator, quod alii ejuſdem conditionis Merces vendant, & ipſe non. Q. an peccet?

Reſp. neg. Ratio eſt, quia ejuſmodi æmulationis affectus non eſt diſplicen-

tia de bono proximi, nempe de lucro, quod ex frequenti mercium venditione alii Mercatores percipiunt; quod certe ſi faceret Mercator, peccaret contra charitatem ; ſed eſt diſplicentia de eo, quod ipſe tali lucro careat, ut ajunt Layman lib. 2. tract. 3. cap. 10. num. 3. Palaus tract. 6. diſput. 4. punct. 2. num. 6. Notat tamen ad rem Coninch. diſput. 30. num. 23. ejuſmodi affectum communiter eſſe valde periculoſum, quia excitat ita dolentes, niſi valde ſibi caveant, ut vel malis artibus, verb. grat. detractionibus, aut ſimili ratione, conentur Emptores ab aliis ad ſe trahere ; aut etiam ut abſolute doleant eos frequentare vicini officinam, adeo ut optent, eos hanc non frequentare, etiam eo caſu, quo ſuam non frequentant, ut hoc modo ſocios habeant in calamitate ; qui affectus certe eſt peccaminoſus. Ita Coninch. loco præcit.

CAS. II. Conſtitutus in proximæ mortis periculo, non habens alium Sacerdotem, petiit, ac obtinuit Abſolutionem a noto Excommunicato vitando. Q. an valide fuerit abſolutus?

Reſp. neg. Sic enim declaravit Sac. Cong. Concilii, apud Fagnanum in 4. ad cap. *Non eſt vobis* de Sponſalib. & apud Mattheuccium Offic. Cur. cap. 2. num. 19. ſic referentem: *Epiſcopus Valentinenſ. petit declarari: utrum pœnitentes in articulo mortis conſtitutos poſſit in caſibus reſervatis abſolvere quilibet Sacerdos, etiam excommunicatus, & denunciatus. Sac. Congregatio cenſuit, non poſſe.* Non immerito; Excommunicatus namque denunciatus caret juriſdictione ac ſubditis, utpote a fidelium communione ſeparatus. Hinc verba Tridentini dicentis, omnes Sacerdotes poſſe in articulo mortis abſolvere ab omnibus peccatis, ac Cenſuris, intelligenda ſunt de Sacerdotibus ideoneis, & capacibus recipiendi pro eo caſu juriſdictionem ab Eccleſia, cujuſmodi non ſunt privati communione fidelium, & ab unitate Eccleſiæ præciſi, uti eſt notorius excommunicatus vitandus. Vide Fagnanum, ac Mattheuccium l. c.

CAS. III. Parentes, ut a ſæculi periculis amoveat filiam nubilem, avidam Nuptiarum, hanc, licet invitam, compellunt ingredi Monaſterium, quouſque idoneus ei ſponſus inveniatur. Q. an licite id peragant?

Reſp. affirm. dummodo id fiat ad tempus diſcretum, nec ex eo fine, ut ibi religioſum induat habitum. Ratio eſt, quia licet Tridentinum ſeſſ. 25. c. 18. anathemati ſubjicens *omnes & ſingulas perſonas, ſi quomodocumque coegerint aliquam Virginem, vel Viduam, aut aliam quamcumque mulierem invitam, præterquam in caſibus in jure expreſſis, ad ingrediendum Monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cujuſcumque Religionis, vel ad emittendam profeſſionem &c.* videatur innuere, ſolam coactionem ad ingreſſum Monaſterii ſufficere pro incurrenda excommunicatione ideoque ſub gravi eſſe prohibitam; tamen res ita ſe non habeat: mens enim Concilii fuit conſulere libertati puellarum &c. circa electionem ſtatus, ac impedire coactionem earumdem ad ingrediendum Monaſterium, ut ibi habitum induant, ut tradunt Suarez tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 9. num. 4. Sanchez in ſumm. tom. 1. lib. 4. cap. 4. n. 11. aliique, quorum aſſertio ex eo vera conjicitur, quod Concilium ibi loquitur de illo ingreſſu in Monaſterium, qui per ſe, ac jure ordinario permittitur, cujuſmodi eſt ſolus ingreſſus factus ad finem ſuſcipiendi habitum ; ut patet ex eo, quod ſi aliqua velit aliter ingredi, nempe ſine animo ibi habitum ſuſcipiendi, pro tali ingreſſu requiritur diſpenſatio. Quare cum Parentes, de quibus quæſtum procedit, non compellant filiam ad Monaſterii ingreſſum, ut ibi ſuſcipiat habitum; ſed tantum ut ibi remota a ſæculi periculis per aliquod

tem-

Digitized by Google

tempus immoretur, quouſque idoneus ei ſponſus inveniatur; dicendum, hanc compulſionem non eſſe contrariam menti Concilii, immo, utpote factam ex juſto rationabilique motivo, in caſu licitam eſſe parentibus. Ita Emman. Rodrig. in ſum. tom. 2. cap. 8. num. 9.

ANNO MDCCLIII.

MENSE JANUARII.

CAS. I. PArochus, accepta eleemoſyna pro decem Miſſis celebrandis in ſuffragium defuncti, differt complementum earumdem uſque ad bimeſtre. Q. an licite?

Reſp. cum diſt. Vel Parochus id facit de conſenſu illius, qui tribuit eleemoſynam, Miſſaſque ordinavit; Vel ſine tali conſenſu, & ex proprio arbitrio. Si primum; dico, licite ipſum differre complementum earumdem uſque ad bimeſtre; ſiquidem eo tunc id licere, non obſcure colligitur ex pluribus S. Congregationis Concilii reſponſionibus, ſignanter ex illa ad dubium duodecimum circa decreta de Celebr. Miſſar. edita auctoritate Urbani VIII. ac poſtea confirmata ab Innocentio XII. die 22. Decemb. 1697. nec non ex alia diei 9. Januarii 1627. ad dubium ſextum ex propoſitis ab Epiſcopo Tragurienſi; prout videri poteſt apud Matheuccium Offic. Cur. cap. 10. §. 2. num. 47. ac Pacem Jordanum tom. 1. Elucubr. lib. 5. tit. 1. de Sacrif. Miſ. Si ſecundum; dico, Parochum illicite differre &c. ut in primis eruitur ex prohibitione accipiendi eleemoſynas manuales pro Miſſis; quibus ſatis fieri nequit infra modicum tempus, hoc eſt, *intra unicum menſem*, prout explicuit eadem S. Congregatio 17. Julii 1655. teſte SS. D. N. Papa Benedicto XIV. in Notif. 15. tom. 3. Deinde motivum ac finis, ob quem Miſſæ in caſu præſcriptæ ſunt, eſt admodum urgens, liberatio nempe animæ Defuncti a diris, quibus interim cruciatur, Purgatorii pœnis. Hinc ſicuti ſi Miſſæ ordinatæ fuiſſent pro graviter infirmo, tamdiu differri non poſſet complementum earumdem; ita, & quidem a fortiori; idem dicendum in caſu. Propterea Paſqualigus de Sacrif. nov. Leg. tom. 1. quæſt. 695. num. 9. ait: *Quando committuntur Miſſæ pro recenter defuncto, debent quamprimum & ſine dilatione celebrari; nam occaſio, ob quam ſunt celebrandæ, exigit quod ſine dilatione celebrentur: ſiquidem ſi celebrandæ ſunt ex commiſſione Defuncti, remanet moraliter certum, niſi aliud expreſſerit, quod voluerit hoc ſubſidium ſtatim poſt mortem. Si vero committuntur ab alio, occaſio, ob quam committuntur, cum contineat præſentem indigentiam, præſcribit celeritatem in celebrando. Poſſent tamen, quando eſſet magnus numerus Miſſarum, celebrari cum aliqua dilatione ita tamen ut quotidie nonnullæ celebrentur.* Hactenus Paſqualigus?

CAS. II. Accepit Sacerdos eleemoſynam pro Miſſa celebranda ad quodcumque Altare voluerit; cumque eam celebret ad Altare privilegiatum, applicat Sacrificium pro onere ſuſcepto, & Indulgentiam pro ſuo Conſanguineo defuncto. Q. an rite hoc peragat?

Reſp. cum diſt. Vel privilegium Altaris conceſſum fuit (prout regulariter concedi ſolet) ſolum pro eo, quo ibi offertur Sacrificium, & tunc clare patet, quod Sacerdos id rite non peragit; nam *Indulgentia non poteſt applicari ad aliquem, niſi ex intentione ejus, qui dat Indulgentiam*, ut

ait S. Thomas in 4. diſt. 20. quæſt. 1. art. 5. quæſtiunc. 3. ad 2. Propterea ſi Pontifex pro eo tantum illam conceſſit, pro quo ibi Miſſa applicatur, conſtat non ſtare in arbitrio Sacerdotis eam applicare pro anima ſui Conſanguinei defuncti, ſed (velit nolit Sacerdos) præſuppoſitis requiſitis ab eo lucratur, pro quo ibi offertur Sacrificium. Paſſerinus de Stat. tom. 2. quæſt. 187. art. 4. num. 988. Vel privilegium Altaris conceſſum fuit indeterminate quoad ſubjectum Indulgentiæ, ac præciſe ſub ea conditione, quod ibi Miſſa celebretur; & tunc dico cum Suarez, Roſignolo, & aliis, quorum ſententiam non improbabilem vocat Theodorus a Spir. San. de Indulg. par. 2. cap. 1. art. 4. §. 1. quod Sacerdos in caſu rite id peragit; nam ex una parte illi, pro quo Miſſa applicatur, correſpondet omne id, ad quod jus habet, nempe totus, ac integer fructus medius, ſeu ſpecialis Sacrificii; ex alia, cum Indulgentia nulli ſit determinate affixa, poteſt a Celebrante applicari cui vult, ſicque ſuo Conſanguineo defuncto; tunc enim applicatio ejuſdem pendet a Celebrantis arbitrio; & celebratio Miſſæ requiritur ut merum opus injunctum pro applicatione, & lucro Indulgentiæ. Puteobonellus de Sacrif. Miſſ. quæſt. 4. art. 2. §. 2. num. 14. recte monens, pro ipſa Indulgentiæ applicatione exigi non poſſe ſtipendium.

CAS. III. Peracta a Capellano prima conſecratione, ſyncope fuit abreptus propterea fuit illi ſubſtitutus alius Sacerdos, qui Sacrificium perficeret. Aſt quia tum hic, cum ille applicuit Sacrificium. Q. an hoc proſit illi, cui fuit applicatum a primo; an cui a ſecundo?

Reſp. probabilius illi prodeſſe, cui fuit applicatum a ſecundo. Ratio eſt, quia ut Sacrificium proſit, cui applicatur, debet eſſe completum atque perfectum in ſuo eſſe: quouſque enim cauſa non eſt perfecta in ratione cauſæ, apta non eſt producere effectum. Atqui juxta communem, probabilioremque ſententiam, Sacrificium fuit in ſuo eſſe completum, atque perfectum ut peractum a ſecundo, non ſic ut peractum a primo; cum ad id, ultra conſecrationem panis, plauſibilior ſententia requirat ad minus etiam conſecrationem vini; ergo probabilius illi prodeſt, cui fuit applicatum a ſecundo. Neque dicas, Sacrificium ſemel applicatum non eſſe amplius applicabile; id enim valet quando Sacrificium eſt jam ultimatum, ac ſuum habuit effectum; non vero quando eſt adhuc in fieri; ſiquidem in hoc caſu, ſive ſit idem Sacerdos, qui illud perficere proſequatur, ſive ſit alius, qui ob alterius defectum illud compleat, convenit quidem ut priori applicationi ſe accommodet, at ſine peccato, etiam veniali, poteſt priorem applicationem mutare antequam illud in ſuo eſſe perficiat; per ipſum namque Sacrificii complementum, illud ponit in ſtatu producendi fructum medium, circa quem propterea acquirit jus diſponendi de illo, ipſumque applicandi, cui voluerit, antequam det Sacrificio eſſe completum, & ultimatum, ut cum Dicaſtillo, Gaſpare Hurtado, & Jo. Præpoſito recte tradit Paſqualigus de Sacrif. Nov. Leg. tom. 1. quæſt. *169*. & cum Palao, ac Tamburino, Giribaldus de Sacrif. Miſ. cap. 4. dub. 1. num. *6*. Et parum refert, quod unus alteri ſuccedat in eadem actione; nam qui ſubintrat non ſuccedit acceſſorie, ſed tamquam principalis, in locum alterius.

MEN-

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. Titius propinavit venenum ſuo inimico; quo ſumpto, cum hic morbi anguſtiis premeretur, ſe dedit e rupe præcipitem, & fractus occubuit. Q. an Titius reſervationem incurrerit?

Reſp. cum diſt. Vel infectus veneno dedit ſe e rupe præcipitem ex vi, & agitatione veneni; vel ex alia cauſa, puta ex deſperatione, aut &c. Si primum; dico, Titium incurriſſe reſervationem, ni forte per Confeſſionem, ante illius mortem, perpetratum facinus retractaverit. Ratio eſt, quia hujuſmodi mors in tali caſu eſt verum homicidium Titio voluntarium in ipſa propinatione veneni, tanquam in cauſa proxima, & ordinata ex ſe ad mortem. Si ſecundum; dico, Titium reſervationem non incurriſſe: quemadmodum enim ſi ab uno lethaliter vulneratus iterum ex propoſito feriatur, & occidatur ab allio, tunc non primus, ſed ſecundus incidit in reſervationem, quia hic eſt verus homicida, l. *Item nulla ſ. Celſus* ff. ad leg. Aquil.; ita quia in hoc caſu veneno infectus ſemetipſum, v. g. deſperatione, dando e rupe præcipitem, ſimul ſe morti tradidit, dicendum, quod Titius in iſto caſu reſervationem non incurrerit, cum reſervatio intelligatur de opere externo conſummato, & completo, quando reſervans aliud non expreſſit; ita Bellochius, Mazzuchellus, Girib., & comm.

CAS. II. Sacerdos mana diei feſtivæ exiſtens in peccato mortali, ac impotens habere tum Confeſſarium, cui confiteatur, cum alium Sacerdotem, a quo Miſſam audiat, omittit Miſſæ celebrationem. Q. an violet tertium præceptum Decalogi?

Reſp. neg. Ratio eſt, quia per tertium Decalogi præceptum nec determinate præcipitur ſanctificatio illus feſtivæ diei, de qua quæſitum procedit, neque ut ſanctificatio fiat per auditionem, aut celebrationem Miſsæ; ſiquidem per tale præceptum ultra abſtinentiam ab operibus ſervilibus mandatur quidem, ut diebus Deo ſacris offeratur eidem aliquis religioſus cultus externus; at determinatio ſive dierum, quæ religioſe a nobis coli debent, ſive cultus per celebrationem, vel auditionem Miſſæ, habetur ex ſolo Eccleſiæ præcepto, ut paſſim notant DD. Propterea dubitari ſolummodo poteſt, an Sacerdos, in caſu, violet Eccleſiæ præcepium; quod dubium hac diſtinctione reſolvo: Vel talis Sacerdos ſimul eſt Parochus; eoque non celebrante, populus remanet abſque Miſſa; & tunc dico, per celebrationis omiſſionem ipſum violare Eccleſiæ præceptum; quia cum ex officio, & juſtitia teneatur tali die populo providere de Miſſa, & jure naturali, ac divino obviare ſcandalo, alias in populo ſecuturo, inde emergit urgentiſſima obligatio ſibi conſulendi per actum contritionis, ac celebrandi, ut Parochiani Miſſam audiant, & ſic ut etiam ipſe cum illis præcepto ſatisfaciat. D. Thomas in 4. diſt. 16. in exp. lit. v. *Caveant etiam ne prius*. Vel eſt Sacerdos ſimplex, nec ullum ſequitur in populo ſcandalum propter hujuſmodi omiſſionem; & tunc dico, ipſum per hanc probabilius non violare Eccleſiæ præceptum, ſed recte ſe gerere non celebrando; immo teneri ad non celebrandum, quia in tali caſu nulla eſt neceſſitas celebrandi, cum in ea circumſtantia præceptum Eccleſiaſticum audiendi Miſſam non obliget, ſtante concurſu, & præponderantia alterius præcepti Divini, *Non ſumendi Eucariſtiam niſi præmiſſa Confeſſione peccati mortalis*, quam ob deficientiam Confeſſari tunc præmittere nequit. Navarrus in Man. cap. 7. n. 1. aliique.

Neque hoc eſt reportare commodum ex iniquitate: in primis enim id non oritur ex iniquitate, ſed ex deficientia Confeſſarii. Deinde deficere ab eis, quæ homo tenetur facere, eſt graviſſima pœna; nam virtuoſi actus ſunt quædam hominis perfectiones. D. Thom. 2. 2. quæſt. 68. art. 1. ad 1.

CAS. III. Commiſit Parochus proprio Capellano, ut in ipſius abſentia exerceat omnia illa munia Parochialia, quæ, ſi ipſe eſſet præſens, exerceret. Interim accidit, ut vir, & mulier ſe præſentaverint Capellano, & coram ipſo ac teſtibus Matrimonium inierint. Q. an tale Matrimonium ſubſiſtat?

Reſp. affirm. Nihil enim deeſſe videtur tali Matrimonio ad hoc ut ſubſiſtat; ſi quid enim illi deeſt, vel eſt preſentia idonei ſubſtituti a Parocho per deputationem ſpecialem ad aſſiſtendum Matrimoniis, vel eſt quia contrahentes tali Sacerdoti ſe præſentaverint, ac expreſſerint mutuum conſenſum in Matrimonium, non præmiſſis denunciationibus. Jam vero neutrum in caſu reddit Matrimonium invalidum, ac inſubſiſtens. Non primum; quia ſufficere præſentiam Sacerdotis deputati a Parocho per deputationem generalem, declaravit ipſamet S. Congregatio Concilii die 12. Jun. 1581. teſte Fagnano de Clandeſt. deſponſ. c. *Quod nobis*, num. 32.; nam licentia generalis idem operatur quoad comprehenſa ſub genere, quod ſpecialis quoad ſpecies l. *Si chorus* de Legat. 3.; & qui deputat aliquem ad exercenda omnia Parochialia munia, deputat ſimul & ſemel ad hoc, quod eſt aſſiſtere Matrimonio, cum ex una parte etiam hoc ſit munus Parochiale; ex alia in jure cautum non ſit, quod pro valida aſſiſtentia deputati, requiratur mandatum Parochi ſpeciale ad aſſiſtendum Matrimoniis. Navarrus conſ. 12. de cland. diſp. in ſec. edit. Non ſecundum; nam ſicuti ſi taliter contrahentes ſe ita præſentaſſent ipſimet Parocho, & coram ipſo eodem modo contraxiſſent, Matrimonium eſſet validum, eo quia denunciationes requiruntur ad licite, non tamen ad valide contrahendum; ita validum quoque dici debet in caſu, cum Tridentinum quoad hoc aliud non requirat, quam quod aſſiſtat vel ipſe Parochus, vel alter Sacerdos de ipſius Parochi, aut Epiſcopi licentia. Vide Roſignolum de Matrim. 1. prænot. 35. num. 6. & Giribaldum eod. tract. cap. 7. dub. 10.

MENSE MARTII.

CAS. I. HAbuit Pœnitens in ſatisfactionem recitationem Coronæ B. Virginis, eamdemque recitavit, non tamen unico contextu, ſed per decades, diverſis horis ejuſdem diei interpolatas. Q. an tali pœnitentiæ ſatisfecerit?

Reſp. affirm. Ratio eſt, quia recitatio Coronæ eſt oratio non indiviſibilis, ſed tot partibus, quot decadibus, compoſita: quemadmodum etiam divinum Officium eſt unica oratio conſtans ex ſeptem Horis, tanquam ex ſeptem partibus. Hinc ſicuti recitans in ſeptem horis ejuſdem diei interpulatis ſeptem Horas Officii, hoc onus adimplet; ita & qui recitat Coronam per decades interpolatas, ſatisfacit Voto, aut pœnitentiæ talis recitationis: ita Navarrus de Orat. cap. 10. n. 30. & ſeqq. & Beja par. 1. caſ. 51. id adnotantes, quod id facit ex juſto ac rationabili motivo, aut cauſa majoris devotionis, laudabiliter id præſtat; ſicuti e contra qui id facit ex accidia, ac tædio laboris, eſt vituperandus, ut de ſe compertum eſt.

CAS. II. Confeſſarius de licentia Pœnitentis confert cum viro docto caſum quem-

quemdam pro conſilio ; hoc audito , Conſiliarius cum aliis de eodem loquitur. Q. an hic frangat ſigillum?

Reſp. affirm. cum Suarez, Lugo cæteriſque communius. Ratio deſumitur ex auctoritate, & doctrina Angelici Præceptoris, qui in Supplem. 3. par. quæſt. 11. art. 4. ad 4. hæc habet: *Ille, ad quem notitia peccati devenit, mediante Sacerdote, de voluntate confitentis, participat in aliquo actu Sacerdotis; & ideo ſimile eſt de eo, & de interprete; niſi forte peccator velit, quod ille abſolute ſciat, & libere.* Sed interpres frangit ſigillum, & quidem ſacramentale, ſi cum aliis loquatur de caſu audito in Confeſſione; nam S. Doctor ead. quæſt. art. 3. in c. inquit: *Sicut aliquis, qui non eſt Sacerdos, in aliquo caſu participat aliquid de actu clavis, dum confeſſionem audit propter neceſſitatem, ita etiam participat aliquid de actu ſigilli Confeſſionis, & tenetur celare*: ergo etiam Conſiliarius frangit Sacramentale ſigillum, ſi cum aliis loquitur de caſu audito a Confeſſario. Neque dicas, S. Doctorem poſt verba ultimo allata immediate ſubjungere, *quamvis, proprie loquendo, ſigillum Confeſſionis non habeat*; nam per hoc vult ſolum innuere, quod non Sacerdos (de quo ibi loquitur) alterius Confeſſionem audiens propter neceſſitatem, non habet ſigillum Confeſſionis per ſe, & ut Miniſter Sacramenti; ut clare patet ex verbis, quæ in principio ejuſdem auctoritatis præmittit S. Doctor: *Dicendum, quod ſigillum Confeſſionis competit Sacerdoti in quantum eſt Miniſter hujus Sacramenti.* At non negat, quod habeat ſigillum Confeſſionis per accidens, & quatenus audit alterius Confeſſionem, nam in hoc ſenſu poſtea ſubdit, quod participat aliquid & de actu clavis, & de actu ſigilli Confeſſionis, ideoque tenetur celare. Alias rationes vide apud Emin. de Lugo de Sacr. Pœnit. diſp. 23. ſect. 2. n. 25. & ſeq.

CAS. III. Fabius indigens nummis, mutuo petit ſcuta centum a Franciſco, huic exhibens ultra ſortem quatuor pro tali ſumma elapſo anno. Annuit Franciſcus, dummodo Fabius acceptet medietatem in pecunia, & medietatem in mercibus communi pretio æſtimatis. Q. Contractus an talis ſit licitus?

Reſp. eum eſſe illicitum. Ratio eſt, quia, etiam dato quod Franciſcus ob juſtum aliquem titulum licite conveniat cum Fabio, ut poſt annum ipſi ſolvat illa quatuor ultra ſortem; nequit tamen juſte illi imponere hoc gravamen, quod ab ipſo acceptet medietatem mutui in mercibus: id enim eſt mutuare cum pacto, ut Fabius (quod uſurarium eſt) merces ab ipſo emat; nam recipere partem mutui in mercibus, eſt iſtas emere. Propterea ſi Franciſcus imponit Fabio hanc obligationem, Contractus illicitus eſt. Excipiunt Salas de Uſuris dub. 16., De Lugo, & alii, ſi Fabius indigeat mercibus, & has eodem pretio eſſet ab alio empturus; tunc enim, inquiunt, cum dicta obligatio non ſit mutuatario incommoda, ipſam deducere in pactum uſura non eſt, præcipue cum mutuatarius voluntarie ipſam acceptet. Et ratio fundamentalis eſt, quia Uſura eſt peccatum injuſtitiæ lædens, aut gravans proximum invitum; quod in caſu non amplius verificatur. Verum probabilius cenſeo, quod etiamſi Fabius indigeat mercibus, adhuc illicitum ſit eam obligationem deducere in pactum. Ratio eſt, quia ſic aufertur ab eo libertas emendi merces ab alio, & adigitur eas emere a Franciſco; cui ſi conſentit, forte id facit, quia aliter non ita facile in nummis totum mutuum inveniret.

MEN-

Digitized by Google

MENSE APRILIS.

CAS. I. PArochus ex veruſtis quibuſdam planetis alia planetas conficit, ac ex ſtolis manipulos; & abſque eo quod hæc novæ benedictioni ſupponat, eiſdem utitur in Miſſa. Q. an licite?

Reſp. neg. Parochus enim, ac alius quicumque Sacerdos, uti nequit in Miſſa, & quidem ex gravi præcepto, indumentis non benedictis, prout ex *C. Veſtimenta* de Conſecr. diſt. 1. notant Quartus, & aliis DD. comm. Jam vero benedictæ nequeunt dici Planetæ ex aliis vetuſtis confectæ, neque Manipuli, queis utitur in caſu; ſicuti enim benedicta, aut conſacrata dici nequit Eccleſia per integrum ædificata ex lapidibus, ac cæmentis alterius Eccleſiæ olim benedictæ, aut conſecratæ, eo quia ſtatim ac hęc demolita, benedictionem, aut conſecrationem amiſit, ita nec benedictæ dici poſſunt planetæ, aut manipuli per hoc, quod iſta confecta fuerint ex aliis planetis, ac ſtolis benedictis; eo quia ſtatim ac iſtæ diſciſſæ fuerunt, amiſeruntque formam artificialem, cum qua ſacro erant aptatæ miniſterio, ſimul etiam benedictionem amiſerunt: pereunte namque ſubjecto benedictionis, indumento nempe ſub ea figura, & forma, neceſſe eſt ut pereat etiam benedictio illi inhærens. Quartus in Rubr. Miſſ. par. 2. tit. 1. ſect. 4. dub. 4. SS. D. N. Papa Benedictus XIV. inſtit. 12. num. 1. & comm. Neque dicas, ſaltem Manipulos aliquo modo retinere eamdem figuram, etſi breviorem, & ſacro adhuc aptos eſſe miniſterio; non enim retinent amplius figuram Stolæ, ſub cujus forma benedictionem, & aptitudinem acceperunt ad ſacrum miniſterium; tranſieruntque in indumentum alterius generis; quod ſufficit ut nova indigeant benedictione, ut advertit idem Sanctiſſimus D. N. ibidem. Propterea dicendum, quod Parochus illicite ſe gerat.

CAS. II. Debebat Sejus quinque aureos Cajo habitanti Florentiæ, cum petiit a Confeſſario, ab ipſo putato pio, & docto, an ſuæ obligationi ſatiſfaceret, illos diſtribuendo pauperibus. Annuit Confeſſarius, factaque diſtributione; advertit, quod facile per Mercatores poterat ſuo Creditori ſatisfacere; unde cœpit dubitare, an reſpectu Caii ipſi remaneret aliqua obligatio. Quid dicendum?

Reſp. cum diſt. Vel Sejus debebat hoc quinque aureos Cajo titulo injuſtæ acceptionis, aut ex contractu onoroſo; & tunc dicendum, quod ipſi remanet tota obligatio reſpectu Caii. Vel eos Cajo debebat titulo rei acceptæ, & tunc dicendum, quod nulla ipſi remanet obligatio. Ratio p. par. eſt, quia uſquequo res, tali modo alteri debita, non reponitur in manu Creditoris, aut ejus qui legitime ipſius perſonam repræſentat, non eſt ablata inæqualitas poſita per injuſtam acceptionem, cum cerditor minus habeat, quam habere debet; neque eſt poſita æqualitas exigita a juſtitia contractus; ideoque Sejo adhuc ineſt obligatio ponendi hanc æqualitatem per ſolutionem: conſilium etenim Confeſſarii hanc non poſuit; & fecit quidem Sejum pro eo tunc immunem a culpa; at non fecit creditorem indemnem, prout propterea fieri debet a Sejo per ſolutionem. Ratio ſec. par. eſt, quia obligatus titulo rei acceptæ, tenetur ſolum reſtituere rem, ſi extat, & ſi non extat, id, in quo ex ea factus eſt ditior. Propterea cum neutrum in caſu verificetur, utpote quia quinque aurei, juxta Confeſſarii conſilium, ſupponuntur jam diſtributi pauperibus, nec Sejus ex iis factus eſt locupletior; ideo dicendum, quod in iſto caſu Sejus pro foro

con-

conſcientiæ ad nihil amplius teneatur erga Cajum. Vide La Croix lib. 3. part. 2. num. 97. & 422.

CAS. III. Lælius dedit Bernardo 20. aureos, aliosque eidem promiſit, ſi Cajum ipſius inimicum occideret. Peregit Bernardus opus iniquum. Q. an hic poſſit licite retinere aureos acceptos, & promiſſos exigere?

Reſp. affirm. Ratio eſt, quia completo contractu ex una parte, juſtitia poſtulat, ut perficiatur ex alia, cum opus malum ſit pretio æſtimabile, non quatenus malum, ſed quatenus laborioſum, ac pericoloſum perpetranti, & quatenus utile, vel delectabile ipſum mandanti. Nec obſtant leges, quæ adduci ſolent in contrarium; nam licet hæc pacta turpia, & iniqua reſcindant, tamen non reddunt iniquam acquiſitionem rei ex tali cauſa, nec faciunt accipientem inhabilem ad comparandum ejus dominium, ſed ſolum videntur decernere, ut ante opus patratum hujuſmodi pacta habeantur ut iniqua, & ut ex eis non oriatur obligatio civilis, ob quam poſſit in judicio peti promiſſum. Cæterum credibile non eſt, per has leges reſcindi obligationem naturalem, ex talibus pactis opere patrato conſurgentem; ſiquidem leges poſitivæ ita ſunt explicandæ, ſi fieri poſſit, ut conſonent diſpoſitioni juris naturalis. Hinc cum jus naturale in caſu diſponat, ut qui promiſit, nedum teneatur ex fidelitate, verum etiam ex juſtitia (agitur enim de promiſſione oneroſa, ac de contractu innominato: *Facio ut des*, *Do ut facias*); dicendum quod Bernardus peccavit quidem accipiendo prædictos aureos ſub conditione, & pacto homicidii perpetrandi, & quod ante patratum homicidium tenebatur eos reſtituere, eo quia, cum nemo poſſit obligari ad peccatum, talis promiſſio nullius roboris erat; attamen quod, homicidio patrato, poſſit licite retinere aureos acceptos, ac promiſſos exigere. D. Th. 2. 2. quæſt. 23. art. 7. in c. & quæſt. 62. art. 5. ad 2. Aliique comm.

MENSE MAII.

CAS. I. Tullius invaſus ab inimico, etiamſi poterit ab hoc ſe defendere ſola percuſſione, in ſui defenſionem iſtum occidit. Q. an teneatur reficere omnia damna familiæ occiſi?

Reſp. probablius eum teneri ſolam ad ratam exceſſus in moderamine. Ratio eſt, quia tantum quis debet reſtituere pro refectione damnorum, in quanto violavit juſtitiam commutativam cum gravi culpa theologica, ut tradunt DD. com. in tract. de Reſtit. Atqui Tullius in caſu cum gravi culpa theologica violavit juſtitiam commutativam ſolum ratam exceſſus in moderamine; nam in reliquo uſus eſt jure ſuo, cum liceat vim vi repellere, ac ſemetipſum injuſte invaſum defendere; ergo ſolum ad ratam talis exceſſus tenetur reficere damna familiæ occiſi. Neque dicas, per gravem injuriam totum damnum cauſaſſe, ideoque teneri ad totalem refectionem ejuſdem. Contra enim, ſicuti injuria non fuit niſi quantum ad exceſſum, ita ſolum cum proportione ad hunc reparationis obligatio eſt peritorum judicio taxanda; invadens enim, ſtatim ac injuſte invaſit, facit Tullio poteſtatem ut ageret, quantum licite poſſet, ad ſe defendendum; amiſitque jus ad compenſationem damni ipſi, ac familiæ illati ob neceſſariam defenſionem. Leſſius lib. 2. cap. 9. num. 135. & Bonacina de Reſtit., diſp. 2. quæ. ult. ſect. 1. num. 3.

CAS. II. Beneficiarius variis mentis cogitationibus voluntarie diſtractus recitat divinum Officium. Q. an faciat fructus ſuos, & oneri Officii ſatisfaciat?

Reſa-

Reſp. neg. quoad utrumque circa eas Horas, quas notabili cum diſtractione recitat, Ratio quoad onus Officii eſt, quia illius recitatio, utpote oratio ac cultus externus erga Deum, non tam ore, quam mente, & corde fieri debet, juxta illud Apoſtoli 1. ad Cor. 14. *Orabo ſpiritu, orabo & mente: pſallam ſpiritu, pſallam & mente* Item quia in c r. de celebr. Miſſar. recitantibus Officium præcipitur in virtute ſanctæ obedientiæ ut illud recitent *ſtudioſe* quantum ad pronunciationem exteriorem, & *devote* quantum ad interiorem ut ibi explicat Gloſſa: quo poſito, ſic diſſero: Quando aliquid requiritur cum aliqua qualitate, ad ejus implementum non ſufficit hoc ſine illa, C. *Licet cauſa cum ejus*, annot. de Probat. Sed pro ſatisfactione Officii jus requirit recitationem ſejunctam a voluntariis diſtractionibus, comitatam ab attentione, ergo &c. ideoque &c. Neque dicas, Eccleſiam non præcipere actum internum; & attentionem continuatam pro tempore totius Officii eſſe impoſſibilem, cum, nobis nolentibus, etiam in Sanctis, mens diſtrahatur, juxta illud Pſal. 39. *Cor meum dereliquit me*. Contra enim, licet Eccleſia non præcipit actum internum directe, ac principaliter; præcipit tamen indirecte, concomitanter, & conſequenter, ſcilicet, quando actus externus, qui præcipitur, trahit ſecum neceſſario actum internum tanquam ſui formam & ſubſtantiam, ut patet in dolore pro Confeſſione &c. Porro recitatio divini Offici, utpote ſpecies orationis, eſt neceſſario etiam ipſa elevatio mentis ad Deum, ideoque requirit attentionem. Ad aliud dico, quod attentio duplex eſt: Actualis una, conſiſtens in actuali reflexione ad id, quod agitur: Virtulis altera, conſiſtens in firmo animi propoſito attendendi quantum humana imbecillitas ſinit, a principio uſque ad finem actionis, cum excluſione cujuſcumque voluntariæ diſtractionis. Prima ſine ſpeciali gratia Dei vere haberi non poteſt pro toto tempore Officii, & ideo præcepta non eſt, neque neceſſaria. Secunda, quæ volenti facilis eſt, ſufficit, eaque præcipitur. Atqui Beneficiarius variis mentis cogitationibus voluntarie diſtractus in recitatione Officii, neque hanc habet; ergo oneri Officii non ſatisfacit. Ratio poſtea, ob quam neque facit fructus ſuos, eſt, quia non dicitur recitare, qui ſic recitat, ut ſe onere iterum recitandi non liberet; ſed eo ipſo quod Beneficiarius per hujuſmodi recitationem non ſatisfacit oneri Officii, ſic recitat, ut ſe ab onere iterum recitandi non liberet, ergo &c. adeoque &c. Vide Nav.

CAS. III. Petronius volens occidere Petrum Clericum, alium Clericum eccidit, familiæ ſuæ valde proficuum. Q. an ſit excommunicatus, & teneatur reficere damna?

Reſp. cum diſt. Vel una ſimul illo errore abfuit in Petronio voluntas occidendi Clericum, quem videbat; vel non. Si 1. dico, ipſum eſſe excommunicatum, & obligatum reficere damna, quia in tali caſu vere intendit & occidere Clericum, & damnificare proximum, & ſic prout culpabiliter Clericum occidit, eſt excommunicatus: &, prout proximum culpabiliter damnificavit, titulo damni illati tenetur reparare damna: ſicut qui ſcienter ad Mulierem conjugatam accedit, adulterii culpam, ac pœnas incurrit, etſi eam putat uxorem Titii, & ſit uxor Sempronii. Si 2. nempe cum illo errore non adfuit in Petronio dicta voluntas, quin immo poſſibilem adhibuit diligentiam, ne alium non intentum damnificaret; dico, Petronium nec eſſe excommunicatum, nec &c. quia cum in hoc caſu non habuerit animum hunc occidendi neque in Clericum neque hominem, actio iſta reſpectu ipſius fuit mere caſualis, invo-

lun-

Digitized by Google

luntaria, ac per accidens; ac proinde non inductiva cenſuræ; neque oneris, reficiendi damna, neque irregularitatis, nec reſervationis caſus. Vide Geribal. de Homic. dub. 13. num. 168. ac de Reſt. cap. 4. dub. 6. §. 1. num. 48. & Mazzuchel. de Caſ. reſer. diſp. 1. cap. 7. num. 118.

MENSE JUNII.

CAS. I. Brutus vulnus non lethale inflixit Cæſari; cui cum ſecundum artem Medicinæ, & Chirurgiæ non fuerint applicata medicamenta, ac debita remedia, mortuus eſt. Q. an ſit reus homicidii, & teneatur ad refectionem omnium damnorum.

Reſp. cum diſtint. Vel tale vulnus fuit Cæſari inflictum in loco, ac tempore, quo, non obſtante omni poſſibili diligentia, curari non potuit, ac proinde mortuus eſt; & in hoc caſu dico, Brutum eſſe reum homicidii, ac teneri ad refectionem omnium damnorum. Vel illi fuit inflictum ubi commode curari poterat, ſed ideo mortuus eſt, quia vel ipſe fuit admodum negligens in procuranda ſui curatione, vel quia Medicus, aut Chirurgus male ipſum curavit; & tunc dico, Brutum nec eſſe reum homicidii, nec teneri &c. Ratio pr. part. eſt, quia vulnus inflitum Cæſari in iis circumſtantiis cenſetur mortale, utpote incurabile; ideoque, eo mortuo, Brutus vere eſt homicida, ſicque ut homicida tenetur reficere omnia damna per tale homicidium cauſata. Ratio ſecundæ partis eſt, quia in eo caſu vera cauſa efficax mortis non fuit vulnus inflitum a Bruto, ſed vel negligentia ejuſdem Cæſaris in procuranda ſui curatione, vel negligentia aut ignorantia Medentium, qui non applicuerunt opportuna medicamenta, ac debita remedia vulnerato, per ſe non difficile ſanabili. Addo, in cap. *Significaſti* 2. de Homic. Innocentium III. declarare hujuſmodi percutientem non eſſe irregularem; ergo ſignum eſt, quod Brutus revera non eſt homicida, ac proinde tenetur ſolum ut vulnerans ad refectionem damnorum judicio viri prudentis. Leſſius lib. 2. cap. 9. dub. 15. Bonacina, & alii.

CAS. II. Vir nobilis per ſententiam Judicis, quam cognoſcit falſam, habuit domum, & fundum Petri, qui cum in rebus ſuis eſſet valde negligens, nil emolumenti ex domo, & parum ex fundo percipiebat; ipſe vero, cum ſit ſatis diligens, & induſtris, locando domum, & dolendo fundum, magnum commodum, & utilitatem reportavit. Nunc ſtimulis actus conſcientiæ petit a Confeſſario ad quid teneatur. Attenditur Confeſſarii reſponſum.

Reſponſum Confeſſarii eſt, quod Vir nobilis teneatur Petro reſtituere 1. domum, & fundum, quia per illam ſententiam falſam, utpote innixam falſis probationibus, non amiſit Petrus dominium domus, ac fundi; mens namque Reipublicæ non eſt, ut, cum ſententia nititur falſis probationibus, auferatur dominium; eſſet enim calumniatoribus favere, & ſententia Judicis eatenus obligat, quatenus decernit quod juſtum eſt. Nec obſtat, quod lata ſit ſervato juris ordine, & ſecundum allegata, & probata; hoc enim ſolum evincit, eam eſſe validam in foro externo non autem in foro conſcientiæ. Valentia in 2. 2. diſp. 5. quæſt. 4. punto 2. §. *per defectum*. Secundo fructos, ac proventus, quos ex locatione domus, & ex fundi cultura percepit; retento tamen ſibi pretio ex penſarum, laboris, ac induſtriæ ſuæ illis percipiendis. Ratio eſt, quia fructus, ac proventus domus, & fundi ad eum pertinet, ad quem ſpectat ipſa res fructifera, l. *Si Titius* Iſtit. de rer. diviſ. non enim ſunt fru-

ctus

ctus induſtriæ, ſicuti eſt lucrum ex aliena pecunia, quæ ſterilis eſt, ſed fructus rei fructiferæ, ut cum communi recte notant Clavis Regia lib. 10. tract. 3. cap. 1. & Leſſius lib. 2. cap. 12. dub. 17. Nec ullum eſt inconveniens, quod Petrus ita ſic ditior, quam ſi res ſuas ſemper habuiſſet: ſicuti enim ſi alicui ſurreptus fuiſſet equus tempore, quo volebat eum vendere pretio vili, eique reſtitueretur tempore, quo longe plus valet, occaſione furti fieret ditior quia lucraretur augumentum pretii; ita &c. Dixi *retento ſibi pretio expenſarum &c.* quia licet poſſeſſori malæ fidei in foro externo denegentur in pœnam tam expenſæ neceſſariæ, quam utiles; tamen in foro conſcientiæ deducendæ ſunt primæ, quia has Dominus facturus erat; & ſecundæ, quia non docet ut Dominus rei ditior evadat expenſis alterius; & utræque cedunt in Domini utilitatem. Ita DD. comm.

CAS. III. Sergium, ſolum male agere, facile poſſit Cajus corrigere; eſt quia dubitat ſuam correctionem minime profuturam, illam omittit. Q. an iſtud dubium eximat Cajum a correctionis obligatione.

Reſp. cum diſt. Vel ſimul cum dubio, quod correctio non ſit profutura, concurrit etiam dubium, quod ſit obfutura; & in hoc caſu dico, tale dubium eximere Cajum a correctionis obligatione. Vel ſimul cum illo dubio non concurrit hoc aliud dubium; & tunc dico, Cajum non eximi a tali obligatione. Ratio pr. part. eſt, quia, correctio præcipitur in bonum proximi, nempe ut hic reſipiſcat, & ſe emendet: præcipitur in illius ſalutem, non in ejus ruinam. Proinde ſi Cajus rationabiliter dubitat, quod Sergium corrigendo, correctio ſit illi potius obfutura; puta, quia in blaſphemias erumpet, vel aliquod aliud malum de novo committet; in tali caſu nedum eximitur a correctionis obligatione, verum etiam poſitive tenetur, ut evitet majus malum, illum non corrigere, ni forte hic ſit in certo peccato mortali, & in proximo mortis periculo; quò in caſu, non obſtante illo dubio, adhuc teneretur ipſum corrigere, eo quia nocumentum correctionis eſſet dubium, certa vero illius æterna damnatio, ſi moreretur in eo ſtatu. Ratio ſec. partis eſt, quia in tali caſu ablata non eſt omnis ſpes, quod Sergius, per correctionem excitatus, reſipiſcat. Propterea cum ad obligationem correctionis neceſſaria non ſit ſpes certæ emendationis (nam ſecus actum eſſet de Correctionis præcepto, cum ſemper incertum ſit, an voluntatem ſit peccator in melius mutaturus ut ait D. Auguſt. 1. de Civ. Dei cap. 9.) ideo dicendum, quod in illo caſu tale dubium non eximit Cajum ad obligatione correctionis: ſicuti non obtenta ab infirmo ſanitate per propria, ac magis opportuna remedia, tenetur Medicus illi ordinare medicina, quam certus eſt non obfuturam, ſpemque habet, etſi ſub dubio profuturam. Ita cum D. Thoma Paulus tract. 6. diſp. 3. punct. 4. cæteriſque comm.

MENSE JULII.

CAS. I. Sempronius vendit Domum Franciſco, habita ei fide de pretio; cum pacto tamen, ut toto tempore, quo pretium non ſolverit, det ad rationem quinque pro ſingulo centenàrio. Q. an ſub hoc Contractu lateat uſura?

Reſp. non latere, ſi Franciſcum obligat ad illa quinque, quia ob pretium non ſolutum in totidem patitur intereſſe; vel quia ei cedit etiam jus ad totidem fructus locationis domus: latere vero, ſi eum obligat ad illa quinque ob puram dilationem ſolutionis, vel abſque eo quod ei totidem ce-

cedat, ac in totidem intereſſe patiatur. Ratio primi eſt, quia ex una parte etiam in Mutuo licitum eſt deducere in pactum proprium intereſſe, ut quis ſervet ſe indemnem, prout cum D. Thoma 2. 2. quæſt. 78. artic. 2. ad 1. firmavimus ad 3. Aprilis 1751. adeoque ſine uſura idem facere poterit Sempronius in caſu; maxime cum id ipſi concedatur in jure in leg. *Curabit* de Act. Em. & Vend. Ex alia parte, non eſſet uſurarius Sempronius, ſi in caſu iniret hoc pactum, quod Franciſcus interim habeat ſolum dominium directum ſupra domum, ſibi vero adhuc competat jus exigendi pretium locationis, ut probat De Lugo diſp. 25. ſect. 8. num. 140. & ſeq. ergo neque dici poteſt uſurarius per hoc, quod ineat pactum ut toto tempore &c. Et ratio fundamentalis eſt, quia non tenetur venditor ante ſolutionem pretii rem tradere cum ſuo incommodo, ac pari damnum in fructu pro emptore; ideoque ſi tradat, poteſt ad ratam prætendere, & tantundem in pactum deducere. Ratio poſtea ſecundi eſt, quia obligare Franciſcum, ut det illa quinque pro centenario ob puram dilationem ſolutionis, eſt vendere tempus, ac tale emolumentum percipere ratione ipſius mutui immediate; quod aperte illicitum eſt. Unde Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem 42. *Licitum eſt mutuanti aliquid ſupra ſortem exigere, ſi ſe obliget ad non repetendam ſortem uſque ad certum tempus*. Idem dicendum (nempe illicitum eſſe pactum de illis quinque, pro ceſſione juris exigendi pretium locationis, aut pro intereſſe, quod patitur Sempronius) ſi neque pretium locationis, neque intereſſe Sempronii ad tantum pertingat; tunc enim exceſſus percipitur ob ipſam dilationem ſolutionis, vel ob mutuum virtuale; quod plane illicitum eſt, ut tradunt DD. comm.

CAS. II. Proculus, injuriis affectus ab Euſebio, inſtat pertinaciter apud Judicem pro illius punitione, quamvis ſit ille paratus debitam ipſi dare ſatisfactionem, & ab ipſo veniam petere. Q. an caſu, quo ſic accedat ad Confeſſarium, debeat hic illum abſolvere?

Reſp. cum diſt. Vel Proculus id facit ex odio, vindicta, aut indignatione erga Euſebium, aut (etiam hic excluſis) cum ſcandalo; & tunc, ut de ſe patet, non debet Confeſſarius illum abſolvere, cum ſit indiſpoſitus, & ſcandalis ſit obviandum. Vel id facit præciſe ut ſibi juridice debita compenſatio fiat, & juſtitia locum habeat; & tunc dico, Confeſſarium debere illum abſolvere. Ratio in primis deſumitur ex Gloſſa in Cap. *Si quis contriſtatus* diſt. 90. ubi aperte habetur, quod non tenetur læſus actionem injuriarum remittere, nec ad eam remittendam ullum eſſe cogendum. Deinde non eſt alicui abſolutio neganda per hoc, quod jus ſuum proſequatur. Sed Proculus in caſu jus ſuum proſequitur, ſtatim ac id facit, ut juridice ſibi compenſatio fiat, & locum habeat juſtitiam (lex enim obligat quidem ad ſe reconciliandum cum offenſore, quin imo ad illi exhibenda peculiaria ſigna dilectionis ſemel ac veniam petit &c. ut docet S. Thomas 2. 2. quæſt. 83. artic. 8. in c. at non obligat ad acceptandam determinate hanc potius, quam illam ſatisfactionem); ergo in caſu a Confeſſario non eſt Proculo neganda abſolutio. Toletur in ſum. lib. 4. cap. 10. Navarrus in Man. cap. 14. num. 25. & Conſ. lib. 5. de Accuſat. tom. 2. conſ. 1. ubi addit, quemdam Ordinarium a S. Congregatione fuiſſe reprehenſum, eo quia cuidam Mulieri nolenti dare pacem in ſcriptis Occiſoribus filii, ac aſſerenti ſe odio non proſequi tales homicidas, mandaverat denegari Sacramenta Confeſſionis, & Communionis; imo Proculum in caſu eſſe abſolvendum, deciſum refert a Congregatione. Zerula in Praxi Sacr. Pœnit. cap. 21. quæſt. 12.

CAS.

CAS. III. Mercator venditor Bernardo merces ſuas credita periculo, ſed pluris pretio juſto, & rigoroſo, eo quia interdum ille non ſolvit, & plerumque, cum maximo incommodo Creditorum, non niſi poſt longum tempus, aut per partes. Q. an hæc venditio in foro conſcientiæ ſit licita?

Reſp. cum diſt. Vel illud plus, quo in caſu Merces Mercator vendit, excedit meritum periculi, cui ſubeſt; vel non. Si non; dico, talem venditionem in foro conſcientiæ licitam eſſe, dommodo ſervet conditiones infra ponendas. Ratio eſt, quia periculum amittendi pretium mercium, aut hoc non habendi, niſi cum maximo incommedo &c. in communi prudentum judicio eſt quid pretio æſtimabile, & quidem tanti, quantum licite prætenderet fidejuſſor pro fidejuſſione. Ergo poteſt Mercator quid plus huic proportionatum prætendere ob iſtud periculum, quod in ſe ſuſcipit: ſicuti enim hujuſmodi credita ob idem periculum licite emuntur minori pretio; ita & majori pretio licite contrahuntur. Bartholomæus a S. Fauſt. de Uſur. quæſt. 49. Neque dicat cum Soto, & aliis, ſic vendentem, voluntarie, ac propria ſponte ſemetipſum inducere in tale periculum; ideoque ſi exinde illi provenit aliqua moleſtia, vel incommodum, ſibimet debet illud adſcribere; & ſic nihil pro eo debet accipere. Contra enim: ſtatim ac periculi ſuſceptio eſt pretio æſtimabilis, parum refert, quod volens vel invitus illud ſuſcipiat; nam eo ipſo, quod pluris non vendit, quam cum proportione ad periculi æſtimabilitatem, utitur jure ſuo. Molina de Contr. diſp. 316. alique paſſim. Si poſtea illud plus, quo merces Mercator vendit, excedat meritum periculi, cui ſubeſt, dico, hujuſmodi venditionem in foro conſcientiæ eſſe illicitam; non enim alia ratione ſumit in caſu talem exceſſum, niſi quia vendit pecunia credita; quod ut illicitum damnatum eſt ab Innocentio XI. per proſcriptionem hujus 41. propoſitionis: *Cum numerata pecunia pretioſior ſit numeranda, & nullus ſit, qui non majoris faciat pecuniam præſentem, quam futuram poteſt creditor aliquid ultra ſortem a Mutuario exigere, & eo titulo ab uſura excuſari*. Conditiones deinde a Mercatore ſervandæ, ut in primo caſu licita ſit ejus venditio, ſunt: Primo, quod non plus ſumat, quam mereatur periculum, cui ſubeſt, prout dictum eſt, & quod tale periculum ſit verum, & non fictum, quidquid poſtea ſit, quod eventus declaret nullum fuiſſe incommodum; non enim pro ipſo incommodo futuro, ſed pro periculo incommodi de illo plus pactus eſt. Secundo, quod de tali plus moneat Emptorem antequam vendat, & cum eo de hoc ineat pactum; debet enim Emptor voluntarie iſtud onus aſſumere; nam fieri poteſt, quod reperiat alium venditorem ſine iſto gravi onere. Tertio, quod venditor non obliget ex hoc titulo emptorem ad hoc plus, ſi hic det ei idoneam fidejuſſionem, aut pignus. Quarto denique, quod non obliget emptorem ad ineundum cum ipſo contractum aſſecurationis; ſed hic liber maneat vel ad dandum pignus, vel ad dandum fidejuſſorem, vel ad exhibendum hoc plus, prout ipſi libuerit. Vide Barthol. a S. Fauſt. l. c.

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. Mutuatarius dedit Antonio, occaſione mutui 1000. aureorum ab ipſo acceptorum, quaſdam corbas tritici, aliaſque ipſi promiſit. Interim moritur Mutuatarius, & Antonius incipit dubitare de illius intentione, ſcilicet, an dederit, & promiſerit corbas tanquam pretium mutuationis, an vero ex gratitudine; propterea Q. an licite retinere poſſit acceptas, & ab hæredibus exigere promiſſas?

Reſp.

Reſp. poſſe, ſi Mutuatarius ſponte dedit, ac promiſit; erat vir liberalis; nobilis, gratus, & aliunde dives, nec in dando ullam vel minimam triſtitiam, ſeu moleſtiam oſtendit; non poſſe vero, ſi dedit ægre, aut cum murmure, eratque vir tenax, lucris deditus, pecuniarum avidus, & avarus: in primo enim caſu forum externum præſumit, ipſum ex liberalitate benevolentia, & gratitudine dictas corbas donaſſe, ac promiſiſſe; ſicque Antonius poteſt licite retinere acceptas, & ab ejus hæredibus exigere promiſſas, tamquam debitas non ex vi mutuationis, aut ex gratitudine, ſeu liberalitate (circa quod adeſt propoſitio 42. damnata ab Innocentio XI.), ſed ratione promiſſionis, ſi hæc ab ipſo fuit acceptata. In ſecundo autem caſu præſumit eum dediſſe, ac promiſiſſe ratione mutui, vel ex apprehenſa incuſſione injuſti timoris, quando ſi id non feciſſet, alia vice Antonius ipſi non mutuaſſe, propterea licite nec retinere poteſt acceptas, nec exigere promiſſas, utpote datas, vel promiſſas involuntarie: in dubio namque recurrendum eſt ad conjecturas, & præſumptiones, cum non occurrat melior ratio, & via recte judicandum in re dubia. Sanchez lib. 7. de Matrim. diſp. 37. num. 12. & tunc judicandum eſt pro illa parte, pro qua eſt præſumptio fori externi; judicium namque internum & externum diverſa non ſunt, niſi per hoc, quod externum ducitur Præſumptione, internum autem veritatem noſcit. Sotus de Juſt. lib. 7. quæſt. 3. art. 2. concl. 3. Quod ſi recte diſcerni non poſſit qualitas Mutuatarii, ſed adhuc ex utraque parte remaneat æquale dubium, dico in tali caſu, Antonium non teneri reſtituere acceptas, & hæredes Mutuatari non teneri dare promiſſas, eo quia in pari cauſa melior eſt conditio poſſidentis. Hinc cum Antonius ſit in poſſeſſione acceptarum, & hæredes Mutuatarii ſint in poſſeſſione promiſſarum, primus poteſt acceptas retinere; & hi promiſſas non ſolvere, ut inter alios docet Rebellius 2. part. de Oblig. lib. 8. de Uſur. quæſt. 16. ſect. 5. num. 26.

CAS. II. Agricola mutuat Vitali 500. aureos, ad ſex menſes, ob hoc præcipue, quia ſperat Vitalem, utpote liberalem, donaturum ultra ſortem 20. vel 30. aureos, Q. an mutuando cum tali intentione peccet?

CAS. III. Q. Secundo, an ſi Vitalis ei dabit intentos aureos, poſſit Agricola eos tuta conſcientia retinere?

Reſp. ad. 1. neg. Si nullum præceſſit pactum, ne quidem implicitum, quod Vitalis poſtea dare debeat aliquid ultra ſortem, Ratio eſt, quia iſta ſpes, & intentio Agricolæ, ſecluſo omni pacto, non imponit Vitali ullum gravamen, aut aliquam obligationem; nec impedit, quod, ſi hic Agricolæ donet aliquid, in caſu id donet propria ſponte, aut ex mera ſua liberalitate, ut recte tradit Viva ad præcitatam propoſitionem 42. ab Innocentio XI. damnatam. Propterea ſi ſperat 20. vel 30. aureos ex liberalitate Vitalis, eum eos ſperet ex mere gratia, & ſub liberale donum ejuſdem, non eſt per hoc peccati uſuræ incuſandus, etſi ei mutuet 500. aureos cum hac ſpe, & intentione. Nec obſtat illud dictum Chriſti. Lucæ 6. *Mutuum date, nihil inde ſperantes*; neque id, quod definivit Urbanus Papa in cap. *Conſuluit* de Uſur. ſcilicet, ad reſtitutionem teneri eum, qui mutuat intendens, ac reportans lucrum, etiamſi abſque prævia conventione id faciat. Siquidem utrumque intelligitur de ſpe, ac intentione lucri ex mutuo immediate, velut ex gratitudine & liberalitate debita; quæ intentio utique mala eſt, & damnata in præfata propoſitione. At talis non eſt intentio Agricolæ in caſu noſtro, ut rem attente conſideranti ſit manifeſtum, ac notat Duarte V. Uſura num. 545. Hinc ſi Vitalis det Agricolæ iſtos aureos, ab ipſo taliter intentos, & cum eadem

 inten-

intentione acceptos, utique poteſt eos tuta conſcientia retinere, eſt enim liberalis datio rei, ut ſupponitur, facta a Domino potente donare, ac prius intenta a donatario ex gratia & liberalitate donantis. Et per hoc habetur reſponſio ad 3. alium caſum.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. Nereus dubitans de Judicis integritate, dat ei decem aureos, ut juſte judicet; & hos ille recipit. Q. an ſive dans, ſive recipiens peccet?

Reſp. neg. quoad Dantem, ſi hujus dubium eſt rationabile; affirmat. vero quoad Recipientem. Ratio p. par. eſt, quia ſuppoſita rationabilitate dubii, proſequitur dans jus ſuum; cum naturale ſit redimere propriam vexationem, ac ſe defendere a malo injuſte ingruente vel per ſententiam injuſtam, vel per nimiam, & non neceſſariam prolungationem deciſionis Cauſæ, cum diſpendio in lite. Rodriquez part. 2. Summ. cap. 42. concluſ. 7. Molina de Juſt. diſput. 88. prope principium, & 89. Neque per hoc dans id poteſt cooperari peccato Judicis; id enim eſt ſine illius malitia; eamque permittere ad avertendum grave malum aliter imminens, & ad auferendum impedimentum injuſtæ vexationis. Dixi, ſi præfactum dubium eſt rationabile, eo quia ſi eſſet mera ſuſpicio ſine fundamento, tunc certe nefas eſſet etiam reſpectu dantis, ut recte advertit Molina loc. cit. Ratio ſecundæ part. deſumitur primo ex Conſt. de Datis, & Promiſſis facta a Gregorio XIII. & confirmata a Clemente VIII. in ſuo Decreto pro bono regimine edito anno 1592. ubi ſub excommunicationis pœna prohibitum eſt cuicumque Judici notabile donum accipere a Clientibus pro ſola cauſæ expeditione. Secundo, quia recipiens in caſu accipit talem ſummam pro eo, quod non eſt venale, & ad quod jam tenetur ex juſtitia; item accipit id, quod ipſi coacte, ac involuntarie datur, & quod ipſi prohibetur a legibus; ergo illicite recipit, adeoque peccat. Neque dicas, leges etiam prohibere, ne ipſi aliquid detur, ſicque etiam dantem peccare. Contra enim, leges quatenus prohibent dare, fundantur in præſumptione, quod datio fiat ad ſubornandum, & corrumpendum Judicem, non autem ad redimendam gravem injuſtam vexationem, prout facit Nereus in noſtro caſu. Vide Homobonum. reſponſ. 197. in 8. præc. Decal.

CAS. II. Puella, inſcio Patre, recipit ab Amatore ſuo notabilem pecuniæ quantitatem, quam pro libito ſuo occulte partim expendit, partim aliis donat. Q. an hæc accipiendo & dando, inſcio Patre, peccet?

CAS. III. Q. Secundo, an Confeſſarius tam illi, quam iis, quibus donavit, injungere debeat reſtitutionem?

Reſp. cum diſt. Vel dans Puellæ notabilem pecuniæ quantitatem habet hujus liberam diſpoſitionem; vel non. Si non; dico, Puellam hujus rei conſciam peccare ſive accipiendo, ſive dando; nam ſemel ac ipſa novit Amatorem ſuum non poſſe de tali quantitate libere diſponere, novit etiam eumdem non poſſe talis pecuniæ dominium in ipſam transferre, ſicque nec ipſam licite poſſe talem pecuniam ab eo accipere, neque aliis licite dare, ſive conſcio, ſive inſcio Patre ſuo. Unde in hoc caſu Confeſſarius tam illi, quam iis, quibus donavit, debet utique injungere reſtitutionem, ſi hanc facere poſſint. Si poſtea dans Puellæ talem pecuniam liberam habeat ejuſdem diſpoſitionem, obſervandum eſt, an ipſi eam tribuerit ad modum ſponſalitiæ donationis, ut nempe cum ea ſibi compararet

raret, annulos, veſtes &c. an in pretium alicujus actus turpis inter ipſos habiti; an ex puro liberali dono, cum facultate de tali pecunia libere diſponendi ad modum bonorum quaſi caſtrenſium; an denique intuitu, vel cauſa Patris: ſi enim ipſi eam tribuit primo modo, peccavit Puella, non quidem pecuniam accipiendo, ſed eam non expendendo juxta Amatoris intentionem, eamque donando aliis; nam ſponſalitiæ donationes non traſeunt in dominium donatarii niſi ſecuto Matrimonio; ideoque donavit aliis, quod adhuc ſuum non erat, ſicque etiam in hoc caſu, ni Sponſus condonet, intervenit obligatio reſtitutionis. Si tribuit ſecundo modo, probabilius cenſeo, quod neque peccaverit accipiendo neque donando aliis, inſcio Patre. Non accipiendo, quia licet datio facta fuerit ob rem turpem, non fuit tamen turpis acceptio. Neque donando, inſcio Patre; non enim dominium ullum habebat Pater puellæ ſupra talem pecuniam, quæ vel pleno jure ſpectabat ad ipſam puellam, vel dedebat pauperibus, aut in alium pium uſum erogari. Nec obſtat, quod Puella eſſet ſub cura & cuſtodia Patris; id enim probat, per turpem actum Patri illatam fuiſſe injuriam; hæc tamen, ſi pateſiat, diluitur reſpective ad Patrem per veniæ petitionem; & reſpective ad puellam, ſi non conſenſit, per aſſignationem dotis ſufficientis ad æque bene nubendum, aut per Nuptias. Quare neque in hoc caſu intervenit obligatio reſtitutionis. Idem dico, ſi pecuniæ quantitas data fuit tertio modo. Si denique data fuit ultimo modo, dico, puellam non peccaſſe eam accipiendo; bene vero eam donando, inſcio Patre; in tali etenim caſu Pater habebat dominium directum & utile ejuſdem; ac proinde, eo inſcio, non poterat in alios transferri dominium ipſius. Propterea Confeſſarius injungere debet reſtitutionem iis, quibus puella donavit, & in eorum defectu puellæ, ſi hæc habeat unde Patri reficere damna.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. Comici quidam præſtantes a ſingulis, quos ad ſuas Comœdias admittebant, exigebant julium, nec aliter ulli permittebatur ingreſſus. Antonius tamen occulte, ac per fraudem, ſæpius abſque ſolutione ad talem locum ſibi aperuit aditum, ac fuit ſpectator. Q. an deliquerit graviter contra juſtitiam, & teneatur ad reſtitutionem?

Reſp. affirmative. Ratio eſt, quia ſtatim ac Comici a ſingulis adſtare volentibus exigebant julium, nec aliter ulli permittebatur ingreſſus, eos inter ac Spectatores aderat Contractus innominatus utrinque oneroſus: *Facio actionem mihi laborioſam, & tibi jucundam, ut des julium*: vel, ut alii dicunt, locatio actionis jucundæ pro pretio julii. Unde ſicuti quando Artifex dixit: Volo pro opera mea tantum quotidie, qui eum conducit ad operandum, tenetur ex juſtitia illi dare tantum, ſi hoc non eſt exceſſivum, ſed moderatum attento operæ artificio; ita, ſtante prævio dicto Contractu, ſemel ac Antonius voluit eſſe ſpectator actionis Comicæ, aderat in eo obligatio ex juſtitia ſolvendi julium qualibet vice; ac proinde ſi ſæpe Comœdiæ interfuit, & Comicos julio fraudavit, dicendum quod is tandem deliquerit graviter contra juſtitiam; & per conſequens teneatur ad reſtitutionem; Comici enim regulariter pauperes ſunt, ac vivunt ex pretio actionum Comicarum. Tabiena V. Hiſtrio, Bonacina de Contr. quæſt. 3. punt. 3. aliique cum S. Thom. 2. 2. qu. 168. artic. 3. ad 2.

 CAS.

CAS. II. Occiſus fuit Catellus Antonio, qui proinde, ad ſe compenſandum, occiſori ſurripuit quindecim aureos, dicens quod tanti, & pluris æſtimabat catellum ſuum. Q. an talis ſurreptio ſit contra juſtitiam?

Reſp. neg. Si ex una parte Catellus fuit injuſte occiſus; ex alia, ſpectatis omnibus circumſtantiis, judicio prudentum ac peritorum, revera tanti valebat, nec aderat alia rationabilis via recuperandi ſuum. Secus vero ſi e contra. Ratio utriuſque partis clara eſt, quia ſcilicet in primo, non in ſecundo caſu, nulla remanet inter partes inæqualitas, ac ſervantur debitæ conditiones pro juſta occulta compenſatione. Notant tamen Leſſius, Navarrus, Molina, aliique paſſim, quod ad juſte taxandum, in caſu, Catelli valorem, debet etiam computari pretium affectionis, proportionatum diſplicentiæ, quam habuiſſet Antonius, ſi tali Catello, ejuſque oblectamento debuiſſet privari; ſiquidem hujuſmodi affectus, non fictus; ſed verus, quando eſt rationabilis, eſt una ex cauſis augendi pretium rei, ut tradunt DD. prædicti, aliique apud Bonacinam de Contr. diſp. 3. quæſt. 2. punt. 4. Quare ſi etiam tali pretio computato Catellus Antonio tanti, vel forte etiam pluris valebat, dicendum talem ſurreptionem non eſſe contra juſtitiam; bene vero ſi e contra Leſſius lib. 2. cap. 21. dub. 3.

CAS. III. Pœnitens quandoque exponit peccata ſua abſque ulla deteſtatione, ob quamdam incogitantiam naturalem, quandoque ille deteſtatur; ſed abſque formali propoſito illa, & alia in poſterum evitandi. Q. an quale judicium de hiſce Confeſſionibus efformandum?

Reſp. Confeſſiones factas abſque ulla deteſtatione, & dolore, probabilius eſſe invalidas, nec juvare ad effectum remiſſionis peccatorum; factas vero ſine propoſito formali; ſed cum deteſtatione & ſupernaturali dolore, probabilius validas eſſe, ac fructuoſas. Ratio pr. part. eſt, quia dolor peccatorum eſt materia proxima, & ſic pars eſſentialis Sacramenti Pœnitentiæ; ideoque, eo deficiente, Sacramentum ipſum deficere neceſſe eſt, & Confeſſiones eſſe invalidas, ac ſine remiſſione peccatorum. Hinc Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 4. ait: *Fuit quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus neceſſarius*. Ratio ſec. part. eſt, quia ad valorem ejuſdem Sacramenti, & ad effectum remiſſionis peccatorum, non requiritur eſſentialiter formale propoſitum, ſicuti formalis dolor; nam illud non eſt materia proxima Sacramenti, quemadmodum hic; ſed ſufficit propoſitum implicitum & virtuale, incluſum in formali dolore: qui enim ex corde deteſtatur peccata, & de eis dolet, implicite dicit, ſe nolle amplius peccare, nam non vult amplius facere quod ſibi diſplicet. Ergo cum in hoc caſu Confeſſiones factæ fuerint cum vera deteſtatione, & dolore formali, dicendum, quod validæ ſit ac fructuoſæ. Viva de Pœnit. diſp. 4. quæſt. 2. artic. 5. aliique.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. Sergius ex ira in Clericum, ipſum percuſſit, ſed occulte. Q. an majorem Excommunicationem contraxerit?

Reſp. affirm. Siquidem Sacri Canones animadvertentes pæna majoris excommunicationis ipſo facto in percuſſorem Clerici, nullam diſtinctionem faciunt inter percuſſorem publicum, & occultum, quoad ejus incurſionem, ſed abſolute, ac generaliter loquuntur. Propterea cum lex generaliter loquens generaliter ſit intelligenda, dicendum quod Sergius, etſi occulte Clericum percuſſerit, eſt majori excommunicatione irretitus. Hinc licet

non

non excommunicati, juxta Conſt. *Ad evitanda*, poſſint ante denunciationem ipſum non vitare; ipſe tamen, etſi non denunciatus, tenetur, ſecluſo ſcandalo, & infamia, vitare alias, nec poteſt Divinis intereſſe; uno verbo, tenetur ſe gerere eodem modo, quo ante talem Conſtitutionem tenebantur ſimiles excommunicati, cum per hanc nullus favor ſit excommunicatis conceſſus, prout inter alios notat Suarez de Cenſur. diſp. 9. ſect. 2. num. 15. Dixi, *ſecluſo ſcandalo, & infamia*; eo quia ſi occulte excommunicatus nequeat alia via gravem infamiam, & ſcandalum vitare, niſi prædicta faciendo, poteſt tuta conſcientia ea facere, immo, præmiſſa Contritione, ac Confeſſione celebrare, ſi ſit Sacerdos, aut communicare; nam præceptum de vitando ſcandalo, & jus vitandi propriam infamiam, gravius urgent. Sayrus de Cenſur. lib. 2. cap. 3. num. 6.

CAS. II. Ægrotavit per aliquod tempus famulus Andreæ; qui propterea illi negat ſalarium tempori ægritudinis correſpondens eo quia pro illo tunc alium conduxit. Q. an Andreas quoad hoc juſte ſe gerat?

Reſp. ſecluſa conventione in contrarium, Andream juſte ſe gerere detrahendo ſalarium pro rata temporis, quo famulus diu fuit ægrotus. Ratio eſt, quia merces, ſeu ſtipendium ſolvendum eſt ob operas quotidianas, quas proinde ſi ille non præſtitit, ipſi non debetur ſalarium, quamvis id eveniat ob caſum fortuitum, & famulo non voluntarium, ut docent paſſim Auctores. Nec obſtat, Canonico ægrotanti deberi diſtributiones quotidianas, ſi, cum valeret, intereſſe conſueverat, cap. 1. de Cler. ægrot. Diſparitas enim eſt, quia Eccleſia ſic ſtatuit, ne ſui Miniſtri a miniſterio Eccleſiaſtico deterrerentur; quod non ſtatuerunt leges quoad famulos. Item diſtributiones veniunt nomine alimentorum, quæ etiam famulo infirmo debentur cum expenſis moderatis, niſi in conventione aliter fuerit expreſſum: Sylveſter. verb. *Familia*, q. 2. Azorius part. 2. lib. 2. cap. 39. quæſt. 3. Dixi poſtea *quo famulus diu &c.* quia famulus ægrotet per unam tantum, vel alteram hebdomadam, non eſt æquum illi detrahere de ſalario. Petrus Navarra lib. 2. cap. 2. num. 213. & alii comm.

CAS. III. Sacerdos ad acquirenda vaſa ſtamnea, in puteum a fure projecta, eo demiſit adoleſcentem, fune nova ac forti colligatum, eumque appenſum ſuſtentabat, donec vaſa expiſcaretur. Accidit autem ut funis, qui ore putei refricabatur, diſrumperetur, cum adoleſcens ſenſim extrahebatur onuſtus; qui proinde in aquam præceps ruit, ac ſuffocatus eſt. Q. an talis Sacerdos evaſerit irregularis?

Reſp. cum diſt. Vel Sacerdos plene advertit funem ore putei refricatum diſrumpi; vel non. Si non; dico, ipſum irregularem non evaſiſſe; quia hic agitur de irregularitate ex delicto; unde ſi non fuit in gravi culpa, neque habet incurrere gravem pœnam, cum pœna debeat eſſe delicto proportionata. Cap. *Felicis* de Pœnis in 6. Si plene advertit; dico, eum utique evaſiſſe irregularem; videns enim funem diſrumpi, debebat vel hunc ab ore putei ſtatim amovere, ne refricatus diſrumperetur; vel alium firmiorem funem adoleſcenti dimittere, ut ipſius adminiculo fortius colligatus tutus extrahi poſſet, vel illi dicere, quod interim relinqueret vaſa ſtamnea in puteo, ne funis horum, ac ipſius pondere nimium preſſus diſrumperetur, præcepſque ipſe rueret, ac acquis immerſus ſuffocaretur, conformiter ad reſponſum Alexandri III. cap. *Suſcepimus* extr. de Homicid. Propterea, cum non ita ſe geſſerit, fuit in gravi culpa, & ſic eſt irregularis. Ita DD. comm.

Digitized by Google

CAS. I. SEmpronius, cæteroquin juvenis, ac robuſtus, ſingulis diebus, quibus urget præceptum jejunandi, experitur ſtimulos carnis acerrimos cum periculo conſenſus, queis non ſubeſt aliis diebus. Q. an diebus prædictis teneatur jejunare?

Reſp. cum diſt. Vel tale periculum removere poteſt aliis remediis; puta, ſollicita ſenſuum & animi cuſtodia, enixa oratione, & ſui commendatione ad Deum, diſcretis corporis caſtigationibus &c. Et tunc dico, ipſum prædictis diebus teneri adhuc jejunare; nam in tali caſu, non a jejunio, quod potius ad reprimendam carnis concupiſcentiam inſtitutum eſt, atque deſervit, Sempronii periculum provenit, ſed aliunde; puta, quia hic occaſiones non vitat; ſenſus ac mentem non bene cuſtodit &c. Vel tale periculum aliis remediis removere non poteſt; & tunc dico, Sempronium non teneri prædictis diebus jejunare, ſtante concurſu altioris præcepti ſtrictius obligantis ad præcavendum proximum periculum conſenſus: quemadmodum enim ceſſat obligatio jejunandi, quando ex eo intervenit verum periculum proximum incommodi valde gravis in corpore; ita, & quidem a fortiori, quando ex eo provenit verum periculum proximum gravi peccati in anima. Vide Baſſeum v. Jejunium 1. num. 6. Paſqualigum de jejun. deciſ. 342.

CAS. II. Prævidet Sergius, ſe ob multitudinem confiteri volentium non poſſe tali mane confiteri; propterea, cum ſit dies plenariæ Indulgentię conceſſæ, *confeſſis, ac ſacra communione refectis*, per unum ex accendentibus interrogat Parochum, an ſi Communioni præmittat actum Contritionis, ſit Indulgentiam lucraturus. Quid reſpondet Parochus?

Reſp. Sergium lucraturum Indulgentiam, ſi habeat tantum venialia; non ſic vero, ſi habet aliquod mortale cognitum, nec ullo modo abſolutum. Ratio pr. partis eſt, quia licet Pontifex poſſit pro lucro Indulgentiæ præſcribere etiam Confeſſionem venialium; tamen, ſi id clare non exprimit, intelligitur, præſcribere Confeſſionem ſolum prout eam præſcribunt jus Divinum, & Eccleſiaſticum, quæ, ut tradit Angelicus in 4. diſt. 19. q. 3. art. 1. q. 2. ad 3. & quæſt. 3. ibid., præcipunt ſolam Confeſſionem mortalium. Unde ſi Sempronius habeat ſola venialia, Indulgentiam utique lucrabitur. Ratio 2. partis expreſſe colligitur ex pluribus Decretis S. Congregationis Indulgentiis, Sacriſque Reliquiis præpoſitæ, ſignanter ex illo 19. Septembris 1729. quo declaravit etiam in caſu, quo quis ob deficientiam Confeſſarii confiteri non poteſt, non ſufficere Contritionis actum pro lucranda Indulgentia. Decreta per extenſum refert Theodorus a Spir. Sanct. de Indulgent. part. 1. cap. 11. artic. 5.

Reſp. III. Mulier poſt Confeſſionem rogat Confeſſarium ſuum pergentem ad celebrandum, ut ipſam communicet cum parte Hoſtiæ, quam ipſe conſecrabit in Miſſa. Q. an Confeſſarius poſſit hoc licite peragere?

Reſp. neg. ſaltem non interveniente gravi motivo id peragendi. Ratio eſt, quia id eſſet contra præſentem communem Eccleſiæ praxim, & conſuetudinem, quæ eſt, ut Euchariſtia nonniſi conſuetis cum particulis, & quidem cum una tantum ſolitis non grandiore, cuivis fideli miniſtretur; ut patet ex Decreto S. Congreg. Conc. circa Commun. quotid. edito 12. Febr. 1679. approbante Innocentio XI. Dixi *ſaltem &c.* quia ſi in tali Eccleſia non eſſent particulæ conſecratæ, nec commode haberi poſ-

ſent

ſent conſecrandę, tunc poſſe Confeſſarium, aut alium Sacerdotem, petitioni mulieris indulgere ad ſatisfaciendum magnæ illius devotioni, vel ob aliud rationabile motivum, ut tradidit Clericatus de Euchar. ecif. 33. referens Quartum, Corſettum, & alios plurimos; idemque docent Gobat tract. 4. n. 410. Diana op. coord. tom. 2. tract. 1. reſol. 241. ac trib. ſeqq. aliique. Nulla enim lex, inquiunt, nec ullus Canon id vetat, ſic conſulitur utilitati fidelium; & Decretum ac conſuetudo præfata intelliguntur in caſu, quo adſint, vel commode haberi poſſint particulæ, nec ullo interveniat rationabile motivum aliter communicandi; uti colligitur ex quo ipſamet Rubrica Miſſal. tit. de defect. in Miniſt. occur. v. *Si Sacerdos*, præſcribat, ut Sacerdoti, qui poſt primam, vel utramque Conſecrationem in ſyncopen incidit, ac eſt ita infirmus, ut communicare poſſit, præbeat Subſtitutus partem Hoſtiæ, ſi non adſit alia Hoſtia conſecrata.

ANNO MDCCLIV.

MENSE JANUARII.

CAS. I. FRegit Parochus mane diei feſtivæ inadvertenter jejunium; & quamvis noſcat, quod ſi Parochianis manifeſtet, præciſe dicent, ipſum in hoc incautum fuiſſe, & inconſideratum; hoc non obſtante Miſſam celebrat, ut populus præcepto ſatisfaciat. Q. an gravis culpæ ob hoc ſit arguendus?

Reſp. affirm. Ratio eſt, quia ſic violat in re gravi, ſine juſto & rationabili motivo, ritum, ac praxim, ſtricte & univerſe ab Eccleſia præſcriptam, nempe ut Sacerdos non jejunus Miſſam non celebret, ut patet ex Concilio Conſtantienſi Seſſ. 3. & D. Auguſtino Epiſt. 54. ad Januar. Si quod enim in caſu id peragendi motivum intervenit, fortaſſe eſt ad evitandam penes Parochianos graves infamiam, & ſcandalum; cum, ipſo non celebrante, nequeant hi tali die Miſſam audire. At quis non videt, quod licet Parochiani, de eventu admoniti, dicant ipſum, frangendo inadvertenter jejunium, incautum fuiſſe, & inconſideratum, gravem per hoc ipſi non irrogant infamiam; ac per hoc, quod neque ibi, neque alibi poſſint ea die Miſſam audire, non peccant, ideoque inſufficiens omnino eſſe tale motivum? Quare, ſicuti gravis culpæ arguendus eſſet, ſi in tali circumſtantia celebret in fermentato, aut ſine veſtibus Sacerdotalibus, eo quia ad id licite peragendum requiritur præceptum magis urgens, ac ſit illud audiendi Sacrum; ita ob eamdem rationem gravis culpæ arguendus eſt in caſu noſtro, cum etiam hoc ſit adeo ſtricte ab Eccleſia prohibitum: ut ſolus Pontifex valeat in eo diſpenſare, ut cum Ugolino tradit Homobonus Exam. Eccl. tom. 3. tract. 15. quæſt. 28. reſ. 3. Gotti de Euch. quæſt. 4. dub. 5. §. 2. n. 17.

CAS. II. Puella ſeta, ad inſtantiam Confeſſarii, nolentis aliter ipſam abſolvere, huic manifeſtavit complicem ſui peccati. Nunc audiens a Socia, quod ob ſimilem caſum idem ipſi cum eodem contigerit, Quærit a Parocho, an debeat talem Confeſſarium Inquiſitori denunciare.

Reſp. neg. ſive quatenus a Confeſſario ipſamet fuit adacta ad manifeſtandum complicem; ſive quatenus audivit a Socia, huic idem cum eodem eveniſſe. Ratio pr. part. eſt, quia nemo tenetur extra Pœnitentiæ Sa-

cramentum, aut aliud judicium legitimum, ſe ipſum prodere, propriam turpitudinem manifeſtando. Propterea Sanctiſ. Dom. Noſt. Papa Benedictus XIV. fel. mem. locis infra citandis expreſſe declaravit, ſe ibi non comprehendere pœnitentem in cauſa propria, quando hic nempe peccatum ſuum confitens adigitur a Confeſſario manifeſtare complicem in eodem peccato. Ratio ſec. par. eſt, quia licet laudatur Pontifex in litteris datis in forma Brevis die 7. Julii 1745. reprobaverit & damnaverit ut ſcandaloſam, & pernicioſam, ac famæ proximorum, ipſique Sacramento injurioſam, tendentemque ad ſigilli Sacramentalis violationem, alienandoſque Fideles ab uſu Sacramenti Pœnitentiæ, praxim Confeſſariorum a pœnitente inquirentium nomen ac perſonam complicis, eique abſolutionem negantium ſi illum non manifeſtent: immo in Conſtit. incip. *Apoſtolici Miniſterii* edita V. Idus Decembris 1749. præceperit omnibus, & ſingulis, qui aliquem Sacerdotem, ſive ſæcularem, ſive regularem, cujuſcumque gradus, & conditionis exiſtat, quocumque alio modo, præterquam ex ipſa Confeſſione a ſemetipſis apud eum peracta, cognòverint ut adminiſtrando Pœnitentiæ Sacramento interrogaſſe pœnitentem de nomine complicis, eidemque indicari recuſanti abſolutionem denegaſſe; præceperit, inquam, in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub eiſdem pœnis, quibus ad debitas aliorum delictorum denunciationes adſtringuntur, ut intra terminum dierum pro aliis denunciationibus a S. Officio præfigi ſolitum, Tribunali SS. Inquiſitionis deferant ac denuncient hujuſmodi Sacerdotem, ſive id cum feciſſe intellexerint propter adhæſionem prædictæ reprobatæ praxi, aliave de cauſa erroneæ opinionis ſuſpicionem ingerente; ſive id etiam per imprudentiam egiſſe, & per actum præfatis deſtitutum circumſtantiis: tamen quia neque hæc Conſtitutio, neque aliæ Litteræ datæ IV. Nonas Junii 1746. hactenus ubique obligant, ſed tantum Regna Portugalliæ, & Algarbiorum (cum ſolum ad horum Archiepiſcopos & Epiſcopos, ac Tribunali Inquiſitioni hujuſmodi Regnorum, peculiariter directæ leguntur) nec de eorum, quæ in iis præcepta ſunt, ad nos extenſione conſtat, ideo dicendum, puellam non teneri &c.

CAS. III. Interrogat Parochum Sempronius, an quando Confeſſis, ac Communione refectis conceſſa eſt in Eccleſia Parochiali Plenariæ Indulgentia a primis Veſperis uſque ad occaſum Solis, ſufficiat pro lucro Indulgentiæ Confeſſio, & Communio facta in pervigilio, aut biduo ante, vel triduo. Quid reſpondet Parochus?

Reſpondet, ſufficere factam in pervigilio, & probabilius etiam factam biduo ante, vel triduo. Ratio primæ partis ſumitur primo ex Decreto S. Congregationis Indulgentiarum, cui cum propoſitum fuerit totum hujuſce Caſus quæſitum, die 14. Martii 1712. reſpondit quoad primum affirmative, & quoad ſecundum *Dilata*; prout refert Euſebius Amort. De Indulg. in ſupplem. pag. 432. Edit Ven. Deinde ſi non ſufficeret facta in pervigilio, Indulgentia nunquam obtinere poſſet a primis Veſperis Feſti, cum ejus lucrum ſupponat poſita omnia requiſita, inter quæ in caſu ſunt Confeſſio & Communio, ut patet ex illis verbis, *Confeſſis, ac Sacra Communione refectis*. Sed Indulgentia obtineri poteſt a primis Veſperis Feſti, ut exprimitur, ac ſupponitur in propoſito Caſu: ergo &c. Theodorus a Spir. San. De Indulg. part. 1. artic. 5. quæſt. 11. & comm. Ratio ſec. part. eſt, quia in primis, quod fit intra triduum, dicitur fieri continuo, l. ult. Cod. de Judic. & l. fin. Cod. de Error. Advocat. ut notat Viva ad 39. prop. damn. ab Alex. VII. numero 5. Deinde Confeſſio ac Communio

non

non ita alligantur tempori determinato, ſicuti Eccleſiæ Viſitatio, ut eruitur in ratione primæ partis. Hinc licet in rei eventu magis conſultum ſit ſe accommodare praxi fidelium, ponentium etiam hujuſmodi opera in Feſto, aut pervigilio; tamen ſi quem contingat Confeſſionem & Communionem poſuiſſe biduo ante, vel triduo, probabilius cenſeo quod intra tempus præſcriptum viſitando Eccleſiam, ad hoc lucretur Indulgentiam. Portellus in Dub. Reg. V. *Indulgentia*, num. 5. Comitolus Reſp. Mor. lib. 1. quæſt. 39. Aliique, quibus non diſſentit Cardinalis de Lugo de Pœnit. diſp. 27. num. 93.

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. HÆres Sacerdoris eſt certus, quod hic accepit eleemoſynam pro viginti Miſſis celebrandis; dubitat tamen, & quidem rationabiliter, an ſuſcepto oneri ſatisfecerit. Q. an teneatur totidem Sacrificia celebranda curare?

Reſp. affirm. ſi adhibita omni perquiſitione, ac diligentia, de nullius Miſſæ celebratione conſtat. Ratio eſt, quia ob receptionem eleemoſynarum factam a Defuncto, tale onus induit qualitatem debiti realis, quod propterea, ob aditam hæreditatem, in ipſum utpote hæredem tranſivit. Unde ſicuti ſi Sacerdos eſſet adhuc ſuperſtes, &, haberet iſtud rationabile dubium, teneretur totidem Sacrificia celebranda aut celebranda curare, eo quia poſſeſſio ſtaret pro debito certo contracto, quod non adæquatur per ſolutionem dubiam, & quia ſatisfactio, cum ſit aliquid facti, in dubio non præſumitur; ita quia hujuſmodi onus tranſivit in hæredem, tenetur hic ob eamdem rationem curare (ut malit integras eleemoſynas dominis reſtituere) ut totidem ſacrificia celebrentur, cum de unoquoque dubium ſit, an fuerit celebratum, Neque dicas, debitorem, poſt ſufficientem diligentiam, adhuc incertum an teneatur aliquid ſolvere, non obligari ad ſolvendum, cum in tali caſu melior ſit conditio poſſidentis; ſicque etiam hæredem, poſt ſufficientem diligentiam adhuc dubium &c. non teneri &c. Contra enim: aliud eſt loqui de eo, de quo dubium eſt, aut ſit debitor, aliud de eo, qui certe eſt debitor, incertum vero eſt an ſolverit. Primum & ergo aſſero cum Communi non obligari, ob rationem allatam, non poſſeſſor jus habet in re, & etiam plures juris habet in retinendo, quam Actor in agendo: ſi enim hic non probat rem ad alium pertinere, ille qui poſſidet, ex ſola poſſeſſione probat dominium, ideoque ipſius melior eſt conditio, utpote poſſidentis. Secundum tamen dico obligari, ob rationem ſupra aſſignatam; juſtitia namque commutativa exigit æqualitatem, quæ non datur inter ſolutionem dubiam & debitum certum, cui proinde per illam non ſatisfacit; prout etiam firmavimus anno 1748. ad Caſ. 3. Octobr. Hinc cum hæres Sacerdotis cum hoc ſecundo coincidat, dicendum quod, ſi non vult eleemoſynas reſtituere, tenetur 20. Sacrificia celebranda curare.

CAS. II. Legavit Sergius centum libras ſuæ Eccleſiæ Parochiali; & quia in una Parochia natus eſt, in alia Teſtamentum condidit, & in alia occubuit, nec Eccleſiæ legatariæ nomen expreſſit: Q. cuinam Eccleſiæ Parochiali debeatur Legatum.

Reſp. deberi Eccleſiæ Parochiali, in cujus Parochia occubuit, ſi Sergius non eſt ibi mortuus per accidens, ſed ab aliquo tempore ibidem domicilium fixerat. Ita Paſqualigus De ſacrific. nov. leg. tom. 2. quæſt. 2002. Moronus, & alii. Ratio eſt, quia ex quo Sergius pluries domicilium mutaverit,

verit, nec uuquam expreſſerit, cuinam Eccleſiæ determinate Legatum , relinqueret, inde colligitur, eum non habuiſſe ullam peculiarem affectionem ſive ad Eccleſiam , in cujus Parochia natus erat , ſive ad illam in cujus Parochia condidit Teſtamentum; ſed potius eam fuiſſe contemplatum, a qua ultimo percepiſſet Sacramenta , quæve tempore morti fuiſſet ſua Eccleſia Parochialis: cum enim diſpoſitio facta a Teſtante dicatur fieri ſecundum voluntatem præſentem ſolum in hoc ſenſu , quatenus exprimit voluntatem, quam Teſtator habiturus eſt tempore mortis; & ſuum habeat effectum ſolum poſt mortem Teſtatoris; hinc fit , quod contemplando Eccleſiam ut Parochialem, eam præſumitur contemplatus, quæ futura erat ſua Parochialis tempore mortis, quo Teſtamentum ſuum poſtea effectum habuiſſet. Propterea huic debentur libræ centum, quaſi relictæ pro onere adminiſtrationis Sacramentorum, & Sepulturæ. Addo, quod licet Sergius legando intendiſſet Parochialem , cui ſuberat , Legatum adhuc deberetur Parochiali , ſub qua mortuus eſt: cum enim Legatum nuda voluntate adimatur, & volun as magis factis, quam verbis declaretur, nil prohibet quod ex conjecturata voluntate Teſtatoris exiſtimemus, mutatione domicilii legatum , quod uni Eccleſiæ erat relictum, contemplatione alterius intelligatur ademptum, & in aliam Parochiam tranſlatum , in qua mortuus eſt . Vide Paſqualigum l. cit. & Amoſtazo de Cauſ. piis lib. 1. cap. 11. num. 29. ſolventes argumenta in contrarium.

CAS. III. Villicus die feſto pervenit ad Eccleſiam quando Parochus jam incepit Canonem Miſſæ. Q. an teneatur reliquum audire , ſi nec ibi , nec alibi poſſit alteri Miſſæ intereſſe?

Reſp. affirm. cum Suarez , Bonacina , cæteriſque comm. Ratio eſt, quia licet Eccleſia obliget ad audiendum integram Miſſam , per ſuum præceptum tamen potiſſime intendit obligare fideles ad aſſiſtendum oblationi Sacrificii, eique ſuo modo cooperandum per aſſiſtentiam. Cum ergo Villicus hoc adhuc peragere valeat, quamvis pervenerit ad Eccleſiam quando Parochus jam incepit Canonem Miſſæ, utpote quia Sacrificium eo tunc nondum peractum eſt; ideo dicendum quod, ſi nec ibi, nec alibi poteſt alteri Miſſæ intereſſe, teneatur reliquum audire; nam quando adeſt materia legis implenda, & præſtari poteſt id, quod principaliter præcipitur a lege, adhuc locum habet præcepti obligatio.

MENSE MARTII.

CAS. I. FAber ferrarius tempore Quadrageſimæ jejunare omittit , nedum iis diebus, quibus operando laborat, verum etiam diebus feſtis, quibus ab operibus ſuæ artis vacat. Q. an licite?

Reſp. affirm. quoad dies feriales , quibus operando laborat; nam Eugenius IV. declaravit, Opifices artes laborioſas exercentes, ſive divites ſint, ſive pauperes, & quoſcumque alios magno labore corpus defatigantes, a lege jejunii liberos eſſe. Sed faber ferrarius, diebus ferialibus operando laborans, exercet artem laborioſam, & magno labore corpus defatigantem; ergo talibus diebus liber eſt a lege jejunii, adeoque licite jejunare omittit: præceptum namque jejunii non obligat abſtinere ab opere ſervili , ut jejunetur. Ita DD. comm. An poſtea etiam licite omittat jejunare diebus feſtis, quibus ab operibus ſuæ artis vacat; reſpondeo cum diſtinctione: Vel hujuſmodi Faber eſt talis complexionis, ac virium ut hiſce diebus abſque gravi incommodo jejunare poſſit, & jejunando commode reaſ-

reaſſumere ac proſequi ſequenti die laborem ſuum; vel non. Si non; dico, ipſum licite omittere jejunium etiam diebus feſtis, quibus &c. etenim præceptum jejunii eſt præceptum Eccleſiæ, quæ utpote Mater pia non intendit ſuos fideles obligare cum tanto incommodo. Hinc quia regulariter hujuſmodi artifices in die feſto feſſi ſunt ob laborem præcedentium dierum, aut jejunando redderentur inepti ad laborandum ſequenti die; ideo regulariter eximuntur ab onere jejunii etiam die feſto. Si poſtea eſt talis complexionis ac virium, ut &c. dico, ipſum illicite omittere jejunium diebus feſtis, quibus &c. cum enim non habeat rationabilem cauſam, ipſum a jejunio excuſantem, nulla apparet ratio, ob quam talibus diebus a jejunio eximi debeat: ſiquidem obligatao jejunii in Quadrageſima eſt onus diei, fere ac illa divini Officii, ad quod obligati tenentur quacumque die poſſunt abſque notabili incommodo illud perſolvere; ptout uno ore fatentur DD. comm.

CAS. II. Sophronius, ut ſe excuſaret apud Andream, ipſum arguentem de quodam delicto, falſo juvarit per execrationem dicens: *Si tale delictum commiſi, me, & filios meos perdat Deus.* Q. an commiſerit unum, vel plura peccata in ſpecie?

Reſp. Cum diſt. Vel Sophronius ſibi, ac filiis imprecatus eſt tale malum ex animo; vel non. Si non; dico, ipſum commiſiſſe unicum peccatum in ſpecie contra Religionem, nempe perjurium, quo Deum adduxit in teſtem falſi, exectatio enim, quæ iu caſu materialiter tantum afficit perjurium, non inducit formalem malitiam ſpecie diverſam. Sanchez Oper. Mor. l. 3. cap. 1. n. 9. Sj vero Sophronius ſibi, ac filiis imprecatus eſt tale malum ex animo; tunc dico, ipſum commiſiſſe plura peccata in ſpecie; ſiquidem ultra perjurium contra virtutem Religionis, adeſt peccatum maledictionis contra charitatem, qua tenetur erga ſe, & filios; item peccatum contra pietatem, ob malum filiis imprecatum. Propterea in hoc ſecundo caſu exprimenda erit in Confeſſione hujuſmodi execratio, & imprecatio; non ſic in primo. Quoniam vero vel nunquam, vel rariſſime contingit, quod quis ſibi, aut filiis imprecetur tantum malum ex animo, inquiunt Sanchez l. c. n. 7. Bonacina in Dec. diſp. 4. q. 1 punct. 2. num. 1. aliique, quod Confeſſarius non tenetur de hoc interrogare pœnitentem execratorie ſic pejerantem, cujus ratio eſſe poteſt, quia Confeſſione quærenda ſunt quæ frequenter, non quæ rariſſime accidunt, ni qualitas peccatoris hujus forte ſuſpicionem inducat; ut in ſimili caſu dixit idem Sanchez lib. 9. de Matrim. diſp. 16. n. 5. in fine.

CAS. III. Famula Archipresbyteri, ſolita bis in menſe confiteri Cappellano, eique ſimul commitere celebrationem Miſſæ cum pingui eleemoſyna, redacta ad mortis periculum, eidem Cappellano fatetur, omnes eleemoſynas per decennium, & ultra, ipſi pro Miſſis ab ea tributas, fuiſſe ab ipſa comparatas ex rebus Archipresbyteri furtive ſublatis; proindeque, cum ipſa ſit impotens aliquid reſtituere, quod ipſe conſulat propriæ conſcientiæ. Q. an Cappellanus teneatur reſtituete?

Reſp. cum diſt. Vel Cappellanus accepit has eleemoſynas mala, ſeu dubia fide, noſcens nempe, aut ſuſpicans, famulam impotentem ut de ſuo ipſi tantum tribueret; & in hoc caſu dico, quod ſi, omiſſa debita diligentia in dignoſcenda veritate, profecutus eſt ſumere, ipſe tenetur reſtituere, tum quia in tali caſu præſcribere non potuit, cum malæ fidei poſſeſſori non currat præſcriptio; tum quia poſſeſſor malæ fidei tenetur reſtituere rem, ſi extat, & ſi non extat, reſtituere æquivalens, etiam cum damno proprio; ut patet in eo, qui mala fide emit equum a latrone,

ne, qui fugam arripuit cum pretio recepto; emptor enim, non obſtante amiſſione pretii, latroni a ſe perſoluti, tenetur reſtituere domino equum. Vel Cappellanus accepit has eleemoſynas bona fide, nihil ſuſpicans &c. & in hoc caſu dico, ipſum non teneri reſtituere niſi eleemoynas acceptas infra ultimum triennium, quia pecunia inter præſentes triennio præſcribitur a poſſeſſore bonæ fidei; immo tenetur ſolum reſtituere acceptam infra triennium, ſi hæc adhuc extet, & quidem impermixta; nam ſi amplius non extat, aut per mixtionem fuit ab ipſo moraliter conſumpta, ſolum tenetur ad id, in quo per illam factus eſt ditior, ut communiter dicitur in tract. de Reſtitut.

MENSE APRILIS.

CAS. I. PAterfamilias magno filiarum onere gravatus; minis induxit unam ex iſtis ad eligendum ſtatum Monachalem: antequam tamen hæc Monaſterium ingrediatur ipſe peccatum contra filiam commiſſum fatetur, & filia poſt aliquot hebdomadas invita Monaſterium ingreditur. Q. an Patris Confeſſio ipſum liberet ab excommunicatione lata a Trident. ſeſſ. 25. cap. 18.

Reſp. neg. Si ante, vel poſt Confeſſionem Pater non retractat minas; & antequam filia Monaſterium ingrediatur, non dat ei veram, plenamque libertatem quoad electionem ſtatus, ac talem ingreſſum. Ratio eſt, quia ſecus perſeverat coactio, & coactionis influxus, ex Tridentini decreto ſufficiens ad incurrendam Excommunicationem: ſicuti perſeverare dicitur influxus mandati in homicidium, ſi mandans non facit quantum poteſt ut mandatario innoteſcat ſua retractatio. Nec valet dicere, quod quando filia ingreditur Monaſterium, jam Pater eſt juſtificatus per Confeſſionem, ſicque non incurrit excommunicationem, ob factam a Patre retractationem antequam ſequatur filiæ ingreſſus. Non valet, inquam; omiſſa enim reſponſione eorum, qui dicunt contrahi in caſu excommunicationem ob peccatum præcedens, nego abſolute, quod eo tunc Pater ſi juſtificatus, ſi ante ingreſſum filiæ in Monaſterium non retractavit minas, nec abſtulit coactionis influxum; ſicuti enim licet mandantem mandati a ſe dati ſtatim pœniteat, ſubſequens occiſio Clerici adhuc dicitur ab eo volita, ſtatim ac potens, ac debens intimare mandatario revocationem talis mandati, & ſic impedire Clerici occiſionem, eam noluit intimare, & hanc impedire; ita licet prædictus Pater confeſſus ſit, adhuc ingreſſus filiæ in Monaſterium dicitur ab eo volitus, ſtatim ac potens, ac debens retractare minas &c. Et ratio utriuſque eſt, quia ſic cenſetur virtualiter perſeverare ille in mandato, iſte in coactione; ideoque cum ambo ſint vera cauſa effectus ſubſequentis, incurrit uterque in Cenſuram. Vide Giribaldum de Cenſur. in Com. cap. 1. dub. 6. num. 65.

CAS. II. Gener Socero, volenti ipſi ſolvere Dotem, ſuadet ut per aliquod tempus illam apud ſe adhuc retineat, ac ipſi interim relinquat pignus fructificans. Q. an fructus inde a pignore ſuſceptos debeat Gener computare in ſortem,

Reſp. affirm. cum Boſſio de Dote cap. 20. num. 61. Roſignolo eodem tract. tom. 2. prænot. 21. n. 56. qui teſtantur, hanc ſententiam eſſe communem apud Theologos. Ratio eſt, quia ſemel ac Dos offertur Marito, prout tradi debet, & per hunc præciſe ſtat, quod illa non recipiatur, res ita ſe habet quoad fructus pignoris, perinde ac ſi Dos fuiſſet effective ſoluta; ceſſat jus cap. *Salubriter*, & ſubintrat illud cap. *Cum contra*. Hic ſicuti

ſi fuiſ-

ſi fuiſſet effective ſoluta non poſſet Gener licite percipere fructus pignoris, ſed, ſi eos perciperet, teneretur ad reſtitutionem; ita in caſu noſtro dicendum, quod, ſi eos percipiat, tenetur illos computare in ſortem. Addo, quod, facta a Socero vera dotis oblatione, ſi Gener cum ipſo convenit, ut ille dotem penes ſe retinere proſequatur, ac interim ipſi relinquat pignus fructificans, talis conventio (ſecluſo omni alio contractu, ac titulo lucri ceſſantis &c.) eſt quoddam Mutuum, ratione cujus immediate Gener poſtea percipit fructus pignoris; ſiquidem ad onera Matrimonii in tali caſu ipſa Dos ordinatur, non vero pignoris fructus. Sed percipere fructus pignoris immediate ratione mutui, eſt quid uſurarium, adeoque illicitum; ergo Gener nequit in caſu ita cum Socero convenire, ni fructus a pignore perceptos in ſortem computet.

CAS. III. Archiepiſcopus prohibuit Clericis ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne ferant arma, & ne aleis ludant. Q. an ſi aliquis Clericus deferat arma, & aleis ludat extra Diœceſim, incidat in excommunicationem?

Reſp. neg. Ratio colligitur ex cap. *Ut animarum* de Conſt. in 6. ubi Pontifex decernit, furantem extra proprium territorium non ligari excommunicatione ſui Epiſcopi lata contra fures; eo quia extra territorium jus dicenti non paretur impune. Atqui etiam Clericus, de quo caſus procedit, defert arma & aleis ludit extra proprium territorium; ergo Archiepiſcopo & ipſe non paret impune, hoc eſt, ſine pœna, adeoque incidet in excommunicationem. Et hoc valet ſive hæc excommunicatio lata fuerit ab Archiepiſcopo per viam ſtatuti, ſive per modum ſententiæ, ſeu præcepti; ut enim recte diſſerit Giribaldus de Cenſur. in Comm. cap. 1. dub. 11. num. 119. non magis ſtatutum, quam ſententia ac præceptum, a poteſtate juriſdictionis proficiſcitur, quæ ſicuti limites habet circa perſonas, ita etiam circa locum. Et quamvis ſententia primo, ac per ſe, reſpiciat perſonas ſubjectas illam ferenti; tamen non excludit territorium, cum Epiſcopus juriſdictionem habeat in perſonas rationem territorii, extra quod propterea exiſtens, quamvis ſit ſubditus, ut ait Maſtrius, in actu primo, & veluti habitualiter, talis tamen non eſt in actu ſecundo, uti requiritur ad contrahendam in caſu excommunicationem. Quare cum Clericus ſupponatur deferre arma, & aleis ludere extra territorium, ſeu Diœceſim, dicendum eſt, ipſum in caſu non incidere in Archiepiſcopi Excommunicationem.

MENSE MAII.

CAS. I. Parochus ruralis conqueritur de duobus Sacerdotibus, quia unus in humili Eccleſia, Parochiæ vicina. Sacrum peragit ante Miſſam Parochialem; alter vero in alia parva Eccleſia, cæteroquin a Parochia multum diſſita, ſine ipſius licentia diebus feſtis edocet populum Doctrinam Chriſtianam. Q. an juſtæ ſint Parochi querimoniæ?

Reſp. juſtam eſſe querimoniam quoad primum, qui in humili Eccleſia Parochiæ vicina Sacrum peragit ante Miſſam Parochialem; injuſtam vero quoad ſecundum, qui in parva Eccleſia, a Parochia multo diſſita &c. Ratio utriuſque partis colligitur ex Conſtit. 42. tom. 1. Sanctiſs. D. N. Benedicti Papæ XIV. incip. *Etſi*, in qua §. 14. monet Epiſcopos, ut *expreſſe caveatur quoad parvas Eccleſias Parochialis proximas, ne quis antea Sacrificium faciat, quam Parochus Miſſam celebraverit, Sermonem habuerit, ceteraſque ſui partes abſolverit. Quo vero ad parvas Eccleſias a Parochia-*

chiali longe ſepoſitas, cum difficile admodum ſit, Parochianos ob locorum diſtantiam longum iter, atque aſperum, hyemali præſertim tempore, cum pluviæ inundant, Parochialem adire, decernat Epiſcopus, gravibus etiam ſtatutis pœnis, quod Sacerdotes ibi operantes. Chriſtianæ Doctrinæ ſummam populo tradant, divinamque legem annuncient. Quod idem jam Eminentiſs. noſter Archiepiſcopus præſcripſerat Notif. 5. tom. 3. quæ eſt 44. Edit. Rom. Et quo ad ſecundam partem jam ſervari mandaverat Clemens XII. in litteris, quas ad omnes Italiæ Epiſcopos dedit die 1. Julii 1733.

CAS. II. Cajus Mutinenſis commodato accepit Equum, & mutuatam pecuniæ ſummam ab amico Bononienſe. Accidit autem quod Mutinam rediens, & pecunia, & equo privatus fuit a latronibus. Q. an ſive pecuniæ ſummam; ſive equi valorem reſtituere teneatur?

Reſp. per ſe, ipſum teneri reſtituere mutuatæ pecuniæ ſummam, non ſic vero equi valorem. Ratio eſt, quia per Mutuum in ipſum translatum fuit pecuniæ dominium, non ſic autem dominium equi per Commodatum. Propterea cum res in itinere per furtum amiſſa abſque culpa, uti ſupponitur, per ſe Domino pereat, dicendum quod Cajus tenetur quidem reſtituere amico Bononienſi ſummam pecuniæ, non ſic vero equi valorem. Dixi *per ſe*, quia per accidens fieri poteſt, quod teneatur reſtituere etiam equi valorem; puta, ſi voluntarie reditum diſtuliſſet ultra tempus conceſſum, ex. gratia, ad tempus nocturnum, quando redire promiſerat tempore adhuc diurno. Ita DD. comm.

CAS. III. Obtinuit Parochus Plenariam Indulgentiam ad ſeptennium pro die Aſſumptionis SS. Virginis, principalis Patronæ, ac Titularis ſuæ Eccleſiæ; quoniam vero illa obtenta fuit anno 1747. ſub dat. 1. Auguſt. & ſolum publicata, ac expoſita fuit anno 1748. petit, an valeat etiam pro anno præſenti, maxime cum mediaverit annus Jubilæi. Quid reſpondendum?

Reſpondendum, non valere etiam pro anno præſenti. Ratio eſt, quia initium ſeptennii non computatur a die publicationis, ac expoſitionis Indulgentiæ, quando ex Brevi id non eruitur, nec Pontifex id declaravit, ſed a die datæ Brevis; ut die 18. Maii 1711. declaravit ipſamet S. Congregatio Indulgentiarum apud Theodorum a Spir. San. de Indulg. par. 2. cap. 1. art. 5. §. 2. ubi per extenſum refert Decretum ejuſdem S. Congregationis, a Clemente XI. approbatum. Cum ergo a die datæ Brevis ſeptennium computando, hoc non includat annum præſentem, dicendum quod prædicta Indulgentia non valeat etiam pro anno præſenti; nec refert quod mediaverit annus Jubilæi; cum enim tali anno Indulgentia valuerit pro defunctis, hujuſmodi annus quoad eamdem Indulgentiam non otioſo tranſivit decurſu, ſicque eſt intra ſeptennium computandus.

MENSE JUNII.

CAS. I. DOminus Villici mutuavit huic ſex corbas tritici, pro eo tunc determinando Pretium. Nunc vero, quia tritici pretium excrevit ad ſummum, prætendit Villico præſens pretium determinare. Q. an licite?

CAS. II. Q. ſecundo, an ſi poſt aliquot dies a mutuo facto, pretium tritici creviſſet notabiliter ex improviſo, ſaltem eo tunc licite determinaret hujuſmodi pretium;

Reſp. an primum neg. Ratio eſt, quia cum Corbæ tritici mutuo traditæ ſint extra dominium mutuantis, nequeunt ſine ullo ipſius periculo eidem

fie-

Digitized by Google

fieri melioris conditionis, & plus lucrati: res enim, ſi in pretio creſcit, aut fructificat, creſcit, aut fructificat Domino ſuo præſenti, non autem prætetito. Cum ergo Dominus Villici, reſpective ad ſex Corbas tritici mutuatas, ſit Dominus præteritus; Villicus vero Dominus præſens, huic debetur pretii augmentum, qui eſt verus dominus rei, non autem illi qui proinde in caſu; ſi vult determinare pretium, poteſt ſolum illud determinare, quo triticum vendebatur tempore mutui. Excipe tamen caſum, quo inter Dominum & Villicum initum fuiſſet ab initio pactum, quod hic ſolvendo pretium pro tritico, deberet ei ſolvere tantum, quanti valiturum erat tali tempore determinato, ad quod alius Dominus erat triticum ſervaturus; tunc enim fieri poteſt quod dicta Domini determinatio non ſit illicita, dummodo triticum fuerit uſque ad tale tempus ſervabile, detrahantur expenſæ, quas Dominus pro eo ſervando facere debuiſſet &c. ut paſſim monent DD. Ad ſecundum reſpondeo pariter negative ob rationem ſupra allatam cum enim non ſit amplius Dominus tritici, non poteſt eo tunc licite determinare hujuſmodi pretium, cujus augmentum furtunæ Villici eſt adſcribendum, ſi hic apud ſe adhuc habet aliquam ejus corbam vendibilem.

CAS. III. Contracto a Titio Matrimonio cum Franciſca, excitatur in eo rationabile dubium, quod anno elapſo compleverit copulam cum Franciſcæ ſorore. Propterea interrogat Confeſſarium, an poſſit licite petere, ac reddere debitum. Quid reſpondet Confeſſarius?

Reſpondet primo, quod ſi tale Matrimonium nondum eſt conſummatum. Titius ante adhibitam debitam diligentiam pro notitia veritatis nequit intra primum bimeſtre licite petere, nec reddere, debitum. Non petere, ne exponat ſe periculo fornicationis, ac operetur cum conſcientia practice dubia, accedendo ad hanc, quam dubitat eſſe ſuam. Nec reddere, quia ex una parte Franciſca eo tunc jus non habet petendi, ſicque non ſit ei injuſtitia negando illi debitum: ex alia tenetur Titius dictum periculum præcavere, quod in caſu etiam reddendo intervenit. Poſt adhibitam vero diligentiam, ſi veritas innoteſcere non potuit, reſpondet ſecundo, poſſe Titium dubium deponere, ac licite conſummare ſive petendo, ſive reddendo. Petendo, quia tunc melior eſt conditio poſſidentis, & ſtandum pro valore Matimonii contracti: reddendo, quia tunc Franciſca & ipſa eſt in poſſeſſione ſui juris, quo abſque injuſtitia privari non poteſt; & Titius, ſtante diligentia adhibita abſque detectione impedimenti, acquiſivit jus conſummandi. Si poſtea Matrimonium eſt jam conſummatum, reſpondet tertio, ante diligentiam adhibitam poſſe Titium licite reddere, non tamen petere, Reddere, quia cum Uxor ſupponatur bona fide contraxiſſe, ac juxta dicta ſit in legitima poſſeſſione ſui juris, hoc privari non poteſt abſque injuſtitia. Nequit tamen petere, ne dicto periculo ſe exponat &c. Denique ſi, ſufficienti diligentia adhibita, veritas detegi non potuit, reſpondet quarto, Titium licite poſſe omne dubium deponere, reddere, ac petere, ob rationes ſupra aſſignatas; ut dicitur de poſſeſſore bonæ fidei, qui poſt dubium adveniens, an res eſſet ſua, debitam adhibuit diligentiam, nec potuit ſe certificare; poteſt enim in tali caſu dubium deponere, ac rem ſibi licite retinere. Ita Merolla de Conſc. dub. & ſcrup. cap. 3. num. 148. & ſeqq. Sanch. lib. 1. de Matr. diſp. 41. numero 46. cæterique communius.

M E N-

Digitized by Google

CAS. I. PUer aliud non didicit, quam Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Apoſtolorum. Q. an Parochus id noſcens, poſſit illi permittere, ut accedat ad Sacramentum Confirmationis.

Reſp. Regulariter, & ſine juſta cauſa non poſſe id illi permittere; bene vero cum juſta, & rationabili cauſa. Ratio primæ partis eſt, quia in noſtra Synodo Diœceſana lib. 2. cap. 4. de. Sacr. Confirm. expreſſe habetur: *Nullus, ſine Parochi examine ad hoc Sacramentum accedat, qui prius experimentum ſumere teneatur, an Myſteria fidei, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolorum, Decalogi præcepta, memoriæ mandaverit, iis acceſſum denegando, quos ea deprehenderit ignorare*. Addo reverentiam Sacramento debitam poſtulare, ut qui vult ad ipſum accedere, capacitatem habens ea addiſcendi, quæ ſpectant ad illius eſſentiam, ac virtutem, hæc prius addiſcat, ut agnoſcat quid recipit, ſciatque vim ejus, diſpoſitionemque neceſſariam ad percipiendos ejuſdem effectus. Quod plane innuit SS. Dom. Noſt. Benedictus Papa XIV. tum Inſtit. 9. Edition. Roman. num. 12. cum in prælaudata Conſt. *Etſi*, in qua §. 9. hæc habet: *Ut autem ab iis, qui in prima ſunt ætate, ſermo inſtituatur .... moneat Epiſcopus Parochos, eiſque diſtricte præcipiat, ne quis eorum ſchedulam, ut ajunt, Confirmationis iis tradat, qui graviora Fidei, & doctrinæ capita, & Sacramenti virtutem, & vim ignorent*. Ratio ſecundæ partis eſt, quia ſicuti idem Sacramentum Confirmationis, non ſolum valide, ſed etiam licite, poteſt etiam juxta præſentem diſciplinam quandoque miniſtrari pueris ante uſum rationis (iis enim confert ad augmentum gratiæ &c.) ſi nempe ſint in mortis periculo, aut Epiſcopo in poſterum facilis non ſit ad eos futurus acceſſus ob ſui ingraveſcentem ætatem, vel propter eorum diſtantiam a Civiate, aut propter itineris difficultatem, ut diſertiſſime tradit idem SS. D. N. in Opere de Synodo Diœceſana lib. 7. cap. 10. ita in eiſdem circumſtantiis poteſt Parochus puero permittere ut accedat ad idem Sacramentum, licet aliud non didicerit, quam Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Apoſtolorum

CAS. II. Sejus indigens nummis, mutuò petit quindecim aureos a Franciſco, offerens ei pignus in ſecuritatem ſortis, eique reſtitutionem promittens poſt certum tempus. Annuit Franciſcus; ſubdit tamen: Volo quod ſi elapſo hoc termino ſtatim non ſolvas, pignus pro vendito habeatur. Q. an hoc ſit immune ab uſura?

Reſp. ordinarie, ac per ſe, non eſſe immune ab uſura. Ratio eſt, quia ſic Sejo imponitur onus conſiderabile ultra ſortem ratione mutui immediate; cum enim pignus ordinarie plus valeat, quam pecunia mutuata, dato eventu moræ in Sejo ad ſolvendum tempore præfixo, Franciſcus ab eo acciperet quid notabile ultra ſortem ratione ipſius mutui, cum non ſit ei debitum ratione lucri ceſſantis, vel ex alio titulo, ſicuti ſupponitur. Sed hoc non eſt immune ab uſura, prout communiſſime fatentur DD. ergo &c. Hinc tum a Jure Canonico in cap. *Significante* de Pignoribus; cum a Jure Civili pluribus in locis hujuſmodi conventio reprobatur, & quidem taliter, ut plures Theologi, & Canoniſtæ aſſerant, Sejus renunciare non poſſe beneficio juris, hujuſmodi pactum improbantis, cum id vetitum ſit ad

ever-

evertendas innumeras uſuras, & fraudes, quæ cum gravi detrimento boni publici ſecus fierent indigentibus, cum ſimili pacto abundanter offerre paſſim paratis, ſolum ut neceſſarias acquirerent pecunias, ut notat Anacletus lib. 3. Decr. tit. 21. §. 1. num. 58. Per accidens tamen poteſt eſſe immune ab uſura; puta, ſi intentio paciſcentium ſit, quod pignus pro vendito habeatur pretio juſto, arbitrio boni, peritique viri taxando, l. *Si fundus* ff. de Pignorib.; hoc enim caſu videtur quodammodo conditionalis eſſe venditio, & tunc quod ex juſto pretio ſupereſt, reſtituitur debitori. Nec deſunt qui dicant, tale pactum eſſe adhuc licitum, ſi apponatur in pœnam conventionalem ob moram culpabilem non ſolventis tempore præfixo; cum enim mutuatarius exiſtens in mora culpabili peccet contra juſtitiam, ac fidem datam, ob hanc culpam dignus eſt aliqua pœna, quæ propterea ex mutuo conſenſu poteſt licite apponi, dummodo ſit moderata, & culpæ moroſi debitoris proportionata. Vide Gitibaldum de mut. & uſur. cap. 3. dub. 9.

CAS. III. Vellet Parochus infirmo Viaticum miniſtrare; at quia hic deglutire nequit ſactam particulam, cogitat craſtina die Miſſam celebrare, & cum portione Sanguinis, poſt Sacrum, illi Viaticum miniſtrare ſub ſpecie Vini. Q. an fieri id licite poſſit?

Reſp. neg. cum Clericato de Euchar. deciſ. 14. Barboſa de Offic. & Pot. Par. cap. 20. num. 44. Card. de Lugo Reſp. Mor. lib. 1. dub. 10. num. 8. Ratio deſumitur ex ritu, conſuetudine, ac praxi Eccleſiæ, infirmos non communicantis niſi ſub ſpecie panis, quæ conſuetudo eſt optima legum interpres, l. *Si de interpretatione*, ff. de leg., & pro lege habenda eſt, & nec pro libito mutari poteſt, ut patet ex Tridentino ſeſſ. 22. cap. 2. dicente: *Hanc conſuetudinem ſub altera ſpecie communicandi, approbavit* (ſubintellige, Eccleſia) *& pro lege habendam decrevit: quam reprobare, aut ſine ipſius Eccleſiæ auctoritate pro libito mutare non licet.* Nec obſtat, Communionem in mortis periculo eſſe de jure divino; hanc vero conſuetudinem eſſe de jure tantum Eccleſiaſtico, cui illud prævalet, ideoque obſervandum videtur; non obſtat, inquam, nam cum Euchariſtiæ Sacramentum non ſit ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem; & hæc poteſtas perpetuo in Eccleſia fuerit, *ut in Sacramentorum diſpenſatione, ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatueret, vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati, ſeu ipſorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate, magis expedire judicaret*, ut ibidem loquitur Tridentinum, dicendum, quod divinum præceptum deſinat obligare quando Euchariſtiæ Sacramentum nequit adminiſtrari prout Eccleſia ipſum adiminiſtrandum decrevit. Propterea cum hæc ſtatuerit, ut dictum eſt, quod Laicis, & Clericis non conficientibus, miniſtretur tantum ſub ſpecie panis, ſive ſani ſint, ſive infirmi, ut ex praxi compertum eſt; ideo dicendum, quod Parochus in caſu non poſſit licite miniſtrare Viaticum infirmo ſub ſpecie vini, ſed tantum in acqua, vel vino, vel alio liquore ſactam particulam madeſacere, & ſic eam in cochleari infirmo adminiſtrare.

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. Caja nupſit Sejo, & Seja Titio; neutrum tamen ex his Matrimonii, vel ex incuria, vel ob aliam cauſam, fuit benedictum: Nunc, mortuis Sejo, & Seja, nubunt ſimul Titius & Caja, inſtantque ut tale Matrimonium ſolemniter benedicatur. Q. an licite hoc fieri poſſit?

niſ; ergo in caſu non poteſt exequi hujuſmodi litteram; ita SS. D. N. Notif. edita 2. Octob. 1738. num. 21.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. Titius promiſit Fabio ſub juramento, ſe ad ejus favorem facturum rem quamdam; at ficte juravit, & promiſit, eo quod nec habebat intentionem jurandi, nec promittendi, nec ſe obligandi, nec exequendi. Q. quonam peccato peccaverit, & an teneatur exequi quod promiſit?

Reſp. quoad primam partem. Titium ſic ficte jurantem ſine intentione jurandi &c. pecaſſe peccato mortali ſacrilegi mendacii, & gravis irreverentiæ divini Nominis contra virtutem Religionis, quatenus Dei nomen in vanum aſſumpſit, ut colligitur ex 25. Prop. dam. 26. Innoc. XI. Ratio eſt, quia juravit extrinſece falſum, cum juraverit ſine animo exequendi id, quod Fabio promiſerat ſe ad illius favorem facturum; ideque per externum actum adduxit Deum in teſtem falſi, quod equidem lethabile eſt, uti eſt tale adolere incenſum idolo, quamvis interne quis non intendat illud venerari, Quoad ſecundam partem poſtea reſpondeo, Titium ex vi juramenti & coram Deo non teneri ad exequendum id, quod ficte jurando promiſit. Ratio eſt, quia obligatio ex vi juramenti oritur ex juramento vero & proprio. Atqui juramentum factum ſine intentione jurandi, promittendi &c. non eſt juramentum verum & proprium, ſed fictum & apparens; intentio enim jurandi eſt quaſi anima verborum, quibus juratur, cum verba ordinentur ad explicandam intentionem & animum; ergo Titius caſu ex vi juramenti, & coram Deo non tenetur ad exequendum &c. Dixi *ex vi juramenti*, eo quia juramentum, quantumvis fictum, quandoque poteſt obligare tum ex charitate, ratione ſcandali vitandi, quod ex ejus tranſgreſſione oriretur, cum ex juſtitia, ratione damni alteri ſubſecuti; nam in tali caſu jurans ficte fuit per injuriam cauſa illius damni · ni forte juramentum fuiſſet doloſe ac injurioſe extortum. Dixi etiam *coram Deo*, ſeu in foro conſcientiæ; nam in foro externo jurans obligari poteſt, & multoties obligatur ad ſervandum juramentum, ob præſumptionem juramenti veri: forum enim externum accipit verba juxta ipſorum ſignificationem, cap. ex litteris de Sponſalibus. Vide Sanchez lib. 3. cap. 10. ac Suarez tom. 2. de Relig. lib. 3. cap. 17.

CAS. II. Titius putans tenere ad Baptiſmum filium Sempronii, tenuit filiam Caii. Q. an cognationem contraxerit tam cum perſona detenta, quam cum ejus parentibus?

Reſp. cum diſt. Vel Titius ita habuit animum detinendi filium Sempronii, ut hunc, & non alium, vel aliam detinere intenderit; & in hoc caſu dico, ipſum non contraxiſſe cognationem ſpiritualem cum perſona detenta, neque cum ejuſdem parentibus. Vel non habuit animum ita reſtrictum, ſed potius intendit detinere illam perſonam præſentem; & tunc dico, ipſum contraxiſſe ſpiritualem cognationem cum detenta, ac ejus parentibus. Ratio primæ partis eſt, quia in eo caſu nullo modo intendit exercere officium Patrini quoad perſonam detentam, ſicut requiritur ad contrahendam cognationem ſpiritualem, ut patet in procuratore infantem detinente nomine alterius, qui cognationem non contrahit, quantumvis teneat, eo quia intentionem non habet exercen-

di officium Patrini. Ratio ſecundæ partis eſt, quia tunc practice intendit exercere officium Patrini erga perſonam præſentem, quamvis ſpeculative credat eſſe hanc, vel illam. Hinc ſicuti valet Baptiſmus collatus a Parocho cum hoc errore ſpeculativo, eo ipſo quod practice intendit baptizare ſubjectum præſens, & in tali caſu vere contrahit cognationem ſpiritualem tam cum perſona præſente, quam cum illius parentibus; Homobonus Conſult. Mor. vol. 2. reſp. 7. cum D. Thoma in 5. diſt. 30. quæſt. 1. art. 1. ita &c.

CAS. III. Matrona ruri degens, audita Miſſa in proprio Oratorio, accedit ad Parochialem Eccleſiam circa horam Veſperarum; cumque ſit adhuc jejuna; petit reficia Parocho Euchariſtiæ Sacramento. Q. an Parochus poſſit licite ei indulgere?

Reſpondeo negative. Ratio eſt, quia licet tam Rubrica Miſſalis, quam Sanctiſſimus Dominus Noſter in ſuis Notificationibus ſolum vetent tamdiu protrahere celebrationem Miſſæ, quoad Communionem vero non adſit hæc expreſſe prohibitio; tamen quia in praxi facillimum eſt, quod adſtantes videntes, Matronam hora adeo tarda, ac plane inſolita Communionem ſumere nedum admirari incipiant, verum etiam de illa obmurmurare, eo quia id praxi ac conſuetudini communiter in Eccleſiis ſervatæ diſſonum eſſe negari non poteſt; ideo ob hanc cauſam ſatius judico, practice illicitum eſſe Parocho in caſu Matronæ indulgere, tum ne violetur praxis, cum ut periculum ſcandali evitetur.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. FAmula Parochi ſolita de ejus conſilio recipere Euchariſtiam ter in hebdomada, cum nequeat ob morbum periculoſum, quo laborat, illam ſumere jejuna, ab eo petit, ut ter in hebdomada ipſam communicet per modum Viatici. Q. an Parochus licite id peragere valeat?

Reſp. neg. ob legem ſynodalem id vetantem in hac Diœceſi, libro enim 2. Synodi Diœceſanæ cap. 3. de Sacr. Euchar. §. *Ægrotum* ſic legitur: *Si æger in eodem vitæ diſcrimine diutius perſeveret, aut ſuperato per dies periculo relabatur in morbum, poterit iterum Viatico reſici, nec petenti denegetur, dummodo dies ſaltem decem interceſſerint a prima ſumptione Euchariſtiæ.* Cæterum ubi non habetur talis prohibitio, non adeo facile vituperandus parochus, qui in caſu, noſtro conſimili, indulgeret petenti; aliqui enim DD. cum Layman lib. 5. ſum. tract. 4. cap. 6. num. 20. etiam in ſequenti die Viaticum repeti permittunt, ſi videatur inſtare mortis periculum, & ægrotus, qui cum ſanus eſſet, frequenter conſueverat Euchariſticum panem deguſtare, eo denuo nutriri, & roborari cupiat; ut tradit SS. D. N. De Synodo lib. 7. cap. 12. n. 5. Nec obſtat quod Rituale Romanum de Commun. Infirm. dicat: *Si æger, ſumpto Viatico, dies aliquot vixerit, vel periculum mortis evaſerit, & communicare voluerit, ejus pio deſiderio Parochus non deerit*; nam in primis mediant aliquot dies eo ipſo quod mediant duo, vel tres, ut ait Diana. Deinde illa Rubrica Ritualis eſt directiva tantum, non præceptiva, ut inter alios docet Card. Brancatius de Laur. Opuſc. de Sacro Viatico pag. 158.

CAS. II. Habuit olim Cajus cum duabus Bertæ Sororibus carnale commercium; propterea cum hic & nunc tractatum habeat ducendi Bertam, petit a Confeſſario, an pro Diſpenſatione neceſſe ſit exprimere, quod

cum

cum Berta habet affinitatem in primo gradu, & ex duplici capite. Quid reſpondet Confeſſarius?

Reſpondet, neceſſe eſt hoc exprimere. Ratio eſt, quia cum duplex eſt affinitas cum eadem fœmina ob carnalem copulam habitam cum duabus ejuſdem ſororibus, non interfuit una & ſimplex commixtio eorumdem feminum, ſed duplex: propterea fundat duplex numero impedimentum proveniens ex fonte diverſo. Hinc ſi Cajus vult ducere Bertam, debet utique exprimere, ſe huic eſſe affinem in primo gradu ex duplici capite; non enim per diſpenſationem unius tollitur aliud, cum diſpenſationes ex genere ſuo ſint odioſæ, ac ſtricte interpretandæ. Sanchez de Matrimon. lib. 8. diſput. 24. num. 5. Roſignolus pariter de Matrim. tom. 2. prænot. 23. Vide quæ diximus 1749. ad 2. Martii.

CAS. III. Capellanus, ob periculum inſtantis mortis, fecit infirmo omnes unctiones ſub unica forma comprehendente omnes ſenſus. Q. an ſi poſt hoc infirmus ſit adhuc ſuperſtes, nec deſit tempus, repeti debeant ſingulæ formæ, & inungi omnes partes ſub ſuis formis particularibus?

Reſp. negat. Ratio eſt, quia ſemel ac factæ ſunt omnes unctiones, quantumvis ſub unica forma comprehendente omnes ſenſus, jam peractum eſt quidquid eſſentialiter requiritur pro valore hujus Sacramenti; unde cum hoc jam infirmo fuerit valide adminiſtratum, nec poteſt; nec debet eo tunc iterari, quia ſecus denuo conficeretur Sacramentum ſuper eumdem infirmum, invariato periculo ejuſdem; quod illicitum eſt juxta DD. communiter.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. SPE Matrimonii defloravit Proculus Conſanguineam, quæ propterea inſtat, ut diſpenſationem obtineat, & ipſam ducat. Non renuit Proculus ipſam ducere: prætendit tamen ut medietas expenſarum pro diſpenſatione ſolvatur a Patre Puellæ. Q. an juſta ſit Proculi prætenſio?

Reſp. cum diſt. Vel deflorata conſenſit in ſui deflorationem; & eo tunc dico, juſtam eſſe Proculi prætenſionem. Vel non conſenſit, ſed Proculus eam defloravit inviam; & in tali caſu dico, prætenſionem Proculi eſſe injuſtam. Ratio primæ partis eſt, quia ſemel ac Conſanguinea conſenſit in ſui deflorationem, nulla ipſi per talem actum irrogata fuit injuria; ideoque Proculus ea tantum reſpectu ipſius ligatus remanet obligatione, quæ ex ſola Matrimonii promiſſione reſultat. Sed ea, quæ reſultat ex tali promiſſione, non eſt de faciendis omnibus expenſis pro diſpenſatione, ſed tantum de ea ducenda; ergo ad hoc, non autem ad illud tenetur; proindeque cum diſpenſatio vergat in commodum utriuſque, juſte exigit quod medietas expenſarum ſolvantur a Patre puellæ. Ratio ſecundæ partis eſt, quia in tali caſu cum fecerit violentiam, adeoque injuriam Conſanguineæ, ratione injuriæ illatæ, tenetur ſe habilem reddere ad compenſandum ipſi honorem ablatum, & ſic removenda ex ſe omnia impedimenta, per conſequens & ad obtinendam diſpenſationem: quamvis enim etiam in hoc caſu hæc cedat in commodum utriſque, tamen quia fœmina vim paſſa eſt cum injuria, æquum eſt, ut ſine majori detrimento expenſarum in Conſanguinea, ac ejus Patre, ipſe diſpenſationem obtineat, ſolvat, eamque in uxorem ducat. Ita Roſignolus de Matrim. tom. 2. diſput 2. §. 27. num. 4. & 5.

CAS. II. Clericus petit a Capellano, an Sacramentum Extremæ Unctionis conferat ad remiſſionem pœnæ temporalis debitæ pro peccatis ; & qui intelligatur per reliquias peccatorum, quæ dicuntur deleri per idem Sacramentum. Attenditur Capellani reſponſio.

Reſponſio Capellani quoad primam partem eſt, tale Sacramentum conferre ad remiſſionem pœnæ temporalis debitæ pro peccatis. Ratio in primis deſumitur ex eo, quod iis Sacramentis, quibus in Scriptura tribuitur vis remiſſiva peccatorum, tribuitur etiam vis remiſſiva pœnæ eiſdem debitæ, ut patet in Sacramentis Baptiſmi, ac Pœnitentiæ. Atqui in Scriptura tribuitur vis remiſſiva peccatorum etiam Sacramento Extremæ Unctionis, juxta illud Jacobi ; *Et ſi in peccatis fuerit, remittetur ei ;* Ergo &c. Deinde idem Sacramentum vocatur a Tridentino conſummativum & complementum Sacramenti Pœnitentiæ; & a D. Thoma in 4. diſt. 23. qu. 2. art. 2. quæſtiunc. in c. extremum remedium immediate diſponens ad Gloriam, & cum ea conjungens. Sed hæc non verificarentur ſi iſtud Sacramentum non conferret ad remiſſionem pœnæ &c. de ratione namque complementi eſt, quod participet de efficacia illius, quod complet ; nec aliquid poteſt cum Gloria immediate conjungere, ni pœnam, peccatis debitam prius remittat ; Ergo vere confert ad remiſſionem pœnæ temporalis debitæ pro peccatis. ⁐ Reſponſio poſtea quoad ſecundam partem hæc eſt, per peccatorum reliquias, quæ &c. intelligi, 1. ipſam pœnam temporalem, 2. pravas diſpoſitiones ad peccatum, animi torporem, debilitatem, ac ineptitudinem ex originali, vel actuali peccato provenientem, qua fit ut homo non ſit ita promptus, & expeditus ad intuenda, & meditanda cœleſtia. Unde Sanctus Auguſtinus lib. ult. de Trinit. cap. 27. alloquens animum ſuum, inquit : *Quæ cauſa eſt, cur acie fixa lucem illam incommutabilem videre non poſſis, niſi infirmitas? Et quid tibi eam fecit, niſi iniquitas?* Vide Tournely, ac Roſignolum.

CAS. III. Pœnitens, magno ſuorum peccatorum rubore ſuffuſus, chartam ea continentem genuflexus tradidit Confeſſario, qui præciſe eam legit, ac Pœnitentem abſolvit. Q. an valida ſit iſta Confeſſio?

Reſp. probabilius videri quod non, ſi pœnitens diſtincte adhuc poterat voce peccata exponere. Ratio eſt, quia licet Chriſtus Dominus in inſtitutione hujus Sacramenti indulſerit pro caſibus impotentiæ loquendi, ut nutus, vel alia ſigna ſufficiant pro Confeſſione peccatorum ; tamen quoties pœnitens poteſt hæc voce exponere, præcepit ut ea voce exponat ; ut patet tum ex univerſali & antiquiſſimo confitendi more in Eccleſia ſervato, cum ex cap. *Quem pœnitet de Pœnit. diſt.* 1. ubi habetur : *Præcepit Dominus mundandis ut oſtenderent ora Sacerdotibus, docens corporali præſentia confitenda, peccata non per nutum, nec per ſcriptum manifeſtanda, dixit enim ora monſtrate.* Hinc Florentinum pro hujus Sacramenti materia deſignat oris Confeſſionem. Nec excuſat erubeſcentia ; nam potius Chriſtus hoc Sacramentum inſtituendo, eam intendit in pœnitente : *erubeſcentia enim victa timore offenſi, fit venia criminis*, ut legitur in dicto cap. Deinde cum notum non ſit, quanta illa eſſe debeat ad excuſandum ab oris Confeſſione, maxima fidelium copia ſe ab hac ſtatim excuſare, putant ſe ſatis erubeſcentiæ habere ; & ſic poſt paucos annos licite induceretur mos confitendi per ſcriptum contra communem conſuetudinem ; quod non eſt dicendum. Addo, quod juxta Sanctum Thomam in 4. diſt. 25. qu. 3. art. 4. quæſtiunc. 3. ad 1. *Sicut in Baptiſmo non ſufficit qualitercumque abluere, ſed per elementum*

Digitized by Google

determinatum, nempe aquam, ſine qua non ſit valide Baptiſmus; *ita nec in Pœnitentia ſufficit qualitercumque peccata manifeſtare; ſed oportet, quod per factum determinatum manifeſtentur*, ideſt, *per proprium verbum*, ut ait ibid. in c. nam *alii modi ſunt inducti in ſupplementum iſtius*; ſicut Baptiſmus flaminis pro illo fluminis. Quare ſicut Baptiſmus fluminis inutilis eſt, quando poteſt quis per aquam baptizari; ita &c. adeoque &c.

MENSE DECEMBRIS.

CAS. I. Exponit Villicus Confeſſario, ſe Amaſiam concupiviſſe; & interrogatus quoties id fecerit, reſpondit ſe id neſcire & quoad hoc nunquam ſe fuiſſe ab aliis interrogatum. Q. quomodo Confeſſarius debeat ſe gerere cum hoc Pœnitente?

Reſp. Confeſſarium caute debere ſe gerere cum Villico pœnitente; ex cujus Confeſſione dignoſcit, pluries Amaſiam ipſum concupiviſſe, quique interrogatus quoties id fecerit, reſpondet ſe id neſcire, & quo id hoc nunquam ſe fuiſſe ab aliis interrogatum. Siquidem in primis audiens, quod etiam in aliis præteritis Confeſſionibus habuerit culpas conſimiles, & etiam tunc numerum non expreſſerit, debet leniter ipſum interrogare, an ſciret hæc eſſe mortalia; & dato quod ſic, an ſciret quod ultra ſpeciem exprimendus ſit in Confeſſione etiam numerus horum, aliorumque mortalium: fieri enim poteſt, quod id ignoraverit inculpabiliter; at etiam fieri poteſt, quod id ignoraverit culpabiliter; immo jam ab initio ſciret neceſſitatem hujuſcemodi expreſſionis, ſed præ rubore id exprimere neglexerit. Si reſpondeat; ſemper ſe id ignoraſſe inculpabiliter, cum ob eam rem irritæ non fuerint Confeſſiones, ſat erit ipſum interrogare, a quanto tempore inceperit Amaſiam concupiſcere, & quoties circumcirca intra tale tempus illam concupiſcere ſolitus fuerit intra diem, hebdomadam, aut menſem: an per aliquod tempus intermedium eam concupiſcere deſtiterit, exempli gratia propter alterutrius abſentiam: & habita reſponſione; groſſa quantumvis computatione, ſi agnoſcatur diſpoſitus, erit abſolvens; ſecus ſi e contra. Si poſtea reſpondeat, ſe id ignoraſſe culpabiliter, aut id ſciviſſe jam ab initio, ſed præ rubore, vel ex alio motivo non excuſante, numerum reticuiſſe; tunc monendus quidem de neceſſitate repetendi eas omnes Confeſſiones, ac explicandi numerum etiam Sacrilegiorum ob male factas Confeſſiones, ac Communiones; item de non impleto quoad utraſque annuo Eccleſiæ præcepto: tamen non erit omnino a Parocho dimittendus, immo magna cum charitate adjuvandus, ut bene confiteatur, ſupplendo tempore opportuno per ipſo examen; cum rudes, quantumvis per annum excutiant propria conſcientiam, difficile admodum attingant ſpecies numerum, & circumſtantias peccatorum, iiſque magis proſit factum per interrogationem a prudenti Confeſſario examen.

CAS. II. Sergio Antonium verberare volenti promiſit Cajus corbam frumenti, ſi verberationem omitteret. Omiſit hic; at cum frumenti corbam petit, ipſi eam negat Cajus. Q. an illi eam tradere teneatur?

Reſp. negat. Ratio eſt, quia ei non debetur neque ex juſtitia, neque ex fidelitate. Non ex juſtitia; cum enim nullum jus ipſi competeret Antonium verberandi, ſi hunc verberare omiſit, id fecit, ad quod jam

 tene-

Digitized by Google

tenebatur, & quod ex juſtitia debebat Antonio. Propterea cum faciens, vel omittens aliquid, ad quod tenetur ex juſtitia, nihil pro eo poſſit prætendere, quia eſſet prætendere pro eo, quod non ſibi, ſed alteri eſt debitum, & quidem gratis; & quod, ſaltem in humano commercio, nullius eſt æſtimabilitatis, ideo neque Cajus tenetur ex juſtitia illi dare corbam frumenti; ſecus magna aperiretur via Simoniæ & uſuris. Neque ei debetur ex fidelitate; quod enim ſic maleficis promittitur, non promittitur omnino libere, ſed ex quadam coactione, quia nempe aliter nolunt maleficium omittere, prout alioquin tenentur; ſicut in caſu conſimili tradit Regius Reſol. cap. 4. num. 17.

CAS. III. Sempronius paupertate preſſus dormit in eodem lecto cum Cajo, cum quo ſæpe habet tactus impudicos. Q. an poſſit abſolvi, ſi cum illo dormire non deſinat?

Reſp. neg. ſuppoſito quod alias ipſi aſſignata ſalutaria remedia non proſint; & conſentire ſoleat in iſtos tactus. Ratio eſt, quia in tali caſu frequens relapſus cum eadem perſona, & in eodem loco, ſatis denotat, ſimultaneum concubitum Sempronii cum Cajo eſſe reſpectu eorumdem occaſionem inducentem ad malum. Proindeque cum ad hoc præcavendum agonizare teneamur pro anima noſtra, dicendum, quod abſolvi non poſſit, ſi cum Cajo dormire non deſinat.

ANNO MDCCLV.

MENSE JANUARII.

CAS. I. Agricola diebus feſtis ſolet mane ante Sacrum, & ſub veſperam colligere fructus in agro, onerare currus, aliaque ſervilia opera exercere abſque facultate ſui Parochi, a quo etiam admonitus, excuſat factum dicens, ſe id facere ad fugiendum otium, & ut poſſit aliis diebus ferialibus eſſe expeditior ad agros colendos. Q. an peccet mortaliter, & quænam pars temporis cenſeatur notabilis pro mortali violatione Feſti?

Reſp. in primis, Agricolam per ſe peccare mortaliter, & quidem ſingulis diebus feſtis, quibus talia exercet per notabilem diei partem. Ratio eſt, quia cum hujuſmodi opera, utpote ſervilia, ſint die feſto prohibita, quacumque feſtiva die per notabilem diei partem ab Agricola exerceantur, etiam interpolate, notabiliter ab eo violatur præceptum ſanctificandi Feſtum, nam ſingula illa opera, intra eamdem diem ab eodem exercita, continuantur moraliter, & coaleſcunt in unum opus notabile; ſicuti modicæ comeſtiones intra eamdem jejunii diem ab eodem pluries repetitæ coaleſcunt tandem in unam notabilem refectionem, & mortalem fractionem jejunii, ut patet ex contraria 29. Propoſit. damn. ab Alexand. VII. Nec Agricolam excuſat prætextus ab eo allatus ac fugendi otium, ac ſe expeditiorem reddendi &c., neutrum enim ipſum juſtificat. Non primum; quia otium vitari poteſt per alia media non prohibita,

immo

Digitized by Google

immo honeſta, ac præſertim vacando Deo, rebuſque divinis: *Feſti enim dies*, ait SS. D. N. Bened. Papa XIV. fel. mem. tom. 1. Bullar. Conſt. 60. *ad id inſtituti ſunt, ut fideles in precibus, diviniſque laudibus frequentes, & aſſidui ſint, ut Eccleſiis interſint; Sacramenta ad animæ vulnerum curationem adhibeant, ſeduloque ſe exerceant in his operibus; quæ veram pietatem continent, & ut demum Sanctos una cum Chriſto regnantes, tanquam Patronos, congruis officiis, & honoribus proſequantur*. Non ſecundum, quia non licet violare Feſtum, ut quis præciſe reddat ſe expeditiorem ad laborandum ſequenti die feriali: alias poſſet Pictor in die feſto licite conte ere, ac miſcere colores, & alius quicumque artifex ſervilibus aliis operibus vacare ad eumdem finem; quod tamen a DD. comm. reprobatur ut illicitum, ni ſimul interveniat vera urgens neceſſitas, vel alia juſta cauſa id peragendi, & quidem recognita (ſi periculum non eſt in mora) & probata a Superiore Eccleſiaſtico; ut pluries declaravit Sacra Congreg. apud Monacellum Form. part. 1. tit. 3. form. 7. num. 7. immo requiritur quod ſit ſcripto probata ſaltem a Parocho, cum in Synodalibus Diœceſanis Conſtitutionibus decretum id habeatur, ac expreſſe præceptum in Epiſtola Encyclica, data 16. Martii 1737. ad univerſos Archipresbyteros, & Parochos hujus Diœceſis a præfato SS. Dom. Noſt. tunc noſtro Archiepiſcopo: quam una cum omnibus, & ſingulis Notificationibus, ac Edictis, ad bonum Civitatis, ac Diœceſis ſpirituale regimen ſpectantibus, die 10. Julii 1755. confirmavit, & in quantum opus erat innovavit Eminentiſs. ac Reverendiſs. Princeps Vincentius Cardinalis Malvetius, in præſens Archiepiſcopus noſter vigilantiſſimus. Quare cum Agricola ſoleat prædicta exercere abſque approbatione facta ſaltem a Parocho, dicendum, ipſum per ſe peccare mortaliter, & quidem &c. Dico *per ſe*; nam ſi bona fide putarit fugam otii &c. a culpa excuſare, & Parochus, audita tali excuſatione, nihil reſpondit; ideoque is in priori bona fide perſeverans, proſequitur operari, tunc excuſatur a culpa per accidens, ratione bonæ fidei. Sanchez Conſil. tom. 2. lib. 5. cap. 2. dub. 31. = Quænam pars temporis poſtea cenſeatur notabilis pro mortali violatione Feſti, in Jure definitum non habemus. Hinc plures DD. ſpatium unius horæ, duarum circiter alii communius aſſignant, ſi non parum laboris circa opus impendatur.

CAS. II. Q. ſecundo, an, & pro quot vicibus, & ob quasnam cauſas poſſit Parochus ſuis ſubditis dare facultatem exercendi opera ſervilia diebus feſtis.

Reſp. poſſe Parochum in hac Diœceſi dare in ſcriptis ſubditis ſuis facultatem ut mane, *audito Sacro*, aut poſt prandium, *finitis Veſperis*, exerceant diebus feſtis opera ruralia, quando, & quoties *id exigit vera urgens neceſſitas aut publica utilitas*. Ratio eſt, quia indefinite ſic Parocho permittitur in ſupracitata Encyclica. Nequit tamen dare licentiam imponendi beſtiis onera, ut hæc alio transferantur, nec poteſtatem facere Mulionibus, ut cum jumentis, vel plauſtris, quæ mercibus onuſta ſint, iter habeant; nec Piſtrinariis quibuſcumque, ut in Molendinis aliquid molant, vel ad ea quidquam vehant, ſive ab eis revehant; cum in ordine ad hæc in eadem Encyclica facultas dandi licentiam reſervetur Archieſcopo, vel ejus Vicario Generali. Ubi poſtea per Synodales ſanctiones, aut per Edicta Epiſcopalia nihil de hoc re decretum reperitur cenſeo pariter Parochos, in caſu urgentis neceſſitatis, & abſente, aut longe diſtante Ordinario, poſſe concedere

ſuis

ſuis ſubditis laborandi facultatem, ſaltem audito Sacro: quamvis enim dare licentiam ex officio ſpectet ad Ordinarium, & judicium Ordinarii (ſi commode adiri poteſt) requiratur etiam in caſu neceſſitatis, vel alterius juſtæ cauſæ, ut declaravit S. Congregatio 12. Martii 1901. apud Paſcuccium Comp. Pign. v. de feſt. dieb. Mattheuccium Offic. Cur. cap. 21. num. 4. & alios; tamen cum Ordinarius commode adiri non poteſt, & aliunde urget juſta cauſa laborandi, tunc rationabiliter præſumitur, eumdem Ordinarium actu ratum habere quod Parochus examinet juſtitiam cauſæ, &, hac juſta detecta, licentiam concedat ex interpretativa commiſſione: non enim alia ratione in hiſce caſibus requiritur aſſenſus Ordinarii, quam ut ab eo dignoſcatur ante permiſſionem laboris, an vere abſit juſta cauſa laborandi. Cum ergo in defectu Ordinarii poſſit Parochus dignoſcere juſtitiam cauſæ, dicendum, quod hic poſſit, immo in caſu teneatur dare licentiam &c. ſicuti ad id teneretur Ordinarius, ſi rogaretur; cum, cognita juſtitia cauſæ, Epiſcopus licentiam negare non poſſit, ut declaravit Sacr. Congreg. Epiſc. 12. Maii, 1465. apud Paſcuccium loc. cit.

CAS. III. Novit Villicus ſuperadunare in prædio Domini ſui folia mororum pro alendis bombycibus, propterea ipſum admonet, ut vel folia quarumdam arborum vendi ſinat, vel majorem bombycum copiam poni permittat. Abnuit Dominus, ſubdens, ſua parum referre, quod reliquum e foliis marceſcat, fruſtraque pereat. Villicus tamen majorem bombycum copiam ponit, ſericum inde extractum vendit, pretiumque illi majori ſuperadditæ copiæ correſpondens ſibi totum retinet. Q. an licite?

Reſp. neg. Eſt enim pretium ſerici, retracti ex bombycibus, quos in ſubſtantia aluit ex foliis Domini, ſicuti cæteros; unde ſicuti de pretio retracto ex alio ſerico debetur pars Domino; ita etiam de iſto. Nec obſtat; Dominum dixiſſe ſua parum referre, ſi reliquum e foliis marceſceret, ac fruſtra periret: in primis enim credibile eſt, Dominum id non protuliſſe ex animo, & ea intentione, quod vere fruſtra periret; ſed potius ob timorem, quod ſi folia quarumdam arborum vendi, aut majorem bombycum copiam poni permitteret, aliam poſtea foliorum quantitatem ipſe quanti pluris emere cogeretur, ut Dominis quandoque contingit in hujuſmodi caſibus. Deinde cum hic agatur de pretio retracto ex fructu mixto, communis eſt Doctorum opinio, Dominum non eſſe eo privandum, etiamſi illud alias non fuiſſet percepturus, ut videre eſt penes Giribaldum de Reſtit. cap. 2. dub. 5. num. 50. & hoc maxime valet in caſu; nam cum Villicus conducatur in utilitatem Domini, tenetur ex officio curare pro ſua peritia utilitatem ejuſdem. Neque dicas, Dominum huic ſuo juri ceſſiſſe abdicando dominium pro prædicta verba, & derelicta linquendo folia, quæ ſupererant: non enim proprie abdicat dominium rei, nec rem derelinquit qui, etiam ex animo, eam perire ſinit; nam ſic potius oſtendit, ſe habere circa eam plenum dominium, & in eam plenum dominium exercet.

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. PEtit Sempronius a Parocho, ut ſibi det facultatem in certo Eccleſiæ loco faciendi ſepulturam pro ſe, ſuiſque domeſticis tantum. Conſentit Parochus; ſed vult, ut ſibi pro eo ſitu, qui val-

valde honorabilis eſt, tradantur centum a Sempronio. Q. an Parochus exigere poſſit ea centum abſque labe Simoniæ.

CAS. II. Q. ſecundo, ad quem ſpectent illa centum?

CAS. III. Q. Tertio, an habens ſepulchrum proprium, poſſit, abſque labe Simoniæ, illud alteri vendere?

Reſp. ad I. cum diſtinc. Vel Parochus vult, ut ea centum ſibi tradantur pro ſitu, quatenus ſacro, aut quatenus honorabili per reſpectum ad aliquid ſpirituale. Vel vult, ea centum ſibi tradi pro ipſo ſitu materiali, ſeu quatenus honorabili per reſpectum ad aliquid temporale. Si primum; clare patet, ipſum non poſſe ea centum exigere abſque la beSimoniæ; locus enim quatenus ſacer, & prout dicens reſpectum ad ſpirituale, ſpiritualis eſt, ac proinde abſque Simonia nil pro eo exigi poteſt. Si ſecundum; dico, quod Parochus abſque labe Simoniæ poteſt ea centum exigere, ſi hujuſmodi materiali una cum illa honorabilitate tanti valet in communi hominum æſtimatione. Ratio eſt, quia ex una parte materiale talis loci ſolum per accidens eſt conjunctum cum ſpirituali, nec amittit ſuam æſtimationem ob talem conjunctionem; ex alia id, quod pro eo exigitur, ut honorabili per reſpectum aliquem temporalem, exigitur pro ipſo honore temporali, qui non eſt materiæ Simoniæ. Nec obſtat, S. Gregorium, relatum in Can. *Queſta* 13. quæſt. 2. reprehendiſſe Januarium Epiſcopum Caralitanum, eo quod pro ſepultura cujuſdam mulieris centum ſolidos petebat; Et in cap. *Abolenda* de Sepult. mandari Epiſcopo, ut inhibeat Clericis, ne quidquam pro terra ſepulchri exigere præſumant; ac utrobique vocari pravam conſuetudinem in contrarium. Non obſtat, inquam; nam hi, & alii conſimiles Canones loquuntur de ſepultura, ac terra loci jam deputati ad communem quaſi neceſſariam ſepulturam, uti ſunt Cœmeteria, ac Sepulturæ communes in Eccleſiis Parochialibus Cœmeterium non habentibus: quæ ſunt loca, ut ita dicam, neceſſaria ad ſepeliendum mortuos ritu Eccleſiaſtico; ac proinde etiam pro terra eorumdem nil ut pretium exigi volunt. At noſter caſus eſt valde diverſus; loquimur enim de ſitu non deputato ad ſepulturam communem, ac neceſſariam, & ſumpto ſecundum ſuum eſſe materiale; quod cum ſit pretio æſtimabile, & non connexum eſſentialiter cum ſpirituali, hoc invendito utque vendi poteſt una cum illa temporali honorabilitate, quam importat: ſicuti, juxta S. Thomam in 4. diſt. 25. quæſt. 3. ad 1. ratione materiæ licite vendi poteſt alicui Eccleſiæ Calix conſecratus adhuc integer; & alicui locari Cœmeterium pro fœno ex eo colligendo, quia colligere fœnum e Cœmeterio eſt quid mere temporale. Et hæc præcipue valent pro iis locis, in quibus ſaltem a decem annis, & ſciente, & conſentiente Epiſcopo, viget conſuetudo aliquid exigendi; quæ juxta Riccium, Naldum, & alios jam eſt univerſalis. Moneo tamen, in hac Diœceſi Bononienſi prius conſulendum eſſe Archiepiſcopum, antequam ulli familiæ concedatur jus ſepulturæ, aut novum ſubſtruatur ſepulchrum, ita enim decrevit ultima Synodus Diœceſana lib. 3. cap. ult. §. *ſub Altaribus*.

Reſp. ad II. cum Filliucio tract. 45. cap. 3. quæſt. 11. num. 16. ſpectare ad ipſam Eccleſiam. Ratio eſt, quia proprie hujus eſt ſitus, qui fuit conceſſus; & hæc ea eſt, quæ ſubeſt alicui alterationi, ac mutationi in ſuo pavimento, & fundo ob ædificationem ſepulchri; nec poteſt deinceps extra caſum neceſſitatis aliter diſponere de tali ſitu uſquequo extant ex domeſticis Sempronii. Unde cum ipſa ſubſit hujuſmodi incommodis, ei debetur pretii commodum.

Reſp.

Reſp. ad III. qui habet ſepulchrum proprium, hoc eſt, propriis ſumptibus emptum, vel ædificatum, poteſt, interveniente conſenſu Parochi, vel alterius Superioris, jus habentis in tali Eccleſia, abſque labe Simoniæ, ipſum alteri vendere quoad materiale, & pro quanto in eo expendit. Ita Roſignolus de Sim. prænot. 24. num. 17. Ugolinus, Layman, & alii. Ratio eſt, quia, ut ſupra diximus, materiale non deſinit eſſe quid pretio æſtimabile ex quo per accidens ſit conjunctum cum ſpirituali: & expenſæ factæ in communi opinione ſuam retinent æſtimabitatem: Ergo ſicuti ob hanc rationem poteſt, juxta dicta, vendi Eccleſiæ Calix, ac Parochus exigere ea centum pro ſitu materiali, honorabilitate, ac obligatione temporali aliter in poſterum non diſponendi de eo ſitu; ita &c. Nec obſtat, quod venditor in caſu non habeat dominium, ſed tantum uſum ſepulchri: quemadmodum enim quamvis Eccleſia non abdicet in primo caſu dominium ſitus, ſed emptor acquirat ſolum uſum ejuſdem poteſt hoc non obſtante Parochus illa centum exigere propter materiale &c. ita &c. Deinde etiam Conductor domus non habet illius dominium, ſed uſum; & tamen, ſalem de conſenſu Domini, poteſt eam alteri ſublocare; ergo a pari. Requiritur tamen conſenſus Eccleſiæ, ideſt, Superioris ejuſdem; cum, enim, deficiente familia, vel hæredibus, Sepulchrum pretineat ad Eccleſiam, in præjudicium ejus cedere poteſt, quod ſepulchrum vendatur alteri extraneo pro ſe, & ſucceſſoribus ejus. Immo ſepulchrum vendi non poteſt ab hærede, vel ſucceſſore in præjudicium aliorum hæredum, aut ſucceſſorum, ſtatim ac a primo inſtitutore pro hæredibus, aut ſucceſſoribus fuit conſtructum. Vide Paſſerinum de Hom. Stat. tom. 2. quæſt. 187. artic. 4. num. 363. ac 393.

MENSE MARTII.

CAS. I. Cajus fœminæ gravidæ ad ſe adventanti terrorem joco incuſſit, unde ſecutus eſt abortus. Q. an inciderit in caſum reſervatum homicidii ſecuti, factuſque ſit irregularis?

Reſp. Cajum non incidiſſe in caſum homicidii reſervatum; factum tamen eſſe irregularem. Ratio pr. partis eſt, quia homicidium reſervatum in hac Diæceſi, eſt homicidium voluntarium, hoc eſt ſtudioſe, malo animo, & ex intentione occidendi commiſſum; vel ſaltem intentum in ſua cauſa proxima, ex qua ordinarie ſequitur mors. Jam vero hujuſmodi non eſt abortus, ac mores fœtus animati, ſecuta in caſu ex terrore per jocum a Cajo fęminæ gravidæ incuſſo: ſiquidem Cajus intendit quidem illi incutere aliqualem terrorem: at, cum id fecerit ex joco, non intendit eam adeo perterreſacere, ut ob nimium terrorem abortiret: hoc enim, uti ſupponitur, nullo modo prævidit, & quod ſecuturum eſſet, nec ſuſpicionem habuit. Propterea cum dicta mors, neque in ſe, neque in ſua cauſa proxima, fuerit a Cajo volita, ac intenta, dici debet, ipſum proprie non commiſiſſe homicidium voluntarium, per conſequens nec incidiſſe in ejus reſervationem. Ratio ſecundæ partis eſt, quia licet Cajus non prævideri illam fœminam fore adeo perterreſaciendam, & cum abortu mortem fętus, tamen advertere facile poterat, ac debebat, inopinatum terrorem fęminæ gravidæ incuſſum poſſe etiam in fętu cauſare alterationem periculoſam, & quandoque etiam mortem ac proinde abſtinere debebat ab illo joco, & terrore periculoſo; maxime attenta fęminarum natura, quæ admodum timida eſſe ſolet. Propterea cum ab hoc minime abſtinuerit, cenſetur voluntarie

de-

dediſſe cauſam abortui, ac morti fœtus animati; ideoque eſt irregularis, ut cum communi docent Sayrus de Cenſur. lib. 7. cap. 6. num. 31. & Jo. Bat. Corradus Reſponſ. par. 1. quæſt. 344. in addit.

CAS. II. Seja uxor Caii adulterabatur cum Titio; qui monitus, mortem a Cajo parari ſibi, ac prædictæ Uxori, interficit eumdem Cajum. Q. an dicta Seja poſſit nubere Titio?

Reſp. cum diſt. Vel Titius interfecit Cajum de conſenſu & conſilio Sejæ, aut ad finem ducendi Sejam; Vel in id Seja nullo modo conſentiente, & ad puram ſui, ac Sejæ cautelam, ac defenſionem. Si primum; dico, Sejam non poſſe Titio nubere, quia in utroque illo caſu inter Sejam, & Titium datur impedimentum criminis; ſi enim interfecit Cajum de conſenſu, & conſilio Sejæ, mors Caii ſecuta eſt ex machinatione utriuſque; nam Titius eam intulit phyſice per occiſionem, & Seja moraliter per conſilium, quod ſufficit ad contrahendum impedimentum, cum hic attendatur machinatio, qualiſcumque illa ſit, ideoque etiam moralis, ut cum Pyrrho, Corrado, & Sanchez notat P. Syrus Placentinus Dilucid. par. 2. cap. 2. form. 8. in fine. Si poſtea Titius interfecit Cajum ad finem ducendi Sejam, etiam in tali caſu adeſt prædictum impedimentum ob præcedens adulterium, & machinationem unius, cum effectu, ad talem finem. Si ſecundum; dico, Sejam poſſe Titio nubere, quia in tali caſu ex adulterio, & machinatione unius, facta, non ad finem ducendi, ſed ad ſui, ac Sejæ cautelam, & defenſionem, etiam, occiſione ſecuta, non oritur Criminis, aut aliud impedimentum dirimens; & per conſequens Seja, quantum ex hoc eſt, poteſt utique Titio nubere; ut tradunt Doctores communiter?

CAS. III. Conceſſit Uxor Marito, ut votum Caſtitati emitteret; eo tamen emiſſo, pluries illi petenti debitum reddidit. Nunc acta ſcrupulo, an eidem licere indulgeat, petit a Confeſſario, an poſſit illi debitum reddere, & etiam petere?

Reſp. ipſam non poſſe reddere, nec petere, ſi quando id Marito conceſſit, ipſa renunciavit juri ſuo, & Maritus expreſſe ei remiſit obligationem reddendi; nam in tali caſu tam reddere, quam petere, eſſet cooperari fractioni voti, facti a Marito & per conſequens peccatum grave, juxta illud Apoſtoli ad Rom. 1. *Digni ſunt morte non ſolum qui faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus*. Si vero eo tunc nec ipſa renunciaverit juri ſuo, nec Maritus expreſſe ei remiſit &c. dico in tali caſu, ipſam poſſe abſolute petere; reddere vero, ſi Maritus, ab ea monitus ut abſtineat, nolit abſtinere. Ratio primi eſt, quia ſi non ceſſit juri ſuo, etiamſi Marito indulſerit ut voveret; illud adhuc retinet, cum ſint duo diverſa, conſentire Marito ut caſtitatem voveat, & ſe privare jure petendi; ac proinde in tali caſu libere poteſt debitum petere, ſicuti antea. Ratio ſecundi eſt, quia licet eo tunc peccet Maritus illi ſe uniendo per debiti exactionem, ipſa tamen Uxor non peccat nolenti abſtinere debitum reddendo; nam ex una parte dat operam rei ſibi licitæ, maxime ſi id faciat ad ſervandam fidem datam in matrimonio, ac ſatisfaciendum juri, quod ille adhuc habet in ejus corpus; aut ne illum ad iram, & odium erga ſe provocet, neve is contra naturam, aut cum aliis peccet. Ex alia proprie dici non poteſt cooperari formali peccato Mariti, a quo potius per monitionem conata eſt ipſum retrahere; ſed in caſu dicitur mere illud permittere, cum non ſit cauſa quod Vir debitum exigat, ac peccet. Hinc ſicuti habens neceſſitatem mutui, ſi hoc non inveniat ni penes eum, qui mutuare non vult abſque uſura, proprie non

non dicitur cooperari formali peccato ejuſdem, ſi ab hoc ipſum accipiat; ut cum communi tradit Giribaldus de Mut. & Uſur. cap. 3. dub. 12., ita &c. Dominicus Soto in 4. diſt. 31. quæſt. 2. art. 3. Perez de Matr. diſt. 50. ſect. 5. Sanchez eod. tr. lib. 9. diſp. 6. n. 7. & diſp. 36. n. 10. Bonacina, & alii.

M E N S E   A P R I L I S.

CAS. I. INierat Petronius cum Geminiana Mutinenſe Sponſalia de futuro, cum Paulus, amicus Sponſi, hunc per viam inveniens, eidem jocoſe ait: Quando contrahis Matrimonium tuum? Cui ille: quando vis tu; volo enim, ut ipſum meo nomine contrahas. Agedum, ſubjunxit Paulus, trade mihi mandatum, & illico ad ipſum ineundum proficiſcar. Scribere fecit Petronius, Pauloque tradidit ſpeciale mandatum, ficto quidem, ac jocoſo animo factum; ſed immediate, poſt Pauli diſceſſum, vero, ſtabilique conſenſu ab ipſomet Sponſo interne ratificatum. Q. an Matrimonium per Paulum inde contractum, ſit validum;

Reſp. negative cum Coninck tom. 2. diſp. 24. dub. 9. n. 72. ſi mandatum, ante Matrimonium, aliquo modo non fuit Paulo ſerio renovatum. Ratio eſt, quia ſemel, ac jocoſe, & animo ficto Paulo datum fuerat ſpeciale mandatum, proprie hic non erat verus Sponſi procurator, ſed fictus; nec habebat verum mandatum, ſed fictum, & ex mera falſa ſuppoſitione: per conſequens neque poterat Sponſi nomine valide operari, & vigore voluntatis ejuſdem verum inire Matrimonium. Nec obſtat, Petronium vero interiori conſenſu poſtea ratificaſſe mandatum; cum enim iſte verus conſenſus non fuerit Paulo manifeſtatus, non potuit hic vigore ejuſdem facere nomine Sponſi externam illam traditionem, & acceptationem, quæ in actu celebrationis Matrimonii viciſſim fit a contrahentibus. Hinc ſicuti ſi Sponſus in actu contractus dicat Sponſæ animo ficto: *duco te in uxorem*, contractus in foro conſcientiæ eſt nullus, quamvis poſtea interne in eam conſentiat, dum ipſa exprimit ſuum conſenſum, eo quia mutua externa traditio, eſſentialiter requiſita ad Matrimonii contractum ex parte Sponſi in caſu non profeſſiſſet ex vera voluntate ejuſdem, & conſeſus poſterior nullo fuiſſet exteriori ſigno manifeſtatus; ita &c. Actus enim externi non ſunt in hiſce caſibus vera ſigna internæ voluntatis, niſi ab ea proveniant.

CAS. II. Titius, Sempronius, & Cajus, fratres, omnes uxorati, vivunt ſimul in communione bonorum. Titius tamen habuit a ſua uxore dotem longe ampliorem aliis fratribus, qui ſunt etiam onuſti filiis, quorum plerique ſunt ad laborandum inutiles; cum Titius e contra unum ſolum filium habeat, pro quo ejus Mater, quæ domum regit, multa ſæpe clam reponit, non deducenda in partitionem cum aliis. Q. an id tuta conſcientia facere poſſit?

CAS. III. Q. ſecundo, quid faciendum ſi fratres deveniant ad partitionem bonorum?

Reſp. ad I. non poſſe dictam Matrem id facere tuta conſcientia, ſi ejuſdem Maritus vivit cum duobus aliis fratribus in communione bonorum omnium in univerſum; poſſe tamen de conſenſu Mariti quandoque reponere aliquid diſcretum judicio viri prudentis, ſi præciſe habeant indiviſum patrimonium, ſimulque habitent utentes eadem menſa, cibo, & potu, ſimulque laborantes. Ratio primę par. eſt, quia, inita inter fratres ſocietate

com-

communionis bonorum in univerſum, omnes proventus, & expenſæ; omnia lucra, damnant, & debita, undecumque advenientia, fiunt communia, dummodo non adveniant ex delicto, aut culpa alicujus ex Sociis. Et ſi unus ex iis plus aliis expendit, dummodo id faciat ex rationabili motivo, puta, pro alenda prole numeroſiore, non poſſunt illud alii Socii repetere; quia iſtæ majores expenſæ eo tunc non ſunt in conſideratione, l. *ſi Socius pro filia*, ff. *pro Socio*, Molina tom. 2. de Juſt. diſp. 421. Propterea cum in iſto caſu non habeat dicta Mater ullum juſtum titulum clam aliquid reponendi, id facere non poteſt tuta conſcientia. Ratio ſec. partis eſt, quia tunc inter fratres ad ſummum cenſetur tacite inita ſocietas bonorum patrimonialium: propterea cum non veniat in communionem fructus ſuæ dotis longe amplioris; poteſt de conſenſu Mariti, ad quem ſpectat ejuſdem dominium utile, clam reponere exceſſum fructuum, non quidem libratum judicio ſuo, ſed judicio æqui bonique viri, ſi aliter conventum non fuerit inter partes, aut diverſa non ſit conſuetudo, quibus indubiè ſtandum eſt. Hinc inferes, quod ſi fratres deveniant ad partitionem bonorum, in primo caſu prius detrahuntur dotes, dein cætera æqualiter dividuntur, ſi ab initio aliter pactum non fuerit. In ſecundo ulterius detrahendus exceſſus fructuum præfatæ dotis, ſi jam non fuit a Titii uxore ſurreptus; quin immo juxta DD. ſunt etiam Titio compenſandæ illæ majores expenſæ, factæ pro majori numero, ac in utilitatem filiorum Sempronii, & Caii: dein cætera æqualiter dividenda. Ex quo habes reſponſum ad alium caſum.

MENSE MAII.

CAS. I. SErgius importunis precibus, & cum promiſſione Matrimonii, extorſit copulam a virgine, quæ poſtea a recuſata a ſtupratore, nupſit alteri æque digno, cui ipſa ſe virginem ita bene ſimulavit, ut nullam Maritus de ejus violata pudicitia ſuſpicionem habuerit. Q. an Sergius teneatur ad ullam reſtitutionem pro violatione virginis a ſe facta?

CAS. II. Q. Secundo, an peccaverit talis fœmina ſimulando ſe virginem eſſe, cum talis non eſſet.

Reſpondeo ad pr. per ſe loquendo non teneri Sergium in caſu ad ullam reſtitutionem; non enim tenetur vi legis, quia diſpoſitio cap. 1. de Adult., & Stup. utpote facta in odium ſedutionis, eſt pœnalis, ideoque non obligat ante ſententiam Judicis. Anacletus in 4. Decr. tit. 1. §. 4. num. 76. Neque tenetur rationem ejuſdem violationis; nam cum virginitas amiſſa in ſe ſit irrecuperabilis, reſtitui non poteſt; & cum non habeat pretium, pretii ſolutione non compenſatur. Leſſius de Juſt. & Jur. lib. 2. cap. 50. num. 15. Dixi nihilominus *per ſe loquendo*, eo quia ſi Maritus ſucceſſu temporis acquireret notitiam præfatæ violationis, ac ob id uxorem deſereret, aut male tractaret, tunc juxta Vaſquez opuſc. de Reſt. cap. 3. §. 2. diſt. 3. num. 8. & alios, teneretur ſtuprator aliquid tribuere arbitrio viri prudentis, ad reficiendum tale damnum ſubſecutum; ſicuti tenetur quando ſtuprata contra ipſum egit penes Judicem, & hic ad aliquid tribuendum ipſum damnavit.

Reſp. ad ſec. neg. cum Bonacina circa 8. Decal. præc. diſp. 10. quæſt. 1. pun. 2. num. 8. dummodo id fecerit mediis licitis, ac poſitive tendentibus non ad decipiendum, ſed ad occultandum proprium defectum. Ratio eſt, quia cum hic ſit ex iis defectibus, qui a contrahentibus non ſolent manifeſtari; & ſi manifeſtetur, ordinarie conſtituat perſonam in eo ſtatu,

tu , ut vel nulli , vel nonniſi perſonæ ignobilioris notæ nubere poſſit , uſa eſt puella jure ſuo ita bene tegendo vitium amiſſæ virginitatis , ut maritus de violata ejuſdem pudicitia nec ſuſpicionem habuerit ; ſiquidem nemo tenetur prodere ſe ipſum , & quiſque poteſt tantum ſibi conſulere, quantum licite fieri poteſt. Monet tamen, & quidem recte, idem Author, quod ut puella ſic deflorata licite nubat , requiritur, quod vel ita tegat defectum ſuum mediis licitis, ut veroſimile non ſit, quod ejus vir unquam ſit illum percepturus; vel quod cognoſcat, quod, eo etiam detecto , ob ipſum non concipiet gravem mœrorem , nec ipſam valde male tractabit ; nam ſecus , inquit , ipſa moraliter peccat ita nubendo cum det occaſionem gravibus inconvenientibus ſubſequentibus , vel ſaltem eorumdem grave periculum adſtruat , ac exinde facile oriri poſſit grave damnum .

CAS. III. Berta effecta gravida a Sacerdote , huic dicit , ſe velle pharmacum ſumere ad abortiendum , ne facinus ad ſuorum parentum notitiam deveniat . Sacerdos, hoc audito, tacet ; ac interim illa pharmacum ſumit , & ſequitur abortus. Q. an uterque incidat in caſum reſervatum : & Sacerdos ſit irregularis ?

Reſp. Si Sacerdos præciſe tacet, in caſum reſervatum incidit quidem Berta, ſi fœtus erat animatus; non tamen Sacerdos , qui probabilius neque eſt irregularis. Ita P. Jo: Dominicus Manſi de Caſ. reſerv. part. 1. quæſt. 2. caſ. 5. §. 2. num. 41. Ratio primi eſt, quia Berta ſic cauſando abortum fœtus animati, vere commiſit homicidium voluntarium, in cujus reſervatione cum comprehendantur etiam fœminæ , ideo &c. Ratio ſecundi eſt, quia Sacerdos non conſuluit procurationem abortus, nec Bertæ reſolutionem ullo modo approbavit, ſed tantum tacuit, & ſic abortum permiſit ; ideoque cum in caſus reſervatione ne verbum quidem fiat de mere permittentibus, dicendum, quod ille non inciderit in caſum reſervatum. Nec obſtat, quod teneretur impedire abortum (ut ajunt plures) etiam ex juſtitia; id enim probat quidem, quod Sacerdos graviſſime peccaverit, illum non impediendo (in quo ſenſu etiam intelliguntur Canones , qui opponi ſolent), attamen non probat , quod inciderit in reſervationem caſus, cum hæc utpote odioſa extendi non debeat ultra terminorum expreſſionem, Ratio tertii eſt, quia irregularitas adſtrui non debet, ubi a jure ſtatuta non reperitur . Porro nullus Canon afferri poteſt, in quo dicatur, eum eſſe, aut fieri irregularem, qui præciſe non impedit homicidium, ut notat Card. de Lugo de Juſt. & Jur. diſp. 10. ſect. 11. num 219. & 222. ubi refert Dianam, alios, ideo; &c.

MENSE JUNII.

CAS. I. CAjus Paterfamilias meretricem domi , alit, ideoque ſæpe admonitus fuit a filia, ut pellicem domo expellat, alioquin ipſa ſugiet. Et de facto, cum Pater non reſipiſceret, fugit filia e domo Patris, ſeque ad honeſtam familiam in alia Parochia exiſtentem recepit, ubi benigne excepta, ac per tres menſes commorata, ibi tradita eſt in matrimonium cuidam adoleſcenti, commoranti in Parochia diverſa, cui Matrimonio adſtitit Parochus, non ſponſi, nec Patris filiæ, ſed illius familiæ, in qua per iſtos tres Menſes filia commorata eſt. Q. an filia peccaverit nubendo, non præmonito ſuo Patre ?

CAS. II. Q. ſecundo, an iſtud Matrimonium celebratum ab hoc Parocho ſit validum ?

CAS. III. Q. tertio, an Pater teneatur illi dare dotem ſuo ſtatui convenientem?

Reſp. ad I. Filiam prædicto modo nubere attentatam, non præmonito Patre, utique peccaſſe, ſi ultra expoſitum in caſu, ipſi non inerat aliud grave motivum Patrem non præmonendi. Ratio eſt, quia ſic defecit in ſubjectione, quam habet; ac habere debet maxime filia ad patrem; nec non in veneratione, & honore a filiis debito parentibus; ut inter alios docet D. Ambroſius epiſt. 64. ad Siſinium lib. 6. ubi loquens de filio, qui uxorem acceperat, inconſulto patre, ait: *Malo culpam fateri: ipſa paterna offenſio fuit*. Nec obſtat, quod Pater ſit improbus: ſicuti enim Servi tenentur ad amorem, reverentiam, & obedientiam Dominis ſuis, quantumvis improbis, juxta illud I. Petri 2. *Servi ſubditi eſtote in omni timore Dominis, non tantum bonis & modeſtis, ſed etiam diſcollis;* proindeque peccant contra quartum Decalogi præceptum, ſi in iis deficiant, ut de communi teſtatur Giribaldus in 4. præc. Dec. cap. 2. dub. 4., ita a fortiori idem in caſu de filia, quæ, non præmonito Patre, nubere tentavit; cum ipſamet ratio naturalis ſuadeat, quod conſtituta ſub poteſtate Patris, hunc ſaltem monere debet priuſquam alteri ſe obliget. Neque dicas, filios paternæ obedientiæ non ſubjici in iis, quæ ad ſtatus electionem pertinent; nam id quidem verum eſt in hoc ſenſu, quod ipſi poſſunt eligere ſtatum, ad quem ſe vocatos noverit, & etiam valide nubere cui volunt. At falſum eſt in hoc alio ſenſu, quod ſemper id facere poſſint etiam licite, ſi enim nubant perſonæ infami, cum magno dedecore familiæ, vel alteri cum prævifione gravium diſſenſionum &c., tunc peccant ita nubendo. Idem ergo dici poteſt in caſu de filia abſque læſione libertatis: libertas namque ipſi inerat conformiter ad bonos mores, ac jus naturale, & divinum; non autem e contra; nam ſic non eſt libertatis uſus, ſed abuſus, uti monuimus anno 1748. ad Caſ. I. Aprilis.

Ad II. patet reſponſio negativa ex Iſtitutione 33. SS. Domini Noſtri Benedicti Papæ XIV. nec non ex uſu, & praxi continua hujuſce Civitatis, ac Diœceſis. Siquidem ut Matrimonium ſit validum, debet eſſe celebratum a proprio Parocho, qualis eſt Parochus Sponſi, quando contrahitur in Parochia Sponſi; ille vero Sponſæ, cum in Parochia Sponſæ celebratur, vel ſaltem debet eſſe celebratum ab alio Sacerdote de ipſius Parochi, ſeu Ordinarii licentia. Jam vero Parochus, de quo eſt ſermo, non erat Parochus Sponſi, prout exprimitur in caſu, neque Sponſæ; cum enim hæc eſſet filia ſub Patris poteſtate adhuc conſtituta, nec unquam cogitaſſet ibi figere domicilium, ejuſdem Parochus proprius erat ille, in cujus Parœcia ſitum erat domicilium paternum, ut patet ex illis verbis, quæ leguntur num. 16. præfatæ Inſtitutionis: *Sin autem* (loquitur de puellis) *paternum, maternum, vel fraternum domicilium habebit, tunc Parochus, cui domicilium idem ſubjicitur, pro conficiendo Matrimonio præſens aſſiſtet*. Denique deputatus non fuerat, uti ſupponitur, neque a proprio Parocho, neque ab Ordinario ad tale Matrimonium celebrandum; ergo iſtud ab hoc Parocho celebratum non eſt validum. Neque dicas, quod puella reliquerat domicilium Patris, novumque ibi acquiſiverat: cum enim de hoc neque cogitaſſet, Patris domicilium ſervabat, & in ea domo morabatur per modum depoſiti, ut dici ſolet de puellis educationis cauſa degentibus in Monialium Monaſteriis, quarum Parochus proprius pariter ille eſt domicilii paterni, ſi hoc habent, vel materni, ſeu fraterni, ut docet quotidiana praxis.

Ad III. reſp. affirm. ſi tale Matrimonium revalidetur, ac ſit cum perſona digna. Ratio eſt quia, attenta dignitate Sponſi, Pater non poteſt eſſe graviter rationabiliter invitus, quod filia ſibi cum elegerit pro ſuis nuptiis, cum nullum dedecus inde Patri ac familiæ obveniat. Et quamvis juxta dicta ipſa deliquerit huic ſe ſpondendo, & cum ipſo nuptias attentando, non præmonito Patre; tamen iſtud crimen non eſt tale, ac tantum, ut ob hoc filia jure poſſit a Patre exhæredari, ac dote privari; cum ad ſummum id jura permittant, quando nuptiæ contractæ vergunt in Patris, ac familiæ dedecus, & infamiam, ut colligitur ex Authent. *Ut cum*, de Appel. cogn. §. *cauſas*. Boſſius de Dote cap. 4. Roſſignolus eod. tr. præn. 29. Immo ſi filia nupſit perſonæ vili, & indignæ, excedens annum 25. ætatis, adhuc tenetur Pater illi dare dotem, ſaltem juxta qualitatem viri, cui nupſit, ut ex Auth. *Si poſt*, C. de inoffic. teſt. tradunt DD. comm.

MENSE JULII.

CAS. I. Titius eſt vere creditor cujuſdam Hebræi centum aureorum. At Hebræus id negat, nec poteſt Titius probare in judicio ſuum creditum per ſcripturam, aut teſtes; inſtat nihilominus apud Judicem ut deferatur Hebræo juramentum. Q. an poſſit Hebræus cogi ad jurandum juxta ſuum ritum?

CAS. II. Q. ſecundo, an poſſit tuta conſcientia exigi juridicum juramentum ab eo, qui certo ſcitur eſſe pejeraturus?

Reſp. ad primum, non poſſe Hebræum cogi ad jurandum juxta ſuum ritum. Ratio eſt, quia cum ritus Hebræorum ſit ſuperſtitioſus; impius, & falſæ religionis proteſtativus, ſi cogeretur Hebræus ad jurandum juxta talem ritum, directe adigeretur ad actum ſuperſtitioſum, impium, & falſæ religionis proteſtativum; quod certe fieri non poteſt, cum ſit per ſe, & ab intrinſeco malum, ideoque in quocumque caſu illicitum. Monent tamen Doctores, poſſe in caſu exigi ab Hebræo juramentum abſolute, hoc eſt quod ſimpliciter juret, an ſit debitor Titio centum aureorum, nec ne; ſi enim id ab eo exigatur, exigitur ob grave motivum, & exigitur aliquid, quod Hebræus, ſi vult, poteſt recte præſtare jurando verum ſine ſuperſtitione, & ſic vocando verum Deum in teſtem veritatis, propterea ab ipſo exigens juramentum tali modo, utitur jure ſuo. S. Tho. 2. 2. quæſt. 98. art. 4. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 3. cap. 13. Filliucius, & alii communiter.

Ad ſecundum. Reſp. cum Angelico Præceptore loc. mox cit. perſonam publicam, ſicut eſt Judex, utique poſſe ad inſtantiam patris illud exigere tuta conſcientia; non ſic vero perſonam privatam. Ratio primi eſt, quia Judex exigens juramentum ad inſtantiam partis, illud non exigit propria ſponte, ſed ex neceſſitate ſervandi ordinem juris, ac implendi officium ſibi commiſſum; unde in tali caſu non videtur ipſe exigere; ſed ille ad cujus inſtantiam exigit. Ratio ſecundi eſt; quia tunc perſona privata ipſa eſt, quæ exigit, ideoque ſpiritualis homicida eſt; licet enim pejerans, ipſe ſuo perjurio ſe interimat, tamen qui inſtitit eum jurare, manum interficientis impreſſit, ut loquitur S. Thomas. Quod hiſce verbis confirmat S. Auguſtinus ſerm. 2. de Decollat. S. Jo: Bapt. *Ille, qui hominem provocat ad jurationem, & ſcit eum falſum eſſe juraturum, vincit homicidam; quia homicida corpus occiſurus eſt, ille animam, immo duas animas, & ejus, quem jurare provocavit, & ſuam*. Docet tamen D. Thomas ibid. non

eſſe

eſſe peccatum exigere juramentum ab eo, quem neſcis juraturum eſſe falſum. Et in cap. *Ex litteris* de Jurejur. juſſit Honorius Papa exigi juramentum in cauſa uſurarum ad eruendam veritatem. Ex quo DD. inferunt, licere Judici ad iſtantiam partis exigere a reo juramentum de dicenda veritate, licet crimonoſi ut plurimum veritatem non fateantur. Si enim ad præcavendum reorum pejurium non poſſet ab ipſis exigi juramentum; etiam ad evitandum reorum mendacium, iſtis fieri non poſſet ulla interrogatio. Urſaya Inſtit. Crimin. lib. 3. tit. 2. num. 27.

CAS. III. Puer moribundus Viaticum petit; quoniam vero rationabiliter dubitatur de ſufficienti ejuſdem capacitate. Q. an debeat illi denegari?

Reſp. neg. cum Boſſio Var. Mor. tit. 22. §. 2. num. 6. Lugo de Euchar. diſp. 13. ſect. 4. & aliis pluribus, dicentibus in tali caſu poſſe illis miniſtrari, eo quia in dubio favendum eſt animæ, ac utilitati petentis: & ſi aliunde puer eſt capax gratiæ, ac fructus Euchariſtiæ cum nullo uſu rationis, a fortiori eſt capax ejuſdem cum dubio. Cacheranus eod. tr. cap. 3. ſ. 5. num. 91. Addo, ipſam petitionem Viatici factam a puero, ſubminiſtrare conjecturam non levem, quod ipſe probe diſcernat hunc cibum cœleſtem ac divinum a pane communi; item quod habeat aliquam devotionem, & pro modulo ſuo firmam fidem, & reverentiam erga hoc Sacramentum. Ergo potius non debet ipſi petenti denegari in periculo mortis; ait enim Angelicus quæſt. 80. art. 9. in C. *Aliqui dicuntur non habere uſum rationis, quia habent debilem: ſicut dicitur non videns; qui male videt. Et quia tales poſſunt aliquam devotionem hujus Sacramenti concipere, non eſt eis hoc Sacramentum denegandum.* Hinc Sanctiſſimus D. N. Benedictus Papa XIV. de Synodo lib. 7. cap. 12. nov. Edit. inquit: *Recte tamen, & ſine reprehenſione poterit Epiſcopus Synodali Conſtitutione Parochos compellere ad adminiſtrandum Sanctiſſimum Viaticum pueris mox deceſſuris, ſi eos compererit tantam aſſequutos judicii maturitatem, ut cibum iſtum cœleſtem & ſupernum a communi & materiali diſcernant.* Et num. 3. ibid. *Iis præbendum præcipiat Epiſcopus, quos Parochus, diligenti præmiſſo examine, tanta compererit pollere ingenii perſpicacia, ut latentem ſub ſpeciebus Sacramentalibus Chriſtum & firmiter credant, & reverenter adorent.* Circa quod in dubio poteſt etiam Parochus eos breviter inſtruere ſemel ac Viaticum petierunt.

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. Amaryllis capta impuro amore Mirtilli, cum hoc frequenter habuit tactus impudicos. Deinde tamen facti pertæſa, confeſſa eſt, & ad confirmandam contra peccatum voluntatem, votum non nubendi, ac perpetuæ caſtitatis emiſit. At paulo poſt in idem peccatum relaſpa, de nuptiis cum Mirtillo tractavit, eaſque complevit. Q. primo, an quando facti pertæſa confeſſa fuit, rite impenſa ei fuerit abſolutio?

CAS. II. Q. ſecundo, an validum ſit Matrimonium poſtea ab eo contractum?

CAS. III. Q. tertio, quomodo ſe gerere debeat circa petitionem, ac redditionem debiti, antequam obtinuerit diſpenſationem?

Reſp. ad primum cum diſt. Vel Amaryllis jamdiu ſolita erat cum Mirtillo frequenter delinquere; vel non. Si non; dico, rite illi impenſam fuiſſe abſolutionem, ſi paratam ſe oſtendit ad removendam occaſionem, per receſſum alterutrius e domo, ſi ambo cohabitabant, & occaſio erat voluntaria; vel per non coexiſtentiam ſolius cum ſolo, vitationem familiaritatis

 collo-

colloquiorum cum ipſo &c. ſi erat involuntaria. Ratio eſt, quia tunc poterat Confeſſarius prudenter judicare, quod illa haberet verum animum deliberatum ac firmum, adjuvante Deo, amplius non relabendi. Et parum refert, quod non dimiſerit occaſionem antea; id enim probat, quod non habuerit propoſitum efficax prius, at non evincit ineſſicaciam propoſiti præſentis. Reuzius tr. 5. ſect. 1. quæſt. 15. Viva in 61. Prop. damn. ab Innoc. XI. num. 17. & alii quamplures. Si poſtea Amaryllis jamdiu ſolita erat cum Mirtillo frequenter delinquere; tunc dico, abſolutionem non fuiſſe ei rite impenſam: ille enim frequens tam diuturnus relapſus cautiorem debebat reddere Confeſſarium in ea abſolvenda; præbebat enim juſtum ac rationabile motivum eidem abſolutionem negandi, ni prius occaſionem dimitteret, ſi hæc erat voluntaria; vel ei abſolutionem ſuſpendendi uſquequo daret ſigna emendationis, ſi occaſio erat neceſſaria; ut conſtat ex damnatione prædictæ Propoſitionis 61. & communi DD. ſententia.

Ad ſecundum Reſp. Matrimonium poſt ab ea contractum eſſe validum, ſed illicitum. Ratio eſt, quia votum non nubendi, & Caſtitatis perpetuæ ab Amaryllide emiſſum, erat quidem impedimentum impediens; non tamen dirimens; unde quia hujuſmodi Matrimonium fuit initum cum impedimento impediente, illicite ac peccaminoſe contractum eſt; quoniam vero non aderat impedimentum dirimens, validum eſt.

Ad tertium Reſp. quod ſi diſpenſationem non obtinet intra primum bimeſtre, tenetur tali tempore abſtinere tum a petitione, cum a redditione debiti: ſi vero diſpenſatio, aut illius executio differtur etiam poſt tale bimeſtre, tunc eo elapſo (ſi non deliberavit de ſtatu religioſo amplectendo) tenetur ſponſo petendi debitum reddere; ſed ipſa illud petere non poteſt. Ratio pr. par. eſt, quia intra prædictum bimeſtre jus habent Conjuges non reddendi debitum, etiam præciſo voto. Hinc cum votum ab Amaryllide emiſſum debeat impleri eo tempore, & modo, quo impleri poteſt, dicendum, quod pro eo tunc ipſa debeat illud implere abſtinendo tum a petitione, cum a redditione. Neque dicas, bimeſtre eſſe conceſſum pro deliberatione ingreſſus in Religionem, unde cum Amaryllis non habeat hanc vocationem, ipſam teneri reddere ſponſo petenti etiam intra bimeſtre. Contra enim, ſi talem vocationem actu non habet, poteſt aliqua die bimeſtris hæc ei venire, adeoque jus habet non reddendi per totum bimeſtre, prout adverſus Laymam de Matr. cap. 6. §. 2. & alios, docet Baſilius Pontius eod. tr. lib. 6. cap. 1. cum aliis. Ratio poſtea ſecundæ partis eſt, quia cum Matrimonium, non obſtante prædicto voto, ſubſiſtat, & Conjux, elapſo bimeſtri, habeat jus ad copulam cum uxore, hæc debet eidem petenti reddere; non enim poteſt eum privare jure ſuo. Ratio denique tertiæ partis eſt, quia ligatus voto tenetur iſtud implere quantum licite fieri poteſt. Cum ergo, tranſacto dicto tempore, Amaryllis adhuc poſſit ipſum implere ex parte ſua non petendo, dicendum, quod uſque ad diſpenſationis executionem ipſa teneatur non petere, quamtumvis debeat ſponſo petenti reddere: ſicuti obligatus ad decem, ſi non poteſt ſolvere omnia decem, ſed quinque, tenetur ſolvere iſta quinque.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. Cajus in vitæ diſcrimen ex morbo conſtitutus, vovit ſe daturum Calicem Eccleſiæ, non determinando valorem, ac ſe ſingulis diebus quinquies recitaturum Antiphonam *Salve Regina* per tres annos.

Diſtu-

Diſtulit autem oblationem Calicis per annum abſque ulla cauſa, & ſæpius omiſit recitare Antiphonam prædictam. Q. primo, an peccaverit mortaliter differendo per annum executionem voti, cum in ejus emiſſione non præfixerit ullum tempus?

CAS. II. Q. ſecundo, ex quanam materia Calix debeat offerri, ut ſatisfiat voto?

CAS. III. Q. tertio, an ſi nolit recitare illas Antiphonas, peccet mortaliter.

Reſp. ad primum, Cajum per ſe peccare mortaliter. Ratio eſt, quia quando vovens nullum tempus præfixit, debet votum implere ſtatim ac moraliter poteſt; proprium namque eſt promiſſionis abſolutæ, quod ſtatim acceptata eſt, obligationem pariat. Unde adeſt illa lex de reg. Jur. *In omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, præſenti die debetur*, l. 4. ff. de reg. jur. Quod maxime in materia voti pluries in ſacris litteris inculcatur: ſic Deuter. cap. 23. legitur: *Cum votum voveris Domino, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus Deus tuus; & ſi moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum*; & Eccleſ. c. 5. *Si quod voviſti Deo, ne moreris reddere*. Hinc ſicuti quando dilatio ſine cauſa eſt ad tempus moraliter breve, utpote leviter moroſa circa obligationem, non excuſatur a veniali; ita quando dilatio ſine cauſa eſt ad tempus longum (uti eſt annus in præſenti) ac in materia gravi, prout eſt Calix, utpote notabiliter moroſa circa obligationem gravem, per ſe non excuſatur a mortali. Dico *per ſe*, eo quia cum votum ſit quædam obligatio particularis, quam ſibi vovens imponit, & ab ejus intentione dependens, fieri poteſt quod Cajus, eam ſibi imponendo, non intenderit ſe obligare ſtatim, ſed poſt notabile tempus, & prout dici ſolet, large: quo in caſu, etiamſi diſtulerit executionem ad annum, & amplius, fieri poteſt quod peccaverit ſolum venialiter, immo etiam nullo modo; unde ad judicandum eo tunc circa gravitatem, aut levitatem, vel etiam nullitatem peccati, ſervanda eſt illa regula, quam tradit Cajetanus Commen. in 2. 2. quæſt. 88. art. 3. verſus fin. nempe. *Tempus executionis, quando præfixum non eſt, eſt infra tarditatem juxta conſcientiam voventis*.

Ad II. reſp. Debere offerri Calicem ex illa materia, cujus ſolent eſſe alii Calices talis regionis, habito tamen reſpectu ad facultates voventis; ita Layman lib. 4. tract. 4. cap. 3. Boſſius de Conſc. Dub. part. 2. tit. 1. §. 45. num. 607. aliique apud ipſos. Ratio eſt; quia ſicuti verba in votis ambigua interpretationem accipiunt juxta communem patriæ morem, ita & voventis intentio. Et de facto cum Hiſpani votum Deo feciſſent donandi quotannis certas frumenti menſuras Archiepiſcopo Compoſtellano in honorem D. Jacobi Apoſtoli, & ſucceſſu temporis amplius non conſtaret, in qua menſura Anteceſſores vota perſolviſſent, re delata ad Summum Pontificem, hic in cap. ex parte de Cenſibus definivit, ſolvenda eſſe juxta conſuetam menſuram: Ergo a pari in caſu noſtro; ſi nullo modo conſtat, cujuſnam materiæ Cajus voverit Calicem, dicendum, quod debeat offerre Calicem ex illa materia, cujus ſolent eſſe alii Calices talis regionis; talis enim præſumitur illius intentio. Addidi poſtea illa verba *habito tamen reſpectu &c.* quia ſi vovens ſit valde dives, rationabiliter præſumi poteſt, ipſum voviſſe donum Calicis ex integro argentei; ſecus vero ſi e contra.

Ad III. reſp. cum diſt. Vel Cajus, dum vovit recitare quinquies in die talem Antiphonam, affixit hujuſmodi obligationem tali diei, ideo ut hoc elapſo finita quoque eſſet talis obligatio; & tunc dico, quod ſi nolit recitare illas Antiphonas, non peccat mortaliter. Vel eos non affixit diei, ſed ſic eas per dies diſtribuit pro majori commodo, ut paulatim inte-

gram obligationem implendo, tota tandem intra tres annos, adimpleretur; & tunc dico, quod ſi nolit &c. peccat mortaliter. Ratio 1. part. eſt, quia ſtatim ac obligatio eſt affixa diei, & tranſit cum die, omiſſio recitationis facta una die, moraliter non unitur cum aliis, unde cum quælibet ſit materia levis, omittens ſolum leviter peccat. Ratio 2. part. eſt, quia tunc illæ omiſſiones moraliter uniuntur, ſicque eo tandem deveniunt, ut ſint omiſſio materiæ gravis; ſicuti omittens modo unum verſiculum, modo alium Officii ejuſdem diei, devenit tandem ad omiſſionem quantitatis notabilis, ideoque tandem mortaliter peccat. Sanchez Oper. Mor. lib. 1. cap. 4. num. 14. & alii comm.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. Tarquinius ſuſpicans Uxorem ſuam cum Clerico adulterari, ut poſſit de veritate certior fieri, fingit ſe Mutinam proficiſci, & per aliquot dies abſuturum; at domi ſe cum duobus teſtibus occultat, ac eventum obſervat. Videns autem Clericum ingredi cubiculum, & oſculari uxorem, ſtatim furore correptus inſilit in Clericum, eumque ſtricto pugione interimit. Q. primo, an Tarquinius per fictionem illius abſentiæ peccaverit, quaſi dando occaſionem peccandi?

CAS. II. Q. ſecundo, an idem Tarquinius inciperit in Excommunicationem contra percuſſores Clericorum.

CAS. III. Q. tertio, an Teſtes rei ſint peccati mortalis, ac excommunicati.

Reſp. ad I. per fictionem illius abſentiæ Tarquinium non peccaſſe, quaſi dando occaſionem peccandi. Ratio eſt, quia ut vtrificetur, quod quis alteri det occaſionem peccandi, requiritur quod vel ipſum directe inducat ad malum, vel ſaltem faciat actionem, ex qua prævideat ipſum ſumpturum occaſionem mali. Jam vero quamvis Tarquinius ſuſpicaretur de adulterio Clerici cum Uxore, proprie tamen dici non poteſt, quod prævideret ex fictione itineris ſui Mutinam verſus, Clericum occaſionem ſumpturum faciendi id quod fecit; ideoque nec dici poteſt; quod peccaverit quaſi dando occaſionem peccandi. Immo ſi ea ſimulatione intendiſſet, quod Clericus, & Uxor a ſe in delicto deprehenſi, confunderentur; & in poſterum abſtinerent, non peccaſſet ſimulando diſceſſum, & ſe domi latitando cum teſtibus; Maritus namque ſuſpicans de Adulterio Uxoris, jus habet obſervandi etiam cum teſtibus, quomodo iſta ſe gerat; ut cum Palao, & aliis notat Giribaldus de ſcandalo dub. 4. num. 26. nec id eſt ad peccandum inducere, aut peccato indulgere; ſed non auferre mali occaſionem, vel etiam malum permittere ad majus bonum; quod, interveniente gravi motivo, licitum eſſe docent Dominicus Soto in 4. diſ. 36. quæſt. un. art. 3. in fin. Sanchez de Matrim. lib. 10. diſp. 3. num. 32. & alii quamplures.

Ad II. reſp. neg. dummodo illud occiderit in incontinenti. Ratio deſumitur ex cap. *Si vero* 1. de Sent. Excom. ubi hoc definitum habetur; eo quia Eccleſia ſupponit, id factum non fuiſſe ſuadente Diabolo, ſed ex vehementi paſſione, cum difficillimum ſit tunc iram reprimere in hujuſmodi repentinis eventibus, juſtumque dolorem temperare. Et hoc valeat, cum Sponſus Clericum invenit iſta peragentem cum Sponſa, etiamſi cum hac nondum ipſe conſummaverit Matrimonium; item cum filius invenit Clericum iſta peragentem cum Matre, vel Pater cum filia, vel frater cum Sorore dummodo Clericus ad hæc perpetranda non fuerit ab ipſis doloſe attractus. Avila de Cenſur. part. 2. cap. 5. diſp. 3. dub. 13. caſ. 16. Bonacina, Sylveſter, & alii.

Ad III. reſp. cum diſt. Vel teſtes aliquo modo cooperati ſunt occiſioni Clerici; vel non. Si primum; dico ipſos peccaſſe mortaliter, & eſſe excommunicatos, quia tunc etiam de ipſis verificatur, quod Clericum interfecerint & ſic peccatum, ac Excommunicationem contraxerint, cum Cap. *Si vero* non faciat mentionem de Teſtibus. Si ſecundum; dico illos peccaſſe quidem contra charitatem, ſi hujuſmodi occiſionem impedire poterant, & non impediverunt; eos tamen non eſſe excommunicatos, quia ad talem occaſionem mere negative ſe habuerunt, unde ipſos illum occidiſſe dici non poteſt, per conſequens, nec inciderunt: in excommunicationem, prout ſupra diximus de Irregularitate ad Caſ. III. Maii.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. Ruſticus dubitans eſſe grave peccatum manducare diebus feſtis ante auditionem Miſſæ, ſæpius comedit nec tamen id in Confeſſionibus expreſſit. Accedit mane in Feſto Sanctorum Omnium ad Parochum pro reconciliatione, ſtatim cum aliis communicaturus. Q. primo, an præteritæ Ruſtici Confeſſiones fuerint ſacrilegiæ?

CAS. II. Q. ſecundo, quid ſacere debeat Parochus, ſi ex una parte ob frequentiam populi non ſit opportunitas repetendi tot Confeſſiones, ex alia, ſi iſte abſtineat a Communione, nequeat vitari ſcandalum?

Reſp. ad I. cum diſt. Vel Ruſticus reticendo in Confeſſione comeſtiones cum præfato dubio factas, advertit quod male ac ſacrilege confiteretur; vel non advertit. Si advertit; dico, præteritas ejuſdem Confeſſiones, tali modo factas, fuiſſe ſacrilegas, ſiquidem voluntarie, &, ut ſupponitur, abſque ulla rationabili cauſa, defecit notabiliter quoad earum integritatem, adeo neceſſariam ad rite, ac valide hoc Sacramentum recipiendum, ut clare patet tum ex Cap. *omnis utriuſque Sexus*; cum ex Tridentino ſeſſ. 14. cap. 5. & can. 7. Si vero non advertit; dico, eaſdem non fuiſſe ſacrilegas; non enim committitur Sacrilegium, ſaltem formaliter, niſi ſit voluntarium; nec ſtat voluntarium ſine advertentia, ut tradunt DD. comm. Hinc ſicuti ex quo comederit cum illo dubio proprie practico peccati mortalis, revera mortaliter peccavit in iis comeſtionibus, quia in eis aliquo modo grave malum apprehendit (quamvis ſub dubio, & ex dictamine falſæ conſcientæ) & ſic comedendo ſe expoſuit periculo peccandi mortaliter; ita viceverſa ſi reticendo in Confeſſionibus dictas comeſtiones, cum eo dubio factas nullo modo advertit quod male, ac ſacrilege confiteretur, dicendum, præteritas ejuſdem Confeſſiones, tali modo factas, non fuiſſe ſacrilegas; habuerunt enim integritatem formalem, quæ fuit ſatis in caſu ad hoc ut valide ſuſciperet Pœnitentiæ Sacramentum. Reginaldus lib. *6.* n. 151. Suarez, cæterique comm.

Ad II. reſp. Parochum debere ipſum monere, ut vel ſibi conſulat per actum contritionis, perinde ac ſi Confeſſarium non haberet: vel in Confeſſione ea peccata exponat, quæ pro temporis anguſtia exponi poſſunt, concepto tamen dolore de omnibus, ut ſic abſolvatur directe ab expoſitis, indirecte ab aliis, hæc poſtea opportuno tempore expoſiturus. Ratio eſt, quia utrumque hoc medium in tali caſu aptum eſt ad ipſum conſtituendum in ſtatu gratiæ, ſicque ad eum diſponendum pro Euchariſtia; cum Confeſſio materialiter integra ſit eo tunc moraliter impoſſibilis. Neque contrarium evincit damnatio facta ab Innoc. XI. hujus propoſitionis 59. *Licet ſacramentaliter abſolvere dimidiate tantum confeſſos ratione magni concurſus pœnitentium, qualis v. g. poteſt contingere in die magnæ alicujus*

feſtivitatis, *vel Indulgentiæ*; nos enim non dicimus, Ruſticum in caſu poſſe dimidiate abſolvi *ratione magni concurſus pœnitentium*, prout male dicebant Auctores, ac Defenſores talis propoſitionis, quæ propterea damnata eſt; ſed dicimus, eum in tali caſu ſic poſſe abſolvi, quia Confeſſio materialiter integra eo tunc eſt ipſi moraliter impoſſibilis, & quia obviandum eſt ſcandalo alias ſequuturo, ſi ipſe ad Communionem non accedat; quæ, ut patet, ſunt duo motiva diverſa ab expreſſo in prædicta propoſitione; & ſunt cauſæ vere excuſantes ab integritate materiali Confeſſionis, ut tradunt DD. comm. ubi agunt de eiuſdem integritate.

CAS. III. Euſebius ſurripit centum aureos Domino, quos negotiationi exponens, ſuperlucratur quinquaginta ſpatio unius anni. Deinde noſcit, illos centum fuiſſe ablatos cuidam Mercatori. Q. cui, & quantum Euſebius reſtituere teneatur?

Reſpondeo, ipſum teneri reſtituere Mercatori, huic reddendo illos centum aureos; non teneri tamen ei tradere ſcuta quinquaginta negotiando lucrata, neque ei reficere intereſſe, ſi quod forte Mercator paſſus eſt antequam ipſi Euſebio innoteſceret ejuſdem eſſe illos centum aureos. Ratio pr. partis eſt, quia illi facienda eſt reſtitutio rei, qui eſt verus Dominus ejuſdem, ſiquidem res clamat ad Dominum; ſed in caſu Mercator eſt verus Dominus illorum centum aureorum, cum ab ipſo fuerint per furtum ablati; ergo &c. Ratio ſec. part. eſt quia id, quod lucreſit negotiando cum pecunia aliena, non eſt fructus pecuniæ alienæ, quæ de ſe ſterilis eſt, ſed induſtriæ, ac laboris ipſius negotiantis, ut optime exemplificat Giribaldus de Reſtit.cap. 2. dub. 5. addeoque illi debentur. Neque dicas, eſſe fructum etiam pecuniæ; cum in contractu ſocietatis, in quo unus ponit pecuniam, & alter induſtriam, poſtremo lucrum æqualiter dividatur: Contra enim; ideo tunc lucrum dividitur, non quia etiam pecunia fuerit fructifera, ſed quia pecuniam appoſuit, & ipſe fuit induſtris eam dando pro negotiatione facienda, & ſe exponendo periculo lucri, & damni. Giribaldus ibid. n. 47. Ratio denique tertiæ partis eſt, quia ſi eo tunc Mercatori emerſit aliquod damnum, vel lucrum ceſſavit, non fuit Euſebius ejuſdem cauſa culpabilis, ſed Euſebii Dominus; & ſi Euſebius ipſi damnum intulit, hoc fuit omnino inadvertenter, & per conſequens abſque culpa, ſine qua non datur obligatio reſtitutionis, ſeu refectionis damnorum, ut tradunt DD. comm. in tract. de Reſtitut.

MENSE DECEMBRIS.

CAS. I. Fortunius ex ſubita paſſione, advertenter tamen, impie protulit iſta verba: *Poſſa io rinegar Dio, ſe non mi vendico: Se Dio mi diceſſe, che devo perdonare queſta ingiuria fattami, gli direi, che mentiſce per la gola. Che coſa mi puoi fare, o Dio, di peggio?* Q. primo, an hæ tres ſint blaſphemiæ hæreticales, ideoque reſervatæ in hac Diœceſi?

CAS. II. Q. ſecundo. Quid, ſi ſtatim ac iſtas blaſphemias protulit, in ſe reverſus pœnituit, ſignaque contritionis dedit; tenenturne, qui ipſum audierunt, Inquiſitori denunciare?

Reſp. ad I. neutram ex his eſſe blaſphamiam hæreticalem, adeoque in hac Diœceſi reſervatam. Ratio generalis eſt, quia ad blaſphemiam hæreticalem neceſſario requiritur, quod formaliter, aut virtualiter enunciet, ſeu contineat alquid erroneum in fide: quod plane non verificatur de aliqua ex præfatis propoſitionibus. Siquidem quantum attinet ad primam, ac ſecundam, negari nequit, quod exprimant propenſionem quamdam ad enunciandum

dum aliquid contra fidem, & condition lem quamdam ad id voluntatis tendentiam; hæc tamen non eſt, ſed multum differt a blaſphemia hæreticali, ut recte notat Bordonus de Blaſphem. caſ. 10. Similiter in tertia ad modum interrogantis quærit quidem Fortunius, quid deterius facere illi poſſit Deus; at non negat, poſſe Deum ipſi quid pejus immittere: ergo proprie non ſunt blaſphemiæ hæreticales, per conſequens nec reſervatæ in hac Diœceſi. Tamburinus in Decal. cap. 6. §. 4. & alii. Hinc inferes, quod Fortunius per hoc denunciandus non ſit Inquiſitori ut Blaſphemus hæreticalis, maxime ſi in ſe reverſus ſtatim pœnituit, ſignaque contritionis dedit. Monent tamen Del-bene, Bordonus, & alii, quod ſi Fortunius eſſet ex iis, quorum vita malemerata, & ſic loquendi frequentia, non ſanæ fidei ſuſpicionem ingerit, tunc, tanquam de hæreſi ſuſpectus, eſſet Inquiſitori denunciandus, non obſtante illa exteriori apparentia retrationis, & pœnitentiæ: hæc enim ſæpe in malemoratis artificioſa ſunt. Ex quo habet reſponſionem ad ſecundum.

CAS. III. Parentes Beneficiati defuncti tempore meſſis, celant ejus mortem, donec meſſem fructuum Beneficii proſeipſis recondant. Q. an id licite peragant?

Reſp. cum. diſt. Vel hujuſmodi meſſis jam erat a ſolo ſuparata cum Beneficiatus obiit; vel non. Si non: dico, parentes illicite id peragere, eo quia illi fructus, qui, obeunte beneficiato, ſunt ad hoc pendentes, ſpectant ad Cameram Apoſtolicam, & ſunt propinæ, quibus alii ſolent Collectores Spoliorum, quamvis ex iis tradi ſoleat aliqua portio Succeſſori in Beneficio Parochiali. Si poſtea jam fuerat a ſolo ſeparata, dico, quod ſi Parentes ſunt etiam hæredes defuncti, id licite peragunt; nam hujuſmodi fructus jam erant proprii ipſius Beneficiati; in cujus jura proinde ſi ſuccedunt Parentes, legitime quoque ad his reconduntur pro ſe ipſis; ut non obſcure colligitur ex Opere De Synodo SS. D. N. Benedicti Papæ XIV, lib. 12. cap. 7. num. 3.

ANNO MDCCLVI.

MENSE JANUARII.

CAS. I. Titius contracto, ſed non conſummato, Matrimonio cum Berta, deliberat Statum Religioſum amplecti. Aſt quia dubitat, id a ſe licite fieri non poſſe, eo quod Sponſam cognoverit antequam eam duceret; ideo conſulit Parochum, an licite id peragere valeat? Quid Parochus reſpondet?

Reſpondet, ipſum in caſu id licite peragere non poſſe. Ratio eſt, quia licet Berta revera mereretur linqui a Titio, ob conſenſum, quem hinc ipſa præſtitit, ut carnaliter ab eo cognoſceretur ante Matrimonium, tamen ab ipſo linqui non debet, eo quia hujuſmodi copula præcedens, ſtantibus Sponſalibus antecedentibus, præſumitur conceſſa, & habita ſub conditione, ac intuitu Matrimonii futuri, & quidem intenti cum ſuo integro complemento, vel ſaltem cum ejus ſucceſſiva continuatione; prout ipſemet Titius conjicere facile poterat tum ex eiſdem Sponſalibus jam initis, cum ex quo Berta veriſimiliter ipſi nunquam indulſiſſet, ſi noſſet futurum, ut ipſe a dein contracto conjugio poſtea reſilire tentaret. Quare cum Titius, admiſſa hujuſmodi copula, remanſerit Bertæ obligatus juxta intentionem ipſius, ut inter alios docet Peſſerinus de Hom. Stat. quæſt. 189. art. 3. n. 57. ideo dicendum, quod, cum hæc intenderit Matrimonium per-

permanens, ipſe quoque quoad hoc idem manſerit obligatus, adeoque quoad perſonam; & ſic nequeat, ipſa invito, Statum Religioſum licite amplecti. Et hoc maxime valet ſi Sponſa erat virgo, ac fuit ab ipſo deflorata; tunc enim emergit nova obligatio manendi in conjugio, quamvis ea fœta non ſit, nempe evitetur ejus infamia, quæ ipſi poteſt, & apta eſt ſequi, ſi ſic dimittatur alteri nuptura: ſiquidem etiam dato quod alium Sponſum inveniat, eique nubat, adhuc ſubeſt periculo, quod ab hoc dignoſcatur ejuſdem defectus, ac propterea male tractetur, dimittatur &c. Unde cum, extra initum conjugium, alia via vere tuta non ſuppetat, ablatæ virginitatis infamiam, & forte etiam gravius malum ab eadem arcendi, dici debet, non poſſe Titium in caſu Statum Religoſum licite amplecti. Sanchez de Sponſal. diſp. 44. & Boſſius de Effect. Matr. cap. 1. ſ. 5. num. 99. Nec refert; in cap. *Ex publico* de Conver. Conjug. Sponſis de præſenti, ante conſummationem Matrimonii, concedi bimeſtre ad deliberandum vel Religionis ingreſſum, vel perſeverantiam in Matrimonio. Hoc etenim valet re adhuc integra, & quando non fuit appoſita cauſa obligans perſiſtere in Conjugio, prout in caſu; quidquid in contrarium dicant Clericatus, Rotarius, aliique.

CAS. II. Orta eſt diſſenſio duos inter Doctores, affirmante uno, negante alio, quod poſſit Parochus valide capere Poſſeſſionem Beneficii ante expeditionem Bullarum, ſeu Litterarum collationis. Cuinam adhærendum?

Reſp. cum diſt. Vel Beneficium collatum eſt Parocho a Summo Pontifice; vel eſt illi collatum ab Ordinario. Si a S. Pontifice: dico, adhærendum eſſe neganti: ſi enim proviſus a Papa capiat Beneficii poſſeſſionem ante expeditionem &c. juxta Conſtitutionem quamdam Julii II. & alias Extravagantes, citatas a Bonacina de Legib. diſp. 1. q. 1. punt. 4. n. 50. dicitur intruſus, ac violentus poſſeſſor, immo impotens facere fructus ſuos, quin ei proſit regula Cancellariæ de annali, vel biennali, vel triennali poſſeſſione, & juxta aliam Conſtitutionem Julii III. incip. *Sanctiſſimus*, privatur ipſo jure Beneficio obtento, prout, relata Bulla per extenſum, notat Lotterius de Re Benef. lib. 3. q. 19. n. 17. cui conſonat Cardinalis de Luca I. 12. p. 1. de Benefic. diſc. 131. n. 4. addens; hoc pariter ſtatum eſſe per regulas Cancellariæ Apoſtolicæ. Si poſtea Beneficium collatum eſt Parocho ab Ordinario, dicunt præfati DD. adhærendum eſſe affirmanti, eo quia quod ſtatutum eſt circa Beneficia obtenta a S. Pontifice, cautum non invenitur pro Beneficiis, quæ conferuntur per Ordinarium. Verum quod hæc dixerim, attendendam eſſe praxim & conſuetudinem locorum; Beneficiorum qualitatem, ac fructum; menſem, in quo vacant &c. Siquidem hic Bononiæ ſi in aliquo ex menſibus Pontificiis vacat ex. gr. Beneficium Curatum liberæ collationis, excedens in annuis fructibus 24. ſcuta auri, vigore Indulti Eminentiſs. ac Reverendiſs. Archiepiſcopo conceſſi, Beneficiarius ante litteras Apoſtolicas mittitur in poſſeſſionem Beneficii cum litteris proviſionalibus Archiepiſcopi; fructus tamen interim non percipit ut ſuos, moneturque ut intra quatuor menſes obtineat litteras Apoſtolicas, novamque proviſionem. Si vero Beneficium non excedit in fructibus prædictam ſummam, aut non eſt liberæ collationis, aut non vacat in menſe Pontificio; tunc unica proviſione mandato Archiepiſcopi in poſſeſſionem Beneficii, & fructuum.

CAS. III. Vix acceptaverat Sergius Parochiale Beneficum, legitime ipſi collatum, aſtitit Matrimonio duorum Parochianorum, quamvis ſolemniter ab ipſo nondum fuiſſet capta poſſeſſio. Q. An tale Matrimonium, coram eo contractum, ſit validum?

Reſp.

Reſp. negative; non quia a Sergio nondum capta fuiſſet ſolemnis poſſeſſio Beneficii Parochialis; hæc enim non eſt neceſſaria, ut valide quis aſſiſtat Matrimonio; etiam per modum teſtis principalis, & auctorizabilis, ut patet in Oeconomo Parœciam adminiſtrante; ſed quia, ex conſuetudine hujus Civitatis, ac Diœceſis, recenter electo in Parochum nulla competit adminiſtratio, nullumque exercitium Curæ, ante apprehenſionem poſſeſſionis Beneficii ſaltem cum proviſionalibus; nec ullo modo externe habetur ut Parochus, prout conſtat ex praxi. Hinc, cum talis conſuetudo, ubi viget debeat obſervari, ut ex communi ſententia tradit Panormitanus in cap. *Tranſmiſſam* de Elect. & Parochus aſſiſtens debeat eſſe talis externe, eo quia ſecus ejus teſtificatio in facie Eccleſiæ nequit cognoſci ut atteſtatio teſtis principalis; dici debet, aſſiſtentiam Sergii, in caſu præſtitam Matrimonio duorum Parochianorum, prorſus inanem fuiſſe; & per conſequens tale matrimonium, defectu aſſiſtentiæ Parochi legitimi, eſſe invalidum. Cæterum ubi non viget dicta conſuetudo, ſed jus commune, eſt opinio ſatis frequens apud Theologos & Canoniſtas, quod Sergius in caſu, ante apprehenſionem poſſeſſionis, poſſit valide aſſiſtere Matrimonio; quia per acceptationem legitimæ collationis acquiritur jus in re ſupra Beneficium, ut ex cap. *Si tibi abſenti* de Præbenin 6. non obſcure patet; & tale jus non eſt imperfectum, ſed vere perfectum ac completum, ut colligitur, ex cap. *Noſti*, & cap. *Tranſmiſſam* de Elect. nec ullibi habetur, aut probatur, apprehenſionem poſſeſſionis requiri ad ſubſtantiam actus, ſed eſt potius de ſolemnitate. Panormitanus in cit. cap. *Tranſmiſſam*, & Anacletus lib. 3. Decret. 7. §. 2. & 3.

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. INitis a Cajo Sponſalibus de futuro cum Seja, quam prius ſpe Matrimonii defloraverat, vellet a Sponſalibus reſilire, ac aliam ducere; at metus Excommunicationis, cum ea contrahit Matrimonium. Q. an hoc ſit validum?

Reſp. per ſe validum eſſe. Ratio eſt, quia licet Cajus illud contrahat ob metum Excommunicationis, ideoque ex metu gravi, & quidem ei incuſſo a cauſa extrinſeca libera, nimirum a Judice Eccleſiaſtico, ipſi Excommunicationem minante, ac ex eo fine, ut ipſe Matrimonium contrahat cum Seja; tamen hujuſmodi metus non eſt ei incuſſus injuſte, prout opus eſſet, cum tale Matrimonium eſſet invalidum; ſed juſte, ob ſtrictam obligationem, & quidem ex duplici capite ab ipſo voluntarie contractam, ducendi Sejam, nempe ratione Sponſaliorum, ac deflorationis ejuſdem ſub ſpe Matrimonii, ob quam culpabiliter dedit Judici Eccleſiaſtico cauſam, ut juſte ipſi talem metum incuteret. Cum ergo Matrimonium ex gravi, ſed juſto metu contractum, ſit validum, uti colligitur tum ex cap. *Ex litteris* de ſponſalib. cum ex eo quod juſtitiam poteſt ipſum præcipere, & ad ipſum cogere; ideo &c. Addidi poſtea in reſponſione ly *per ſe*, eo quia ſi Seja dein appoſuiſſet cauſam, ratione cujus licuiſſet Cajo ipſam non ducere, tunc injuſte hic fuiſſet metu Excommunicationis adactus ad eam ducendam. Propterea tum Matrimonium initum ex gravi metu, injuſte incuſſo a cauſa extrinſeca libera, & ad talem finem, nempe, ut idem Matrimonium contrahatur, ipſum invalidet; ideo in tali caſu Matrimonium Caji cum Seja eſſet invalidum. Bonac. de Impedim. quæſt. 3. punt. 8. Girib. & alii comm.

CAS. II. Sempronius Parochus, credens anno proxime elapſo quod jam expiraſ-

piraſſet ſeptennium, pro qua conceſſa fuerat Plenaria Indulgentia in feſto Titularis ſuæ Eccleſiæ, curavit ut eadem confirmaretur per aliud ſeptennium; & de facto obtinuit novum Breve, vigore cujus in feſto Titularis appoſuit tabellam cum ſolita inſcriptione: *Indulgenza plenaria*. Nunc certior factus, quod pro anno præterito adhuc valebat Breve vetus, petit a Vicario Foraneo, an novum Breve valeat pro ſeptem, an vero pro ſex tantum annis. Quid ei reſpondendum?

Reſpondendum cum Paſſerino de Indulg. quæſt. 95. num. 720. ac Theodoro a Spir. San. eod. tract. part. 2. cap. 1. §. 3. prædictum novum Breve nec valere pro ſeptem, neque pro ſex annis, ſed in caſu nihil valere, perinde ac ſi non fuiſſet obtentum. Ratio eſt, quia cum deeſt conditio, ſub qua reſcripta Apoſtolica expendiuntur, hæc pro ſubreptitiis habentur, ac proinde nullius ſunt valoris, ac momenti: ut conſtat ex regulis Curiæ Romanæ, ac notum efficit quotidiana praxis, & experientia. Porro una ex præcipuis conditionibus, cum quibus renovantur hujuſmodi Brevia hæc eſt: Dummodo pro tali die, pro qua Breve conceditur, alias conceſſa non fuerit aliqua alia Indulgentia perpetua, vel duratura ad tempus, nondum elapſum cum tale Breve conceditur: quæ conditio ſolet exprimi in ipſo Brevi cum hac clauſula: *Volumus autem ut ſi alias Chriſtifidelibus, dictam Eccleſiam tali anni die viſitantibus, aliqua alia Indulgentia perpetua, vel ad tempus nondum elapſum duratura, conceſſa fuerit, præſentes litteræ nullæ ſint*. Subintellige: caſu, quo de ea in ſupplici libello, ideſt, in Memoriali præſentato, facta non fuerit expreſſa mentio. Atqui præfatum Breve fuit confirmatum ad ſeptennium, quando conceſſa fuerat alia Indulgentia pro tali die, duratura pro eadem die ad tempus, eo tunc nondum elapſum; & de ea in Memoriali facta non fuerat a Parocho expreſſa mentio, cum hic putaret, expiraſſe ſeptennium, pro quo hæc fuerat conceſſa; ergo hujuſmodi Breve habetur pro ſubreptitio, proindeque nullius eſt valoris, ac momenti, perinde ac ſi non fuiſſet obtentum; ut clarius etiam declaravit, ac expoſuit ipſamet S. Congregatio Indulgentiarum die 23. Junii 1676. cujus Decretum approbavit Innocentius XI. die 18. Martii 1677. ac per extenſum refertur a præfato Theodoro a Spiritu Sancto, fuitque de mandato ejuſdem Summi Pontificis, ſtabilitum pro lege in hac materia ab eamdem Sacra Congregatione.

CAS. III. Parochus accerſitus ab baptizandum infantem in gravi periculo conſtitutum, hunc abluit aqua frigida, qua ei mortem acceleravit. Q. an ſit irregularis?

Reſp. neg. Si ex una parte erat periculum in mora, & non erat in promptu acqua tepida; ex alia Parochus fuit circumſpectus in modo abluendi circa quantitatem, & qualitatem aquæ, ne noceret infanti. Ratio eſt, quia in hoc caſu, ſi ſecuta eſt infanti acceleratio mortis ex ablutione cum aqua frigida, id eſt omnino per accidens; cum Parochus nedum id egerit ex neceſſitate muneris ſui, ut ſcilicet ſpirituali, ac æternæ ejuſdem ſaluti proſpiceret, verum etiam adhibuerit omnem poſſibilem diligentiam, quæ illa in circumſtantia ipſius menti occurrit, ne ullum nocumentum afferret infanti. Neque dicas, quod Parochus, ſtante gravi periculo infantis, poterat, ac debebat prævidere ſecuturam accelerationem mortis ejuſdem, ſicque potius debebat omittere ejus baptiſmum, cum non ſint facienda mala ut eveniant bona. Contra enim: cum in baptizando infante, modicam, uti ſupponimus, adhibuerit aquam, quantum ſufficiebat, ut hæc vere flueret, & ſic illum valide baptizaret, obvia certe adeo non erat prævifio accelerationis mortis, nam ordinarie loquendo hæc non ſequitur, quamvis baptiſmus ſic conferatur

etiam

etiam infanti in gravi periculo conſtituto ; & ſic jure ac merito hujuſmodi acceleratio dicitur caſualis, & ſecuta per accidens. Deinde etiam demus, quod prævisa fuiſſet exinde ſecutura : anne propterea potius omittendum baptiſma ? Minime gentium, ajunt Palaus, Layman, aliiſque Theologi communius ; nam ſicuti Parochus non ſolum licite poteſt, ſed poſitive tenetur propriam corporalem vitam mortis periculo exponere ut baptizet infantem, alias ſine baptiſmate moriturum, prout ex Scriptura, Sanctis Patribus, ac ratione oſtendimus anno 1748. in reſp. ad 2. Octobris; ita etiam ſi Parochus prævidiſſet periculum accelerandi mortem infanti per ejus baptiſmum cum acqua frigida, nil mali feciſſet, immo prudenter ſuo munere functus eſſet, ſi ſtante periculo in mora, nec extante in promptu aqua tepida, dicta cum circumſpectione ipſum baptizaſſet cum aqua frigida ; etenim *Anima præferenda eſt cæteris rebus*, L. *Sancimus* §. penult. C. de Sacroſ. Eccleſ. *ac ſalus ſpiritualis & æterna vitæ corporali*. Hinc cum irregularitas, de qua caſus procedit, abſque culpa non incurratur, dicendum, quod Parochus non eſt irregularis, ut cum Zambrano expreſſe tradit Diana par. 1. de Bapt. reſ. 68. & 70. num. 3.

MENSE MARTII.

CAS. I. Juranti, ſe in carcerem rediturum, creditur, & dimittitur. Q. an poſſit, immo teneatur redire, quamvis injuſto ſupplicio perimendus ?

Reſp. probabilius videri quod non, ſecluſo Catholicæ Religionis detrimento, & ſcandalo. Ratio eſt, quia ſemel ac ſcit, injuſto ſe ſupplicio perimendum, ſi redeat, idem eſt, redire in carcerem, ac ſemetipſum injuſtæ morti tradere, vel ſaltem ſe certæ mortis periculo exponere, & quidem abſque ulla legitima cauſa. Quæ etenim cauſa cohoneſtare id poteſt ? Anne oſtenſio veracitatis, ac fidelitatis, obſervando promiſſum cuſtodi carceris? aut religioſa juramenti executio, quo firmata ab eo fuit promiſſio reditus? At quis non percipit, etiam Sicarium poſſe hoc modo cohoneſtare homicidium, dicens, ſe hoc committere ut verax ſit, ac fidelis mandanti, atque ut juramentum obſervet, ſi eo occaſionis promiſſionem firmavit? Dices, hoc non; quia id eſt contra legem naturalem, divinam, & humanam quibus virtus non adverſatur ; proindeque hujuſmodi juramentum non tenere, quippe quod non eſt vinculum iniquitatis, cap. *Quanto* de Jurejur. Aſt idem quoque ergo dico in caſu noſtro ; etenim ipſamet natura clamat, quod quiſque injuſtæ mortis periculum evitet, ac ſemetipſum conſervet. Nec obſtat, quod quis teneatur juratam latroni pecuniam tradere, etſi injuſte extortam, ut diximus ad Caſ. 2. Auguſti anno 1748. & patet ex cap. *Debitores* de Jurejur. Diſparitas enim eſt, quia promittens, utpote pecuniæ dominus, licite poterat illam promittere, & dare, ideoque ſi juramento ſe obſtrinxit ad ipſam latroni tradendam, revera illam ei tradere debet, ſi ante lapſum termini præfixi non obtinet ab Epiſcopo relaxationem juramenti. Ab oppoſito, in caſu noſtro, qui juravit reditum in carcerem, non eſt dominus propriæ vitæ, & ſic nequit licite mortis periculo ipſam exponere. Vide Giribaldum de Juram. cap. 2. dub. 2. n. 18. & ſeq.

CAS. II. Qui rem alienam accepit, ac detinet invito Domino, illa identidem utitur, Q. an quoties ea utitur, committat novum peccatum, ab injuſta detentione diſtinctum ?

Reſp.

Reſp. cum diſt. Vel quoties ea utitur, novam infert injuriam Domino; vel non. Si non, puta; quia per hujuſmodi uſum non efficit rem deteriorum, nec Dominum ſubjicit majoris damni periculo; dico, ipſum non committere novum peccatum ab injuſta detentione diſtinctum; ſiquidem in tali caſu uſus, & injuſta detentio rei cenſentur ejuſdem rationis, ac ſpeciei moralis, atque unus idemque moraliter actus; ſicque non eſt novum peccatum diſtinctum in genere moris. Si vero, quoties ea utitur, infert novam injuriam Domino, puta, quia per uſum efficit rem deteriorem, ut evenit in uſu veſtium, quæ per uſum conſumuntur; aut ſubjicit dominum gravioris damni periculo, ut evenit in expenſione pecuniæ furtivæ, facta a paupere, aliunde non habente quo poſſit Domino ſatisfacere, qui propterea quanto plus expendit, tanto magis fit impotens reſtituere Domino, tunc dico juxta Cajetan. 2. 2. quæſt. 66. art. 3. Navar. Man. cap. 17. num. 55. Sotum, & alios, ipſum committere novum peccatum &c. quia per hujuſmodi uſum vel res paulatim reducitur ad ſtatum adeo inferiorem, ut Dominus cogatur illam amplius non repetere, ſed pretium vice illius; vel utens fit impotens reſtituere Domino adæquate, & ſic Dominus redditur conditionis deterioris, unde fit illi injuria, non illata per ſimplicem injuſtam detentionem.

CAS. III. Metuit cum fundamento Vir militaris, quod ſi duellum non acceptat, nedum habebitur ut formidoloſus, & abjectus, ac pro ipſo nulla amplius aderit ſpes ulterioris, etſi promeritæ, promotionis, verum etiam privabitur officio, quo ſe, ſuoſque ſuſtentat. Q. an in hoc poſſit acceptare?

Reſp. neg. ut aperte patet ex prima quinque Propoſitionum, quas quarto Idus Novembris anni 1752. in Conſtitutione incipiente *Deteſtabilem*, damnavit Summus Pontifex Benedictus XIV. fel. mem. & eſt hæc: *Vir militaris, qui niſi offerat, vel acceptet duellum, tanquam formidoloſus, timidus, abjectus, & ad officia militaria ineptus haberetur, indeque officio, quo ſe, ſuoſque ſuſtentat, privaretur, vel promotionis, alias ſibi debitæ, ac promeritæ, ſpe perpetuo carere deberet, culpa & pœna vacaret, ſive offerat, ſive acceptet duellum*. Hujus occaſione recenſeo alias quatuor, cum non adeo facile obviæ ſint apud A. A. Secunda ergo hæc eſt: *Excuſari poſſunt, etiam honoris tuendi, vel humanæ vilipenſionis vitandæ gratia, duellum acceptantes, quando certa ſciunt, pugnam non eſſe ſecuturam, utpote ab aliis impediendam*. Tertia: *Non incurrit Eccleſiaſticas pœnas, ab Eccleſia contra duellantes latas, Dux, vel Officialis militiæ, acceptans duellum; ex gravi metu amiſſionis famæ, & Officii*. Quarta: *Licitum eſt, in ſtatu hominis naturalis, acceptare, & offerre duellum, ad ſervandas cum honore fortunas, quando alio remedio earum jactura propulſari nequit*. Quinta: *Aſſerta licentia pro ſtatu naturali applicari etiam poteſt ſtatui Civitatis male ordinatæ, in qua nimirum, vel negligentia, vel malitia Magiſtratus, juſtitia aperte denegatur*.

MENSE APRILIS.

CAS. I. Sergius contractis cum Caja Sponſalibus de futuro, attraxit Semproniam ad copulam mutua promiſſione nuptiarum. Q. quamnam ex his ducere teneatur?

Reſpond. quamvis opinio docens, Sergium in caſu teneri ducere Semproniam, ſit valde probabilis, attamen cenſeo quod, ſi hæc gravida non ſit, aliis

Digitized by Google

aliiſve nota ejus defloratio, adhuc teneatur ducere Cajam. Ratio eſt; quia ex una parte ſecundæ facta promiſſio non tenet, cum ſit contra juſtitiam, & in præjudicium tertii. Ex alia, ob deflorationem Semproniæ poſtea factam, non debet, nec poteſt auferri jus a Caja prius vere acquiſitum; nec iſta in facta hypotheſi tenetur tali juri cedere, cum charitas obliget ſolum ad præcavendum malum proximi, quando id fieri poteſt ſine proprio incommodo, & damno; quod in caſu non evenit; amiſſio enim juris quæſiti damnum eſt, ut oſtendit Gonzales ad reg. 8. Cancel. Neque dicas, actualem traditionem rei conferre majus jus ipſam accipienti, quam conferat promiſſario ſimplex promiſſio ejuſdem rei; unde cum Sergius per copulam fecerit Semproniæ quamdam anticipatam traditionem ſui corporis, potiorem rationem pro ea inde exurgere: eo modo, quo exurgeret major ratio pro Sponſa de præſenti, ſi Sponſus poſt Sponſalia iniret Matrimonium cum alia fœmina: Ne dicas, inquam; licet enim hæc ratio valeat, quando traditio rei fit cum vera translatione dominii; ut evenit in Matrimonio, in quo contrahens transfert dominium proprii corpori in alterum conjugem; & in actuali traditione rei, in qua Venditor transfert ejuſdem dominium in emptorem; tamen non valet, quando dominium non transfertur: ſic ſi quis mihi promittat vendere ſuum equum, etiamſi illum poſtea alteri commodet, ego habeo majus jus reſpectu equi, quam commodatarius; licet enim hic poſſit equo uti, tamen reſpectu equi commodati nec habet jus in re, nec jus ad rem; ergo vero reſpectu illis habeo jus ad rem. Cum ergo Caja ratione Sponſalium cum Sergio vere acquiſiverit jus ad rem; Sempronia e contra, ſive per Sponſalia, ſive per copulam, nec acquiſiverit jus in re, quod ſolum acquiritur per Matrimonium; nec jus ad rem, eo quia ſecunda promiſſio non tenet, utpote contra juſtitiam, ac de re jam alteri ſtricte obligata; ideo dicendum, quod Sergius in caſu teneatur ducere Cajam, ac Semproniæ reficere damna modo poſſibili; cum duas ſimul ducere nequeat. Nec oppoſitum evincit paritas de eo, qui, poſt votum Religionis, defloratam ſub ſpe Matrimonii puellam tenetur ducere, non obſtante prioritate voti. Nam in primis expreſſe id negant Navarrus Conſ. 1. *Qui Cler. vel Voven.* Laurea tom. 3. in 4. diſp. 36. §. 3. num. 182. Sanchez, Layman, Coninchus, Sylvius, Diana, & alii. Et ſi id contendans ex quo obligatio juſtitiæ ſtrictius urgeat, quam illa Religionis, id falſum eſſe inquit cum Eminentiſſimo de Lugo, & alii Paſſerinus de Stat. Hom. quæſt. 180. art. 3. num. *60.* & *65.* Deinde hoc tranſmittamus ut verum: ex hoc ipſo eruitur diſparitas. Ideo enim qui voverat Religionem, tenetur ducere poſtea defloratam ſum ſpe Matrimonii quia in ordine ad Religionem non eſt obſtrictus vinculo juſtitiæ, ſicuti puellæ; ſed vinculo minori, cujus obligatio propterea ſuſpenditur. E contra Sejus jam erat obſtrictus Cajæ vinculo juſtitiæ; & ſic utpote jam huic ſtricte obligatus, non poterat amplius ſe obligare Semproniæ; maxime cum illa, utpote prior in tempore, ſit etiam potior in jure. V. Not. 44. Emin. Lambert. poſtea S. Pont.

CAS. II. Mævius confidenter dicit amico ſuo, Juliam Virginem fuiſſe violatam; quod, an verum ſit, iſte omni diligentia ſcrutatur: cumque id verum cognovit, aliis quampluribus narrat. Q. an Mævius illa manifeſtatione peccaverit mortaliter? Secundo. An etiam amicus Mævii reus ſit peccati mortalis ob illam inquiſitionem?

Reſp. ad primum, ſecluſa rationabili cauſa id manifeſtandi, Mævium probabilius peccaſſe mortaliter; & quidem etiamſi id non protulerit ex odio

&c. nec

&c. nec Juliæ calumniam impegerit, dummodo ejuſdem violatio eſſet occulta. Ratio eſt, quia talis relatio lędit notabiliter famam Juliæ penes talem perſonam, cum aliunde ipſa jus haberet, ut apud eamdem conſervaretur propria fama; ut patet ex dictis anno 1749. ad 2. Auguſti. Hinc ſicuti mortalis eſt reus, qui temerarie judicat, in re gravi de alio, quamvis ipſe ſolus judicet, ac tale judicium alteri non manifeſtet; ita etiam reus mortalis eſt Męvius per hoc, quod confidenter ſoli amico dixerit, Juliam virginem fuiſſe violatam: ex quo enim id huic dixerit confidenter, non deſinit penes hunc fama Julię eſſe corrupta, necnon bona exiſtimatio, quam de eadem prius habebat. Nec refert, quod amicus id ſtatim non omnino crediderit, ut patet ex quo ejuſdem veritatem inquirat: nam in primis id per accidens, cum Mœvius ſua relatione fecerit quantum ſufficit ad famam Juliæ penes eum corrumpendam. Deinde negari non poteſt, quod ob talem relationem fama, & exiſtimatio Juliæ in animo Amici tranſierit de poſitive bona in dubim, & quidem in re graviter ipſam lædente, utpote in materia inhoneſtatis. Item quod ſi ipſamet Julia fieret conſcia hujuſmodi relationis de ſe factæ, ac dubii propterea orti in amico Mœvii circa ipſius honeſtantem, rationabiliter gravem exinde mœrorem conciperet, utpote quę prius, etiam penes hunc, bonam exiſtimationem habebat, eamque deperdidit. Cum ergo ex levitate, aut gravitate contriſtationis, quæ apta eſt rationabiliter ſequi, inferatur a Theologis gravitas, aut levitas culpę in referente alterius crimen occultum; dicendum eſt, Mœvium in caſu reum eſſe peccati mortalis. Giribaldus in 8. præc. dec. cap. 1. dub. 2. n. 18. Card. de Lugo, & alii.

Ad 2. reſp. quod ſi Amicus Męvii diligentem hanc facit inquiſitionem ex eo præciſo fine, ut certo ſciat, an Julia vere fuerit violata, idque facit tali cautela, & circumſpectione, ut aliis non ingerat dubium, aut ſuſpicionem inhoneſtatis ejuſdem, reus non eſt peccati mortalis; quia ex una parte, ſtante notitia, quam aliunde jam habet quoad ſubſtantiam violationis Julię; & attenta ex alia parte cautela, quam adhibet in inquiſitione veritatis, ac excluſione finis ulterioris, per hoc non irrogat Julię gravem injuriam; & tale peccatum eſt meræ curioſitatis, in hiſce circumſtantiis levis. Si vero facit hanc diligentem inquiſitionem, ut violationem Julię ſecurius aliis referre poſſit, ſive ut huic ſecurius objiciat gravis notam infamię, aut ex aliquo alio fine graviter peccaminoſo; tunc ex ipſomet objecto patet, ipſum reum eſſe peccati mortalis. Vide Laymam lib. 3. tract. 3. part. 1. cap. 5.

CAS. III. Hebræus, vel Turca, Conſtantinopoli natus, ſed jamdiu habitans Centi in Parochia S. Rochi, ibidem inſtructus in fide petit Baptiſmum. Q. an ſit baptizandus a Parocho Eccleſiæ Matricis S. Blaſi, an vero a Parocho S. Rochi. 2. an talis baptizatus licite promoveri poſſit ad Ordines, & Beneficia. 3. cujuſnam Epiſcopi hic dici poſſit ſubditus ratione originis?

Reſp. ad I. talem eſſe baptizandum a Parocho S. Rochi, in cujus Parochia jamdiu habitat. Ratio eſt, quia juxta pluries definitum a Sacra Concilii Congregatione, in hujuſmodi caſibus ſpectat ad Parochum domicilii conferre Baptiſmum; non autem ad Parochum Eccleſiæ Matricis loci, in quo quis baptizatur: ſic anno 1687. contigit caſus omnino ſimilis Neapoli, ac orta controverſia inter Parochum Eccleſię Cathedralis, ac Parochum, in cujus Parochia degebat baptizandus, ad quem ex ipſis pertineret conferre Baptiſma, habitus fuit recurſus pro dubii definitione ad prædictam S. Congregationem, quæ die 27. Septembris declaravit, ſpectare ad

Paro-

Digitized by Google

Parochum domicilii, ſervata forma Ritualis Romani, ut expreſſe conſtat ex lib. Decret. 37. fol. 587. idemque confirmavit eadem S. Congregatio die 21. Febr. anni ſequentis 1688. ut ex lib. Decr. 38. fol. 91. adnotavit D. Jo: Baptiſta Argyro Diſcept. Eccleſiaſt. lib. 7. diſcept. 6. n. 10. Quantum ad 2. dico, talem baptizatum de jure communi poſſe utique per ſe licite promoveri ſive ad Ordines, ſive ad Beneficia; licet, priuſquam id fiat, bene probari, debeat, an in eo ſint quam qualitates ad id in aliis requiſitæ, cum ea virtus, ac conſtantia in fide, ut illi manus imponi, atque Eccleſiaſtica miniſteria tuto committi valeant, ut recte admonet fel. mem. Bened. XIV. de Synodo Diœc. lib. 12. c. 1. n. 6. Ratio deſumitur ex aperto textu Alex. III. in cap. *Eam te* de Reſcript. ubi in Canonicum eum recipi juſſit, qui ex Judaiſmo ad Chriſtianam fidem fuerat converſus, hiſce verbis ſcribens ad Epiſcopum Tornacenſem *Mandatum dedimus, & præceptum, ut P. (qui de gente Judæorum originem duxit, & divina gratia fidem Chriſti ſuſcepit) in Canonicum reciperent, & præbendam ſibi conferre deberent. Pro eo vero quod Judæus extiterit, ipſum dedignari non debes;* etenim quod ibidem notat Gloſſa) *de Judæis converſis Eccleſia fundata fuit*. Hinc S. Congregatio Concilii die 13. Februarii 1683. reprobavit conſuetudinem, quæ in Civitate Charchienſi invaluerat, ab Ordinibus excludendi deſcendentes ab Indis, ſeu, ut vocant, *a Mulatis*; definivitque, Indos, Nigros, omneſque ab illis, ſive per paternam, ſive per maternam lineam deſcendentes, ab Ordinibus recipiendis prohiberi non poſſe, ſi ceteris polleant qualitatibus, animique dotibus, a ſacris Canonibus præſcriptis: cumque Archiepiſcopus Ulyſſiponenſis renuiſſet Ordines cuidam conferre, qui a Mauris trahebat originem, ſuas prætexens Synodales Conſtitutiones, ab Ordinibus excludentes quotquot a Mauris, Nigris, alteriuſve nationis infidelibus provenirent; re mature diſcuſſa in S. Congregatione Concilii, die 13. Januarii 1685. reſponſum fuit, præfatas Synodales Conſtitutiones, utpote obſiſtentes Juri communi, nullius eſſe roboris, ut in terminis tradit laudatus Benedictus XIV. l. c. n. 5. Nec relavat id, quod 1. ad Tim. 3. ait Apoſtolus, vetans in Epiſcopum ordinari *Neopytum, ne in ſuperbiam elatus, in judicium incidat Diaboli*, ex quo ipſos neophytos, ideſt, recens ad fidem converſos, irregulares pronunciarunt Concilium Nicænum can. 2., Laodicenum can. 3., Arelatenſe 11. can. 1. Nam id ſolum evincit, non licere, ut qui erat heri Catechumenus, hodie fiat Epiſcopus prout explicat textum Apoſtoli S. Hieronymus, relatus in ſumma 48. diſt. in quo ſenſu etiam Origenes lib. 3. contra Celſum inquit: *Qui ex Gentili, vel Judæo fit Chriſtianus, aut ex vita prava ad honeſtam convertitur, ne ſtatim Epiſcopus fiat*. Propterea aliqui ex DD. aſſerunt, per annum expectari debere antequam hujuſmodi baptizatur promoveatur ad Ordines, alii per biennium, per decennium alii, alii denique id relinqui autumant arbitrio Epiſcopi, cum nullum hac de re ſit certum tempus definitum a Jure. Cæterum cum prudenti judicio Epiſcopi ſatis probatus fuerit humilis moribus, doctrina, ac integre legis Evangelicæ inſtitutione præditus, uno verbo habens qualitates requiſitas, abſque ullo timore impactæ irregularitatis utique poteſt ad Ordines, ac Beneficia promoveri. Majolus de Irregular. lib. 1. cap. 32. Barboſa de Epiſc. part. 1. tit. 2. Gloſſa 17. n. 6. Quod ſi Sixtus V. Clemens VIII. ac S. Congregatio S. Officii ſtatuere, ne in Regno Portugalliæ deſcendentes a Judæis promoveantur ad Ordines, teſte præfato Sanctiſſimo Benedicto XIV. ibid. n. 4. id non inficior recte factum fuiſſe, ac valide; cum enim Summus Pontifex, interveniente juſta ac rationabili cauſa, plenum jus habeat ſtatuendi

Digitized by Google

tuendi aliquid; etiam contra jus commune Eccleſiaſticum, pro aliqua regione, quando id conferat ad animarum ſalutem, id eos feciſſe in caſu credendum eſt: habet enim Pontifex in hoc ſenſu omne jus in ſcrinio pectoris ſui: quod tamen de particularibus Epiſcopis, etiam in Synodo leges ſtatuentibus, non verificatur; ac proinde, abſque licentia & approbatione ſummi Pontificis, nil contra jus commune poſſunt ſtatuere. — Quantum ad 3. cenſeo, hujuſmodi baptizatum dici poſſe ſubditum ratione originis, illius Epiſcopi, in cujus Diœceſi Baptiſmum ſuſcepit, uti cum Lamparez num. 400. probabile dicit P. Morenus Opuſc. in Bullam *Speculatores* Innocentii XII. de tit. Originis poſt dub. 6. num. 135. cui quoad hoc conſentire videtur Monacellus Formular. part. 3. in appendice pag. penes me 325. num. 40. Cum enim Baptiſmus ſit ſpiritualis nativitas, ſubrogari poteſt loco nativitatis naturalis.

MENSE MAII.

CAS. I. Vidit Brutus committi grave furtum in telonio Mercatoris; at quia fures dederunt ei quamdam ſummam, ne eos manifeſtet, interrogatus a Mercatore, an fures viderit, negat ſe illos vidiſſe. Q. primo, an Brutus licite poſſit ſibi retinere ſummam a furibus acceptam? 2. an ſi, eo fures manifeſtante, Mercator facile rem furatam recuperaſſet, idem Brutus teneatur reficere damnum Mercatori?

Reſp. ad primum cum diſt. Vel talis ſumma eſt pars furti; vel eſt res, quæ erat propria furum. Si primum; dico, Brutum non poſſe ſibi eam licite retinere; cum enim per furtum non tranſierit ejus dominium in fures, conſequens eſt, quod neque hi potuerint ejuſdem dominium in Brutum transferre, qui propterea tenetur eam reſtituere vero Dominio, ad quem clamat. Si ſecundum; dico, Brutum per ſe poſſe ſibi eam licite retinere, eo quia ſuppoſita non manifeſtatione furum ex parte ipſius, acceptio ac detentio talis ſummæ injuſta non eſt; & ideo licite poteſt ab ipſo retineri, ut docet S. Thomas in 4. diſt. 15. quæſt. 2. art. 4. quæſt. 2.

Ad II. reſp. Brutum ad id teneri in hac hypotheſi, ſolum ſi tenebatur clamare, ſeu fures manifeſtare ex juſtitia; ſecus vero ſi ex ſola charitate. Ratio utriuſque partis eſt, quia obligatio reficiendi damnum, ſive poſitive, ſive negative illatum, oritur ſolum ex violata juſtitia, ut fert communis Doctorum conſenſus; ergo ſi Brutus tenebatur ex juſtitia fures manifeſtare, ob non factam eorumdem manifeſtationem tenetur Mercatori reficere damnum; non ſic vero ſi tenebatur eos manifeſtare ex ſola charitate, in hoc enim ſecundo caſu violavit quidem charitatem, ſed non juſtitiam. Et hoc valet etiamſi fures non manifeſtaſſet ex odio, vel alio pravo affectu; & probabilius etiamſi ex ipſius taciturnitate fures facti fuiſſent animoſiores, ac ſecuriores in furando, ex neutro enim capite peccaſſet in toto rigore contra juſtitiam: & nonniſi improprie, ac lato modo poſſet dici conſentiens in damnum, quatenus nempe illud non impedivit, prout tenebatur, ex charitate; non vero quatenus illud non impedivit ad id obligatus ex juſtitia, ſicuti requiritur ad hoc, ut quis dicatur, ac ſit proprie conſentiens, eo ſcilicet conſenſu, per quem habetur verus influxus in damnum, & ex quo proinde emergit onus ipſum reficiendi. Navarrus in Man. cap. 17. num. 21. Giribaldus, Roſignolus, & alii.

CAS. II. Beneficiarius quantum eſt diligens in recolligendis fructibus e prędio ſui Beneficii, tantum eſt negligens in ponendis arboribus, vitibus &c. ubi deſunt; ſe hoc prætextu excuſans, quod neque ipſe in tali ſitu invenit arbores, vites &c. Q. an hoc vere ipſum juſtificet?

Reſp. neg. ut apertiſſime conſtat ex ultima Diœceſana Synodo lib. 3. cap. 10. §. *Beneficiati*; Idque etiam ipſamet ratio ſuadet: ſi quidem Beneficiati ſunt bonorum Beneficii curatores, ut ibidem legitur, ſeu procuratores, & certo quodam modo comparari poſſunt uſufructuariis, prout non ſemel fit comparatio apud Authores. Propterea ſicuti procuratoris officium exigit, ac uſufructuario incumbit onus plantandi novas arbores, aut vites, ubi deſunt, vel demortuæ ſunt, ut inter alios tradit Giribaldus de Juſt. & Jur. cap. 2. num.... Ita conſimilis obligatio ineſt Beneficiato in pari caſu, in nihilo ipſi ſuffragante adducto prætextu, licite enim tolerare nequit incultos agros, vitibuſque ſuis viduatas ulmos, ſive dote fructifera ſqualere vineas &c. Hinc enim fit, ut ſucceſſores plerique in Beneficio congrua ſuſtentatione priventur, & oneribus ſuis ſatisfacturi, anguſtiis premantur, uti proſequitur præfata Synodus: inde progrediens ad remedia, ac comminationem pœnarum contra negligentes melioramenta. Et de facto ſi contra notabiliter negligentem fiat inſtantia, hic, aut ejus hæredes adiguntur ad reparationem damnorum; ut conſtat ex praxi; quod denotat præcedentem obligationem Beneficiarii.

CAS. III. Applicito caſualiter igne horreo frumentario Sempronii, Sejus inde extraxit aliquot corbas tritici, quas ſibi retinuit, eo prætextu, quod ignis eas ſimul cum aliis combuſſiſſet. Q. an id tuta conſcientia facere potuerit;

Reſp. neg. cum Giribaldo de Reſtit. cap. 2. dub. 3. n. 35. aliiſque comm. Ratio eſt, quia res quomodocumque ſuperſit, Domini ſui eſt, ac ad ipſum clamat; & ſervans illam non habet jus niſi ad refectionem expenſarum, ſi quas fecit pro ejus conſervatione, & ad mercedem pro opera ad illam ſervandam præſtita juxta meritum laboris, ac periculi ad eamdem eripiendam. Propterea hiſce refectis tenetur Sempronio extractas tritici corbas reſtituere, utpote Domino earumdem. Neque dicas, quod triticum eo in caſu, ac ſtatu erat nullius valoris, & habebatur tanquam res derelicta: utrumque enim falsum eſt; nam quouſque frumentum in ſuo eſſe exiſtit, ſuum habet valorem; nec derelictum a Sempronio proprie dici poterat, cum ejuſdem dominium nunquam abdicaſſet, ac totum ſi potuiſſet, perquam libenter a flamma eripuiſſet. Deinde quamvis Sejus ipſum fecerit melioris conditionis, nihil refert; ſtatus enim ad rem ipſam pertinet, quæ Domino ſuo debetur.

MENSE JUNII.

CAS. I. Ruſticus occaſione Miſſionum factus eſt certior, quod per biennium omiſit in Confeſſionibus plura lethalia, quæ ex conſcientia erronea, ſed vincibili, ipſe putabat venialia. Q. an debeat iterare hujuſmodi Confeſſiones?

Reſp. per ſe loquendo ipſum iterare debere hujuſmodi Confeſſiones. Ratio eſt, quia ſemel ac omiſſio plurium lethalium in Confeſſionibus ortum habuit ex conſcientia erronea vincibili, per ſe non fuit immunis a culpa; nam ſtante vincibilitate illus erronei dictaminis, tenebatur prius inquirere, an illa peccata mortalia eſſent, nec ne, antequam eorumdem Confeſſionem omitteret; ut docent Theologi communiter, ubi ſermo eſt de Conſcientia erronea vincibili; eaque omittere in Confeſſionibus non abhibita tali diligentia, & inquiſitione, idem erat, ac voluntarie ſe exponere periculo confitendi abſque debita integritate, prout de facto contigit. Propterea cum hoc fuerit, male ac ſacrilege confiteri, dicendum eſt, Ruſticum in

caſu iterare debere hujuſmodi Confeſſiones; ut tradunt Leander de Sacr. Pœnit. diſp. 5. quæſt. 70. Philippinus de Privil. Ignor. cap. 25. privil. 4. n. 887. ac Puteobonellus de Pœnit. qu. 3. art. 7. n. 3. Dixi tamen ab initio *per ſe loquendo*, eo quia fieri poteſt, quod Ruſticus, non obſtante illa conſcientia erronea vincibili qnoad prædicta peccata, habuerit tempore illarum Confeſſionum conſcientiam erroneam, ſeu ignorantiam invincibilem quoad præceptum & obligationem inquirendi veritatem, aut de iis ſe accuſandi in Confeſſione; dantur enim, teſte Philippino l. c. privil. 3. n. 883. & aliis, homines adeo rudes, ut id invincibiliter ignorent; idque quandoqne evenire etiam in pueris, ac puellis, teſtantur Fagundez de 2. Eccl. præc. lib. 3. cap. 3. ac Henriquez de Pœnit. lib. 2. cap 12. Quare ſi Ruſticus revera laboraſſet hac invincibili ignorantia, tunc non inficior, quod per accidens, ac ratione ejuſdem ignorantiæ, prædictæ Confeſſiones fuiſſent integræ formaliter; ſicque nulla adeſſet neceſſitas eaſdem repetendi, ſed tantum exponendi lethalia prius omiſſa, ac poſtea ab eo cognita ut neceſſario clavibus ſubjicienda; ut docet Bonacina de Pœnit. diſp. 5. qu. 5. ſect. 2. §. 3. diffic. 4. num. 2.

CAS. II. Conſtitutus in gravi periculo mortis, metuens ſibi ſupereſſe modicnm temporis, expoſuit quidem peccata ſua diſtincte quoad ſpeciem, ex. gr. *commiſi plura perjuria &c.* ſed non quoad numerum. Nunc, cum convaluerit, ſuæque velit animæ proſpicere, petit a Confeſſario, an teneatur iterum confiteri, exprimendo etiam numerum? Quid reſpondet Confeſſarius?

Reſpondet, quoad mortalia teneri. Ratio eſt, quia ad integritatem Confeſſionis ſpectat, ut non ſolum manifeſtentur peccata ſpecie diſtincta; ſed etiam nt, quantum fieri poteſt, diſtincte manifeſtetur numerus peccatorum mortalium in qualibet ſpecie, non quidem numerando ſingula peccata, quod eſſet moleſtum, & inutile, ſed uno verbo explicando numerum cujuslibet ſpeciei: puta, decies pejeravi; duodecias blaſphemavi &c. nam ſecus nequit Confeſſarius rite, ac recte exercere munus ſuum, ut aperte inſinuat Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 5. Cum ergo Pœnitens, dicendo, *commiſi plura perjuria &c.* diſtincte non expreſſerit numerum, quinimo nec numerum veriſimilem, ſed tantum in confuſo dixerit, ſe pluries peccaſſe in tali & tali ſpecie; ideo dicendum, ipſum teneri &c. prout eſt uſus, & praxis totius Eccleſiæ, ac communis conſenſus DD.

CAS. III. Marculſa defert ad mercatum ova, quorum aliqua ſunt recentia, alia vero non; omnia tamen ſunt carbone ſignate. Interogat; ac ſint recentia; tangens illa, quæ vere ſunt, affirmat cum juramento; ac credit ſe hoc poſſe facere. Quid dicendum?

Dicendum, Marculſam non poſſe id facere, ſed male ſe gerere tum deferendo ſingula ova carbone ſignata, quando omnia recentia non ſunt, tum affirmando cum juramento, ea eſſe recentia; ipſamque a vero aberrare ſi credit, ſe hoc poſſe facere. Ratio primi eſt, quia deferre ſingula ova carbone ſignata, quando &c. clare denotat animum decipiendi proximum, vendendo pro recentibus quæ talia non ſunt; nam obſignatio cum carbone hic eſt conſuetum ſignum diſtinguens ova recentia a non recentibus. Unde cum talis animus pravus ſit, ac peccaminoſus, dicendum, ipſam id faciendo male ſe gerere. Ratio ſecundi eſt, quia in primis ſic ſe gerendo non videtur excuſabilis ab uſu illicitæ reſtrictionis mentalis; nam quamvis, dum affirmat cum juramento ova eſſe recentia, manu tangat ea, quæ vere talia ſunt;

Digitized by Google

ſunt; id ita tamen facit, ac in talibus circumſtantiis, ut etiam vir prudens, & oculatus, eo tactu non obſtante, facillime decipiatur, nec venire poſſit in cognitionem veritatis, niſi ad ſummum per ſuſpicionem quamdam, ſtantibus ex adverſo univerſali obſignatione ovorum, abſoluta ac indefinita affirmatione, & juramento, quod illa recentia ſint. Deinde tunc non intervenit ullum grave motivum, nec ulla cauſa vere gravis, & rationabilis utendi ea locutione amphibologica. Hinc cum omnes conveniant, teſte Giribaldo de Juram. & Vot. cap. 3. dub. 2. n. 19. non eſſe licitum uti verbis æquivocis, & amphibologicis abſque gravis & rationabili cauſa, & multo minus juramento firmare ea, quæ ſub æquivocatione, & amphibologia dicuntur, quia tota deſtrueretur civilis, & politica ſocietas, ac humanum commercium, ſi abſque juſta, & rationabili cauſa poſſet homo loqui, & jurare in ſenſu diverſo ab eo, quem audientes communiter percipunt, multiſque dolis, & fallaciis aditus aperiretur, cum graviſſimo præjudicio humanæ ſocietatis, ac humani commercii; ideo dicendum, etiam ob hoc, non poſſe Marculſam id facere, & per conſequens ipſam a veritate aberrare, ſi oppoſitum putat.

MENSE JULII.

CAS. I. Paterfamilias filio ſuo perpetuo amenti præbet carnes comedendas etiam diebus Veneris, & Sabbati, eumque laborare facit diebus feſtis. Q. an liceat? 2. an hoc idem fieri poſſit cum eo, qui actu habet lucida intervalla? 3. an ſit mortale excitare actu amentem ad iram taliter, ut quid turpe, aut blaſphemum proferat?

Reſp. ad I. affirm. cum Layman de Legib. cap. 10. n. 1. & 3. Giribaldo, aliiſque comm. dummodo tamen abſit ſcandalum, contemptus legis, & alius quilibet pravus finis; ac ſimul cum amente non occupetur alter, qui teneatur ad legis obſervantiam. Ratio eſt, quia perpetuo amens, utpote impotens operari humano modo, non ſubditur legibus iſta vetantibus; nam lex, ſeu præceptum, eſt vinculum rationis, ut ait Angelicus quæſt. 17. de Verit. art. 3. Propterea miniſtrare illi carnes ad comedendum diebus Veneris, & Sabbati, ac facere ipſum laborare diebus feſtis, non eſt, illum inducere ad violationem legis, cum ei non ſubſit; ſed eſt, ipſum inducere ad actionem, in eo ſtatu ipſi licitam, ut recte inquit P. Cuniliati de Leg. §. 8. n. 5. ac proinde in hoc nullum eſt malum. Dixi tamen, *dummodo abſit &c.* nam certe, ſi id faciendo interveniret ſcandalum, aut &c. id facere non liceret, ut explicuimus anno 1749. ad 2. Feb.

Ad II. Reſp. licite fieri non poſſe, ut habens lucida intervalla laboret in die feſto; poſſe tamen, etiam eo tunc, illi miniſtrari carnes die Veneris, & Sabbati. Ratio primæ partis eſt, quia, cum tunc ſit ſui compos, ac proinde capax, ac potens ſervare legem, hæc pro ea circumſtantia ipſum adſtringit: quemadmodum juxta Sanchez in Decal. lib. 2. cap. 12. n. 4. & de Matr. lib. 1. diſp. 8. num. 23. amentes in una ſola materia, a lege adſtringuntur quoad reliqua, circa quæ ſunt ſui compotes, ac uſu rationis perfruuntur. Ratio ſec. par. eſt, quia licet amens quandoque habeat lucida intervalla, non per hoc eſt liber a ſuo morbo, ad cujus curationem non ita conferunt alii cibi: ut carnes, & ideo etiam tunc poſſunt ei miniſtrari. Vide Sanchz l. c. n. 13. & 16. ac Layman ibid. n. 3.

Ad III. Reſp. eſſe mortale excitare actu amentem ad iram taliter, ut proferas quid blaſphemum, vel graviter turpe, aut ſcandaloſum; nam hæc

hæc gravia ſunt ex genere ſuo. Eſſet tamen leve, ipſum excitare ad levem iracundiam, ac aliquid veniale. Ratio utriuſque eſt, quia ex una parte nunquam caret culpa excitare ad id, quod malum eſt; id enim eſt, poſitive inducere ad malum; ex alia ipſa excitatio eſt gravis, aut levis, prout eſt malum ipſum, ad quod inducit; ſiquidem per inductionem ad illud, participat, immo ponitur in eodem genere mali. Nec refert, quod amens eo tunc, utpote ſui impos nullo modo peccat; nam ſi non peccat ipſe, peccat tamen inducens, qui eo utitur, tanquam inſtrumento, ad malum perpetrandum, ac eſt cauſa principalis, & quodammodo per amentem malum faciens. Layman ib. n. 13. aliiqui com.

CAS. II. Conſcius Filiusfamilias, quod ſuus Pater plura legaverat ad pias cauſas, importunis precibus eumdem induxit ad mutationem Teſtamenti, & ad relinquendum ipſum hæredem abſque ullo onere. Q. an peccavit, ac teneatur aliquid reſtituere iis, quibus Pater priusLegatum reliquerat?

Reſp. neg. ſi ſolis precibus, licet importunis, ac proinde ſecluſa vi, metu, mendaciis, ac dolo, id præſtit. Ratio eſt, quia in tali caſu non peccavit contra juſtitiam, neque contra charitatem. Non contra juſtitiam, quia etiamſi Pater jam plura legaſſet ad pias cauſas, tamen nec ulla perſona, nec ullus locus adhuc acquiſiverat aliquod jus ſupra ſibi legata: & de facto ſi Pater a ſemetipſo Teſtamentum mutaſſet eodem modo, nulli feciſſet injuriam, atque injuſtitiam. Propterea cum per inductionem Patris ad mutationem Teſtamenti Filiusfamiiias nullus jus proprie violaverit, conſequens eſt, quod etiam ipſe non peccaverit contra juſtitiam; cujus læſio ſolum intervenit, quando læditur jus alienam. Hinc obligatio reſtituendi, ratione damni dati, ſine violatione juſtitiæ non emergat, ut ſupra notavimus ad 2. Maji; ideo dici debet, quod Filiusfamilias in caſu ad nullam reſtitutionem teneatur iis, quibus Pater prius Legatum reliquerat. Bonacina de Reſtit. diſp. 1. qu. 2. pun. 12. n. 5. Barthol. a S. Fauſto Spec. diſp. 28. quæſt.1. & clare dicitum videtur in l. C. *Si quis aliquem teſtari prohibuerit*, ubi dicitur, eum, qui blanditiis, ſine vi, metu, mendaciis, vel dolo, Teſtamentum mutari, aut Legata tranferri in alierum facit, ad reſtitutionem non obligari. Neque peccavit contra charitatem; nam potius ordinata Charitas poſtulat, ut quiſque ſibi velit bonum aliquod, quam aliis, præcipuæ ſi Filius habeat familiam numeroſam &c. Excipe tamen caſum, quo Filiusfamilias id fecerit ex odio, vindicta, vel alio pravo animo; tunc enim certum eſt, quod ratione iſtius pravi animi peccaſſet contra charitatem.

CAS. III. Inſoleſcentibus filiis, Materfamilias quandoque jurat per Deum, ſe ipſos verberaturam; nec tamen id unquam exequitur. Q. an, & qualiter peccet?

Reſp. cum diſt. Vel Materfamilias, talia proferens, eadem profert cum animo vere jurandi, ac implendi id, quod jurat: vel non. Si non, ſed hiſce verbis utitur veluti quodam modo uſurpato ad deterrendos filios, ut ab inſolentiis deſiſtant, ac recte ſe gerant; dico, ipſam quidem peccare, quoties id facit, peccato irreligioſitatis, quatenus irreligioſe, ac ex paſſione ſic nominat Deum, cujus ſanctum, ac terribile nomen vel debita cum veneratione nominandum, vel omittendum eſt; ſed non peccare mortaliter: tum quia id facit ex quodam paſſionis impetu, advertentiam ac deliberationem in malum minuente; tum quia non habet animum formaliter abutendi nomine Dei, ipſumque injuriandi. Si poſtea prædicta profert cum animo vere jurandi, ac implendi, id quod jurat; ſubdiſtinguo: vel talia proferendo jurat, ſe filios verberaturam

ver-

verberatione diſcreta, & proportionata inſolentiæ filiorum ; & in tali caſu dico, quod quoties id non exeqnitur, abſque rationabili, ac vere urgenti motivo, peccat mortaliter contra Religionem, eo quia in re gravi violat promiſſionem juratam, de re licita, immo præcepta parentibus; item mortaliter peccat contra obligationem officii ſui ; cum parentes teneantur ex officio objurgare & caſtigare filios diſcolos, eorumdem emendationem ac ſalutem, nam diſcreta verberatio expedit ad Dei obſequium, filiorumque emendationem. Sanchez in Decal. lib. 3. cap. 9. num. 16. Vel jurat, ſe filios verberaturam verberatione indiſcreta, & improportionata inſolentiæ filiorum; & tunc dico, ipſam peccare mortaliter ſic jurando, niſi defectus plenæ advertentiæ, aut deliberationis ipſam excuſet: ſicuti enim mortale eſt, ipſos verberare indiſcrete, ac immoderate, juſta Bonacinam in Decal. diſp. 6. quæſt. un. punct. o. n. 5. ita quoque mortale eſt, plena cum advertentia ac deliberatione jurare verberationem indiſcretam, ac immoderatam ; proindeque talis verberationis omiſſio Matriſamilias in caſu non eſt culpabilis ; quemadmodum neque eſſet culpabilis omiſſio verberationis etiam diſcretæ, ſi hæc omitteretur ob interpoſitionem amici, veniam pro aliqua vice obtinentis, ne ſequatur aliquod gravius malum. Vide Sanch. l. c. ac Girib.

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. Ruffilius inviſendæ Anaſiæ cauſa fecit in die jejunii longum, ac laborioſum iter; unde poſtea valde fatigatus jejunium fregit. Q. an fractio jejunii ſit ei imputabilis ad culpam ?

Reſp. cum diſt. Vel Ruffilius, ſuſcipiendo tale iter longum, ac laborioſum, prævidit quod illud faciendo fieret moraliter impotens ad jejunandum tali die; vel non prævidit. Si prævidit ; dico, fractionem jejunii eſſe illi imputabilem ad culpam, eo quia, ſtante tali præviſione, tenebatur abſtinere ab illo itinere longo, & laborioſo; cum præceptum obligans ad aliquid, ſimul & ſemel obliget ad non apponendum voluntarie impedimentum executioni rei præceptæ, ac virtualiter prohibeat omnes actus, qui ſunt cauſæ non rationabiles omittendi ejuſdem præcepti obſervantiam; ut docent innumeri DD. apud Boſſium diſceptat. 4. Si non prævidit ; dico ; fractionem jejunii, etiamſi ex ejus culpa proficiſcentem, non eſſe illi imputabilem ad culpam; quia impotentia vere talis excuſat ; nam ad impoſibile nemo tenetur, quocumque ex capite iſthæc impoſſibilitas proficiſcatur; ideoque etiamſi proveniat ex cauſa aliunde culpabili.

CAS. II. Vivit Sergius cum paupere Concubina, perinde ac ſi eſſet ſua Uxor ; & de facto in tota vicinia legitima ejus uxor reputatur; Sergius enim eidem conſignavit nedum clavem domus, verum etiam omnes alias claves, quas tenere ſolent legitimæ uxores. Jam vero contigit, quod illa, inſcio Sergio, plures ejuſdem res domeſticas vendidit, puta, veſtes, linteola, ſubuculas, aliaque hujuſmodi, cum Sergii damno notabili, quorum etiam pretium conſumpſit. Q. an qui penes ſe habent hujuſmodi res emptas, inconfuſas, aut a propriis diſcernibiles, teneantur eas Sergio reclamanti reſtituere?

Reſp. cum communi affirmative. Res enim clamat ad Dominum, & ſic in caſu ad Sergium, qui eſt verus Dominus hujuſmodi rerum adhuc extantium, nam, cum Concubina earumdem dominium non haberet, non potuit tale dominium transferre in emptores, qui propterea tenetur eas reſtituere Sergio. Nec iſtos eximit ab hoc onere conſignatio clavium

vium ab eo facta Concubinæ; etenim non per hoc ipſam effecit Dominam rerum domeſticarum, ſed tantum cuſtodem; proindeque ementes ab ipſa, excuſantur quidem a peccato, ſi bona fide emerunt: non tamen ab onere reſtitutionis, ſi penes ipſos res adhuc extat: ut patet in eo, qui bona fide aliquid emit a fure, quem (ſaltem in caſu, quo nequit emptionis contractum reſcindere, ac pretium a ſe ſolutum recuperare) DD. communiter obligant rem Domino reſtituere.

CAS. II. Commiſit Ammonius inceſtum cum propria Sorore; cum tamen confitetur, reticet Sororis circumſtantiam, exprimitque, ſe peccaſſe cum Conſanguinea. Q. an irrita ſit talis Confeſſio?

Reſp. In ſententiam admittentium neceſſitatem exprimendi circumſtantias notabiliter aggravantes, talem Confeſſionem per ſe irritam eſſe, eo quia inceſtus cum conſanguinea in primo, & etiam in ſecundo gradu, importat quid plus (& quidem notabiliter) deformitatis, irreverentiæ, ac impietatis, quam cum conſanguineis in aliis gradibus; ut ex eo fit manifeſtum, quod Epiſcopi communiter Inceſtum ſibi reſervant in primo & ſecundo gradu, non ſic in aliis. Quoniam vero patroni ſententiæ contrariæ ſuam quoque opinionem dicunt in praxi tutam, ut videre eſt apud Cardenam Criſ. diſſert. 2. cap. 6. art. 3. eamque, ultra Scotum, & D. Bonaventuram, tradidiſſe videtur S. Thomas in 4. diſt. 16. quæſt. 3. queſtiunc. 3. & alibi; ideo cohærenter ad hanc ſic diſtinguo: vel Ammonius confeſſus eſt penes Confeſſarium ſimplicem, vel penes habentem facultatem etiam in caſu reſervatos. Si primum; dico, talem Confeſſionem eſſe irritam, ſi forte non concurrerint quæ dederint locum validę, ac licitę Abſolutioni indirectę pręfati inceſtus. Ratio eſt, quia ſimplex Confeſſarius carebat facultate ipſum abſolvendi a tali caſu reſervato, & ſic non potuit ipſum valide abſolvere. Si ſecundum; dico, talem Confeſſionem per ſe non eſſe irritam, ſed validam. Ratio eſt, quia licet inceſtus cum Sorore vere gravior ſit, quam cum conſanguinea ulterioris gradus; tamen magis ac minus non variant ſpeciem, & malitia ſpecifica utriuſque in ambobus caſibus conſiſtit in gravi injuria facta ſanguini per illicitam copulam; unde, exprimendo ſe peccaſſe cum conſanguinea, expreſſit Ammonis totam malitiam ſpecificam peccati a ſe commiſſi. Hinc cum confeſſius fuerit, ac obtinuerit Abſolutionem a Confeſſario, qui valide poterat ipſum abſolvere ab inceſtu, etiam cum Sorore, valida dici debet talis Confeſſio.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. Titius Mercator, ut daret mutuum amico, reliquit certam quamdam negotiationem, ratione cujus illi ceſſat lucrum; ſed ratione ſuæ induſtriæ tantundem acquirit ab alio exercitio, cui ſe applicuit, ac ſi pecuniam implicaſſet. Q. an juſte poſſit exigere a Mutuario lucrum ceſſans ob negotiationem omiſſam?

Reſp. affirmative. Ratio eſt, quia lucrum, quod Titius percipit a novo exercitio, nullo modo dependet ab Amico mutuatario, cum hic nullum pręſtet influxum in tale exercitium; nec proprie Titio provenit ratione mutui, ſed ratione exercitii, cui ipſe ſe applicuit, & in quo ſe exercet; propterea non impedit quominus Titius juſte exigere valeat ab amico pactam compenſationem lucri ſibi ceſſantis ob negotiationem omiſſam: ex quo enim tali novo exercitio lucrativo ſe applicuit, non ceſſit juri ſuo in ordine ad dictam compenſationem, quam proinde licite exigere poteſt. Neque dicas: Non facta mutuatione Titius percepturus non fuiſſet hujuſmodi lucrum ex tali

exer-

exercitio; ergo mutatio eſt cauſa talis lucri, quo proinde compenſatur non perceptum ob omiſſam negationem. Contra enim: in hoc argumento intervenit fallacia *a non cauſa, ut cauſa*, ut inquiunt Dialectici: hinc ſicut recte non concluderet dicens: Si tibi furtum factum non fuiſſet, non laboraſſes, neque ex labore tantum lucri percepiſſes, quantum tibi per furtum fuit ablatum; ergo furtum eſt cauſa talis lucri, ſicque fur nihil reſtituere tenetur; ita recte concludit objecta ratio; per conſequens Titius Mercator poteſt utique exigere &c. quidquid in contrarium dicat Leſſius de Juſtit. c. 20. dub 11. n. 85. Vide Roſignolum de Mut. & Uſur. diſquiſ. 6. §. 5.

CAS. II. Parochus excommunicatus denunciatus aſſiſtit Matrimonio Parochiani, qui in articulo mortis ducit Uxorem, quam ante habebat Concubinam. Q. an valide, ac licite aſſiſtat?

Reſp. Valide, ac licite, aſſiſtere; dummodo tamen non ſit hæreticus, vel actu a Beneficio depoſitus. Ratio quoad valide in primis deſumitur ex declaratione S. Congregationis, relata a Fagnano in cap. *Quod a prædeceſſore* n. 18. de Schiſmat. tom. 6. Deinde aſſiſtentia Parochi non eſt actus juriſdictionis, ſed auctoritas præſtita per præſentiam teſtis auctorizabilis; ut patet ex eo, quod actus juriſdictionis nequit fieri ab invito, & contrariam intentionem habente; & tamen valet Matrimonium contractum contra Parocho invito, ac Sponſos increpante, ut pluries declaravit eadem S. Congregatio. Ergo cum, non obſtante Excommunicatione, adhuc in eo perſeveret cum Beneficio iſthæc auctoritas, valide aſſiſtit &c. Ratio poſtea quoad licite hæc eſt, quia talis aſſiſtentia non eſt mala ex genere ſuo, cum non ſit exercitium Ordinis, aut juriſdictionis, quod per Excommunicationem tantum impeditur; nec eſt mala quia prohibita, cum non conſtet de jure id prohibente: ergo tali Matrimonio aſſiſtit etiam licite. Neque dicas, hanc aſſiſtentiam eſſe communicationem, ab Eccleſia prohibitam excommunicatis. Contra enim: ut hæc fiat licit, non requiritur neceſſitas abſoluta, ſed ſufficit neceſſitas ad melius eſſe, immo & utilitas, ut conſtat ex illis cauſis excuſantibus, *Utile, lex, humile, res ignorata, neceſſe*. Porro quis neget, ineſſe contrahentibus in præfato caſu hanc neceſſitatem, vel ſaltem utilitatem, præcipue ſi degant in loco valde diſſito ab Ordinario? Roſign. de Matrim. 1. prænot. 29. n. 1. & 4.

CAS. III. Sergius initurus Matrimonium per Procuratorem, mittit ſpeciale mandatum fœminæ, ut hæc nomine ipſius illud contrahat cum Sponſa; quod illa de facto peragit. Q. an tale Matrimonium ſit validum?

Reſp. affirm. Ratio eſt, quia nullibi reperitur præſcriptum, quod nequeat fœmina ad id deputari, & ad id peragendum aliud non requiritur, quam quod habens ſpeciale mandatum, nomine ſui principalis, deferat, ac reſpective acceptet ab altera parte conſenſum in Matrimonium; quod, ut patet, æque effici poteſt a Fœmina, ac a Mare; ideoque dicendum, quod ſi in caſu id fiat, tale Matrimonium eſt validum, Sanchez, Ruſignolus, & alii comm.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. EUſtorgius, vir improbus, ſæpiſſime follicitat ad turpia Roſam ſuam Cognatam, in eadem domo manentem, quę multoties ob ejus importunas preces; & minas, aſſentitur, & abſque ulla diſpenſatione reddit, ac etiam petit debitum a Viro ſuo. Accedit tamen frequenter ad Sacramentum Pœnitentiæ cum animo vere abſtinendi

di a nefario concubitu Cognati. Q. primo, an Roſa ſit capax Abſolutionis; & quę remedia ſint ei aſſignanda a Confeſſario, ut impediat tale peccatum? Secundo an Confeſſarius teneatur eam admonere de impedimento Affinitatis, contracto cum Marito in ordine ad copulam; Tertio. An de licentia Roſæ poſſit Confeſſarius admonere ejus Cognatum, ut abſtineat a tali nefario inceſtu; & quomodo in tali monitione debeat ſe gerere Confeſſarius?

Reſp. ad primum cum diſt. Vel Roſa multoties peccato conſentiens, & ad Pœnitentiæ Sacramentum frequenter accedens cum animo &c. dat aliquod ſignum emendationis; vel non. Si non; dico, ipſam pro eo tunc non eſſe capacem Abſolutionis; illa enim nullimoda emendatio, non obſtante frequenti acceſſu ad Pœnitentiæ Sacramentum, ſatis denotat, ejuſdem animum abſtinendi a nefario cuncubitu Cognati proprie non eſſe verum, ſed apparentem, ac imaginarium; ac proinde, uſquequo vere non dat aliquod emendationis ſignum, illi ſuſpendenda eſt Abſolutio, eidem ſuggerendo, quod procuret non ſtare ſola cum ſolo: & ſi Cognatus eam inſequitur, ipſique minatur, ejuſdem minas non timeat; & ſi hic eas exequi tentat, quod vocet domeſticos, & ſi opus eſt, quod, ſumpto aliquo prætextu, hortetur Virum ſuum ad habitandum diviſim a fratre; interim Deo enixius ſe commendans, qui *adjutor* eſt in opportunitatibus, in tribulatione. Si poſtea ipſa dat aliquod ſignum emendationis; tunc dico, ipſam eſſe capacem Abſolutionis hancque ei poſſe licite impertiri, ſi vere oſtendit animum abſtinendi &c. ac adhibendi præſcripta remedia; nam tunc efformari poteſt judicium prudens, quod ipſa habeat de præcedentibus verum dolorem, ac firmum propoſitum amplius non peccandi in illa occaſione, eamque, Deo opitulante, avertendi; maxime cum non ſit volita, ipſaque faciat quod poteſt ad illam evadendam. Cardenas diſſert. 40. cap. 5. n. 123.

Ad II. Reſp. pariter cum diſt. Vel monitio ſperatur profutura; puta, quia hæc in poſterum eam magis averteret a peccando cum Cognato, & ipſa probabiliter non petet debitum a Marito ante obtentam diſpenſationem; & tunc dico, Confeſſarium teneri eam admonere, quod debet quidem reddere Marito petenti, ipſa tamen non poteſt ab illo petere debitum, ob inceſtum commiſſum cum Cognato, antequam obtinuerit diſpenſationem ab Epiſcopo, vel Confeſſario privilegiato. Ratio eſt, quia ſic melius præcludit aditum novo relapſui Pœnitentis. Vel monitio non ſperatur profutura; & tunc dico; Confeſſarium non teneri ipſam monere, immo melius ac conſultius eſſe tacere, ſi ea quoad hoc eſt bona fide, ac invincibiliter ignorat affinitatem cum Marito contractam. Ratio eſt, quia ipſam monere in tali caſu, eſſet potius ipſi injicere laqueum ad peccandum; quod plane cavendum eſt, ut de ſe patet.

Reſp. Ad III. poſſe, ſuppoſito quod Roſa ſua ſponte, ac expreſſe id ei commiſerit. Ratio eſt, quia ſigillum Sacramentale ex ſe participat naturam cujuſvis alterius ſecreti, cujus uſus pendet ex prudenti voluntate committentis; ſicut depoſitum e voluntate deponentis. Hinc ſicuti fidens aliquod aliud ſecretum alcui, poteſt huic permittere, ut in aliqua honeſta circumſtantia, pro ſua prudentia, eodem cum aliquo utatur; ac deponens indulgere ut depoſitarius in aliquo peculiari caſu utatur re penes ipſum depoſita; ita & Pœnitens, in cujus favorem indictum eſt ſigillum Sacramentale, poteſt &c.; ſicque, de expreſſa, & ſpontanea commiſſione Roſæ, poteſt Confeſſarius monere

Co-

Cognatum illius, ut abſtineat &c. præcipue cum nulla extet lex id prohibens. Suarez de Pœnit. diſ. 34. ſect. 4. aliique comm. In hac tamen monitionem facienda, opus eſt Confeſſario magna prudentia; correcto in primis leniter manifeſtando notitiam, quam habet, de delicto ab eo commiſſo cum Roſa; dein faciendo illi cognoſcere, quam grave ſit iſtud peccatum, ac ſcandalum Roſæ datum; quantaob idipſius ſimul, ac Roſæ ſpiritualis miſeria; cui periculo ſubſint æternæ damnationis, ni reſipiſcant &c. eumque ſic hortando ad Confeſſionem quamprimum, ac veram emendationem, practice oſtendet quomodo in tali monitione debeat ſe gerere Confeſſarius.

CAS. II. Cum ex promiſſione nuptiarum, & adulterio; factis, ſtante eodem Conjugio, oriatur impedimentum criminis: Q. I. an hoc oriatur caſu, quo promiſſio intervenerit ſub uno Matrimonio, & adulterium ſub alio? Et dato quod tunc non oriatur, ad promiſſionem, & adulterium, prærequiratur Matrimonium conſummatum? II. An dicta promiſſio debeat eſſe mutua, ſincera, & abſoluta; an vero ſufficiat (cum adulterio) promiſſio ab uno alteri facta, vel etiam promiſſio ficta, aut conditionalis? III. An ſimul cum promiſſione ſufficiat copula abſque immiſſione ſeminis intra vas; aut copula completa, ſed habita cum ignorantia craſſa actualis Conjugii? IV. Denique an tale impedimentum incurrant qui fecerunt quidem promiſſionem & adulterium. ſed inſcii, quod his annexum eſſet tale impedimentum.

Reſp. ad I. neg. quoad utramque partem. Ratio primæ partis eſt, quia licet Sacri Canones expreſſe non dicant, utrumque occurrere debere ſub eodem Conjugio; tamen id exprimunt æquivalenter, & quantum ſufficit ad id percipiendum; nam cap. fin. *De eo, qui duxit &c.* ſic legitur: *Si quis, Uxore vivente, fide data promiſit aliam ſe ducturum: vel cum ipſa de facto contraxit........ tolerari non debet* (ſubintellige Matrimonium) *ſi prius, vel poſtea* (nemque, ſi antequam, vel poſtquam cum hac ſecunda contraxit) *dum vixerit uxor ipſius, illam adulterio polluiſſet*. Ubi notandum, quod ibi eſt ſermo de eadem prima uxore vivente; & de promiſſione, ac adulterio, factis *dum vixerit uxor ipſius*; & per conſequens de promiſſione, & adulterio, factis ſub eodem Conjugio. Nec valet id, quod ibidem inquit celebris Joannes Andreas, ſcilicet quod, etiamſi quis dederit alteri fidem in primo Conjugio, & commiſerit adulterium in ſecundo, adhuc verum eſt dicere, quod, conſtante Matrimonio legitimo, dedit illi fidem, & eam cognovit; & ſic quod ſecundum Matrimonium non habet remorari impedimentum. Non valet, inquam; in primis namque ad hoc reſpondet Abbas Panormitanus ibidem, quod ſemel ac, non obſtante fide uni data ſtante primo Matrimonio, contrahit poſtea ſecundum cum alia, jam per hoc videtur receſſiſſe a fide, ac promiſſionem ipſomet facto retractaſſe; & ſic, conſtante hoc ſecundo Conjugio, ſupereſt ſolum adulterium, quod ſe ſolo non inducit iſtud impedimentum: præcipue cum ideo Jura iſtud induxerint, ne quis uxori viventi machinetur mortem ſpe illam ducendi, cui fidem dedit: quæ ratio ceſſat, ſtatim ac, mortua uxore, non iſtam, cum promiſit, ſed aliam ducere voluit. Deinde ſi promiſſio in uno, & adulterium fuit in alio Conjugio commiſſum, jam hæc duo non intervenerunt *uxore vivente* in ſingulari, ſed viventibus ſucceſſive *uxoribus*; neutrius enim reſpectivo tempore evenit utrumque; prout cæteroquin de utroque fit mentio præfato cap. fin. tamquam ſecuto *vivente uxore*,

Digitized by Google

ac dum vixerit uxor ipſius. Ergo, ut oriatur dictum impedimentum, debet utrumque concurrere, ſtante eodem Conjugio, prout canonicam ſanctionem intelligunt Theologi & Canoniſtæ communiter. Ratio poſtea ſecundæ partis eſt, quia etiamſi Matrimonium nondum fuerit conſummatum, tamen carnalis concubitus cum alterius ſponſa de præſenti, eſt verum adulterium, ſimul involvens etiam malitiam ſtupri, ſi hæc erat virgo; eſt enim adulterium, quatenus eſt carnalis concubitus cum alteri nupta. Anacletus in 4. Decret. tit. 7. num. 6. Conceſſus namque, & non concubitus nuptias facit, ut ait Ulpianus in l. *cum ſuorum*, ff. de Reg. Jur. Cumque Matrimonium definiatur, Conjunctio viri ac mulieris, individuam vitę conſuetudinem continens, ly *Conjunctio* animorum conjunctionem ſignificat. Propterea Matrimonialis contractus, per textum in l. *Nuptias* ff. de Nuptiis, ſolo animorum conſenſu perficitur; ideoque inter Sanctiſſimam Virginem ac S. Joſeph. verum extitit Matrimonium. Unde colligitur, quod ſi talis concubitus eſt verum adulterium, quamvis Matrimonium nondum fuerit conſummatum, eodem ſimul ac promiſſione concurrentibus, utique emergit Criminis impedimentum. Addidi poſtea, dictum carnalem concubitum ſimul involvere etiam malitiam ſtupri, ſi fuerit cum virgine; eo quia in caſu, ultra injuſtitiam factam ſponſo, habenti jus in re, & injuriam irrogatam Sacramento, intervenit defloratio, ac propria fractio clauſtri Virginalis & quæ eſt circumſtantia ſpecifica, diverſa ab illa adulterii, & proinde neceſſario exprimenda; ut inter alius tradit Puteobonellus de Pœnitent. quæſt. 3. art. 4. n. 19. neceſſitatem hujus expreſſionis propterea extendens ſimul ad circumſtantiam, & qualitatem perſonæ, dum agitur de copula cum Sponſa de futuro.

Quantum ad II. reſpondeo, neceſſe non eſſe, quod promiſſio ſit mutua; ſed ſatis eſſe, quod ab uno ſit alteri facta, dummodo ab hoc ſit acceptata. Ratio in primis deſumitur ex cap. *Significaſti* 8. *De eo, qui duxit*; ubi legitur: *Si alter eorum fidem dederit de Matrimonio contrahendo*: quæ verba, ut recte notat Anacletus loc. cit. num. 1. unius promiſſione verificantur. Deinde nullibi habetur neceſſitas repromiſſionis in caſu ex altera parte, cujus etiam acceptatio ſatis inducit periculum captandæ mortis Conjugis (ad quod præcavendum hujuſmodi promiſſionem jura vetarunt), & ſic quoad effectum, ac finem, acceptatio æquivalet repromiſſioni. Non ſufficit tamen ſimplex pollicitatio, nempe, promiſſio abſque acceptatione; tum quia ſine hac non ita facile inducitur ſpes futuri conjugii, & ſucceſſive votum captandæ mortis, tum etiam quia, cum ſimus in caſu delicti admittendi, & obligationis perſonalis, taciturnitas non habetur pro conſenſu; ideoque requiritur vel repromiſſio, vel ſaltem acceptatio expreſſa promiſſionis factæ ab altera parte; quamvis hæc acceptatio exprimi poſſit verbis, vel ſignis æquivalentibus, ut cum Menochio & aliis tradidit Marcus Paulus Leo in Praxi ad Litt. M. Pœnitent. part. 2. de form. diſpenſ. Matrim. pag. 199. Non eſt quoque neceſſe, quod promiſſio in caſu ſincera ſit, & facta cum intentione adimplendi quod promittitur, ſiquidem ad inducendum Criminis impedimentum non requiritur, quod promittens interne ex animo ſincero, & valide promittat, alias cum hujuſmodi promiſſio, quantumvis facta cum juramento, utpote dans anſam captandæ mortis, ideoque a Jure reprobata, nunquam valida ſit, nunquam induceret iſtud impedimentum. Sufficit ergo quod ſit ſeria externe, adeo ut, quan-

do

Digitized by Google

do ſit , non appareat facta ex joco , ac ficte , ſed omnibus circumſtantiis rite perpenſis , parti promiſſariæ videatur vera & ab ea proinde acceptetur ; tunc enim apta eſt provocare ad votum captandæ mortis conjugis , & ſic una cum adulterio ſufficit ad pariendum impedimentum , ut cum Jo: Andrea, & Sanchez, docent laudatus M. Paulus Leo ibid. pag. 198. & Continuator Oper. Tournely de Diſpenſ. in Spec. part. 1. cap. 5. num. 1. in fine : Eccleſia namque, ut ab his perpetrandis , immo & machinandis, ac intendendis, deterreret, appoſuit hoc Criminis impedimentum . Denique non eſt neceſſe , quod præfacta promiſſio ſit abſoluta, ſed ſufficit conditionalis, quamvis conditio appoſita eſſet turpis, aut impoſſibilis , vel etiam contra ſubſtantiam Matrimonii, dummodo ſit acceptata. Ratio eſt, quia, ut per promiſſionem inducatur præfatum impedimentum dirimens , non eſt neceſſe, ut promiſſio ſit valida ; cum, ſive ſit abſoluta, ſive conditionalis, numquam valida eſſe poſſit, ut dictum eſt , ac alinnde det anſam captandæ mortis &c. quod leges cavere voluerunt . Ita poſt alio Continuator Tournely. l. cit. num. 2. caſum excipiens, quo conditio tali modo apponeretur , ut ipſam promiſſionem ſubvertere : puta , ſi vir puellæ promittat ſub conditione, quod eam virginem deprehendat, & in concubitu clare comperiatur ipſam jamdiu a virginitate excidiſſe.

Quantum ad III. reſpondeo cum Communi, non ſufficere cum promiſſione copulam abſque immiſſione ſeminis intra vas , quidquid ſentiat in contrarium Anacletus loco ſupracit. num. 13. Adulterium namque eſt ſpecies naturalis luxuriæ conſummatæ intra vas fœminæ generationi deſerviens ; ac proinde hujuſmodi conſummatio requiritur ad inducendum impedimentum ; præcipue cum ſimus in materia pœnali , ut tradit etiam Anacletus ipſe in ſua Theol. Mor. tract. 14. diſtint. 14. quæſt. 4. §. 9. num. 93. ſimplex namque penetratio non eſt adulterium , niſi inchoatum ; & quando lex inducit aliquid ex fato aliquo , requiritur ut illud factum ſit perfectum , & non inchoatum tantum , maxime in pœnalibus ; ut docet Panormitanus loc. cit. num. 2. Innocentius de Sponſ. aliique paſſim ⁝ An poſtea ſufficiat copula completa , ſed habita cum ignorantia craſſa actualis Conjugii , affirmat loc. cit. præfatus Continuator Tournely, quia ignorantia voluntaria nec a crimine, nec a criminis pœna excuſat ; & hanc inquit eſſe communem DD. ſententiam . Negat nihilominus Sanchez de Matrim. lib. 7. diſput. 79. num. 38. & M. Paulus Leo cum aliis, quia adulterium debet eſſe utrinque formale ; immo ignorans non committit adulterium, ut colligitur ex cap. 1. *de eo, qui duxit*, ubi Gloſſa in v. *inſciam*. Nec refert, quod in caſu ignorantia Conjugii , utpote craſſa , fuerit culpabilis : nam cum hic agatur de ignorantia facti , quælibet ignorantia , etiam craſſa , excuſat a formali adulterio, juxta cap. *ignorantiam* 13. de regul. Jur. in 6. & ideo ab incurſione hujus impedimenti ; nam adulterium non committitur ſine dolo malo , l. penult. ff. ad leg. Jul. de Adult. ubi autem requiritur dolus, non ſatis eſt lata culpa , juxta Gloſſam communit. receptam in l. *magna negligentia* 266. v. *dolus* ff. de verb. ſignific. ideoque qui habuit copulam completam cum ignorantia actualii Conjugii quantumvis craſſa , non contraxit impedimentum . Ita præfati DD. quorum ſententia , quamvis revera ſit minus communis , mihi tamen videtur valde probabilis , ob rationes allatas . Et ad rationem in contrarium dico , ignorantiam voluntariam eo tunc nec a crimine , nec a pœna excuſare , quando delictum eſt commiſſum ſub ea formalitate , cum qua prohibi-

tum

tum eſt ſub tali pœna, ſecus vero quando commiſſum fuit abſque tali formalitate; prout explicari poſſet innumeris exemplis, Porro impedimentum, de quo eſt ſermo, utique inductum eſt pœnam &c. aſt in pœnam promiſſionis cum adulterio formali, nimirum poſitive cognito ab utroque concumbente, prout clare colligitur ex illis verbis cap. 1. de eo, qui dixit: *Quia dignum non eſt, ut prædictus vir, qui ſcienter contra canones venerat, lucrum de ſuo dolo reportet*, ubi notandum ly *ſcienter*, quod plane exprimit, ac importat non ignorantiam voluntariam, ſed poſitivam certam notitiam. Inſuper ante mox citata verba, habentur hæc alia: *Quod tam mulier erat inſcia, quod ille aliam haberet uxorem viventem &c.* dicitur nedum poſſe inter eam & illum virum conſiſtere Matrimonium, ſed inſuper, ſi ipſa velit, tenetur hic eam ducere. Ergo ſignum evidens eſt, quod impedimentum emergit ex promiſſione & adulterio utrinque cognito poſitive.

Ad IV. & ultimum reſpondeo affirm. Si enim Cenſuras exceptas, ad quas incurrendas requiritur contumacia, ideoque earumdem notitia, omnes aliæ pœnæ, ſive ſtatutæ per modum inhabilitatis, ſive etiam appoſitæ principaliter in pœnam delicti, incurruntur ab eo, qui delictum, cui annexæ ſunt, commiſit materialiter ac formaliter tale; ut patet in impedimento affinitatis orto eo copula fornicaria, quod ex una parte impoſitum eſt in pœnam delicti carnalis, ex alia, teſte Pichler contrario lib. 4. Decr. tit. 7. contrahitur etiam a fornicantibus cum ignorantia ejuſdem. Ergo idem dicendum de reliquis, adeoque etiam de impedimento Criminis: Canones namque ſtatuentes impedimenta, nullibi requirunt vel hujus, vel aliorum impedimentorum notitiam, ut hæc contrahantur: eaque eſt univerſalis conſuetudo, ac praxis, ut qui voluntarie poſuere delicta, quibus hæc impedimenta annexa fuere ab Eccleſia, his irretiti habeantur, ac propterea diſpenſatione indigentes, quamvis delinquendo ignoraverint, ſe in hæc incurrere. Vide Pyrrhum Corradum Prax. Diſpenſ. Apoſtol. lib. 8. cap. 9. num. 7.

CAS. III. Vacante pingui Beneficio juriſpatronatus, duo ad illud præſentati fuere, unus a patrono Eccleſiaſtico, alter a compatrono laico, prætendente, ſe habere duas nominationes; cumque poſt diſpendium in lite hic id probare non poſſet, facta fuit per tranſactionem ſecreta compoſitio inter partes, ut etiam compatronus laicus nominaret præſentatum a patrono Eccleſiaſtico, ac poſtmodum Inſtitutus in Beneficio, patrono laico reficeret expenſas factas in lite, & quotannis ſolveret modicam penſionem jam præſentato ab eodem laico compatrono.

Q. I. An licita fuerit hæc compoſitio? II. An patrono liceat poſt præſentationem unius, alium præſentare? III. an jus patronatus partim Laicalis, & partim Eccleſiaſtici, eccleſiaſticum ſit, an vero laicale?

Reſp. ad I. neg. ſiquidem in cap. *Conſtitutus de Tranſact.* expreſſe habetur, quod *hujuſmodi tranſactiones ſpeciem continent ſimoniæ*, ideoque illicitæ ſunt, ut etiam ex eo patet, quod obligatio, quæ imponitur iſtituendo, nempe reficiendi patrono factas expenſa in lite, priuſque ab hoc præſentato ſolvendi quotannis penſionem, eſt onus grave temporale eidem impoſitum pro re ſpirituali, eoque ad hanc ipſi viam aperire, & quodammodo iſtam emere, quod apertam continet ſimoniam. Hinc ſicuti illicitum eſt, ac ſimoniacum, etiam legitima authoritate reſignare Beneficium in favorem alterius quando reſignans ab hoc recipit expenſas factas in illo obtinendo, ut conſtat ex cap. *Cum pridem de Pactis*, quia pecunia, quæ datur, recipitur pro re ſpirituali, quæ reſignatur ut ibidem

ait

ait Gloſſa v. *non duximus*; ita &c. maxima cum aggravare pecunia, ac penſione inſtituendum, ſolius ſit Eccleſiaſticæ Poteſtatis, ac jus huic competens. Ergo illicita dicta compoſitio.

Ad II. reſpondeo, licere Patrono laico (ſi id faciat antequam præſentatus fuerit ab Epiſcopo inſtitutus) non vero Eccleſiaſtico, ut conſtat ex cap. *Cum autem de Jurepatorn.* cujus diſcriminis hanc rationem aſſignat Gloſſa in cap. *Si laicus eodem tit. in 6.* quia nempe Patronus Eccleſiaſticus plus temporis habet ad inquirendum de Clerico aliquo digno, & habili; nam. a die habitæ certæ notitiæ vacationis Beneficii, habet ſex menſes ad præſentandum; Patronus vero laicus quatuor menſes tantum, ut ex eodcap. *Si laicus*. Hic tamen nota, quod cum dicitur, Patronum laicum poſſe variare, ac alium præſentare, id non intelligitur *privative*, quatenus poſſit jam præſentatum excludere, & alium loco illius ſubſtituere; id enim facere non poteſt; ſed intelligitur *cumulative*, hoc eſt, cumulando ſecundum cum primo, & ſic etiam alium nominando, ac præſentando. Neque id facere poteſt toties, quoties voluerit ;ſed ſemel tantum; nam Jura loquuntur de duobus, & non de pluribus ſucceſſive præſentatis, ut notatur in d. cap. *Cum autem*: ubi v. *verum Collegium* e contrario dicitur quod ſi Patronus Eccleſiaſticus etiam cumulative alium præſentet, preſentatio non tenet, ſed prior ſuſtinetur, dummodo ſit idoneus, ea ratione, quod *qui prior eſt tempore, jure potior eſſe videtur*, ut concludit præf. cap. *Quod eſt* 24. de Jurepatron. in 3.

Ad III. reſpondeo, in ſe eſſe proprie mixtum; ſed, quantum ad formam examinis per Concurſum, cenſeri laicale, ut apud Fagnanum in 3. ad præcitat. cap. *Cum autem* num. 80. reſpondit Sac. Concil. Congregatio, etiam in caſu, quo Compatroni Eccleſiaſtici eſſent plures, & Patronus laicus unus tantum, hiſce verbis: *Sac. Congreg. Concil. re diligenter examinata, cenſuit, jus patronatus mixtum Laicorum pro una parte, Eccleſiaſticorum pro duabus, cenſeri Laicale, quoad hoc, ut non requiratur forma examinis per Concurſum*. Propterea, licet in Parochiali de jurepatronatus Eccleſiaſtico, Examen fieri debeat per Concurſum, ut ſtatuit Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 18. tamen forma Concurſus non requiritur in collatione Parochialium jurisſpatronatus mere laicalis, ut apud eumdem Fagnanum ib. n. 21. declaravit præfata Sacri Conc. Congregatio; neque in Collatione Parochialium jurisſpatronatus mixti, ut conſtat ex Decreto ſupra relato per extenſum. Hinc qui præſentatus fuit a Patrono, vel (ſi patroni plures ſunt, ac diſcordes) qui habuit plures voces, ac in ſufficienti numero, ille præfertur, ſi per ſimplex examen (ipſi tamen factum ab Examinatoribus Synodalibus) & quoad ætatem, mores, aliaque requiſita, judicetur idoneus, & ad Ordinario approbetur. Dixi, *ſi habuit voces in ſufficienti numero*, caſu enim, quo nemo ex præſentatis, fuerit præſantatus a pluribus partibus comparatione minorum, puta, ex decem vocibus decem Patronum diſcrepantium, non habuerit ſaltem quinque, præſentatio valida non eſt, ac in eo caſu ſubintrat neceſſitas formæ examinis per Concurſum inter ipſos præſentatos tantum, prout ab eadem S. Congregatione deciſum refert Pax Jordanus Elucubr. lib. 10. tit. 8. de Collat. Paroch. num. 56. hiſce verbis: *Veniente vacatione Parochialium de jurepatronatus Laicorum quando plures ſunt præſentati, requiritur examen per Concurſum inter ipſos præſentatos tantum; ex his, qui, facto examine, idonei ab Examinatoribus renunciati fuerint, Epiſcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum judicaverit, atque illum, & non alium inſtituet:* hic enim ſubintrat inſpectio, quod quoties Patroni plures præſentant, quo-

quorum neuter ſufficientem vocum numerum reportat, cenſetur ea intentione id facere, ut dignior ex approbatis, ad mentem Concilii d. cap. & Conſtitutionis *In conferendis* 33. S. Pii V. ab Epiſcopo eligatur. Si tamen in diſcordia decem patronorum ut præfatum eſt, quis præſentatus quinque voces reportavit, tunc præſentatio valida eſt, tanquam facta a majori parte patronorum reſpectu minoris, licet non ſit facta a majori omnium: ſiqidem in hoc differt præſentatio ab Electione, quod, in hoc non ſufficit, quod quis eligatur a pluribus partibus comparatione minorum, ſed requirirur major pars Collegii cap. *Eccleſia l. 1. de Elect.* & *Clement. Exivi de Verb. ſignif.* in illa vero ſufficit, quod quis eligatur a pluribus partibus comparatione minorum, cap. *Quoniam* de Jurepat.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. Fortunius cum adevertentia, & deliberatione, ſufficienti ad mortale, has protulit proproſitiones: *Poſſa io rinegar Dio ſe non mi vendico del mio nemico.* = *Al diſpetto di Dio voglio vendicarmi.* Q. an utraqua ſit blaſphemia hæreticalis?

Reſp. primam non videri blaſphemiam hæreticalem; potius namque videtur imprecatio quædam cum irreverenti Fidei nominatione, aut ſpecies quædam juramenti execratorii, quam blaſphemia: ſicuti cum dicitur, *Poſſim mori in te percutiam*, non eſt blaſphemia, ſed ſpecies quædam juramenti execratorii, lato modo ſumpti. Neque dicas cum Giribaldo in l. Præc. Decal. cap. 6. dub. 3. num. 33. in præfata propoſitione tacite includi propoſitionem affirmativam negandæ fidei, ſi in eo eventu non ſequatur vindicta; item includi pravum affectum negandi fidem, cum conditio non imponatur ex parte negationis, ſed ex parte rei; ſicque in actu conditionali poni in eſſe aliquid, nempe, voluntatem de præſenti negandi fidem; & ex blaſphemia illa conditionali, ſignificari, fidem noſtram non eſſe firmam, cum poſſit ab eventu pendere. Contra enim, nego aſſumptum quoad utramque partem: ſicuti enim ex quo aliquis dicat, *Poſſim mori, ſi te non percutiam*, inde non infertur, in hac propoſitione contineri affectum de præſenti in ordine ad optandam ſibi mortem, vel eidem ſemetipſum ſubjiciendi, ſi non ſequatur percuſſionis effectus; ſed tantum interveniat illa dictio verbalis, ac voluntas inefficax: ita hoc idem dicendum in caſu illius propoſitionis: *Poſſa io rinegar Dio &c.* tunc namque verum non habet animum unquam Deum renegandi, ſed potius hujuſmodi propoſitio hunc facit ſenſum: Tam firmam voluntatem habeo ſumendi de meo hoſte vindictam, quantam, data proportione, teneo voluntatem non renegandi Deum. Tamburinus in Decalogum lib. 2. cap. 5. n. 22. = Quantum ad 2. reſpondeo cum diſtinctione: Vel Fortunius proferens, *al diſpetto di Dio voglio vendicarmi*, protulit hanc propoſitionem, intendendo, quod Deus impedire non poſſet ejus vindictam: & tunc certe fuit blaſphemia hæreticalis, cum negaverit Deo, poſſe ipſi impedire vindictam, quam, indubie impedire poterat, utpote omnipotens, adeoque valens, ante vindictam, ipſi mortem immittere, vel &c & ſic vindictam impedire. Vel eamdem protulit, intendendo præciſe ſumere vindictam, quantumvis hæc Deo diſpliceret, utpote ſui ac proximi ejuſdem offenſa; & tunc dico, hanc non eſſe blaſphemiam hæreticalem, cum nihil exprimat contra fidem, ſed tantum in proferente oſtendat perverſam, ingratam, ac obſtinatam voluntatem peccandi, ulciſcendo; ita Suarez, aliique.

CAS.

Digitized by Google

CAS.II. Maritus negat debitum Uxori petenti; vel, ipſa invita, diſſolvit actum cum ea cœpium, ante ſeminationem utriuſque, ne multiplicentur filii, quos in majori numero alere non poſſunt. Q. an licite id faciat? II. An complendo actum conjugalem, eidem liceat deſiderare non concipi prolem?

Reſp. quoad primam prioris quæſiti partem cum diſtinctione: Vel Maritus negans debitum Uxori petenti, id facit interveniente in ea periculo incontinentiæ; vel ſecluſo ab ea tali periculo. Si primum; dico, ipſum illicite id facere, quia ſalus ſpiritualis Uxoris multum præponderat amotioni mali, cui per debiti negationem Maritus in caſu obviare prætendit, ſiquidem ibi intervenit periculum animæ Uxoris, & agitur ad avertendo gravi malo morali; non ſic vero hic; unde urget illud divinum præceptum 1. ad Cor. 7. inculcatum per Apoſtolum iis verbis: *Uxori vir debitum reddat. Nolite fraudare invicem ... revertimini in idipſum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam veſtram*. Et hoc eo vel maxime; quia ſi Maritus, in hac circumſtantia, hunc actum juſtitiæ ſimul & charitatis erga Uxorem exerceat, ipſomet Domino teſte, cætera neceſſaria ipſi adjicientur: qui enim Cœli volatilia, & alia irrationabilia paſcit, rationabilia curare non deſinet, ideoque & Maritum cum tota ejus familia, ſi faciet quantum eſt in ſe, jactabitque curam ſuam in Dominum; juxta illud: *Jacta ſuper Dominum curam tuam, & ipſe te enutriet*. Si ſecundum; dico, plures affirmare tunc id licite fieri a Marito, eo innixus fundamento, quod, ſicuti magna incommoditas, ac ſumma difficultas ſolvendi propria debita, in aliis materiis excuſat ab horum ſolutione; ita & a ſolutione, ſeu a redditione debiti conjugalis in caſu; præcipue cum per aliorum liberorum procreationem grave inferretur damnum jam procreatis. Probabilior tamen, atque communior videtur negativa ſententia, in primis, quia, etiam in hoc caſu, valet ratio mox adducta de non deficientia Divinæ Providentiæ, quæ nulli deeſt facienti quantum eſt in ſe; vel enim Deus faciet non concipi prolem ex concubitu habito cum uxore: vel etiam proli exinde habitæ providebit aliunde ſi parentes eam alere non poterunt a ſemetipſis: Deus namque eſt *adjutor in opportunitatibus*, nec ulli deeſt in neceſſariis. Deinde negatio debiti petiti directe opponitur fini, ſi non unico, ſaltem principali ipſius Sacramenti, ac fruſtraneam reddit illam mutuam poteſtatem, quam de jure divino, ac ratione contractus, uterque conjux habet in corpus alterius. Denique primaria conjugum obligatio eſt præferenda ſecundariæ illorum obligationi, ad alendos filios tendenti, maxime cum impotentia eos alendi, ob nimiam multiplicitatem, ſit valde dubia, & incerta, &, ut colligitur ex dictis, potius apprehenſa, quam realis, attenta infinita Dei providentia in creaturarum gubernatione; ubi e contra obligatio reddendi debitum rationabiliter ac diſcrete petenti, indubia eſt, vera, ac certo iure innixa: & quoad prolem naſcituram melius eſt quod, ſit, quantumvis inops, quam quod nullo modo ſit; ſi enim eam alere non poterunt parentes, ali poterit ex piorum eleemoſynis; ergo prædictum motivum eſt cauſa inſufficiens negandi debitum Uxori petenti, & ſic Maritus probabilius id illicite facit. Nec relevat ratio in contrarium adducta, in primis enim, ut præfata incommoditas, ſeu neceſſitas excuſet a ſolutione debiti, requiritur quod ea ſit præſens, ac certa, nec poſſit aliter averti, & amoveri, quam deſiſtendo a ſolutione; nam ſecus urgent ſolutionis obligatio, etiam quoad alia debita. Porro in caſu incommoditas, ſeu neceſſitas, non eſt præſens, ac certa, ſed tantum metuitur futura; immo eſt mere poſſibilis, ac dubia, cui fieri

poſſit, ut, debito etiam pluries Uxori perſoluto, non ſequatur prolis conceptio, vel interim, Deo diſponente, contingat pinguior fortuna. Item requiritur, ut incommoditas, vel impotentia ſit circa ipſam ſolutionem debiti. Jam vero in caſu noſtro res ita ſe non habet; non enim circa ipſam ſolutionem debiti, ſed circa aliquid, quod mere poteſt ſequi ad illam, nempe, quoad ſuſtentandam prolem adhuc ſuſcipiendam, immo conceptibilem: quod onus emergere poteſt, & non emergere; & ſi emergat, ſuppleri poteſt ſubſidio, etiam aliunde habito, puta, eleemoſynis &c. Ergo iſta cauſa proprie non videtur ſatis excuſans a redditione debiti petiti; ut inter alios recte tradit Roſgn. de Effect. Matrim. præn. 3. ſect. 5. n. 5. Quod ſubditur poſtea de damno emergente jam natis, dico, nimis probare; probat enim, mendicos non poſſe coire cum Uxore, vix enim quandoque habent quod ipſis, & Uxori ſufficiat; nec tamen ullibi eis interdictum aſſeritur maritale commercium, ac ſumma Dei providentia ipſos, cum magnas perſæpe ſuccreſcente familia, alit. Deinde nil refert, quod de novo geniti aliquod damnum ingerant majoribus natu; huic enim præponderat bonum prolis, ad cujus procreationem de ſe ordinatur Matrimonium. Hinc ex mutuo conſenſu poſſunt quidem Maritus & Uxora copula abſtinere; &, ſecluſo periculo incontinentiæ, in allato caſu, utique melius eſt, quod de communi conſenſu a copula abſtineant; ſuppoſita tamen ſeria Uxoris petitione, longe probabilius videtur, quod hinc Maritus nequeat debitum licite negare, ob rationes ſupra recenſitas, quidquid in contrarium cum aliis doceat Giribaldus de Matrim. c. 19. dub. 14. n. 101. — Quoad 2. poſtea prioris quæſiti partem, reſpondeo negative, & quidem etiamſi non interveniat periculum (quo interveniente plane non liceret) cæteroquin in caſu regulariter imminens, quod ipſe, vel uxor, vel uterque, poſtea corrumpatur. Ratio eſt, quia ſicuti Uxor ob præfata motiva jus habet, ne Maritus in caſu ei debitum neget, proindeque ipſi petenti tenetur, juxta dicta, poſitive hoc reddere; ita ex quo talis motiva urgeant quoad opus completum, ac perfectum. Uxor quoque jus habet ad operis complementum; ſicque Maritus actum cum ea cœptum nequit, ipſa invita, licite diſſolvere. Giribaldus l. c. dub. 7. num. 48. dicens, id eſſe mortale. Et Roſignolus l. c. prænot. 5. num. 3. ſolum caſum excipit, quo in proſecutione operis Viro immineat magnum vitæ periculum, vel ſubito alii ſuperveniant concubitum inſpecturi, ni Conjuges a cœpto opere deſiſtant: tunc enim, inquit, licita eſt deſiſtentia, etiam cum periculo pollutionis, ſeu effundendi ſemen extra vas, quia ex una parte, in tanto vitæ, aut honeſtatis diſcrimine, ceſſat obligatio proſecutionis; ex alia corruptio, ſeu effuſio eveniens, non eſt volita, ſed præter voluntatem ſe retrahentis, cum det operam rei licitæ, ad vitam, naturalemve honeſtatem tuendam. Roſignolus ibid. num. 6. & ſeq. Quod ſi Conjuges deſiſtant de communi conſenſu ante ſeminationem utriuſque, ac ſecluſo ab utroque periculo corruptionis, tunc id licere ad inſtar aliorum tactuum partium verendarum, tenet Sanchez, Pontius, Palus, aliique, quos refert, ac ſequitur Giribaldus cit. num. 48.

Quantum ad II. reſp. cum Giribaldo ibid. dub. 3. n. 20. in eo caſu ipſi non licere deſiderare deſiderio efficaci, ac poſitive excluſivo finis generandæ prolis; iſta enim poſitiva excluſio directe opponitur fini primario per illum actum intento a natura, & ad quem principaliter ordinatur Matrimonium. Ex quo inferes, multo magis eſſe illicitum generationi apponere impedimentum, ne proles ſequatur. Si tamen hic finis poſitive non excludatur, ſed tantum (attenta inopia, qua ipſi parentes laborant, ac

difficul-

difficultate, qua iidem premuntur in alenda prole) ob id deſiderent deſiderio mere inefficaci prolem non concipi; tunc dico, ſatis communiter licitum affirmari hujuſmodi deſiderium: quia ex una parte, cum nemo teneatur prolem optare, deſiderium, quod proles non concipiatur, ſecundum ſe, ac ex objecto ſuo, non eſt quid malum, ſed indifferens; proindeque, ſi tale deſiderium mere concipiatur ex motivo egeſtatis, ac difficultatis, quam quis poſtea experitur in alenda prole, malum non eſt: ſiquidem, ſemel ac parentes non tenentur prolem procurare, poſſunt etiam in ordine ad proprium bonum optare, ne ea concipiatur, dummodo non ponant obſtaculum ad conceptum; nam cum hic verſemur in mero jure parentum, ipſorum conditio potius eſt attendenda, quam prolis conceptæ. Roſignolus l. ſuprac. diſp. 2. §. 1. num. 4. maxime cum finis præcepti non cadat ſub præcepto. Jo: Angelus Boſſius de Effect. Matrim. cap. 7. n. 44. Sanchez de Matrim. lib. 9. diſp. 8. n. 10. Unde etiamſi Maritus actu vacet copulæ completæ, poteſt ex dicto fine ſe liberandi ab incommodis, in inope non modicis, ſuſtentandæ prolis, inefficaci deſiderio optare, quod illa non concipiatur, cum non teneatur velle quod concipiatur; nec ejus conceptioni, ut ſupponitur, ullum apponat impedimentum.

CAS. III. Diuturna ægritudine Canonicus factus eſt impotens exercere munus ſuum. Q. An ipſi debeantur integri fructus ſui Beneficii, necnon quotidianæ Diſtributiones? II. An eidem, Choro ob infirmitatem non intereſſenti, liceat percipere portionem quotidianarum diſtributionum, quæ amittitur a Canonicis, abſque legitimo impedimento a Choro abſentibus, ac præſentibus accreſcit?

Reſp. ad I. tali Canonico impotenti deberi integros fructus ſui Beneficii, & etiam quotidianas Diſtributiones, dummodo ante ægritudinem ſolitus fuerit Choro intereſſe. Ratio deſumitur ex ipſamet diſpoſitione juris in cap. *Cum percuſſio* de Cler. ægrot. ubi habetur: *Secundum ejus ordinem, quacumque ei, ſi ſanus eſſet, poterunt miniſtrari:* ubi notandum ly *quacumque*, quod verbum omnia includit, ac nihil excludit. Hinc ſicuti ſi ſanus eſſet, ac Choro interveniret, perciperet, omnes fructus Beneficii, ac Diſtributiones quotidianas; ita &c. Abbas in dicto cap. num. 6. Fagnanus idid. num. 11. & concordat textus in c. unice de Cler. 6. non reſident. in 6. Infirmus namque, quoad hæc, ficte, ac juris interpretatione, habetur pro præſente in Choro, ad textum in cap. mox cit. Covaruvias Var. Reſolut. lib. 3. cap. 13. Addidi tamen, *dummodo ante ægritudinem ſolitus fuerit Choro intereſſe;* quia, ut ægroto debeantur Diſtributiones, duo requiruntur. I. Quod ſit vere infirmus, &, attenta ſua infirmitate, nequeat Choro intereſſe. II. Quod ante infirmitatem ſolitus fuerit Choro intervenire, ut declaravit Rota Romana coram Bichio Deciſ. 16. ac docet ad Moneta Diſtrib. Quot. part. 1. quæſt. 5. num. 21. Barboſa de Poteſt. Epiſc. alleg 53. num. 167. & alii.

Ad II. reſp. pariter affirmative. Ratio eſt, quia in materia juris accreſcendi, portio portioni accreſcit non autem perſonæ, l. *Cum ex filio*, ſ. fin. ff. de Vulg. & Pupil. ſubſtit.; nam portio eſt illa, quæ portionem ad ſe trahit, ut declarat Ripa l. *re conjuncti* ff. de Legat. 3. Quemadmodum ergo, ex quo ratione infirmitatis fictione, ac interpretatione juris, cenſeatur præſens, ipſe poteſt licite percipere portionem principalem Diſtributionum quinimmo hæc ei debetur, ut dictum eſt: ita ex quo hæc aſſumat naturam portionis, cui accreſcit, poteſt ob eamdem rationem, hanc licit percipere, immo ipſi debetur Ripa l. c. num. 200. Fagnanus in cap. *Licet* de Præbend. num. 139.; lex enim hic loquens de

 caſu

caſu vero, extenditur ad caſum fictum; & præſentia ficta æquiparatur præſentiæ veræ, adeo ut ficte præſens conſequi debeat ea, quæ vere præſentibus tribuuntur, ut tradunt, Jo: Andræas, & Franchus in cap. *Dum in tua*, num. 3. & 4. de Conſuetud. in 6.

MENSE DECEMBRIS.

CAS. I. PEccator publicus, non multo poſt a gravi peccato commiſſo; correptus fuit apoplexi adeo gravi, ut illico obmutuerit, nec ullum dederit, aut det externum ſignum doloris, etiam dubium, ac tenuiſſimum. Q. an poſſit abſolvi ſub conditione?

Reſp. ſatis probabile eſſe, quod poſſit, ex auctoritate, ac doctrina D. Auguſtini lib. 1. de Adult. Conjug. cap. 28. Poſtquam enim S. Doctor ibi expoſuit, ſe baptizandos putare Catechumenos, qui viventium Conjugiis copulari retinent adulterina conſortia, ſi morbo lethali correpti pro ſe reſpondere nequiverint; ſubdit, eamdem rationem valere de reconciliandis Deo per abſolutionem peccatoribus, in proximo mortis periculo conſtitutis. En verba S. Doctoris *Ego non ſolum alios Catechumenos, verum etiam ipſos, qui viventium conjugiis copulati retinent adulterina conſortia, ſi deſperati, & intra ſe pœnitentes jacuerint, nec pro ſe reſpondere potuerint baptizandos puto. Qui enim novit, utrum fortaſſis adulterinæ carnis illecebris uſque ad Baptiſmum ſtatuerat retineri? Quæ autem Baptiſmatis, eadem Reconciliationis eſt cauſa, ſi forte Pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit;* quibus verbis præſuppoſitis, ſic argumentor. Eadem cauſa, nimirum, finiendæ vitæ periculum, juxta Sanctum Doctorem, ſufficit ad abſolvendum ſub conditione Pœnitentem, qui ex ſe ad extra nullum dedit, nec dat ſignum doloris præcedentium peccatorum, quæ ſufficit ad baptizandum Catechumenum, qui ex ſe ad extra nullum dedit, aut dat ſignum deteſtationis, ac doloris præcedentium delictorum. Atqui immineris mortis periculum ſufficit, ut Catechumeno, peccatori notorio, ac publico, conferatur Baptiſma, ex quo in eo ſtatu fortaſſe ſit intra ſe pœnitens: Ergo ex quo etiam peccator publicus fortaſſe ſit eo ſtatu intra ſe pœnitens, eidem imminens mortis periculum ſufficit, ut poſſit abſolvi ſub conditione: ſiquidem in hoc caſu, vel hic eſt vere interne diſpoſitus, & tunc proſpicitur ejus æternæ ſaluti; Vel non eſt diſpoſitus, & tunc cum Miniſter ſolum intendat conficere, ac conferre Sacramentum in ſuppoſitione debitæ diſpoſitionis, hac non interveniente, Sacramentum non conficitur, cum in tali caſu Miniſter nihil intendat operari; & ſic nulla fiat injuria Sacramento. Neque dicas, Sacramentum ne quidem ſub conditione eſſe conferendum, quando non intervenit prudens motivum ſaltem dubitandi de actuali dolori, ordinato ad Confeſſionem; eum tunc imprudenter eredatur intervenire materiam proximam Sacramenti: quod proinde, neque ſub conditione; tunc poteſt miniſtrari. Contra enim: dico, in eo caſu intervenire prudens motivum dubitandi de hujuſmodi actuali dolore, quantumvis ad extra non manifeſtato: cum enim Deus nolit mortem peccatoris, ſed ut hic convertatur & vivat; & ad hunc finem ſit adjutor in opportunitatibus: pie credi poteſt, quod tunc Deus peccatorem illuminet quoad ſtatum ſuum, ipſique gratiam conferat interne deteſtandi ex toto corde vitam male actam, & quod hic, ſaltem eo tunc non immemor ſuæ æternæ ſalutis, internæ vere deteſtetur, ac doleat, quamvis id ad extra non manifeſtet; unde quid vetat, quod Miniſter hoc in caſu ipſum ſub conditione abſolvat? Et ſane ſicuti ad Con-

feſſio-

feſſionem requiritur dolor, ita etiam ad Baptiſmum in adulto, qui actualia commiſit: ſed juxta S. Auguſtinum poteſt hic baptizari, ſi *intra ſe pœnitens jacuerit*, ergo etiam abſolvi ſub conditione peccator, qui intra ſe pœnitens jacuerit. Nec replices, S. Doctorem ibi loqui de dolore ab extra manifeſtato; nam quoad hanc manifeſtationem ibi S. Auguſtinus ne verbum quidem apponit, & clare loquitur de pœnitentia *intra ſe*, adeoque interna. Unde ibi innuere vult, fieri poſſe, quod, quamvis externe pœnitentia ſeu dolor non manifeſtetur, tamen habeatur interne; & ſic quod hoc ſufficit, ut Catechumeno Baptiſma, & Peccatori Abſolutio impertiatur ſub conditione; prout colligitur ex iis verbis: *Quis enim novit, utrum fortaſſis adulterinæ carnis illecebris uſque ad Baptiſmum ſtatuerant retineri? Quæ autem Baptiſmatis, eadem Reconciliationis eſt cauſa, ſi forte Pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit*. V. Alphonſum De Ligorio de Pœnit. num. 483.

CAS. II. Mater, vel Nutrix, quantumvis monita a Confeſſario, ne noctu teneat infantem in lecto abſque debita cautela proſequitur ibi eumdem tenere, hac excuſatione, quod ibidem ſemper alios tenuit, nec ullius unquam ſecuta eſt ſuffocatio. Q. an hoc juſtificet proſecutionem hujuſmodi tentionis? II. An Pater, vel Nutritius, ibidem cum Uxore cubans, & hanc detentionem non impediens, peccet? III. Quandonam detentio infantis in lecto a peccato excuſetur?

Reſp. ad I. neg. Ratio eſt, quia licet ipſi nunquam evenerit caſus ſuffocationis quoad alios ſic detentos in lecto; tamen id ipſi evenire poteſt quoad hunc, immo & evenire poterat quoad alios; cum omiſſio debitæ cautelæ regulariter exponat infantem detentum tali periculo: quod ſufficit, ut Mater, vel Nutrix teneatur vel non detinere infantem in lecto, vel, ſi ibi eum tenet, ſaltem adhibere debitam cautelam; puta, interponendo cervical, aut quid ſimile, ſufficiens ad tale periculum removendum; nam ſecus evincitur amare periculum infantis, ideoque peccat, & quidem mortaliter, etiamſi non ſequatur ſuffocatio, ut tradunt Navarrus Man. cap. 15. num. 14. Roſignolus de Effect. Matrim. Prænot. 3. num. 1. & regulariter cæteri; quia ſic tenens exponit ſe periculo ejuſdem ſuffocationis; adeoque occidendi hominem, contra legem naturæ, dictantem hujuſmodi periculum eſſe evitandum: quamobrem in C. *Conſuluiſti* 2. quæſt. 5. & C. *Quæſitum* de Pœnit. & Remiſs. irregularitati ſubduntur parentes, ex negligentia culpabili, infantes in lecto detinentes, cum periculo ſuffocationis; ac pluribus in Diœceſibus appoſita eſt contra hujuſmodi detinentes pœna Excommunicationis, vel latæ, vel ferendæ ſententiæ, prout in hac Diœceſi Bononienſi; ut conſtat ex ultima Diœceſana Synodo, alibi citata: quæ pœna, utpote gravis, gravem quoque & mortalem culpam ſupponit.

Ad II. reſp. affirmative, quando id impedire commode poteſt; cum enim ipſe ſit caput Uxoris, & Familiæ, ad ipſum ſpectat Uxorem corrigere, & obviari cuicumque damno, quod, inde contingere poteſt, removendo periculum. Proindeque ſi in caſu potens infantis detentionem in lecto commode impedire, & eamdem non impediat, peccat. Addo, id etiam conſtare ex citatis Canonibus; immo quamplures docere, etiam ipſum incurrere in reſervationem, ubi detentio infantium in lecto, abſque cautela, eſt caſus reſervatus, ſi & ipſe cubet in eodem lecto cum infante; ſiquidem reſervatio (ait P. Dominicus Manſi ad 6. caſ. reſerv. Tabellæ Lucanæ, num. 7.) non afficit ſolum detinentes, ad quos alias ſpectat cura Infantis, uti eſt Mater, vel Nutrix (nam ſecus ſi extraneus cum infante cubaret, & non Mater, vel

Nutrix, ab eadem reſervatione extraneus immunis haberetur, quod omnes negant), ſed eſt intelligenda de quocumque detinente cum periculo ſuffocationis. Propterea cum in caſu, quo in eodem lecto cubet etiam Pater, vel Nutritius, detentio periculoſa detur etiam reſpectu ejuſdem Patris, ac Nutritii; ideo non eſt, cur hic, vel ille a reſervatione eximatur, & per conſequens a peccato. Quoniam vero quoad hoc oppoſitum ſentiunt Roſignolus loco citato num. 3. Mazzuchellus, & alii, ſi Pater ac Nutritius conſiderentur ratione ſui, ac præciſive ratione capitis reſpectu uxoris, ac familiæ; ideo, ſaltem ex hoc capite, verum eſt, quod Pater, aut Nutritius, hujuſmodi detentionem non impediens, peccat.

Ad III. reſp. excuſari a peccato. I. Quando ad hujuſmodi detentionem compellit neceſſitas, ſeu impotentia aliter faciendi; puta, cum Mater, vel Nutrix, eſt adeo inops, ut cunas non habeat, aut alium locum aptum, ubi infantem reponat; vel culcitras, quibus ipſum in cunis poſitum a frigoris aſperitate defendat; nec ipſi facile eſt eas invenire. Tunc enim, ſi adhibeat poſſibilem diligentiam ad præcavendum ſuffocationis periculum, detinendo infantem in lecto non peccat, eo quia neceſſitas legi non ſubjacet, & ſic ipſam eximit a contraventione, & peccato: præcipue cum ratione diligentiæ adhibitæ remotum cenſeatur ſuffocationis periculum. Quod ſi inquiras, cujuſnam diligentiæ uſus cenſeatur facere remotum tale periculum: Dico, remotum hoc toties reputari, quoties inter cubantes in eodem lecto, & infantem, apponitur repagulum, ab hoc eos disjungens & arcens, uti eſt arcus ligneus ſolidus ac conſiſtens; & juxto Panormitanum, Cajetanum, ac Navarrum, cervical, vel quid ſimile; & aliunde infans ita ponitur in lecto, ut culcitræ & linteola non ſtent immediate ſupra ejus os, ſeu taliter, ut ipſum ſuffocare valeant. II. Quando a Matre, vel Nutrice, vigilante, detinetur ad modicum tempus, ne ejulet; aut uſquequo ipſe lactetur; ſi enim, interim detinens, ſtet vigilans, tunc amotum eſt ſuffocationis periculum. Cautæ tamen ac circumſpectæ quoad hoc debent eſſe lactantes, facile interim ſomnum capientes; iſtæ enim, ne ſomnum capiant, ac infantem dicto periculo exponant, tenentur aliquantulum e lecto aſſurgere, eidemque aſſidere, infantemque lactatum, ac conſopitum, cito cunis reſtituere. Idem dic, ſi qua infantem acceperit, ut ipſum aliquantum calefaceret. III. Quando detinetur infans in die, alio ibi minime cubante, vel, ſi ibidem cubat, eo vigilante; tunc namque non adeſt ſuffocationis periculum. Hoc extendit Panormitanus cap. fin. de his, qui fil. occid. ad caſum, quo cum infante in die cubet, qui non ſolet dormire, ſi hic præter conſuetum dormiat, ac puerum opprimat, quia eſt caſus omnino fortuitus, ac præter intentionem, nec volitus in ſe, nec in cauſa. Idemque dicunt etiam Navarrus & Cajetanus, ſi Mater, vel Nutrix, compertum habeat ex ſucceſſiva experientia, quod dormiens numquam locum ſoleat mutare, ſed ubi ſemel ſe collocat, ibidem ſoleat perſiſtere, & ſemper ſe invenire: quia tota ratio prohibitionis conſiſtit in illo periculo, quod propterea, ubi ceſſat, ceſſat quoque ratio prohibitionis, proideque peccatum. Unde inferunt quod ſi lectus ſit magnæ latitudinis, ac infans reponatur procul, ubi ſtare non ſolent, nec pervenire alii cubantes, tunc peccaminoſa non ſit ibi detentio infantis.

CAS. III. Antequam Titius fieret Clericus, Chirurgiæ, ac Medicinæ ſtuduit; & in eiſdem adeo profecit, ut, poſt lauream, earumdem exer-

citio

Digitized by Google

citio quamplura lacratus fuerint. Nunc tamen Clericatui adſcriptus, ac in Sacris conſtitutus premitur paupertate, cui propterea occurrere intendens, quærit: an dictum exercitium ipſi repetere liceat? Quid ei reſpondendum?

Reſpondendum, id ei minime licere, non obtento prius a Papa Brevi Diſpenſationis. Ratio eſt, quia licet antiquitus tale exercitium indiſferenter liceret omnibus, ſive Clericis, ſive laicis, ut luculenter oſtendit fel. mem. Benedictus XIV. de Syn. Diœceſ. lib. 13. cap. 10. juſtis tamen, ac urgentibus de cauſis, illud poſtea fuit interdictum Majorum Ordinum Clericis, immo & Minoribus tantum initiatis, qui Eccleſiaſticum Beneficium poſſiderent; ut tradit idem Pontifex ibidem num. 5. quibus propterea, inquit, nunc eſſe neceſſarium Apoſtolicum Indultum, ut medendi artem valeat exercere. Ergo tale exercitium huic Clerico repetere non licet, Brevi Diſpenſationis a Papa prius non obtento: quod aliter non conceditur, quam certis ſervatis conditionibus, quæ quandoque hæ ſunt: Dummodo non adſit copia Medicorum, & dummodo gratis, & pro amore Dei exerceatur. Aliquando vero apponitur hæc clauſula: *Dummodo nihil petas, ſed a ſponte dantibus recipias*, Et difficilius conceditur quoad exercitium Chirurgiæ, maxime cum facultate inciſionis, vel aduſtionis. Hinc bene conſiderandæ ſunt Clauſulæ in Indulto expreſſæ; nam diſpenſatus ſervare omnino debet conditiones in Brevi appoſitas. Et de facto olim exorto dubio, an Clericus, qui obtinuerat Breve cum illa clauſula, *dummodo nihil petas, ſed a ſponte dantibus recipias*, licite poſſet convenire cum aliqua Communitate, ut, pro ſua opera & labore, Univerſitas ipſa eidem præſtaret certam annuam, ſeu menſtruam ſummam, vulgo *per accordo*, *o per condotta*. Sacra Congregatio Epiſcop. & Regular. in una Terracinenſ. die 6. Septembr. 1697. negative reſpondit, eo quod fortaſſe non omnino gratis datum reputavit tributum *per accordo*. Vide caput decimum, ſupra indicatum, Benedicti XIV., ubi perdocte, more ſolito, a num. 1. ad 11. incluſive, materia hæc pertractatur.

ANNO MDCCLVII.

MENSE JANUARII.

CAS. I. Mulier exponit Parocho in Confeſſione, quod cum ipſam Communicans fortuitu dediſſet ei duplicem formulam, ipſa detulit unam ex his domum ſuam, qua ſequenti die ſemetipſam communicavit. Q. quot peccata commiſerit, & an Parochus valeat ipſam abſolvere.

Reſp. cum diſt. Vel Mulier, talia peragens, operata eſt bona fide, putans nempe, ex quadam ſimplicitate, aut invincibilis errore, ea ſibi licere, & in tali caſu dico, ipſam talia agendo formaliter non peccaſſe, ſed ſolum materialiter; ideoque nihil intervenire, a quo Parochus eam abſolvat: cum deficiente formali malitia in operante, deſit quoque materia Abſolutionis. Vel talia peragens operata eſt mala fide, ſciens nempe, aut practice dubitans, ea ſibi non licere; & tunc dico, ipſam quidem multipliciter peccaſſe. Parochum tamen poſſe illam abſolvere. Peccavit multipliciter; eo quia commiſit, primo, peccatum gravis irreve-

reverentiæ erga SS. Euchariſtiæ Sacramentum, temere ſacram formulam manu propria ex ore extrahendo. Secundo; gravis inobedientiæ contra Eccleſiæ præceptum, eamdem tangendo, demumque aſportando. Tertio, inobedientiæ ſimul & ſacrilegii, eam ſibi miniſtrando. Quarto, alterius ſacrilegii, in ſtatu mortalis peccati eam ſumendo. Enim vero licet antiquitus per plura ſæcula viguerit diſciplina, ut Laici, qui ſacra Communione reficiebantur, in nudas manus Euchariſtiam exciperent, ſuiſque itidem manibus in os inferrent; ac fœminæ illam ſuſciperent in album pannulum, eamdemque ſubinde ſuis & ipſæ manibus ad os transferrent; prout, ex Card. Bona Martene, ac Morino, tradit SS. D. N. Benedictus Papa XIV, tum de Syn. Diœc. lib. 13. cap. 19. n. 27. cum de Can. Sanct. lib. 3. cap. 38. n. 17. ac de Sacrif. Miſſæ pluribus in locis; tamen nunc temporis id obſolevit, ut idem advertit; & ob contrariam conſuetudinem, poſterioreſque Conſtitutiones fuit abrogatum; & laicis, ac mulieribus vetitum eſt etiam tangere Euchariſtiam extra caſum ejuſdem ab injuria tuendæ, vel alterius graviſſimæ neceſſitatis, ut colligitur ex cap. *Pervenit* de Conſecr. diſt. 2. ac notant Giribaldus tr. 4. de Euch. cap. 6. dub. 4. Sporer, & alii; quinimo nec eis licet tangere vaſa, in quibus Euchariſtia continetur (Cap. *Non oportet* 1. diſt. 21.) Quidquid poſtea ſit, an vaſa Euchariſtiam minime continentia, ex moderna conſuetudine, tangi licite poſſint a laicis Regularibus, Monialibus Sacriſtis, ac Clericis ſimpliciter tonſuratis: circa quod vide Alphonſum de Ligorio de Euch. ut Sacrif. 5. n. 382. Edit. Ven. Si prædictis peccatis addas aliud ſacrilegium a muliere commiſſum, cum antecedenter in ſtatu mortalis trajecit alteram formulam ad ſtomachum (quo tempore nondum erat completa, ſed adhuc fiebat cœleſtis panis manducatio), habes quot peccata commiſerit indigna mulier, quæ propterea in foro fori punitur ac ſi Euchariſtiam aſportaverit, aut retinuerit ad malum finem, niſi ipſa concludentibus, ac juridicis probationibus clare oſtendat, ſe ad malum finem non aſportaſſe, ac retinuiſſe: ut patet ex Conſtit. *Ab Auguſtiſſimo*, quam die 5. Martii 1744. edidit laudatus SS. D. N. Benedictus XIV. Poteſt nihilominus a Parocho abſolvi, eo quia egit ſuperſtitioſum cum abuſu Sacramenti.

CAS. II. Fictus Sacerdos, per plures annos functus Officio Capellani in Eccleſia Parochiali, morti proximus in Confeſſione exprimit Parocho, ſe neque habere primam Tonſuram. Q. primo, quo reatu ſe inquinaverit celebrando; & an ob id incurrerit aliquam pœnam? Secundo, quid agendum a Parocho, ſi prædictus nedum Parochianorum Confeſſiones excepit, verum etiam ſui loco alicui Matrimonio aſſitit.

Reſp. ad primum quoad primam partem, hujuſmodi fictum Sacerdotem triplici ſaltem nefario reatu ſe celebrando inquinaſſe; ſacrilegæ nimirum temeritatis; idololatriæ ſaltem externæ; ac graviſſimi ſcandali, per inductionem populi ad idololatriam materialem; uti colligitur ex Conſtitut. 81. Clementis VIII incip. *Et ſi*; ubi, inter alia, hæc habentur: *Ad coercendam nefariam*, & ſacrilegam *quorumdam hominum* temeritatem, *qui cum ad ſacrum Presbyteratus Ordinem minime promoti ſint, Miſſarum celebrationem uſurpare præſumunt . . . non ſolum* actus idololatriæ, ſaltem per externa, & viſibilia religionis, & pietatis ſigna exercent; *ſed etiam, quantum in ipſis eſt*, efficiunt ut Fideles, *qui credunt, eos ordinatos eſſe, rite conficere Sacramentum Euchariſtiæ*, idololatriæ crimen *ignoranter incurrant &c.* His adde reatum injuſtitiæ, ſi pro Miſſæ applicatione eleemoſynam accepit: cumque ſit ſuſpectus de hæreſi, diligenter inquirendum eſt, an celebraverit cum errore ali-

quo

quo in intellectu contra fidem, ac pertinacia in voluntate; puta, quod licet non Sacerdos, celebrare potuerit; tunc enim incurriſſet etiam reatum hæreſis formalis, & quidem externatæ per ipſum actum celebrationis. Quoad ſecundam partem dico, quod ſi talis fictus Sacerdos celebrare præſumpſit cum mox dicto errore, ac pertinacia, incurrit in Excommunicationem Summo Pontifici reſervatam in Bulla Cenæ. Si vero id fecit ſecluſo errore &c. nullam invenio penam ſpiritualem, contra ipſum latam; & a pluribus eximitur etiam ab irregularitate Cap. 1. de Cler. non ord. miniſt. cum ipſe, utpote nec habens primam Tonſuram, non ſit Clericus, immo in hoc ſecundo caſu nec invenio reſervationem delicti: quamvis enim ſit caſus ſpectans ad Tribunal S. Officii quoad penam ipſi debitam in foro externo; tamen quoad Abſolutionem in foro Sacramentali; etiam extra mortis articulum, ſpectat ad quemlibet Confeſſarium ab Ordinario approbatum, cum nullibi conſtet de hujuſce caſus reſervatione; ut notat P. Syrus Placentinus Dilucidat. par. 1. c. 2. dub. 10. Dixi ſupra, me nullam invenire penam ſpiritualem, quoad temporalem namque, ſi ejus crimen detegitur extra Sacramentum, tanquam ſuſpectus de hæreſi denunciandus eſt Inquiſitori, penes quem niſi aliunde, aut per ipſum, concludenter, & clare probetur, ipſum eſſe vere Sacerdotem, traditur Curiæ Sæculari ultimo ſupplicio afficiendus, ut aliqualiter indicat ultima Diœceſana Synodus lib. 1. cap. 5. §. ult. & pleniſſime ſtatuit, ac exponit SS. D. N. Benedictus Papa XIV. in celebri ſua Conſtit. *Sacerdos in æternum*, edita die 20. April. 1744. quæ eſt 97. tom. 1. Bullarii ejuſdem.

Reſp. ad ſec. Parochum in hoc caſu debere omnimode ſervare ſigillum Sacramentale, ac ſummopere cavere, ne ullo modo ipſum violet. Ad proſpiciendum nihilominus modo poſſibili, ac licito, animabus Fidelium, qui penes prædictum nulliter plane confeſſi ſunt, debet efficaciter oſtendere in generali, tam de Altari, quam in Confeſſionali, neceſſitatem Contritionis ſæpe excitandæ, etiam de peccatis, quorum in foro pœnitentiæ Abſolutionem obtinuiſſe confidimus; cum nulli certo conſtet, dum vivimus, ſe apud Deum eſſe vere juſtificatum, Salomone dicente Eccl. 9. *Neſcit homo, utrum amore, an odio dignus ſit*; & repetente Apoſtolo 1. ad Cor. 4. *Nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc juſtificatus ſum*; quantumque utilitatis afferat, generalem aliquando totius vitæ peccatorum inſtituere Confeſſionem, ut præteritarum, ſiqui intervenerint, confeſſionum defectus corrigantur. Et quamvis revera evenire poſſit, quod aliquis ex prædictis neque adſit hujuſmodi Parochi concionibus, neque penes illum confiteatur; tamen id parum refert, ſi poſtmodum ſaltem una vice apud aliquem valide confiteatur cum dolore univerſali de omnibus a ſe commiſſis; ſic enim, etiam nulliter confeſſa penes fictum Sacerdotem, remanent abſoluta eodem modo, quo invincibiliter oblita: quam ob cauſam cenſeo, Sacram Concilii Congregationem die 1. Decemb. 1683. reſpondiſſe Eminentiſſ. Georgio Barbadico Epiſcopo Patavino, nullas quidem eſſe Confeſſiones, quæ factæ fuerant Sacerdotibus non approbatis ab Ordinario, ſed *non inquietandum populum*; ut referunt Clericatus de Pœnit. deciſ. 31. num. 14. & SS. D. N. Benedictus XIV. Notific. 17. tom. 4. Circa Matrimonia poſtmodum, quibus prædictus aſtitit, dico, Parochum non teneri eſſe adeo anxium, quia ſicuti Matrimonium eſt validum, etſi contractum coram Parocho mere putativo, vel habente collationem nullam, ob nullitatem concurſus, propter defectum Examinatorum Synodalium, ut in Cenenſi declaravit S. Concilii Congregatio die 31. Julii 1627. penes Barboſam de Offic. & Poteſt. Par.

cap.

cap. 21. num. 51. ita quoque valida ſunt, quæ ſnere contracta coram Sacerdote mere putativo, ſi hic ſimul habebat titnlum coloratum licentiæ ipſi datæ a Parocho eiſdem aſſiſtendi; nt cum Sanchez, Boſſio, Guttieres, Bonacina, & aliis docet Giribald. de Matr. cap. 7. dub. 8. n. 67. Neque dicas, ex Tridentino contrahi debere coram Parocho, *vel alio Sacerdote*. Nam ſicuti, quamvis Concilium apponat ly *coram Parocho*, id intelligitnr coram Parocho vel vero, vel putativo. immo etiam de Parocho, qui non ſit vere Sacerdos, ut cumulatis DD. concordantibus notat Barboſa l. c. num. 60. & dnplici Sac. Congreg. Decreto comprobat De Ligorio de Matr. cap. 2. dub. 1. num. 1081. ita quamvis Concilium apponat ly *vel alio Sacerdote*; id intelligitur de Sacerdote vel vero, vel putativo, hoc eſt, tali communiter exiſtimato. Et ratio fundamentalis eſt, quia ex nna parte etiam hic, in foro externo, & apud homines, qui vident ea, quæ parent, majorem habet auctoritatem, majoremque reportat fidem in teſtificando, quam laici; & ſic eſt teſtis auctorizabilis: ex alia parte veritas Sacerdotii non requiritur de jure Divino ad valide aſſiſtendnm Matrimonio, ſicuti requiritur ad abſolvendum; ſed ſolum requiritur ex diſpoſitione Eccleſiæ, quæ propterea in caſu dictæ qualitatis defectum ſupplere poteſt, cum interveniat error communis una ſimul cum titulo colorato; ut etiam dicitur in caſu Confeſſionis, bona fide factæ, ac exceptæ a Sacerdote, cni expiraverat facultas,

CAS. III. Obtinuit Sacerdos ab Epiſcopo facultatem excipiendi Confeſſiones in ſua Eccleſia Parochiali. Q. an ſi eas excipiat etiam in aliis Eccleſiis Diœceſis, ibi valide abſolvat? Et quid, ſi facultas fnit eidem conceſſa ſub hac forma: *Concedimus tibi facultatem audiendi Confeſſiones in Eccleſia Parochiali, & etiam in aliis, conſentiente Rectore, vel Parocho earumdem*: an in hoc caſn ibidem audiendo Confeſſiones abſque licentia, & conſenſu Rectoris, vel Parochi, eas valide excipiat?

Reſp. utriuſque difficultatis ſolutionem vere ac proprie pendere ab ipſamet Ordinarii voluntate; item a circumſtantiis, & conjectnris particularibus; vel etiam a Conſtitnrione Synodali, ſi qnæ alicubi quoad hoc facta eſt. Præciſive tamen ab hiſce omnibus, & perpenſis terminis propoſiti caſns ſecundum ſe, ad I. dicunt Girbaldus de Sacram. Pœnit. cap. 14. dub. 3. num. 24. aliique, Sacerdotem Confeſſiones excipientem in aliis Eccleſiis valide abſolvere, quia ly *in Eccleſia Parochiali* non eſt particula taxativa, ſeu limitativa juriſdictonis; ſed eſt modalis, ac loci demonſtrativa; ut de Communi teſtatur Sanchez lib. 3. de Matr. diſp. 24. n. 2. Et aſſignatio loci non pertinet ad valorem exceptionis Confeſſionum, ſed ad reverentiam debitam Rectoribus aliarum Eccleſiarum, quatenus abſque iporum licentia, & conſenſu, nemo debet in eorum Eccleſiis Sacramentum adminiſtrare; ut obſervant Averſa de Pænit. quæſt. 16. ſect. 6. ac Bordonus tom. 1. var. Reſol. reſol. 36. q. 6. & 16. Quidquid tamen ſit de probabilitate hujus opinonis, longe probabilius mihi videtur oppoſitum. Sicuti enim quando Epiſcopus approbat Sacerdotem ad certum tempus determinatum, puta, ad ſex Menſes; vel ad certum ſexum, perſonarum, nempe, ad Mares, nequit ultra tale tempus, vel perſonarum diverſi ſexus, nempe, Mulierum Confeſſiones valide excipere: item quando approbat Sacerdotem pro una Diœceſi, non poteſt hic excipere Confeſſionem in alia Diœceſi, quamvis idem ſit Epiſcopus utriuſque Diœceſis; quia approbatio pro una non eſt approbatio pro alia; ita &c. Ratio eſt, quia cum approbatio ſit Epiſcopo commiſſa, iſta non valet ultra quod ab eo facta eſt; ut expreſſe

do-

docent Reginaldus lib. 1. num. 200. Suarez, & aliis omiſſis, cum Cardenas qui in Criſi diſſert. 2. cap. 6. art. 1. q. 1. refert, S. Congregationem anno 1593. ſic declaraſſe: *Approbatis ad audiendas Confeſſiones certi generis perſonarum, vel in certa Eccleſia, non cenſetur approbatus ſimpliciter: ac proinde non poteſt virtute Bullæ Cruciatæ, aut Jubilæorum, eligi ad audiendas Confeſſiones aliarum perſonarum, vel extra illas Eccleſias ipſi deſignatas*. Accedit, praxim hujus Curiæ eſſe (cum quis non approbatur pro certa tantum Eccleſia) ponere in Litteris patentibus, huic concedi facultatem audiendi Confeſſiones *in Civitate*, aut *in Diœceſi*. Porro ad quid inſerviret iſta diverſitas, ſi approbatus ut audiat Confeſſiones in ſua Eccleſia Parochiali, eſſet approbatus ſimpliciter, ſeu poſſet Confeſſiones excipere etiam in aliis Eccleſiis intra Diœceſim, ibique valide abſolvere? Dicendum eſt ergo, illam clauſulam *in tua Eccleſia Parochiali* non eſſe modalem, ſed taxativam, ac limitativam loci: nam dictio *in* eſt omnino, ac prope ejuſdem ſignificationis ac dictio *intra*, ut ait Tiraquel. de Utroque Retr. §. 1. gloſſ. 11. n. 72. & 74. unde idem eſt dicere, in tua Eccleſia Parochiali, ac intra tuam Eccleſiam Parochialem. Propterea cum dictio *intra* ſic diametraliter oppoſita dictioni *extra*, conſequens eſt, quod Sacerdos vigore præfatæ clauſulæ nequeat confeſſiones excipere, ideoque nec valide abſolvere extra ſuam Eccleſiam Parochialem, ſeu in aliis Eccleſiis intra Diœceſim; non enim poteſt fieri extenſio ab uno loco ad alium, importatum per dictionem diametraliter oppoſitam. Et ex his patet reſponſio ad rationes ſententiæ contrariæ cum ly *in Eccleſia Parochiali* ſit clauſula non mere modalis, & demonſtrativa, ſed vere taxativa, ac limitativa juriſdictionis, proindeque in caſu exigens nedum conſenſum Rectorum, vel Parochorum, ſed & poſitivam approbationem Epiſcopi, ut in aliis Eccleſiis Sacerdos valide excipiat Confeſſiones.

Ad II. dico, in hoc caſu Sacerdotem ibi valide excipere. Ratio eſt, quia tunc vere habet approbationem, & facultatem ab Epiſcopo, etiam ibi Confeſſiones audiendi, & conſenſus reſpective Rectoris, vel Parochi, in eo caſu mere requiritur, ut his exhibeatur debita reverentia, petendo ab ipſis licentiam adminiſtrandi pœnitentiæ Sacramentum in ipſorum Eccleſiis. Neque dicas, ly *conſentiente Rectore, vel Parocho* reddere facultatem conditionatam, cum ſit ablativus abſolutus, ſolitus importare conditionem, l. *a Teſtatore* ff. de Condit. & Demonſtr. Contra enim: nego, quod reddat in caſu facultatem conditionatam; nam ablativus abſolutus pluries connotat ſolum modum licite ac debite agendi, ut oſtendit Sanchez l. c. diſp. 33. & patet ex Trident. ſeſſ. 24. cap. 1. ubi pro Matrimonio præcipiuntur Denunciationes cum ablativo abſoluto: *Quibus denunciationibus factis*, & tamen, etiam illis illicite omiſſis, Matrimonium eſt validum, ut pluries declaravit S. Congregatio, ac ſignanter in Mediolaneſi die 28. Sept. 1591. Ex illo ergo ablativo abſoluto ſolum erui poteſt, Sacerdotem in iis Eccleſiis audiendo Confeſſiones abſque licentia Rectoris, vel Parochi, id illicite factarum; at non quod invalide, cum habeat expreſſam facultatem ab Epiſcopo, requirente quidem conſenſum reſpectivi Parochi, aut Rectoris, ſed ad evitandas querelas, & jurgia, ac ut his exhibeatur debita convenientia, & reverentia.

MEN-

Digitized by Google

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. Advenit circa meridiem Peregrinus in locum, ubi ſit Vigilia Feſti localis de præcepto; ibidem manſurus uſque ad meridiem ſequentis diei. Q. an, ſi pranſus eſt, teneatur ad Veſperam jejunare; ac die ſequenti Miſſam audire?

Reſp. ſecluſo ſcandalo, probabilius videri quod non. Layman lib. 1. tract. 4. cap. 12. num. 24. & alii ſatis comm. Ratio utriuſque partis eſt, quia præceptum, ſive jejunandi ad veſperam, ſive audiendi Miſſam in tali Feſto, utpote affixum tali loco, ſeu territorio, non obligat eos, qui ſunt ibi per tranſitum; ſed eos, qui habent ibi domicilium, vel quaſi domicilium, necnon eos, qui ibi vere, ac proprie habitant. Jam vero Peregrinus ibidem hoſpitans a meridie unius diei uſque ad meridiem alterius diei ſubſequentis, certe ibi non habet domicilium, vel quaſi domicilium, & potius dicitur eſſe ibi per tranſitum, quam vere, & proprie ibi habitare; ſiquidem, ob tam brevem moram, moraliter itinerans dicitur; cum id continuo fieri dicatur, quod fit intra biduum, vel triduum, l. fin. C. de Judic. & l. ult. C. de Error. Advocat. Ergo nec tenetur ad veſperam jejunare, nec die ſequenti Miſſam audire. Et parum refert, quod interim non teneatur legibus ſuæ Patriæ, a qua abeſt; ex hoc enim legitime non infertur, quod propterea teneatur legibus loci, in quo eſt per tranſitum: abſurdum namque non eſt, quod in quantum ad hoc eo tunc teneatur ſolo jure communi. Buſembaum de Leg. cap. 2. dub. 3. prout dicitur de itinerantibus, qui iſthac tranſeuntes prætergrediuntur; hi ſiquidem non ſubduntur juriſdictioni Superioris loci, per quem tranſeunt, l. *Heres abſens* §. *Proinde* ff. de Judic. nec legibus particularibus ejuſdem loci. Quod ſi opponas canonem *Illa* diſt. 20. ubi refertur illud celebre D. Ambroſii: *Cum Romam venio, Sabbatum jejuno; cum Mediolani ſum, non jejuno; ſic & ut ad quamcumque Eccleſiam veneris, ejus morem ſerva*; dico, S. Doctorem ibi loqui in caſu, quo ſecus intervenit periculum ſcandali, ut patet ex ejuſdem verbis ſubſequentibus: *ſi cuiquam non vis eſſe ſcandalo, nec quemquam tibi*; quam ob rem appoſui initio reſponſionis ea verba, *ſecluſo ſcandalo*, cui certe eſt obviandum; ideoque Apoſtolus 1. ad Corinth. 8. dicebat: *Si eſca ſcandalizat fratrem meum, non manducabo carnes in æternum, ne fratrem meum ſcandalizem.*

CAS. II. Sacerdos, obtenta ad annum facultate excipiendi Confeſſiones, tranſtulit ſe in aliam Diœceſim, animo vere ibi figendi domicilium. Sex tamen nondum elapſis menſibus ad hanc remeavit. Q. an ſine nova approbatione valeat hic Confeſſiones excipere?

Reſp. affirm. cum Suarez de Pœnit. diſp. 28. ſect. 7. num. 9. Giribaldo eod. tract. cap. 14. dub. 5. in fine, De Lugo, & aliis, dummodo approbatio non fuerit interim revocata ab Ordinario, aut ab ipſomet Sacerdote renuntiata, neque hic mutaverit Statum. Ratio eſt, quia approbatio conceſſa ad tempus determinatum non ceſſat, niſi vel per revocationem ejuſdem factam ab Ordinario; vel per lapſum ipſius temporis determinati: vel per voluntariam Confeſſarii renuntiationem ab Ordinario acceptatam; vel denique, ut aliqui dicunt, per hoc, quod Confeſſarius elegerit alium ſtatum. Sed neutrum ex his verificatur in caſu; ergo ſine nova approbatione poteſt idem Sacerdos hic Confeſſiones excipere. Neque dicas, ex ipſomet Suarez l. c. num. 8. Lugo de Pœn. diſp. 21. ſect. 2. num. 15. aliiſque, appro-

approbationem ceſſare etiam mutatione Diœceſis; præcipue ſi mutatio fiat animo alibi figendi domicilium, quia tunc Sacerdos cenſetur cedere juri approbationis, quæ propterea manet extincta. Contra enim: ceſſat mutatione Diœceſis, quatenus jam habita approbatio non valet pro alia Diœceſi, ad quam divertit, concedo; quatenus amplius non valet, ſi ante lapſum termini revertatur ad Diœceſim, pro qua ipſam habuit, nego. Suarez, Lugus, aliique dicentes, approbationem ceſſare mutatione Diœceſis, loquuntur cohærenter ad celebrem Conſtitutionem *Superna*, vigore cujus, approbatio habita in una Diœceſi, non infervit pro alia: unde dicunt, approbationem ceſſare, quatenus pro audiendis Confeſſionibus in nova Diœceſi requiritur nova approbatio. At nullibi negant, eamdem Sacerdoti ſufficere, ſi ante lapſum termini eo revertatur, unde diſceſſerat; immo expreſſe hoc affirmant, ut videre eſt apud Suarez ibid. num. 9. Lugum pariter ibid. num. 44. alioſque, ubi de hoc agunt. Nec refert, quod Sacerdos alio abierit animo ibi figendi domicilium; nam in primis hoc non probat, quod ceſſerit prædicto juri etiam pro caſu, quo reverteretur intra tempus determinatum; ſiquidem hujuſmodi ceſſio eſt quædam donatio, quæ non ita facile ſupponitur. Deinde, quamvis ceſſiſſet ſi renuntiatio non fuit ab Ordinario accceptata, Sacerdos regreſſus jus ſuum proſequi poteſt; etenim approbatio habet quodammodo rationem privilegii, ut inter alios docet Bonacina de Leg. diſp. 1. quæſt. 3. punt. 8. §. 4. num. 4. Jam vero de ratione privilegii eſt, quod ſi ejuſdem renuntiatio non fuerit a Principe acceptata, adhuc duret; cum enim vim habeat a voluntate Concedentis, ſi Superior ejus renuntiationem non acceptat, ſemper vivit; & ideo poteſt Privilegiarius, mutata voluntate, illo uti privilegio, cui prius renuntiavit; ut cum eodem Bonacina, Nugno, & Sanchez, docent Donatus in Praxi Rer. Reg. tract. 12. quæſt. 4. num. 1. Giribaldus, aliique comm. Et de facto praxis ac uſus communis eſt, quod Sacerdotes redeuntes ad Diœceſim, & locum, pro quo ſunt approbati, ibi abſque nova approbatione Confeſſiones excipiat, ſi facultatis tempus nondum expiravit.

CAS. III. Relicta fuit pauperi Clerico non modica pecuniæ ſumma, cum prædiolo, quercubus, iiſque arboribus abundante, ex quarum foliis aluntur bombyces. Propterea ad congrue ſuſtentandum ſe, ſuamque familiam, ſtatuit dare Mercatori, aut Campſori pecuniam in ſocietatem; emere, ac alere ſues, eoſque poſtea utiliter revendere, & cum foliis mororum in æde propria arti ſericæ operam dare. Q. an licite?

Reſp. non poſſe licite facere primum; bene vero ſecundum, & tertium, modo infra dicendo. Ratio primi eſt, quia etiam Cambium activum eſt ſpecies quædam negotiationis, quæ neque per interpoſitam perſonam licite poteſt a Clericis exerceri; ut docet SS. D. N. Benedictus Papa XIV. Syn. Diœc. lib. 9. cap. 6. num. 4. & 5. ubi non obſcure declarat, etiam ob hoc incurri pænas, quæ a Sacris Canonibus, ſuiſque in litteris Apoſtolicis, datis die 25. Feb. 1741. necnon ab aliis Conſtitutionibus Apoſtolici, ſtatutæ ſunt contra Clericos negotiatores. Ratio ſecundi, ac tertii deſumitur ex reſponſionibus datis a Sacr. Cong. tertiæ, ac quartæ interrogationi, ipſi factæ a Presbyteris, & Clericis Terræ Madiæ Neocaſtrenſis Diœc. quantum prima hæc erat: *An ii, qui in provis terris habent quercus, & caſtaneas, quarum fructibus ſues veſcuntur, poſſint ſues emere, eoſque alere, & pro familiæ ſuſtentatione vendere.* Alterum: *An iidem Clerici cum foliis ſuarum arborum poſſint in propriis ædibus arti ſericæ operam dare &c.* Sac. Cong. Conc. reſpondit ad 3. *itidem poſſe pro ſua, & familia*

ſua

ſuæ ſuſtentatione, dummodo tamen in emendis, alendis, ſeu diſtrahendis ſuibus, nihil ſordidum, aut indecens ordini Clericali exerceant. Ad 4. *Licere Clerico earumdem arborum foliis per ſe ipſum, abſque ſui officii detrimento, dumtaxat pro ſua, ac familiæ ſuſtentatione, arti ſericæ operam dare; dummodo tamen in artificio hujuſmodi, perſonas ſuſpectas non adhibeat, & quod hoc Epiſcopi licentiam, quæ gratis detur, obtineat*. Vide Matthæuccium Offic. Cur. cap. 33.

MENSE MARTII.

CAS. I. Diſpenſatus ut poſſit comedere carnes in Quadrageſima, modicum quandoque in comedendo ſentit appetitum; propterea ad hunc excitandum, iis diebus, queis carnem edit, eamdem comedit intinctam in halece deſtructa in jure, cum modico aceto, ſaccharo, & cinnamomo. Q. an carnis comeſtio cum hoc intinctu eidem liceat in Quadrageſima?

Reſp. Videri quod ſic, uſquequo aliud non declaretur. Ratio eſt, quia licet præfatus SS. D. N. tam in ſuis Litteris Apoſtolicis, datis die 39. Maii, & 22. Auguſti 1741. qua in Reſcripto ad Poſtulata Archiepiſcopi Compoſtellani, facto die 8. Julii 1744. vetuerit pro tempore Quadrageſimæ, aliique diebus jejunii de præcepto, promiſcuam comeſtionem carnis, ac piſcium; tamen utrobique utitur vocabulo Epularum: ſic in Encyclicis ait: *Licitas, atque interdictas epulas promiſcue, minime apponendas eſſe*. Et in Reſcripto: *Epulas licitas pro iis, quibus permiſſum eſt carnes comedere, reſpondemus eſſe carnes ipſas, epulas interdictas eſſe piſces, adeoque utrumque ſimul adhiberi non poſſe*. Sed Intinctus ex halece deſtructa in jure, cum modico aceto, ſaccharo, & cinnamomo, non eſt epula; *Epula* namque ex Calepino idem eſt ac italice *Vivanda*; prædictus vero Intinctus non eſt quod italice *Vivanda*, ſed potius ejuſdem condimentum, ſalſa quædam, aut ſapor, prout etiam de Intinctu in generali inquit idem Calepinus V. *Intinctus*; ergo &c. Neque dicas, etiam jus carnis non eſſe epulam carnis; & tamen tempore Quadrageſimæ illicitum eſſe non diſpenſato quidquam juris ſumere ſimul cum piſcibus, eo quia in ipſo jure reperitur ſubſtantia carnis. Unde, cum etiam in dicto Intinctu reperiatur ſubſtantia halecis, parum referre quod non ſit epula piſcium, ad hoc ut diſpenſato illicita ſit ſumptio ejuſdem cum carne. Contra enim: conceſſo antecedente, nego conſequentiam; & dico, diſparitatem eſſe, quia non diſpenſatis nedum tunc prohibitum eſt comedere epulas piſcium una ſimul cum epulis carnis, verum etiam quidquid carnis ſubſtantia aliqualiter includit, aut originem ducit a carne; ut probant DD. in tract. de Jejun. hinc cum jus carnis includat ſubſtantiam carnis, nil mirum quod a non diſpenſatis ſumi nequeat tempore Quadrageſimæ, ſive ſimul, ſive ſejunctim ab epulis piſcium. Ab oppoſito, diſpenſatis hactenus ſolum prohibita eſt promiſcua commeſtio epularum; quæ proinde cum non interveniat, quando diſpenſatus comedit carnem ſimul cum dicto Intinctu; ideo dico ipſi licere in Quadrageſima, uſquequo aliud non declaretur.

CAS. II. Quis vere infirmatur, ſed abſque præjudicio ſtare poteſt in Veſperam cum collatiuncula ex cibis, quos adhibent viri rectæ meticuloſæ conſcientiæ, non diſpenſati. Q. an diebus jejunii debeat hoc eſſe contentus?

Reſp. affirm. Ratio eſt, quia a lege jejunii tantum quis deobligatur valetudinis cauſa, quantum exigit neceſſitas, aut gravis indigentia oppoſiti; pietas namque S. Matris Eccleſiæ quoad legem jejunii, aliaſque leges ab ipſa ſta-

ſtatutas, in hoc ſita eſt: Primo, quod ſi lex obſervari nequit abſque gravi præjudicio, vel incommodo, tunc Eccleſia non intendit obligare; ſecus vero ſi legis obſervantia ſecum defert ſolum aliquod leve incommodum. Secundo, quod cum lex habet pro objecto aliquid diviſibile in partes, ſi nequit obſervari quoad totum, bene vero quoad aliquam partem, Eccleſia obligat ſolum quoad illam partem; cujus obſervantiæ ac executioni propterea quis tenetur: ut patet ex damnatione Propoſitionis 24. facta ab Innocentio XI. quoad recitationem Officii. Hoc præmiſſo: Cum lex jejunii habeat pro objecto aliquid diviſibile in partes (ut expreſſe colligitur ex Litteris Apoſtolicis 19. 27. 55. & 99. SS. D. N. Benedicti XIV. tom. 2. Bullar. ejuſdem, ubi injungit Epiſcopis, ne ulli permittant diebus Quadrageſimæ, valetudinis cauſa, carnibus veſci, ut adjecta lege unicæ comeſtionis); & ex altera parte is, de quo eſt ſermo, ſtare poſſit ad verſperam, ſine præjudicio, cum collatiuncula ex cibis, quos adhibeat viri rectæ meticuloſæ conſcientiæ, non diſpenſati, ut exponitur in caſu propoſito: inde infertur per legitimam conſequentiam, quod hic tali collatiuncula debeat eſſe contentus; ſiquidem tenetur obſervare jejunium in ea parte, qua poteſt ſine præjudicio; ſicuti non potens recitare Matutinum & Laudes, bene vero reliquas Horas, has recitare tenetur. Neque dicas, eſſe per accidens, quod hic ſtare poſſit abſque præjudicio cum tali collatiuncula; ideoque cum leges poſitivæ reſpiciant id, quod communiter, ac in pluribus evenit, l. *omnes populi*, ff. de Juſt. & Jur. ipſum non teneri ea eſſe contentum. Contra enim: Eſt per accidens, ſi recenſeatur inter infirmos ideo graves, ut ſint omnino viribus deſtituti; concedo: hi enim ſunt abſolute impotentes ad obſervandam quamcumque partem jejunii; ac propterea de his non loquor. Eſt per accidens, ſi recenſeatur inter infirmos, habentes adhuc vires ſufficientes; nego: hi enim cum adhuc poſſint ſervare dictam jejunii partem abſque præjudicio, non video cur ab ejus obſervantia eximi debeant. Vide quæ dixi ad III. Januarii 1748. iis namque confirmatur præſens reſponſio.

CAS. III. Scrupulis angitur Sergius circa obſervantiam jejunii, eo quia domi ſuæ prandetur per horam ante meridiem. Q. an hæc horæ anticipatio in prandendo, ſecluſo rationabili motivo, ſi peccaminoſa?

Reſp. Eſſe peccaminoſam, ſed non excedere Veniale. Ratio primæ partis eſt, quia licet hora prandii, quæ ætate hac noſtra eſt in meridie, ſeu circa meridiem, non ſit de eſſentia jejunii; eſt tamen conditio, ſeu circumſtantia ab Eccleſia, vigore legitimæ conſuetudinis, præſcripta; cujus propterea tranſgreſſio, ſi fiat abſque rationabili motivo, importat aliquam deordinationem a lege, ſeu præcepto, & ſic eſt peccaminoſa. Quamobrem D. Thomas in 4. Sent. diſt. 15. quæſt. 3. art. 4. q. 3. inquit: *Cum Eccleſia inſtituit certum tempus comedendi a jejunantibus, qui nimis notabiliter anticipat, jejunium ſolvit*; non quidem quoad ſubſtantiam (cum enim, ut dictum eſt, hora non ſit de eſſentia jejunii, ſed mera circumſtantia, & conditio, ejuſdem mutatio jejunii ſubſtantiam non deſtruit; ut patet ex ipſamet pluries facta horæ variatione in Eccleſia, ſecundum diverſitatem temporum), ſed quoad complexum eorum omnium, quæ ad perfectam jejunii obſervantiam requiruntur, inter quæ etiam hora præſcripta enumeratur, ſicuti enumeratur inter requiſita ad perfectam recitationem Officii, quamvis non ſpectet ad hujus eſſentiam. Ratio ſec. par. eſt, quia licet tempus refectionis ſumendæ ſit unum ex præſcriptis a præcepto jejunii: tamen præſcribitur, & jejunio importatur, non tanquam eſſentia,

tia, aut pars eſſentiæ, prout importantur unica comeſtio, & abſtinentia a carnibus, ſed ut mera conditio, & circumſtantia accidentalis, quæ variari poteſt, manente jejunii ſubſtantia, prout pluries in Eccleſia, juxta dicta, variata eſt. Unde reſpicit jejunium per accidens. Et quamvis dicta anticipatio aliquid minuat de jejunii auſteritate, & carnis mortificatione; tamen iſta diminutio non eſt gravis, immo compenſatur per diuturniorem temporis ſubſequentis, ut paſſim monent DD. addentes, eamdem anticipationem excuſari etiam a Veniali, ſi fiat ad evitandum aliquo grave, ac notabile incommodum, ſive corporale, ſive civile, ſive temporale quod aliter evitari nequeat a jejunante, Cuniliati de Præc. Eccl. cap. 1. §. 2. num. 3. Giribaldus de Jejun. Eccl. dub. 7. num. 62. alique comm.

MENSE APRILIS.

CAS. I. Ob rationabile motivum diſpenſatus eſt Titius, ut poſſit in Quadrageſima comedere, ova & lacticina. Q. an hic licitum ſit etiam in veſpertina refectiuncula comedere parum caſei;

Reſp. neg. cum enim Summus Pontifex Benedictus Papa XIV. per quemdam Confeſſarium fuerit ſupplicatus, ut explicaret, an iis, qui in Quadrageſima, & Vigiliis ſunt diſpenſati ad lacticinia, revera liceret ſumere in ſerotina refectiuncula parum caſei: Pontifex ſupplicationem tranſmiſit ad S. Pœnitentiariam, quæ ſic reſcripſit: *Sacra Pœnitentiaria, optime conſcia mentis Sanctitatis ſuæ, ex ſpeciali auctoritate ejuſdem reſpondet, non licere*; rationem afferens, quod illud *jejunantes*, expreſſum in Bulla *Libentiſſima* ejuſdem Summi Pontificis, ubi dictum fuit, diſpenſatos ad carnes, vel lacticinia, *opus habere eo cibo, eaque uti portione, quibus utuntur omnes jejunantes recte meticuloſæ conſcientiæ*, intelligitur de rigoroſe jejunantibus Quadrageſimali jejunio, in quo tamen carnes, quam ova, & lacticinia vetantur. Cumque dein ſubortum fuerit dubium, an illud *optime conſcia mentis &c.* S. Pœnitentiaria dixerit ex ſua interpretatione, vel ex proprio oraculo Pontificis, idem Confeſſarius Papam interum ſupplicavit, ut ipſemet mentem ſuam explicaret; atque hoc venit reſponſum: *Sacra Pœnitentiaria de mandato Sanctiſſimi Domini, qui ſuis ipſe oculis retroſcriptam epiſtolam dignatus eſt legere, reſpondit, vera eſſe, & pro veris habenda, quæ conſtat ab eadem Pœnitentiaria fuiſſe reſcripta. Dat. Romæ in S. Pœnitent. die. 23. Julii 1756.* Cujus reſcriptum authenticum nedum obſervaſſe, verum & apud ſe habere, refert P. Alphonſus de Ligorio lib. 3. tract. 6. cap. 3. dub. 1. num. 127. ſubdens hujuſmodi declarationem promulgatione non indigere ut obliget; eo quia & facta eſt ab ipſomet Legiſlatore, & totus ſenſus ejuſdem jam ineſt in lege, ab eodem lata. V. ipſum Alphonſum. ibid.

CAS. III. Cum in in Diœceſi ſit reſervatus caſus Parochi cum Parochiana. Q. primo, an Parochus incidat in reſervationem, ſi rem habeat cum ruri degente per duos, aut tres menſes, recreationis gratia, vel etiam cum vaga, quæ degit in Parochia per unicam noctem. II. An dicta reſervatio afficiat Parochum, electum tantum; aut qui Curam regit cum ſolis Proviſionalibus,

Reſp. ad primum, non incidere in reſervationem ob rem habitam cum ruri degente; bene vero ob rem habitam cum vaga. Ratio pr. par. eſt, quia ſemel ac illa ruri degit per duos, aut tres menſes, meræ recreationis gratia, proprie non eſt ejus Parochiana; cum ipſa in tali Parochia nec habeat domicilium, nec quaſi domicilium, & per conſequens neque ipſe

ipſe poſſit ejus Matrimonio valide aſſiſtere, ut pluries declaravit S. Concilii Congreg. teſte SS. D. N. Benedicto Papa XIV. Notif. 12. tom. 2. num. 7. & 11. quæ inter Inſti. latin. eſt 33. Ratio ſecundæ partis eſt, quia reſpective ad fœminam vagam, ipſe eſt ejus Parochus quoque ipſa degit, ac verſatur in ejus Parochia: ſiquidem Parochus vagorum, eſt Parochus loci, in quo hi actu degunt; prout tradit, tamquam regulam certam, præfatus Sanctiſſimus in cit. Notif. n. 10. ac docent Sanchez de Matrim. lib. 3. diſp. 25. num. 11. Barboſa, Pirhingius, Cabaſutius, aliique, propterea dicentes, Parochum loci, poſt adhibitam diligentem inquiſitionem quoad ſtatum liberum, ac obtenta prius licentia Ordinarii, valide poſſe aſſiſtere Matrimoniis vagorum, qui ſunt in ſua Parœcia, uti etiam colligitur in Tridentino ſeſſ. 24. cap. 7. Sed ſi prima non eſt ejus Parochiana, bene vero ſecunda, Parochus non incidit in reſervationem ob rem habitam cum prima ruri degente &c. bene vero ob rem habitam cum vaga, quæ degit in Parochia per unicam noctem: eo quia Caſus eſt reſervatus *cum Parochiana*; ergo &c.

Reſp. ad II. Dictam reſervationem non afficere Parochum electum tantum, bene vero illum, qui, poſt legitimæ Collationis acceptationem, Curam gerit cum ſolis Proviſionalibus. Ratio primi eſt, quia per puram electionem ad Beneficium, ſuper hoc non acquiritur jus in re, ſed ulterius requiritur ſaltem legitimæ Collationis ejuſdem acceptatio, cap. *Si tibi abſenti de Præbend. in 6.* immo ex hujus Civitatis, ac Diœceſis conſuetudine (quæ uti monuimus anno proxime elapſo ad III. Januarii, hic debet obſervari) recenter electo in Parochum num nulla competit adminiſtratio, nullumque exercitium Curæ, ante apprenſionem poſſeſſionis Beneficii ſaltem cum Proviſionalibus, nec valide aſſiſtit Matrimoniis, eo quia hic nullo modo habetur ut Parochus. Quare cum adhuc ſit Parochus in fieri, & nondum in facto eſſe, ipſum non afficit dicta reſervatio: hæc enim, utpote odioſa, intelligitur de Parocho in facto eſſe. Ratio ſecundi eſt, quia miſſus in poſſeſſione Parœciæ de Mandato, & cum Proviſionalibus Eminentiſſimi Archiepiſcopi, eſt vere Parochus, communiter habetur ut Parochus, habetque omnes honores, & onera Parochorum. Et quamvis intra quatuor menſes debeat obtinere Litteras Apoſtolicas, novamque Proviſionem; alias iterum vacet Beneficium; tamen non ideo hoc eſt, quia ante obtentionem hujuſmodi Litterarum, novamque Proviſionem, nondum ſit Parochus: ſed quia indulto conceſſo Eminentiſſimo Collatori ſolet uniri Decretum de obtinendis præfatis litteris, novaque Proviſione: quod Decretum alias inficit titulum, ac poſſeſſionem, ut declaravit Rota Romana, in Ulyſſiponenſi Beneficii 19. Decemb. 1619. coram Ubaldo: vel quia invaluit conſuetudo ut intra tantum temporis obtineantur ex Litteræ, novaque Proviſio, ſub vacationis pœna; quam ob rem notat Gonzalez gloſſ. 15. num. 120. Beneficium in tali caſu non vacare ut prius, ſed propter non expeditionem induci novam vacationem. Cæterum cum regens, electus modo prædicto ad Beneficium, ac gerens Curam cum Proviſionalibus, ſit vere Parochus, dicendum, quod ſi is peccet, copula ſaltem incompleta, cum Parochiano, ipſum utique afficiat Reſervatio.

CAS. III. Reliquit Sempronium 1000. aureos hæredi ſuo, ut eis fundum conſtituat pro ſtipendio Miſſæ quotidianæ. Hic autem invenit Communitatem Religioſam; quæ acceptis 800. in ſe talis Miſſæ onus ſuſcipit; ſibique retinet alios 200. Q. an licite.

Reſp. negando; eo quia *ultima voluntas Defuncti omnibus modis obſervari debet*, *can. ultimas voluntas* 13. *quæſt.* 2. *ac pro lege habenda eſt*, *Auth. de Nupt. §. diſponat*; ipſe enim erat, uti ſupponitur, ſui, ac rerum ſuarum dominator, & arbiter: unde ſumma 1000. aureorum, ab ipſo relicta pro fundo ſtipendii Miſſæ quotidianæ, in caſu habetur ut poſita in Teſtamento taxative, utpote determinate aſſignata, ac relicta in tali determinata quantitate pro conſtitutione hujuſce fundi. Propterea hæres nihil ab ea detrahere poteſt, ſive titulo induſtriæ, ſive alio quovis titulo ſpecioſo, qui realiter ſapit potius affectum avaritiæ, ac turpe lucrum; prout in caſu conſimili, quoad Miſſas manuales, inquiunt Conſtitutiones Urbani VIII. aliorumque Romanorum Pontificum. Accedit, majus ſtipendium pro Miſſis etiam conferre ad majus Teſtatoris ſuffragium, ut docet Franciſcus Lugo de Sacram. lib. 5. cap. 12. quæſt. 5. num. 50. ac fieri poſſe, quod Teſtator tantum reliquerit, eo quia proceſſu temporis fructus talis ſummæ, (ſive hæc collocetur in prædiis, ſive in locis montium, ſive &c.) decreſcunt; & ſic voluit, in facti occurrentia, adhuc remanere ſtipendium congruum: quæ intentio non adeo facile implebitur detractis bis centum aureis. Ergo hæres in caſu licite hos ſibi non retinet. Neque dicas, ad unguem adhuc impleri Teſtatoris voluntatem, ſtatim ac Religioſa Communitas aſſumit ſibi onus Miſſæ quotidianæ pro aures 800. Id enim eſt falſum; cum ſic Miſſæ non celebrentur ad rationem eleemoſynæ relictæ a Teſtatore, non præcaveatur dictum periculum, nempe quod pro his amplius non habeatur in poſterum ſtipendium congruum. Nec repetas, Communitatem Religioſam libere cedere juri majoris quantitatis. Siquidem in primis valde probabile eſt, quod ideo cedat, quia timet ſecus nihil habere, nec facile eſt invenire tot alias eleemoſynas. Deinde ſicuti Sacerdos, qui alteri Miſſam celebrandam committit, nequit ſibi retinere partem eleemoſynæ, quam habuit pro tali Miſſa, quamvis in ſe ſuſcipiens hujuſmodi onus, conſentiat in hanc retentionem, ut patet ex Conſtitut. *Quanta cura* edita a Sanctiſſimo D. N. Benedicto Papa XIV. die 1. Junii 1741. ita idem videtur dicendum de hærede quoad retentionem partis ſummæ, relictæ a Teſtatore pro conſtituendo fundo Miſſæ quotidianæ; hujus enim voluntas, expreſſa in Teſtamento, hæc eſt, quod aſſumens onus Miſſæ quotidianæ, a ſe relictæ, fruatur fructibus fundi aureorum 1000. & non 800. tantum; quemadmodum voluntas ejus, qui in primo caſu dedit eleemoſynam pinguem pro Miſſa, iſta eſt, quod ea tota, ac integra fruatur qui celebrat eamdem Miſſam.

MENSE MAII.

CAS. I. Titius die feſto ex legitima cauſa nequit audire Miſſam. Q. an teneatur hanc ſupplere aliis precibus; an vero ſufficiat ad ſanctificationem Feſti, quod abſtineat ab operibus ſervilibus.

Reſp. Titium non teneri aliis precibus Miſſam ſupplere; at non ſufficere ad Feſti ſanctificationem, quod abſtineat ab operibus ſervilibus. Ratio primæ partis eſt, quia auditio Miſſæ in die feſto eſt de mero præcepto Eccleſiæ; quæ cum nullibi præcipiat iſtud ſupplementum cum aliis precibus, in caſu Miſſæ non auditæ, ideo non eſt cur Titio imponatur hujuſce ſupplementi obligati. Ratio ſecundæ partis eſt, quia Eccle-

Digitized by Google

Eccleſia, ſive in transferenda ſanctificatione a die Sabbati in diem Dominicum, alioſque feſtos dies, poſtmodum a ſe inſtitutos, ſive in præcipienda in his auditione Miſſæ, de medio non ſuſtulit præceptum naturale quadoque colendi Deum, neque Divinum mandatum, quo Deus in Decalogo præceperat, indefinite quidem, ac indeterminate, cultum etiam externum a nobis ipſi præſtandum per dictam ſanctificationem nec definivit, eumdem cultum adæquate conſiſtere in Miſſæ auditione, ac abſtinentia ab operibus ſervilibus. Propterea ad hoc, ut Titius debito modo Feſtum ſanctificet, debet poſitive alquid facere in cultum, & obſequium Dei, ſi non ex vi præcepti Eccleſiæ, ſaltem ut exequatur præceptum naturale, ac divinum. Nec ſufficit, quod abſtineat a dictis operibus, etiam cum intentione præſtandi cultum Deo per hujuſmodi abſtinentiam: ſiquidem in tantum opera ſervilia vetita ſunt in die feſto, *in quantum impediunt applicationem hominis ad Divina*, ut ait S. Thommas 2. 2. quæſt. 122. art. 4. ad. 3. Unde S. Auguſtinus ſerm. 251. de temp. ad rem loquens, dicebat: *Videamus ne otium noſtrum vanum ſit, ſed a veſpere diei Sabbathi uſque ad veſperam diei Dominici ſequeſtrati a tali opere, & ab omni negotio, ſoli Divino cultui vacemus.... Veniat ergo, cuicumque poſſibile ſit, ad veſpertinam, atque nocturnam celebrationem, & oret ibi cum conventu Eccleſiæ pro peccatis ſuis Deum. Qui vero hoc non poteſt* (en Caſus noſter) *ſaltem in domo ſua oret, & non negligat Deo ſolvere votum, ac reddere penſum ſervitutis*: quæ verba cum ſint expoſitio, ac declaratio divini præcepti, ibi facta a Sanctore, Doctore, intelligenda non ſunt per modum conſilii, ſed quatenus, quæ præceptum ipſum imponit, pateſaciunt.

CAS. II. Sponſo de futuro, frequenter lapſo cum Sponſa in actus inhoneſtos, ſtatuit Confeſſarius ſuſpendere Abſolutionem; aſt quia hic ſubdit; factam jam eſſe in Eccleſia duplicem denuntiationem pro Matrimonio cum ipſa ineundo, eidem Abſolutionem impendit.

2. an recte peragat. Secundo, quotuplicis peccati ſint rei Patentes, cum hac libertate ſolam linquentes filiam ſponſam cum Sponſo; & an ob id incurrant aliquam pœnam.

Reſp. ad I. cum diſt. Vel talia concurrent in Sponſo, ut Confeſſarius poſſit efformare judicium prudens, quod ille vere doleat de præteritis, & uſque ad celebrationem Matrimonii remotum ſit periculum relapſus; & in tali caſu dico, ipſum id recte peragere. Vel in prædicto non concurrunt talia ut Confeſſarius prudenter poſſit hoc judicium efformare; & tunc dico, ipſum id recte non peragere. Ratio primæ partis eſt, quia ſemel ac talia concurunt in Pœnitente, ut Confeſſarius prudenter poſſit efformare hoc judicium, quod pœnitens vere doleat de præteritis, & per conſequens non habeat amplius affectum ad peccatum, imo ipſum ex vero corde deteſtetur, ac periculum prius proximum relabendi, evaſerit remotum; intervenit quidquid requiritur ad ipſum valide, ac licite abſolvendum: & ideo ei in tali caſu impertiendo Abſolutionem, recte ſe gerit, præcipue cum ſic eum non relinquat expoſitum periculo ſacrilegii, quod ſecus facile committeret, contrahendo Matrimonium in ſtatu peccati mortalis. Ratio ſecundæ partis eſt, quia non concurrentibus prædictis in Sponſo, hic eſt indiſpoſitus ad Abſolutionem, quæ propterea ei impertiri non poteſt. Nec refert in hoc caſu, quod Pœnitens relinquatur in periculo novi Sacrilegii; nam primis non eſt Confeſſarius, qui ipſum poſuerit in tali periculo, ſed eſt malitia ejuſdem ſponſi, ac Sponſus ipſe, qui noluit ſe rite diſponere,

 imo

Digitized by Google

imo poſuit, & proſequitur ponere obicem, ne a tali periculo retrahatur per Abſolutionem Sacramentalem. Deinde poteſt Sponſus ante celebrationem Matrimonii ſibi conſulere per actum Contritionis, uti ſuaderi ſolet iis, qui ex una parte ſoliti ſunt delinquere, ex alia incurrunt periculum gravis infamiæ, vel ſcandali, ni accedant ad Euchariſtiæ Sacramentum: ſiquidem ſi eliciat prius actum veræ Contritionis, conſulit in eo caſu ſibi, ac reverentiæ Sacramenti Matrimonii, cum ad hoc, & alia Sacramenta (excepta Euchariſtia) non ſit neceſſaria Confeſſio, ſed ſufficiat Contritio, ut inter alios docet Giribaldus de Pœnit. cap. 4. dub. 3. num. 19.

Reſp. ad II. quoad primam partem, multiplicis peccati reos eſſe Parentes, qui naturali, ac divina lege poſthabita, neglectoque præcepto, tot Eccleſiaſticis ſanctionibus ipſis inculcato, de habenda ſollicita cura filiorum, cum ea libertate ſolam relinquunt filiam ſponſam cum Sponſo; ſiquidem ultra generale inobedientiæ peccatum, quo delinquunt contra omnes, & ſingulas prædictas leges, quoties advertenter id faciunt, peculiariter peccant contra juſtitiam, contra charitatem, contra pietatem, & contra fidelitatem. Contra juſtitiam; quia tenentur ex officio impedire, cum poſſunt, malum ſpirituale filiorum. Contra charitatem, quæ idem obviari poſtulat; ſi enim charitas ad hoc urget nos erga proximum quemcumque, cum id facere poſſumus abſque noſtro gravi incommodo; a fortiori urget Parentes erga filios. Contra pietatem; nam ſi unitas ſanguinis hac lege nos adſtringit erga omnes conſanguineos, ut omne malum, quod poſſumus, ab eis totis viribus arceamus, cur non adſtringet Parentes ad arcendum a filiis omnium malorum graviſſimum, nempe peccatum? Denique contra fidelitatem; filii namque, ac filiæ, ſunt pignora quædam a Deo Parentum cuſtodiæ commiſſa, ad quæ fideliter cuſtodienda, ab ipſomet Matrimonii contractu, vel ſaltem cum a Deo illos exceperunt, ipſi ſe obligarunt, & propterea contra deficientes in hoc inquit Apoſtolus; 1. ad Timoth. 5. *Si quis ſuorum, & maxime domeſticorum curam non habet, fidem negavit, & eſt infideli deterior*. Quod ſecundam partem poſtea dico, juxta poſtremam Diœceſanam Synodum *lib. 2. cap. 9. §. caute*, Parentes incurriſſe ipſo facto Excommunicationem Eminentiſſimo Archiepiſcopo reſervatam, ſi Sponſis permiſerint, ut ſolus cum ſola cohabitarent in eodem cubiculo, vel domo; & aſſenſu tacito, vel expreſſo indulſerint, ut ſe invicem cognoſcerent ante celebrationem Matrimonii (qua pœna ibi quoque afficiuntur in caſu iiſdem Sponſi) inſuper mulctandi dicuntur iiſdem Parentes pœna viginti aureorum, & aliis arbitrariis, ut videre eſt ibidem in eadem Synodo.

CAS. III. Anceps eſt Capellanus: I. An abſolvi queat Puer, qui prima vice confitetur, & aliam non exponit, nec habet, materiam remotam, quam lethale dubium. II. An valida ſit abſolutio Pœnitentis, qui unice exponit peccatum, quod putat ſe commiſiſſe, ſed revera illud non commiſit. III. An abſolvi valeat Moribundus, exiſtens in cubiculo ejuſdem domus, contiguo illi, in quo reperitur Sacerdos, ſi alta voce Abſolutionem pateat, ac rationabiliter timeatur deceſſurus antequam idem Sacerdos ad ipſum perveniat. IV. An Oleo ſancto poſſit inungi Senex, qui, præ decrepita ætate, creditur in dies deceſſurus, ſi alia non ſit affectus ægritudine. V. Denique an eodem Sacramento, ac ſacro Viatico muniri queat Puer ſeptennis, exiſtens in proximo mortis periculo: hinc quoad ſingula conſulit Parochum. Attenditur Parochi reſponſio.

Reſpon-

Reſpondet Parochus ad I. cum diſt. Vel dubium quoad tale peccatum, eſt dubium juris, quatenus dubitatur, an pecatum ab eo commiſſum, ac expoſitum, mortale ſit, an veniale; & tunc inquit, ipſum poſſe abſolute abſolvi; cum enim materia expoſita certo ſit ſaltem venialis, adeoque ſufficiens pro Abſolutione abſoluta; ideo &c. Vel dubium quoad idem peccatum eſt dubium facti, quatenus dubitatur, an puer commiſerit, nec ne, tale peccatum; & hoc in caſu, inquit, Abſolutione ſaltem abſoluta, ipſum non poſſe abſolvi, nam cum materia remota expoſita, non ſit certa, & aliam certam exponibilem ſupponatur non habere; defectu materiæ certæ, tum neceſſariæ, cum ſufficientis, nequit Confeſſarius abſolutam ei Abſolutionem impendere; certum namque poſitivum judicium efformari nequit de reatu peccati, ubi de hoc certe non conſtat. Dixi, non poſſe ei impendere *Abſolutionem abſolutam*: an enim valide, ac licite poſſit eidem impedere Abſolutionem conditionare: dico quod ſic; vel enim Puer revera non peccavit; & tunc, cum Miniſter conditionate abſolvens nihil in tali caſu intendat conficere, Sacramentum non perficit, cujus propterea reverentiæ ſatis conſultum; & ſimul Miniſter iis, quibus vexabatur, relevatur anguſtiis, de relinquendo aliter puero in periculo ſuæ æternæ damnationis. Vel puer peccavit; & tunc per eam Abſolutionem hic manet abſolutus, proindeque ab æternæ damnationis periculo ereptus, cujus amotionem in caſu jus habet, cum ad hunc finem Chriſtus Dominus hoc inſtituerit Sacramentum, & in nullo Rituali, Concilio, vel Canone damnetur, aut vituperetur in caſu Abſolutio conditionata; imo in hac, & ſimilibus circumſtantiis, ſit modus rationabilior, expeditior, & attenta Sacramenti Pœnitentiæ inſtitutione, ad remittenda peccata connaturalior: quam ob rem Confeſſarium in caſu non ſolum poſſe, verum & poſitive teneri conditionate puerum abſolvere, expreſſe tradunt Gormaz de Pœnnitent. diſp. 3. ſect. 3. num. 169. & Euſebius Amort eod. tract. diſp. 4. de Canfeſſ. quæſt. 3. quæſtiunc. 2. reſp. 2. Ratio eſt, quia Puer tenetur de tali mortali dubio confiteri, cum dicat S. Thomas in 4. diſt. 22. quæſt. 2. art. 3. ad. 3. *Quando aliquis dubitat de aliquo peccato, an ſit mortale, tenetur illud confiteri dubitatione manente..... periculo* namque *ſe committit qui de hoc, quod dubitat eſſe mortale, negligit confiteri*. Hinc cap. *Omnis utriuſque ſexus* non ſolum certa pro certis, ſed etiam dubia pro dubiis dicuntur in Confeſſione exponenda. Ergo Confeſſarius tenetur illum abſolvere, ne poſt Confeſſionem peccati non reſervati, expoſitum ipſum relinquat periculo æternæ damnationis. Sed nequit illum abſolvere abſolutione abſoluta, prout ſupra dictum eſt; ergo debet eum abſolvere conditionate. Et ratio fundamentalis eſt, quia licet hujuſmodi mortale dubium non ſit materia ſufficiens pro Abſolutione impertienda abſolute; eſt tamen materia ſufficiens pro Abſolutione conditionata; cujus uſum, interveniente rationabili motivo illicitum non eſſe, nec novum, luculenter oſtendit etiam Benedictus XIV. de Syn. Diœc. lib. 7. cap. 15. proindeque, ſi eveniat, aliam non poſſe exponi materiam certam, ut in caſu, Pœnitens abſque ſcrupulo eſt ſub conditione abſolvendus a lethali dubio; quod prælaudatus Amort cum aliis etiam ad caſum extendit, quo Pœnitens, monitus ut addat peccatum certum, jam confeſſum, hic nolit ipſum addere: inquit enim, etiam tunc eum eſſe abſolvendum conditione mente retenta, eo quia ad aliud addendum moneri quidem poteſt, ſed non obligari, & praxis contraria quorumdam ad ſcrupoloſitatem pertinet. Vide ipſum Amort loc. cit.

Ad II. Reſpondet, affirmare Vivam de Pœn. diſp. 4. quæſt. 3. art. 3. alioſque, eo quia licet in hujuſmodi Confeſſione non adſit vera materia remota, adeſt tamen vera materia proxima, nempe verus dolor, & Confeſſio. Hinc ſicuti, quando exponitur in Confeſſione peccatum alias jam rite confeſſum, ac remiſſum, valida eſt Abſolutio, ac recipitur gratia deletiva peccati, quamvis peccatum jam fuerit antea deletum; Ita &c. Ut enim validum ſit Sacramentum, ſufficit quod habeat effectum in actu primo, nempe, quod præbeat gratiam ex ſe remiſſivam peccati, quamvis per accidens in actu ſecundo peccatum non deleat: prout equidem in caſu evenire dici poteſt. Subdit nihilominus, oppoſitum probabilius videri, eo qui ad veritatem Sacramenti Pœnitentiæ etiam vera materia remota debet intervenire, ut colligitur ex eo, quod iſtud Sacramentum fuerit a Chriſto Domino inſtitutum, non utcumque, ſed per modum judicii circa peccata actualia, poſt Baptiſmum, & ſi vis etiam in ipſo actu Baptiſmi, commiſſa, ut delenda, & deſtruenda. Porro revera tale non eſt peccatum mere putatum; & ſic neque verum in caſu proprie conficitur Sacramentum. Nec tenet paritas de peccato alias remoto; hoc enim vere fuit commiſſum, & ex quo fuerit vere commiſſum, ſemper retinet rationem veræ materiæ remotæ, de qua doleamus, & quæ proinde millies exponi poteſt, ut ab ea abſolvamur. Ab oppoſito peccatum mere putatum, cum revera commiſſum non ſit, non habet rationem materiæ remotæ veræ, ſed tantum putatæ; unde ex ſe ſolo non ſufficit, niſi ad Sacramentum putatum, etſi ob ejus apprenſionem teneatur Pœnitens illud fateri, ſi ipſum ut mortale apprehendat.

Ad III. Reſpondet juxta plus abſolvi poſſe: quia in tali caſu non abſolvitur abſens (quod certe fieri nequit, ac eſt damnatum a Clemente VIII.) ſed præſens; cum moribundus per illam petitionem Abſolutionis præſens fiat Sacerdoti, ipſius locutionem audienti; qui propterea nedum valide, ſed etiam eum in caſu abſolvere poteſt. Ita Antonius a Spir. Sanct. tract. 5. diſp. 2. ſect. 1. conteſtans ſe opinionem hanc in praxim deduxiſſe, abſolvendo de facto e proprio cubiculo alium Religioſum ſui Ordinis, in alio cubiculo exiſtentem, confeſſionemque petentem. Giribaldus de Pœnit. cap. 3. dub. 7. num. 44. & Paſqualigus, rem ex profeſſo examinans in Theor. & Prax. quoad conſtitutos in mortis articulo, quæſt. 159. per tot. ubi dictam præſentiam ſic probat: *Illud dicitur præſens, quod ſe communicat in notitiam ſenſuum; ut notane Gloſſa in Clement. Dudum v. præſentari de Sepult. allegans l. 1. init. ff. de Verb. oblig. & D. Thomam 1. part. quæſt. 8. art. 3. in C. & ad 2. Et proinde ut quis ſit præſens in ordine ad aliquem ſpecialem effectum, ſufficit ſi ſe communicet illi ſenſui, a quo dependet talis effectus; nam tunc ſenſu percipitur præſentiam, quo percipi debet propter effectum, pro quo requiritur: Sed in caſu præſenti adeſt talis præſentia. Ergo &c. Min. prob. Præſentia requiritur in Sacramento Pœnitentiæ in ordine ad accuſationem, quia Pœnitens ſe accuſet coram Sacerdote, atque adeo ad loquutionem; & cum locutio reſpiciat auditum: ſufficit illa præſentia, qua ſe poſſit communicare præſentiali modo auditui, ita ut alloqui poſſit Sacerdotem, & Sacerdos ex vi alloquutionis poſſit percipere loquentem; nam, cum loquutio præſentialis ſit, facit, ut præſentem, percipi loquentem. Ergo eo ipſo, quod Pœnitens poteſt percipi ſenſu Sacerdote tanquam loquens, & ſe accuſans, habetur pro ſufficienter præſenti in ordine ad Sacramentum Pœnitentiæ.* Quamquam vero iſthæc opinio ſuo, ut patet, non deſtituatur fundamen-

to, ejus tamen praxim nec exequerer, neque conſulerem, niſi ſub conditione, eo quia eſt valde controverſum, an illa communicatio in notitiam ſenſuum de ſe ſufficiat ad inducendam præſentiam; nec hanc ſemper inducit: ſic licet Celebrans quandoque dicat Miſſam voce adeo alta, ut audiatur in vicinia, dormitorio, & coquina; tamen eſt valde controverſum, an Miſſam audiens e feneſtra viciniæ, præcepto feſti ſatisfaciat; ut videri poteſt apud Roſignolum de Euchar. quæſt. 8. art. 11. num. 11. & Giribald. in. 3. Dec. cap. 2. dub. 3. num. 2. & communiter negatur eidem ſatisfieri per auditionem in dormitorio, vel coquina. Ergo cum certum non ſit, per dictam communicationem præſentiam induci; quin imo juxta Tamburinum, pluresque alios Theologos non rigidiores, pro Abſolutione major requiratur propinquitas, quam pro audienda Miſſa, ut videre eſt apud de Ligorio lib. 6. tract. 4. cap. 1. dub. 1. num. 429. dicendum eſt, ſolum ſub conditione poſſe in caſu abſolvi moribundum: quemadmodum etiam dicerem de naufragis ſub ponte, Abſolutionem petentibus, non viſis a Sacerdote ſuper ipſum ponentem exiſtente.

Ad IV. reſpondet affirm. Ratio eſt, quia jam tum cœperunt lethali morbo interius laborare, quo cito perducuntur ad mortem, quamvis exterius videantur ſani, & incolumes: ipſa enim gravis, & annoſa ſenectus, infirmitas eſt, quæ interiora vitæ organa labefactat, & mox ducit ad interitum; ut loquitur Benedictus Papa XIV. de Syn. Diœc. lib. 8. cap. 5. num. 2. Quam ob rem hujuſmodi ſenibus conceditur tale Sacramentum etiam a Concilio Mediolanenſi IV. patt. 2. & Aquenſi anni 1585. ut ibidem adnotat idem Pontifex.

Ad V. & ultimum reſpondet, Puerum ſeptennem muniri utique poſſe tum Oleo Sancto, ſi ſit doli, ac culpæ capax; cum Sacro Viatico, ſi eo polleat judicio, ut latentem ſpeciebus Sacramentalibus Chriſtum firmiter credat, ac reverenter adoret. Ratio primæ partis eſt, quia ſemel ac puer eſt capax mali, necnon effectus per tale Sacramentum cauſati, eſt etiam capax remedii, ac talis Sacramenti; tunc enim ſicuti eſt capax Sacramenti Pœnitentiæ, ita & extremæ Unctionis, quæ eſt illius complementum; ut recte ait Benedictus XIV. cit. lib. 8. de Syn. Diœc. cap. 6. num. 2. ipſique competere poſſunt, ac in ipſo verificari verba formæ: quod per Doctorem Angelicum in 4. diſt. 23. quæſt. 2. art. 2. eſt veluti nota, ac diſcerniculum, an quis capax ſit Sacramenti: *Nulli* namque, ibi inquit S. Doctor, *debet dari Sacramentum, cui non competit forma Sacramenti*: Unde, a contrario ſenſu inferas, eum eſſe Sacramenti capacem, cui competit, aut competere poteſt forma Sacramenti. Sed quando Puer ſeptennis eſt doli, ac culpæ capax, tunc ipſi competit, aut competere poteſt forma ſive Sacramenti Pœnitentiæ, ſive Extremæ Unctionis, cum utrumque ſit abſterſivum, ac reſpective deletivum ejus, in quo delinquimus. Ergo &c. Hinc laudatus Pontifex loc. cit. approbat ſtatutum a Cardinali de Rohan. in Synodo Argentinenſi tit. de Extr. Unct. §. 2. pag. 174. ubi edicitur: *Non denegetur etiam pueris, ſi ſeptimum attigerint annum, iis, in quibus malitia ſupplet ætatem, etiamſi ſeptenarii non ſint*; & reprobat Synodalem Conſtitutionem, a Germano Valente Guellio, Epiſcopo Aurelianenſi, anno 1587. promulgatam, in qua decernitur: *Non detur hoc Sacramentum pueris, qui nondum communicaverunt*; commendatque Paſtorale Mechlinienſe, quod, poſtquam retulit hæc Ritualis Romani verba, *Non miniſtretur pueris, rationis uſum non habentibus*, addit: *Secus de pueris periculoſe ægrotantibus*.

Digitized by Google

bus, *qui peccati mortalis*, *ac Confeſſionis capaces ſunt*, *licet ſint ſolum octo*, *aut novem annorum*, *& quamvis nunquam communicaverint*. Ratio poſtea ſec. par. eſt, quia ſtatim ac puer tali pollet cognitione, ac judicio, ut latentem ſub ſpeciebus Sacramentalibus Chriſtum firmiter credat, ac reverenter adoret, jam diſcernit panem cœleſtem a terreno, & pro modulo ſuo concipit devotionem hujus Sacramenti: quod juxta S. Thomam, a nobis relatum in reſp. ad 3. Julii 1755. ſufficit, ut per modum Viatici non ſolum ei miniſtrari poſſit, ſed etiam ut non ſit ei denegandum. Et Suarez, Cardinalis de Lugo, aliique relati a Benedicto XIV. cit. lib. 8. cap. 12. num. 3. expreſſe docent, omnibus, qui ſunt doli capaces, poſitis in vitæ diſcrimine, ex præcepto divino, eſſe porrigendum.

MENSE JUNII.

CAS. I. Sacerdos fœtæ famulæ conſuluit procurationem abortus, ne detegeretur crimen utriuſque, ac ipſe non impediretur ab aſſecutione Beneficii, quod, abortu ſecuto, revera fuit ipſi collatum. Q. primo, an, ultra Reſervationem, contraxerit aliquod impedimentum; & quid exprimendum, ut rite ab hoc diſpenſetur. Secundo, an poſſit retinere Beneficium, ac fructus ex eo perceptos.

Reſp. ad I. quoad pr. par. Si abortus eſt fœtus animati, ut quæſitum ſupponit, Sacerdos, ultra Reſervationem cum Excommunicatione Epiſcopo ſpecialiter reſervata, contraxit etiam Irregularitatem propter homicidium, & quidem reſervatam Summo Pontifici, etiamſi conſilium ab eo famulæ datum, & abortus, ſint occulta. Ratio deſumitur ex Conſtitut. *Effrenatam* Sixti V. quoad hoc nihil immutata a Gregorio XIV. ubi hæc omnia ſtatuuntur contra eos, vel eas, qui, aut quæ dictum abortum vel cauſant, vel conſulunt, vel alio modo ſcienter ad illum cooperantur, effectu ſecuto. Quoad ſec. part. dico, quod ſi famula fœtum conceperat ex ipſo Sacerdote, debet hic exprimere in ſupplici libello, S. Pœnitentiariæ præſentato pro diſpenſatione ſuper irregularitate ex abortu occulto, debet, inquam exprimere, quod fœtus fuerit a ſe genitus: nam ſi foret a ſe genitus & id non fuiſſet expreſſum, tunc, ex ſtylo S. Tribunalis, gratia eſſet ſurreptitia. Et de facto in hoc caſu major ponitur difficultas ad diſpenſandum, ut ex Theſauro de Pœnit. v. Abortus in fine notat P. Syrus Dilucidat. par. 2. cap. 4. pag. 271. & 275. Item ſi alias obtinuit ſimilem diſpenſationem a S. Pœnitentiaria ob ſimile delictum, debet id exprimere in nova ſupplicatione: quia ni id expreſſerit, diſpenſatio conceſſa ei non ſuffragatur, ut tradit idem P. Syrus ibid. pag. 271. ſubdens propterea executorem Litteræ debere quoad hæc prius interrogare Pœnitentem.

Reſp. ad II. probabilius videri quod non; tum quia ipſe erat inhabilis ad Beneficia, cum hoc fuit ipſi collatum, ut expreſſe conſtat ex præfata Conſtitut. *Effrenatam*, ubi Pontifex loquens de Clerico, qui concurrit aliquo ex prædictis modis ad procurationem abortus, inquit, *omni clericali privilegio*, *officio*, *dignitatibus*, *& beneficiis .... ipſo facto privatur*, *& fit in futurum inhabilis ad ea ſuſcipienda*; tum quia erat excommunicatus, & ſic inhabilis ad Beneficia etiam ex hoc alio capite, ut decrevit Innocentius III. *in cap. Poſtulatis de Cler. excommun.*

mun. ubi ait, *Clericis excommunicationis vinculo innodatis Eccleſia Beneficia conferri non poſſunt, nec illis valent ea licite retinere, niſi ſoeſitam cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum: cum ea non fuerint canonice conſecuti*. Propterea collationem Beneficii, factam excommunicato, eſſe ipſo jure nullam, communis eſt Theologorum opinio, ut videre eſt apud Peyrinum de Præſ. quæſt. 2. cap. 5. num. 2. ac Matthæuc Offic. Cur. cap. 38. num. 11. Neque dicas, ly *ipſo facto* fuiſſe in Bulla Sixtina appoſitum ad terrorem; & praxim invaluiſſe, quod Beneficia non dimittantur ante ſententiam declaratoriam Judicis: propterea cum inhabilitas pari modo ibidem imponatur, nec ipſam incurri ante hujuſmodi ſententiam, ut cum Molina, Leſſio, & aliis docet Roſignolus de Matr. 8. præn. 14. numer. 8. Contra enim: ly *ipſo facto* juxta communem DD. intelligentiam importat Canonem latæ ſententiæ, & ſignificat, legem obligare in conſcientia ante ſententiam. Suarez de Leg. lib. 5. cap. 8. numer. 1. Salas eod. tr. quæſt. 68. tr. 14. diſp. 15. ſect. 2. Quod poſtea invaluerit praxis ut ſupra quoad Beneficiorum dimiſſionem; in primis ſatis non conſtat: deinde fieri poteſt, quod ita ſit reſpective ad eos, cum quibus miſericorditer jam diſpenſatum eſt, ut poſſint Beneficia, antea obtenta, licite retinere; idemque dici poteſt de jam diſpenſatis quoad inhabilitatem. Cæterum, ſecluſa hac prævia diſpenſatione, id abſolute nego; ac propterea dico, Sacerdotem non poſſe retinere Beneficium, nec fructus. Non Beneficium, quia eſt nulliter obtentum; cum enim collatio fuerit nulla, utpote facta tempore, quo electus erat incapax, ideo per tempus ſubſequens, aut per ſubſequentem abſolutionem a Cenſura, non validatur, juxta illam reg. 18. jur. in 6. *Non firmatur tractu temporis, quod de jure non ſubſiſtit*. Nec ex poſt facto convaleſcere poteſt, quod ab initio non ſubſiſtit, cap. Auditis de Elect. Non fructus, quia collatio ſcienter nulla non parit legitimum jus percipiendi fructus, eoſque retinendi. Quod verum puto etiamſi allegaretur ignorantia inculpabilis, excuſans a cenſura; nam licet ignorantia inculpabilis, ſecundum jura, & Doctores, excuſet a cenſura; tamen non validat actum ab Eccleſia irritatum; nec habilitat inhabilem. Cap. Quodam de Præbend. in 6. juncta Gloſſa ibid. & cap. Quia cunctis de conceſ. Præb. pariter in 6. Peyrinus loc. cit. nu. 4. Gonzalez, & alii: Quæ, ut patet, valent non obſtante ſubſequenti abſolutione in foro ſacramentali in vim Bullæ Cruciatæ, aut Jubilæi, ob defectum invalidæ Collationis, & Inveſtituræ. Covarruvias in cap. Alma Mater part. 1. §. 7. & 11. de Sent. Excom. num. 76. Argiro Diſcept. Eccl. lib. 8. diſc. 30. n. 6. & ſeqq.

CAS. II. Vellet Vidua tranſire ad ſecundas Nuptias; quoniam vero habet domum ſuam alteri locatam, ipſaque habitat in domo aliena, cui deſervit: oritur dubium, an ne Parochus, in cujus Parœcia habet domum, an vero ille Domini debeat ejus Matrimonio aſſiſtere. Quid dicendum?

Dicendum, debere illius Matrimonio aſſiſtere Parochum Domini, cui deſervit, & in cujus domo ipſa habitat. Ratio eſt, quia cum domum ſuam alteri locaverit, ipſa ibi non habet nec domicilium, nec quaſi domicilium; ideoque ſpectare nequit ad Parochum talis Parœciæ ejus Matrimonio aſſiſtere. E contra cum inhabitando in domo Domini, cui deſervit, habeat ibi quaſi domicilium, quod ſufficit ad valide aſſiſtendum, ideo ad hunc ſpectat in caſu illius Matrimonio aſſiſtere, ut patet

tet

tet ex Notif. 13. tom. 2. num. 17. & Notif. 21. tom. 4. SS. D. N. Benedicti Papæ XIV.

CAS. III. Cum Parochia pauces habeat incolas, ac modicos redditus, Parochus ſolis diebus dominicis, aliiſque feſtis propriæ inſervit Eccleſiæ: cæteris vero diebus ſolum pernoctat in Parœcia; relicto, pro tempore diurno, alio Sacerdote, pro omni contrario eventu. Cum poſtea ipſe, vel alius Sacerdos feſtis diebus in ſua Eccleſia Miſſam celebrat, ſinit pauperes ibi quæſtuare; nec unquam denunciat Indulgentias, quandoque a Summo Pontifice conceſſas.

Q. an ob hæc arguendus ſit peccati mortalis?

Reſp. in primis, Parochum Eccleſiæ ſuæ inſervientem ſolis diebus dominicis, aliiſque feſtis, ceteris vero diebus in ſua Parochiali mere pernoctantem, utique ob hoc eſſe arguendum peccati mortalis. Ratio eſt, quia ſic oneri debitæ reſidentiæ, & curæ erga Parochianos, plurimum deeſt, ut ſæpius declaravit S. Concilii Congregatio, cujus decreta jam aliqui protulimus: quibus aliud nunc addo ejuſdem S. Congregationis in Fulginatenſ. Reſidentiæ die 10. Maii 1687. ad dub. 1. & 2. quo expreſſe declaravit, oneri reſidentiæ minime ſatisfieri a Parocho, qui feſtivis diebus ad ſuam Eccleſiam accedit, ac de cætero, nocturno tempore reſidet apud eamdem Eccleſiam, ſed mane ſe confert ad Civitatem, Vicario, ſeu ſubſtituto relicto. Nec Parochum excuſat vel paucitas Parochianorum; ut enim recte adnotarunt Fagnanus in cap. Extirpandæ de Præbend. §. qui vero, num. 11. & Pax Jordanus Lucub. Canon. lib. 10. tit. 40. num. 43. licet in Parochia non commorentur niſi tres, vel quatuor incolæ tantum; adhuc tenetur Parochus reſidere: ſolus namque caſus, in quo Eccleſia Parochialis deſinat in totum Parochianos habere (quo caſu remanet curata tantum habitu, non vero actu; ideoque, utpote carnes incolis, regulatur uti Beneficium ſimplex, ſicque Beneficiarius amplius non tenetur ad reſidentiam; Barboſa de offic. & Poteſt. Paroc. c. 8. n. 5. & alii Comm.) valet eum a cura, & reſidentia excuſare: quin immo etiam tunc requiritur, quod non adſit ſpes proxima ut habitus reducatur ad actum per reverſionem Parochianorum; nam ſi veriſimile ſit, quod brevi incolæ revertantur, regulanda eſt ad modum Parochialis actu, prout relatis concordantibus notat Fagnanus l. c. num. 48. Multo minus poſtea eximitur Parochus ab obligatione reſidentiæ, ac curæ, ob modicitatem redditumm. Siquidem de jure non debet attendi commodum ipſius Parochi, qui ſponte ac libere hujuſmodi Parœciam ſuſcepit; ſibique propterea debet imputare, ſi tale Beneficium acceptavit, ut recte inquit Fagnanus ib. n. 7. ſed debet attendi commodum Parochianorum. Hinc Parochus non reſidendo in caſu, ſubjacet eiſdem pœnis, ac ſi eſſet Beneficium pingue, prout ultra Fagnanum ib. n. 6. & in cap. Conquerente de Cler. non reſid. n. 1. & 2. docent Reginaldus in Prax. Pœnitent. lib. 3. tract. 3. n. 264, Sactarellus, & alii. = An dein Parochus arguendus ſit peccati mortalis, ex quo ſinat pauperes quæſtuare in Eccleſia tempore Sacrificii, ita facile aſſervare non auſim; nam licet S. Pius V. in ſua Conſtitutione *Cum primum*, Regularibus expreſſe præcipiat in virtute ſanctæ obedientiæ, ut in Eccleſiis ſuis deputent aliquem, qui tunc temporis tales ejiciat, nec ſinat eos quæſtuare; tamen Parochis, aliiſque, id non præcepit in virtute ſanctæ obedientiæ, ſed pœnam appoſuit pecuniariam, ſi id permittant. En verba talis Conſtitutionis: *Pauperes quoque mendicantes, ſeu eleemoſynas petentes per Eccleſias tempore Miſſarum, Prædicationum, aliorumque Divinorum Officiorum non ſinant, ſed eos ad valvas*

Ec-

Eccleſiarum ſtare faciant ſub pœna duorum aureorum Capitulis infligenda pro qualibet vice , niſi eos ejici curaverint , & Parochis dimidii aurei . Religioſis etiam Clauſtralibus , ſive Regularibus præcipimus in virtute ſanctæ obedientiæ , ut in Eccleſiis ſuis deputent aliquem , qui tales ejiciat ; & ſi negligentes fuerint , graviſſime ab Ordinario corripiantur : quod ſi illi parere recuſaverint , graviſſimas pœnas incurrent , & pro qualitate perſonarum etiam corporaliter punientur arbitrio noſtro , ſive Superiorum . Cum ergo non adeo facile ſit aſſerendum , aliquid eſſe peccatum mortale , niſi de re ſimus certiſſimi , ut cum Gerſone doctiſſimo Cancellario Periſienſe lib. 4. part. 3. de Vit. ſpirit. litt. O jam diximus de Caſ. 2. Novembr. 1749. ideo &c. *Omnis enim quæſtio*, ait Sanctus Thomas quodlib. quæſt. 7. art. 15. in C. *in qua de peccato mortali quæritur , niſi expreſſe veritas habeatur , periculoſe determinatur .* ═ Quantum ad ultimum de omiſſione denunciationis Indulgentiarum &c. dico , quod ubi prius juſtificatæ fuerint coram Ordinario Loci , & hic mandaverit , ut eæ publicentur , utique arguendus eſt peccati mortalis , ſi numquam eas lucrari non ſatagant . Ratio eſt , quia , ut alibi adnotavimus , nedum Parochianis quoad ea , quæ iis ſunt ad ſalutem neceſſaria , verum etiam quoad ea , quæ iis in hoc ſunt valde utilia ; prout de facto ſunt Indulgentiæ . Ergo ſi has nunquam denunciat , & ob hoc Parochiani &c. dicendum , ipſum ob hoc graviter deeſſe muneri ſuo , & ſi peccare mortaliter : præcipue cum Ordinarii mandatum de earumdem publicatione ad hoc tendat , ut Parochianis denuncientur , adeo ut poſſint eas acquirere . Debet ergo Parochus vel inter Miſſarum ſolemnia , vel alio tempore , Parochianis opportuno , eas denunciare ; non tamen priuſquam fuerint coram Ordinario loci juſtificatæ , & hic eas publicari mandaverit ; ut enim notat Brotius in Prax. Regul. tit. 4. cap. 34. num. 3. v. Indulgentias , S. Concilii Congregatio declaravit , quod Nullus ſine Ordinariorum licentia , & auctoritate , poteſt eas publicare ; non obſtante quacumque exemptione , etiam Regularis , aut in Eccleſiis ipſorum Regularium , etiam prætextu privilegiorum &c.

MENSE JULII.

CAS. I. Confeſſus eſt Titius habenti facultatem etiam in reſervata : invalide tamen , eo quia vel caruit dolore , ac vero propoſito , vel quia malitioſe reticuit unum reſervatum , aut aliud mortale . Q. an per illam abſolutionem invalidam ablata fuerit reſervatio omnium peccatorum , adeout ſit abſolutus poſſit abſolvi ab inferiore Confeſſario .

Reſp. omiſſis in ſua probabilitate aliorum opinionibus , non fuiſſe in caſu ablatam reſervationem omnium peccatorum , adeo ut &c. ſive talis Confeſſio invalida fuerit defectu doloris , ac veri propoſiti ; ſive quia Titius in ea malitioſe reticuit unum reſervatum ; ſive quia denique malitioſe non expreſſit aliquod aliud mortale . Ratio generalis eſt , quia ut ablata rationabiliter judicetur reſervatio omnium peccatorum , taliter ut ſic abſolutus poſſit abſolvi a quolibet Confeſſario , requiritur quod Titius in caſu revera ſatisfecerit finis reſervationis ; ut ipſimet adverſarii fatentur . Jam vero in neutro ex prædictis caſibus huic Titius ſatisfecit : ſiquidem finis veræ reſervationis , prout hæc tollitur in Confeſſione juxta præſentem

tem hypotheſim, non conſiſtit in hoc, quod Pœnitens genufle&tat ad pedes Superioris, aut Delegati, eique unum, vel alterum peccatum referat; nam ſecus Pœnitens, qui id præiitit, & ob aliquod rationabile motivum non fuit abſolutus, puta, quia voluntarie non dimiſerat proximam & liberam occaſionem peccandi, poſſet deinceps abſolvi a quovis ſimplici Confeſſario ab iis, quæ perpetravit, atrocioribus criminibus reſervatis Epiſcopo, eo quia dicto modo ſe præſentavit Superiori, ſeu Delegato: quod plane alienum eſt a veritate; etenim qui in caſu ſic inabſolutum dimittit, nullo modo intendit tollere reſervationem, ſed potius hac adſtrictum relinquere, uſquequo Pœnitens redeat rite diſpoſitus. Igitur finis verus reſervationis hic eſt, ut graviora crimina graviori judicio ipſius Ordinarii, vel eorum, qui ad hoc delegati ſunt, ſubjiciantur; & ſic Fideles probe conſcii, hos non niſi maturo judicio ipſorum crimina expenſuros, ac ſolis recte diſpoſitis, condignaque indicta pœna, beneficium Abſolutionis impenſuros, ab iis committendis deterreantur; ut egregie tradit Homobonus de Caſ. Reſerv. part. 1. cap. 1. pag. 5. Ex quo patet, finem reſervationis eſſe, ut non indifferenter ab omnibus Confeſſariis, ſed tantum vel ab ipſo Ordinario, vel ab aliquo ex Delegatis, ſacramentaliter judicentur hujuſmodi peccata, ac remittantur rite diſpoſitis per Abſolutionem ſacramentalem. Sed Titius in neutro ex dictis caſibus huic fini ſatisfecit, nunquam enim acceſſit rite diſpoſitus, nec obtinuit abſolutionem ſacramentalem; abſolutus namque fuit invalide, & ſic abſolutio, utpote nulla, non fuit Sacramentalis; ergo &c. Neque dicas, fuiſſe invalidam quoad remiſſionem culpæ, non vero quoad ablationem reſervationis. Nemo enim intendit demere reſervationem abſque deletione culpæ; imo quilibet abſolvens intendit quidem abſolvere quantum poteſt, ſed Abſolutione Sacramentali. Unde cum actus agentis non operetur ultra intentionem ejuſdem, *lib. non omnis ff. ſi certum*, dicendum, non fuiſſe in caſu ablatam reſervationem &c. maxime cum reſervatis ſit quid moraliter adjacens ipſi culpæ, huic a Superiore alligatum; nec ſatis pateat, quod ex benignitate, ac praxi Eccleſiæ in caſibus prædictis deleatur reſervatio, quamvis non deleatur culpa.

CAS. II. Confeſſus eſt Pœnitens, inculpabiliter oblitus unius mortalis, quod paulo poſt fuit reſervatum. Q. an Confeſſarius, qui ab hoc ipſum abſolvit indirecte, valeat etiam directe ab eodem ipſum abſolvere?

Reſp. negat. quia per ſubſequentem reſervationem reſtricta, ſeu porius adempta eſt Confeſſario neceſſaria facultas ipſum directe abſolvendi, ideoque, utpote carnes juriſdictione in reſervatum de novo, directe nequit ab eo Pœnitentem abſolvere. Neque dicas cum Bordono tom. 2. reſp. 38. numer. 48. tale peccatum in caſu quoad culpam non eſſe amplius in conſcientia, ſed ſolum quoad obligationem illud confitendi; ſicque cum Pęnitens ad illius Confeſſionem teneatur, non quia ab ipſo fuit commiſſum, ſed quia fuit commiſſum, idem Confeſſarius utique poteſt eum abſolvere. Contra enim: Pęnitens in caſu tenetur etiam de illo confiteri, quia ab eo fuit commiſſum; ſi enim illud non commiſiſſet, nihil referret omiſſio. Deinde, quidquid ſit de hoc, & an amplius ſit, nec ne, in conſcientia quoad culpam; hoc certum eſt, quod eſt in conſcientia quantum ad obligationem ipſum ſubjiciendi Abſolutioni directæ, & quod reſervatio adimit Confeſſario facultatem, directam hanc Abſolutionem impertiendi: ergo hic nequit illum directe abſolvere; ni forte reſervans expreſſe

feciſ-

feciſſet reſervationem quoad poſtea committenda, aut tali peccato annexuiſſet cum reſervatione cenſuram: cenſura namque, ſaltem regulariter, ad committenda refertur. Puteobonel. de Pœnit. quæſt. *6.* art. 1. num. *6.*

CAS. III. Dubitat Sergius, an tenere poſſit etiam ad Confirmationem quem uti Patrinus tenuit ad Baptiſmum; propterea quoad hoc conſulit Parochum. Quid ei reſpondet?

Reſpondet, non poſſe, niſi aliqua urgens cauſa ipſum aliter facere compellat. Ratio eſt, quia in primis ita colligitur ex cap. Non plures, & cap. in Catechiſmo de Conſec. Diſtin. 4. ubi etiam allegatur conſuetudo Romana, quod in Baptiſmo, & Confirmatione Patrini ſint diverſi. Deinde talis videtur eſſe etiam communis conſenſus Doctorum, ut videre eſt apud Cuniliati de Confirm. §. 2. num. 2. in fin. De Ligorio eod. tract. num. 187. Giribaldum ibidem cap. 2. dub. 4. num. 18. Sporer in ſupplem. §. 4. Salmanticenſes, Anacletum, & alios paſſim. Unde cum ſententia communis, juxta vulgatum juris axioma, habenda ſit quaſi pro lege, ac pro ratione moraliter evidenti, & demonſtrativa, per Abbatem cap. 1. de Decim. Felinum cap. 1. de Conſtitut. num. 54. ac Baldum in cap. Ne innitaris; ideo dicendum, Sergium non poſſe &c.

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. Ultima die, qua expirat Confeſſario facultas audiendi Confeſſiones, vocatur ad excipiendam Confeſſionem infirmi. Præſto eſt diligens Confeſſarius. At quia Ægrotus morbo graviter premitur, non poteſt facere Confeſſionem ni formaliter integram.

Q. I. an ſi die ſequenti infirmus taliter convaluerit, ut poſſit integre confiteri etiam materialiter, idem Sacerdos valeat ejus Confeſſionem excipere, quamvis non obtinuerit novam approbationem, & etiamſi commode haberi poſſit alius Confeſſarius approbatus: Secundo, an idem Sacerdos ſimiliter valeat excipere Confeſſionem Sani, qui heri penes ipſum confeſſus eſt, ſed inculpabiliter omiſit aliquod lethale.

Reſp. ad I. affirmative cum Sanchez in Decal. lib. 2. cap. 13. num. 15. Tamburino de Pœnit. cap. 4. §. 10. Card. de Lugo eod. tract. diſp. 19. ſect. 1. num. 24. cæteriſque communiter. Ratio eſt, quia cauſa incepta, & non finita, durat Delegati poteſtas, donec terminetur, ut ex *cap. Gratum*, *cap. In litteris*, *& cap. Relatum*, paſſim notant DD. Sed in caſu Confeſſarius incepit cauſam, ſeu judicium Confeſſionis infirmi, quam Confeſſionem, ob gravitatem morbi, hic finire non potuit; erga durat Confeſſarii poteſtas; donec terminetur; ac proinde poteſt die ſequenti eam excipere &c. quemadmodum, juxta communionem, plauſibilioremque ſententiam, ſimplex Sacerdos, qui jam cœpit audire Confeſſionem moribundi, proſequi poteſt hanc audire uſque ad terminum, quamvis interim adveniat Confeſſarius approbatus. Et hoc a fortiori valet, ſi idem infirmus ad hunc finem poſtulet eumdem Sacerdotem, qui interim nequeat facultatis, prorogationem facile obtinere; hic etenim caſus videtur per epichejam exceptus; & in hoc, ac etiam in prædicto caſu, interveniat ratihabitio de præſenti,

Digitized by Google

in vaſe præpoſtero completum, & conſummatum, uti ſupponitur in caſu, in quo proinde puber indicit in Reſervationem. Utraque ſententia probabilis eſt; ideoque ſi Confeſſarius ſimplex puberem abſolveret, recte ſe gereret. Reſervatio enim in caſu non eſt certo incurſa; & ſtante probabilitate hinc Inde, Eccleſia non adimit juriſdictionem, ac eſt in Confeſſario juriſdictio certa; ut cum Mazzuchello tradit Puteobonellus de Pœnit. quæſt. 6. artic. 2.

CAS. III. Puellæ gravidæ, paratæ ſe occidere, Clericus ſuaſit abortum. Q. an per hoc deliquerit, eoque ſecuto, ſit irregularis.

Reſp. deliquiſſe, & quidem graviſſime, ac ſecuto abortu, ipſum eſſe irregularem. Ratio pr. part. eſt, quia in iis, quæ ſunt intrinſece mala, non licet per ſe conſulere malum aliquod, etiamſi ab altero gravius expectetur, cum etiam in iſto caſu illud minus malum, malum ſit, adeoque omnino evitandum; ut recte inquit P. Manſi de Caſ. Reſerv. part. 1. quæſt. 2. caſ. 5. num. 29. Et ſane quis non percipit, Clericum ſic præbuiſſe conſilium directe tendens in expulſionem, ac occiſionem fœtus innocentis, & hanc fuiſſe aſſumptam tanquam medium ad impediendam mortem puellæ culpabilis? quod plane illicitum eſt, dicente Apoſtolo, non eſſe facienda mala, ut eveniant bona; ergo talis Clericus revera graviſſime deliquit. Neque apponas non eſſe malum, de duobus malis minus conſulere; hoc etenim valet ſolum in caſu, quo quis debeat de duobus malis unum neceſſario eligere; tunc enim, cum nullus peccet, juxta D. Auguſtinum in eo, quod evitare non poteſt, qui eligit minus, male non agit; ideoque & qui conſulit minus, male non conſulit. At in præſenti non ſumus in eo caſu; imo tantum abeſt, quod puella habitum debitum vel ſe occidendi, vel abortum procurandi, ut utrumque abſolute eſſet ei omnino vetitum; ſic vetitum quoque erat ei conſulere, ac ſuadere abortum: ut etiam colligitur ex 34. propoſit. damn. ab Innoc. XI. Ratio ſecundæ partis in primis expreſſa conſtat ex Bulla *Effrenatam* Sixti V. quæ inter alia ſtatuta contra procurantes, aut conſulentes abortum fœtus amanti, apponit etiam irregularitatem S. Pontifici reſervatam, in ordine ad quam Gregorius XIV. in ſua Moderatoria nihil innovavit. Deinde per ſuaſionem abortus fœtus animati influxit in homicidium; ergo hoc ſecuto, eſt irregularis. Vide prædicta ad 1. Junii hujus anni.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. PArochianus Bononienſis una ſimul cum ſuo Parocho devotionis gratia Lauretum perventus, hunc rogat ut ſuam Confeſſionem excipiat. Excipit hic probe ſciens, ſe id poſſe facere. Quoniam vero Pœnitens eidem exponit non reſervatum hic Bononiæ, bene vero Laureti: Q. an Parochus ab eo poſſit ibi illum abſolvere; & quid ſi ibi exponeret reſervatum hic, non vero Laureti.

Reſp. quantum ad I. affirmative cum Card. de Lugo de Pœnit. diſput. 20. ſect. 5. num. 73. v. dices, Barboſa de Offic. Epiſcop. part. 3. allegat. 52. num. 16. Poſſevino, Mazzuchello, & aliis. Ratio eſt, quia juriſdictio Parochi Bononienſis, quoad Abſolutionem ſui Parochiani in foro in-

interno, non habetur ab Epiſcopo Lauretano, nec ab ipſo dependet, cum ſit ordinaria, eique competat ipſo jure, ratione Officii, ac Beneficii Parochialis, ut expreſſe tradunt Benedictus XIV. de Synodo Diœc. lib. 5. cap. 4. num. 2. Giribaldus, aliique paſſim; ac proinde per reſervationem Epiſcopi Lauretani non reſtringitur quoad Abſolutionem ſacramentalem dicti Parochiani, qui propterea ibidem poteſt ab ipſo abſolvi. Neque dicas, ei quidem competere a jure, ſed cum limitatione ad Civitatem, vel Oppidum, in quo ſita eſt Parochialis; ut declaravit S. Conc. Congregatio die 23. Maji 1583. apud Galemart ad cap. 15. ſeſſ. 23. Concil. Trident. Contra enim: quamvis hoc verum ſit in rigore juris, tamen ex habituali conſuetudine, fere ubique introducta, ſcientibus, & non contradicentibus Ordinariis, quoad Parochianos extenditur, nedum ad totam Diœceſim proprii Epiſcopi, verum etiam extra; ut de communi teſtatur laudatus Benedictus XIV. Inſtitut. 86. num. 7. ac declaravit eadem Sac. Conc. Congregatio in Poſnanien. die 3. Dec. 1707. definiendo, licere Parocho abſolvere proprios ſubditos etiam extra Diœceſim; ut videre eſt apud Monacellum in Supplem. ad 1. Tom. num. 174. Hinc licet iis in locis, in quibus adhuc viget rigor juris, & conſuetudo in contrarium (prout teſte Bonacina viget adhuc Mediolani talis conſuetudo a Parochis reſpectivis ſervanda ſit, adeoque ipſorum juriſdictio etiam quoad ſubditos coarctetur ad locum, aut propriam Diœceſim: ſicuti coarctatur juriſdictio Confeſſariorum, qui ab Epiſcopo ſolum approbati fuere ad audiendas Confeſſiones ſæcularium in ſua Diœceſi, tamen quia hic Bononiæ, ejuſque Diœceſi, non viget hic juris rigor quoad Parochos reſpective ad ſuos Parochianos; ideo aſſerui, Parochum poſſe in caſu expoſito ſuum Parochianum Laureti abſolvere a caſu, ibi tantum reſervato.

Quantum poſtea ad 2. cenſeo cum Giberto in Corp. Jur. Can. tract. de Sacrament. tit. 7. de Indulgent. ſect. 1. reg. 42. Joan. Dominico Manſi de Caſ. Reſerv. part. 1. quæſt. 1. §. 3. num. 21. Pedrolo de Miniſt. Sacram. Pœnit. part. 2. cap. 4. ſect. 2. artic. 1. num. 54. non poſſe Parochum ſuum Parochianum Laureti abſolvere a caſu hic Bononiæ reſervato, quamvis non ſit reſervatus Laureti. Ratio eſt, quia licet juriſdictio Parochi revera ordinaria ſit in foro interno, eamque in rigore non habeat a proprio Epiſcopo, ſed a jure, & a Papa; tamen proprii Epicopi imperio tota Parochorum juriſdictio ſubeſt, ut expreſſe docet Benedictus XIV. in ſupra laudato Opere de Synodo Diœceſana, libro, capite, & numero citatis. Unde ſive Parochus Parochianum abſolvat intra Diœceſim, ſive extra, eumdem ſemper abſolvit vigore juriſdictionis, ſubjectæ imperio ſui Epiſcopi: a quo propterea ſicuti quando habuit poteſtatem delegatam in reſervata, poteſt, juxta Graffium, alioſque a Cabrino relatos reſ. 48. illa uti cum ſuo Parochiano, tum intra, cum extra Diœceſim; ita viceverſa quando illam non habuit, prout ſupponitur in caſu, eadem uti non poteſt cum ſuo Parochiano, ſive intra, ſive extra Diœceſim; ut recte ait Manſius loc. citat. non enim eſt major ratio, quare ampliatio facultatis, facta ab Epiſcopo, ſequatur Parochum etiam extra Diœceſim, & ejuſdem facultatis limitatio illum non comitetur: præcipue cum reſervatio Parochum afficiat non minus, ac alium quemlibet Confeſſarium Epiſcopo reſervanti ſubjectum. Nec refert, quod hic agatur de abſolutione Parochiano impertienda extra Diœceſim, & Tridentinum af-

fir-

firmans ineſſe Epiſcopis facultatem ſibi reſervandi caſus, dicat ſeſſ. 14. de Sacram. Pœnitent. cap. 7. hujuſmodi facultatem *Epiſcopis omnibus* ineſſe *in ſua cuique Diœceſi*; nam in primis reſponderi poteſt cum laudato Gibert., quod cum Parochus, ſuum Parochus, etiam Laureti abſolvens, eumdem abſolveret ut Parochus talis Diœceſi, intra illam eumdem abſolvere cenſeretur. Deinde ex quo Tridentinum aſſerat, ineſſe Epiſcopis facultatem ſibi reſervandi caſus *in ſua cuique Diœceſi*, nil inde evincitur contra hanc noſtram aſſertionem; mens namque Patrum Concilii per hujuſmodi verba hæc fuit, quod quilibet Epiſcopus Caſus ſibi reſervans, hujuſmodi actum exerceret in loco ſuæ juriſdictionis, adeoque non in aliena, ſed in ſua Diœceſi. De cætero an facta ab aliquo Epiſcopo reſervatio Parochos, alioſque ſubditos Confeſſarios afficiat extra Diœceſim, nec ne, nil ibi a Concilio ſtatutum; proindeque nihil inde erui poteſt in contrarium. Quod ſi reponans, ſtatutum reſervationis habere rationem legis, cujus indoles eſt, per ſe, ac immediate reſpicere territorium, ſeu diœceſim, eique quaſi cohærere; ac proinde non poſſe eum adſtringere, qui extra diœceſim exiſtit; ut patet in ſententia excommunicationis, juxta Boniſacium VIII. in cap. fin. de Conſtitut. in 6. eos ſubditos non afficiente, qui peccatum ſub excommunicatione reſervatum, extra Diœceſim committunt. Reſpondeo, inſtantiam, ac paritatem probare, quod ſi Pœnitens ibi, nempe Laureti, ubi hujuſmodi peccatum non eſt reſervatum, exponat Confeſſari diverſo a proprio Parocho, ab eo poſſit abſolvi: quod nec ego inficior, cum Confeſſarius Lauretanus non ligetur a reſervatione Archiepiſcopi Bononienſis, neque huic ſubſit quoad ſuam juriſdictionem. At diverſimode loquendum cum agitur, prout in caſu, de Confeſſione facta ipſimet proprio Parocho Bononienſi; cum enim juriſdictio ejuſdem adhuc ſubſit, quoad ſuum Parochianum, Archiepiſcopo Bononienſi, etſi Laureti degat, prout ſupra dictum eſt; ideo &c. Hinc ſolum eo tunc poſſet Pœnitens ibi a Parocho abſolvi, quando ad id facultatem reciperet ab Epiſcopo Lauretano: in quo caſu eumdem non abſolveret ut ejus Parochus, ſed tamquam alter Confeſſarius, ab Epiſcopo Lauretano approbatus, ac juriſdictionem habens: circa quod nulla eſt difficultas, quod eo in caſu poſſet illum abſolvere.

CAS. II. Cum in antecedenti dictum ſit, juriſdictionem Parochi eſſe a Papa; & hoc non obſtante Parochum non poſſe abſolvere ſubditum a reſervatis proprio Epiſcopo, etiam extra Diœceſim. Q. 1. undenam colligatur hujuſmodi juriſdictionem eſſe a Papa; cum Epiſcopus ille ſit, qui ut plurimum Sacerdoti confert Beneficium Parochiale, ipſumque immittit in poſſeſſionem ejuſdem: 2. cur ſit ſubjecta Epiſcopo, eo ipſo, quod habetur a Superiore majori?

Reſp. ad 1. ex eo id colligi, quod licet Epiſcopus revera ut plurimum Parochiale Beneficium conferat &c. tamen non ipſe eo tunc annectit ipſimet Beneficio collato juriſdictionem, neque eo tunc illam confert Sacerdoti; ſed eam ſupponit jam Beneficiis Parochialibus annexam a Summis Pontificibus, qui ipſamet Beneficia Parochialia inſtituere, vel ſaltem juriſdictionem iis annexam decrevere, ſemel ac aliquis in Parochum eſſet inſtitutus. Unde ex quo ipſimet Summi Pontifices per ſacros Canones decreverint annexam Beneficiis Parochialibus hujuſmodi juriſdictionem, hinc fit, ut Parochi non ab Epiſcopis, ſed a Papa, & a jure, eam habere dicantur, quamvis Epiſcopus is ſit, qui ut plu-

rimum Beneficium confert, & per ſe, vel per alium immittit in ejus poſſeſſionem. Filliucius tom. 1. tract. 7. numer. 279. Caſtropalaus de Pœnitent. punct. 12. num. 9. aliique. Accedit, jurisdictionem Parochi in foro interno eſſe ordinariam, ut ſupra dictum eſt, proindeque etiam extra Diœceſim, ut diximus, regulariter poteſt illam exercere, audiendo Subditi Confeſſionem, ergo non ipſam habet ab Epiſcopo; Epiſcopus namque juriſdictionem ordinariam conferre non poteſt, ut teſtatur Menochius Conſ. 52. numer. 16. Ergo illam habet a jure, & a Papa. = Ad 2. dico, hujuſcemodi rei cauſam non eſſe aliunde petendam, quam a voluntate ipſorum Romanorum Pontificum, qui voluere talem ſubordinationem, ad meliorem Chriſtiani populi diſciplinam, & ut ſic omnia eſſent melius ordinata. Hinc ſicuti quamvis per Apoſtolum Deus poſuerit Epiſcopos regere Eccleſiam, tamen quia in Romano Pontifice reſidet ſuprema poteſtas in Eccleſiam univerſam, omnia taliter a Chriſto Domino ordinata ſunt, in ordine ad aliqua hic poſſit ſibi juriſdictionem peculiariter reſervare; ita cum proportione idem dicendum de Epiſcopis reſpective ad Parochos propriæ Diœceſis. Propterea Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 7. in peculiari loquens quoad Caſuum reſervationem, inquit: *Magnopere vero ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere ſanctiſſimis Patribus noſtris viſum eſt, ut atrociora quædam, & graviora crimina, non a quibuſvis, ſed a ſummis dumtaxat Sacerdotibus abſolverentur. Unde merito Pontifices Maximi pro ſuprema poteſtate, ſibi in Eccleſia univerſa tradita, cauſas aliquas, nimirum graviores, ſuo poterunt peculiari judicio reſervare. Neque dubitandum eſt, quod omnia, quæ a Deo ſunt, ordinata ſunt, quin hoc idem Epiſcopis in ſua cuique Diœceſi, in ædificationem tamen, non in deſtructionem liceat, pro illis in ſubditos tradita ſupra reliquos inferiores Sacerdotes auctoritate, præſertim quoad illa, quibus Excommunicationis cenſura annexa eſt*. Circa quod tamen ſapienter admonet Benedictus XIV. ſupralaudato lib. 5. de Synod. Diœceſ. cap. 4. num. 3. quod Epiſcopus prædicta facultate reſervandi caſus poſſit ſemper, & quandocunque noluerit, uti; nihilominus multis nominibus decet, ut illam potius in Synodo, quam extra Synodum exerceat, ne ſecus Parochi conquerantur, ſuam ordinariam poteſtatem, ipſis prorſus inſciis, nimis admodum coarctari: ut enim notat Cardinalis de Lugo de Sacram. Pœnit. diſp. 20. ſect. 3. num. 37. quamvis Epiſcopus poſſit juriſdictionem abſolvendi, quam aliis Sacerdotibus delegat, omnino pro libito limitare, & ad pauciſſimas cauſas reſtringere; tanta tamen poteſtate non potitur quoad Parochos; quorum juriſdictio, etſi ab Epiſcopo pendeat, eique ſubjaceat, non eſt tamen delegata, ſed ordinaria; nec poteſt ſine legitima cauſa aut prorſus auferri, aut adeo imminui, ut fere inanis remaneat.

CAS. III. Sempronius emiſſo voto ſimplici caſtitatis, contraxit Sponſalia de futuro cum Berta. Q. an ſi hæc fiat Monialis, & ipſe diſpenſetur a voto, poſſit abſque alia diſpenſatione contrahere Matrimonium cum Bertæ Sorore.

Reſp. poſſe, ſuppoſito, quod votum Caſtitatis, ab eo emiſſum ante Sponſalia cum Berta, fuerit abſolutum, & Caſtitatis perpetuæ, ac totalis. Ratio eſt, quia in tali caſu hujuſmodi Sponſalia, fuere nulla, ac invalida, ratione prædicti voti, quo Sempronius obſtrictus eadem contraxit; cum tale votum omnino diſſolvat Sponſalia ſubſequentia, ut probat Roſignolus de Sponſal. 11. prænot. 4. ac tradunt Giribaldus, & alii DD.

DD. commun. Et ſic, cum id, quod nullum eſt, nullum in caſu producat juris effectum, ortum non eſt ex eiſdem Sponſalibus impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis inter ipſum Sempronium, ac Sororem Bertæ; prout clare colligitur ex Tridentino ſeſſ. 24. de Reformat. cap. 3. ac propterea idem Sempronius, ſi diſpenſetur a voto, utique poteſt abſque alia diſpenſatione Matrimonium contrahere cum Bertæ Sorore.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. Duo ſunt homini Uſurarii hæredes. Q. an ſi unus ex his vel reſtituere nolit, vel impotens ſit, teneatur alter ut integrum reſtituere. Secundo, an etiam famuli, & factores Uſurariorum reſtiture teneaurur. Tertio, an Confeſſarius non admones Uſurarium de onere reſtitutionis, locus illius teneatur reſtituere.

Reſp. ad I. non teneri, ſi cohæres poſſit, ac nolit reſtitnere ad ratam ſuæ portionis; teneri vero, ſi ille ſir impotens, & portio, quam ipſe habuit, ad id ſufficiat. Ratio primæ partis eſt, quia hæredes in caſu non tenentur reſtituere ritulo injuſtæ acceptionis, ſed ritnlo rei acceptæ, & in quantum repræſentant perſonam defuncti; ſed ille, de quo eſt ſermo, non accepit hæreditatem, nec repræſenrar perſonam defuncti, niſi partialiter, alrer enim & ipſe accepit æqualem partem hæreditatis, & ſolum ambo ſimul repræſentant totam perſonam defuncti; ergo hoc nolente reſtiture, ille non tenetur reſtituere in integrum, ſed ſolum ad ratam portionis, ut cnm Cajetano, Molina, Leſſio, & aliis tradit Barthol. a S. Fauſt. de Uſur. quæſt. 92. Neque dicas, omnia bona defuncti in caſu eſſe reſtitutioni obligata, obligatione ſaltem perſonali. Si enim omnia obligata ſunt, ergo etiam accepta a cohærede; & ſic etiam hic cogi debet ad reſtitutionem pro rata: malitia namque unius nolentis ſolvere, alteri nocere non debet. Excipe ramen caſum, quo uni contigiſſent in partem omnes res per uſuram a defuncto acquiſitæ, & hæ penes ipſum adhuc extarent in ſpecie; puta, ſi ſit fundus, domus, & ſimilia; nam tunc ſpectaret ad ipſum ea omnia reſtituere: cum enim ad eum pervenerunt, erant obligata obligatione reali, & cum eadem ad ipſum tranſierunt, utpote quæ ſequitur rem apud quemcumque exiſtat; ergo ipſe tenetnr ea reſtituere, cum poteſtate poſtmodum agendi de meliori diviſione cohærede, ur ſalvetur æqualitas. Ratio poſtea ſecundæ partis eſt, quia omnia bona libera defuncti, ad quemcumque devenerint in hæreditatem, ſecum detulerunt onus ſolvendi ejus debita; ergo ſi cohæres eſt impotens aliquid reſtituere, puta, quia omnia diſtraxit, aut conſumpſit, in tali caſu debet alter hæres reſtituere quantum ſufficit cum portione ſuæ hæreditatis. Vide relatum a S. Fauſto loc. cit.

Reſp. ad II. cum diſt. Vel iſti famuli, & factores Uſurariorum, fuerunt aliquo modo cauſa cooperans ad uſuras; vel non; Si non; dico, ipſos ad nihil teneri, quia cum nullum influxum ipſi in uſuras præſtiturint, non eſt, cur obligentur ad faciendam ob eas reſtitutionem. Si vero fuerunt aliquo modo cauſa ad eas cooperans; puta, nomine & auctoritate Dominorum ſaciendo contractus uſurarios; vel alios compellendo ad ſolvendas uſuras, aut quid ſimile; & tunc dico, eos teneri inſoli-

 dum

dum cum Dominis reſtituere; adeo ut, ſi hi non reſtituant, ipſi pro ſuo poſſe reſtituere, debeant. Ratio eſt, quia tunc in uſuras præſtiterunt verum influxum, ex quo proinde in eis emerſit onus reſtitutionis: ita DD. commun. Quorum aliqui nec excuſant a peccato, & onere reſtitutionis eos, qui ſerviunt, poſt factum uſurarium Contractum, ex. gr. in cartis ſcribendo mutuum, quod datur, vel pignora; aut ſolum recipiunt uſuras, quas ſolvit mutuatarius; aut ſimpliciter petunt a mutuatario lucrum; aut ſervant, ſeu numerant pecuniam in dando, vel accipiendo mutuo: ita Molina tom. 2. de. Contr. diſp. 331. Navarrus cap. 17. num. 267. & alii non pauci. Oppoſitum tamen tenent Sotus, Sylveſter, Toletus, Leſſius, & alii quamplures, quos refert, ac ſequitur a S. Fauſto de Uſur. quæſt. 116. eo quia iſti non ſunt propriæ cauſæ efficaces, aut morales accipiendi uſuras, nec aliquid activitatis influunt ad exactionem uſurarum, ſed ſolum materialiter ſe habent in iſtis actibus reſpectum exactionis uſurariæ.

Reſp. ad III. cum diſt. Vel Confeſſarius eum non admonet inculpabiliter, aut quia novit, eum eſſe ſatis conſcium hujuſmodi obligationis; & tunc dico, ipſum non teneri illius loco reſtituere, quia in tali caſu monitionis omiſſio non eſt culpabilis. Vel eum non admonet, noſcens, ipſum non eſſe conſcium dictæ obligationis, monitionemque omittit culpabiliter; & tunc dico, ipſum probabilius teneri &c. eo quia ſemel ac ſuſcepit onus audiendi Confeſſionem, tenetur ex officio docere Pænitentem ea, quæ ſpectant ad ſpirituale bonum, ac ſalutem animæ ipſius prout in caſu eſt reſtitutio, cum non remittatur peccatum, ni a potente reſtituatur ablatum. Neque dicas; Confeſſarium teneri quidem erga Pœnitentem, non tamen erga damnificatum. Contra enim: cum refectio damni ſit quid neceſſario ſubſequens ad reſtitutionem, ſemel ac habet onus monendi Pœnitentem quoad hanc, ſimul ineſt ei obligatio eumdem monendi, ut indemnizet damnificatum. Neque reponas, hanc obligationem Confeſſarium ineſſe ex charitate, ac religione, ſed non ex juſtitia. Contra: ſtatim ac ſuſcepit onus audiendi Confeſſionem, tenetur, ex quaſi Contractu cum Pœnitente, huic rite miniſtrare Sacramentum & ſic etiam, ex officio, & juſtitia, ipſum docere, & judicare, prout exigit ejus ſprituale bonum; ut recte inter alios tradit de Ligorico de Pœnitent. cap. 2. num. 619. Unde ſi omittit, ipſe eſt cauſa non reſtitutionis; proindeque ad hanc, in defectu Pœnitentis, ipſe tenetur, prout tenetur *mutus*, *non obſtans* &c quantumvis influant ſolum negative. Navarrus Filliucius, & alii.

CAS. II. Clericus fuit promotus ad ſacros Ordines titulo Patrimonii partim veri, partim fictitii. Q. I. an incurrerit pœnam Suſpenſionis, adeo ut, ſi ſic celebret, ſit irregularis. Secundo, ac Suſpenſionem incurrat ordinatus Subdiaconus titulo veri, ac integri Patrimonii, quod tamen poſt Ordinationem dimittit abſque alio titulo. Tertio, quid dicendum de hujuſmodi Clerico, ſi poſt dictam dimiſſionem recipiat Diaconatum, & Sacerdotium.

Reſp. ad I. affirmat. Si pars Patrimonii vera modica eſt, multumque ei deeſt ad ipſi miniſtrandam Congruam, ſtatutam ab ultima Diœceſana Synodo in annuo reditu 200. librarum Bononienſium; idque ipſemet Clericus, ſciebat, & Archiepiſcopus ordinans ignorabat. Ratio quoad pœnam Suſpenſionis in primis deſumitur ex Decreto præfatæ Synodi: quæ

quæ *lib.* 2. *cap.* 8. §. *neceſſitate* inter alia hæc habet: *Prævie ad actum ſtipulationis, intimetur Clerico ſuſpenſio ipſo facto incurrenda, ſi ficte & doloſe ſe geſſerit in repræſentando redditus non adæquantes taxam, in præſenti decreto conſtitutam*. Secundo ex c. *Neminem; c. Sanctorum diſt.* 70. & aliis ſacris Canonibus, ſtatuentibus pœnam Suſpenſionis, aliaſque, ſuſcipientibus aliquem Ordinem ſacrum abſque vero titulo Beneficii, vel Patrimonii: quas pœnas innovavit Concilium Tridentinum, ne Clerici cogantur mendicare, aut vile aliquod officium exercere, indecens Statui. Ratio poſtea quoad Irregularitatem, ſi celebret, hæc eſt; quia violans Cenſuram ſcienter, incurrit Irregularitatem cap. *Is, qui* §. *is vero* de ſent. excomm. in *6*. Addidi tamen in reſponſione ea verba: *Si pars Matrimonii vera, modica eſt, multumque ei deeſt &c.* primo, quia ſi defectus redditum ſit modicus, puta, non excedat duos, aut tres aureos, tunc non incurritur grave peccatum, neque Suſpenſio, ac poteſt Clericus ab Epiſcopo ordinari. Giribaldus de Sacr. Ord. cap. 4. dub. 7. Secundo, quia ſi quis in aſſignatione Patrimonii, ad oſtentationem, finxerit aſſignare Patrimonium magis amplum, dummodò vera pars aſſignata ſufficiat, aut ſolum in modico deficiat, Suſpenſio non incurritur. Subdidi poſtmodum, *idque ipſemet Clericus ſciebat*, quia ſi id Clericus ignorabat, immunis eſt a Suſpenſione, cum Synodus dicat, *ſi ficte, & doloſe*, & in hac ſuppoſitione loquantur Sacri Canones, ut eruitur ex Declaratione Sacr. Congregat. Concil. die 27. Novembr. 1710. a pluribus relata. Appoſui denique ly *& Archiepiſcopus ordinans ignorabat*, quia ſi id ſciviſſet, & hoc non obſtante Clericum ordinaſſet; hic in tali caſu Suſpenſionem probabiliter non incurriſſet, ſed Archiepiſcopus teneretur ipſum alere, vel ſaltem ſupplere alimenta, ut patet ex c. Cum ſecundum Apoſtolum de Præbend.

Reſp. ad II. neg. cum Navarro, Bonacina, & aliis. Ratio eſt, quia Suſpenſionis pœna, lata quidem legitur contra doloſe promotos ad aliquem Ordinem Sacrum abſque vero titulo; non ſic vero contra eos, qui poſt legitimam promotionem dimittunt Patrimonium. Propterea cum odia reſtringi, & favores conveniat ampliari, ut ait regula juris, ideo dicendum eſt, Suſpenſionem in hoc caſu non incurri a Subdiacono, ut plurles declaravit Sacr. Congregat. Concil. & ſignanter die 6. Maii 1638. hiſce verbis, relatis a SS. D. N. Benedicto Papa XIV. in Notif. 28. edit. lat. num. 28. *Sacra Congregatio cenſuit, eum, qui de facto alienavit Patrimonium; ad cujus titulum fuerat ordinatus, nulla facta mentione quod ad illius titulum promotus fuiſſet, in Cenſuras non incidiſſe, ſed alienationem factam eſſe ipſo jure nullam*. Peccat ergo, & ob hoc puniendus eſt a ſuo Prælato, qui ſic Patrimonium dimittit; Suſpenſionem tamen non incurrit.

Reſp. ad III. eſſe dicendum cum Stephano Quaranta, quem citat, ac ſequitur Roſignolus de Ordin. in Comm. quæſt. 3. artic. 25. num. 11. neque eo tunc incurrere Suſpenſionem; quidquid in contrarium ſentiat Bonacina tom. 3. diſp. 3. quæſt. 1. punct. 8. num. 4. Pignatellus tom. 5. conſult. 77. num. 17. Ratio eſt, quia non eſt verum, ut hi ſupponunt, quod Clericus in tali caſu ſuſcipiat ſacros Ordines ſine titulo; cum enim Tridentinum ſeſſ. 21. de Reformat. cap. 2. omnino irritet, ac annullet dimiſſionem Patrimonii, per ſemetipſum factam a Clerico, hujuſmodi dimiſſio non ſubſiſtit, ſed Patrimonium adhuc ſpectat ad Clericum, qui proinde non recipit Diaconatum, & Sacerdotium abſque titulo. Vide Roſignolum. ibid.

CAS. III. Promiſit Cajus, ſe dono daturum cuidam Eccleſiæ determinatæ pulchram Planetam; aſt quia audit, aliam Eccleſiam eadem magis indigere, hujc eam donat. Q. an licite.

Reſp. cum diſtinct. Vel prior Eccleſia, ſeu qui illi præeſt, Caii promiſſionem jam acceptavit; & tunc dico, Cajum illicite donare Planetam alteri Eccleſiæ. Ratio eſt, quia promiſſio acceptata evaſit debitum in promittente, qui propterea ſine conſenſu promiſſarii nequit intentionem mutare, ac alteri tradere rem promiſſam. Vel hujuſmodi promiſſionem nondum acceptavit, & in tali caſu dico, Cajum licite donare Planetam alteri Eccleſiæ, attenta præſertim majori hujus indigentia. Ratio eſt, quia ante acceptationem prior Eccleſia nullum jus, aut actionem habet, & ſic promiſſor poteſt pro libito intentionem mutare, ac Planetam altari dare magis indigenti. Quod a fortiori valet ſi promiſſio a Cajo facta fuiſſet per modum voti, hoc eſt, principaliter propter Deum; ſiquidem vovens, antequam promiſſarius rem promiſſam, ſeu promiſſionem acceptat, poteſt votum ſuum propria auctoritate in melius commutare; quamvis non ſic poſita acceptatione. Ita Bartholomæus a S. Faucto de Donat. quæſt. 125.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. EMit Titius Cenſum, conſtitutum in re jam aliis vinculis obſtricta. Q. an valeat exigere penſiones.

Reſp. cum diſt. Vel hujuſmodi res, non obſtantibus hiſce vinculis, erat adhuc apta ſuſtinere tale Cenſum; vel non. Si erat adhuc apta, dico cum Bonacina de Contract. diſp. 3. quæſt. 4. punct. un. num. 9. Quod ſi in fundatione talis Cenſus intervenit conſenſus præcedentium Creditorum, poteſt Titius exigere penſiones. Ratio eſt, quia in hoc caſu nihil obſtat tali exactioni, cum Cenſus ſit verus ac realis, & Titius, ratione emptionis ejuſdem, jus habeat ad penſiones. Si poſtea non erat amplius apta, videndum eſt, an Titius ullam haberet cognitionem talis ineptitudinis; ſi enim omnino tunc ignorabat, dico, ipſum poſſe exigere penſiones pro eo tempore, quo in ipſo duravit talis ignorantia, quia ignorans ignorantia probali, non tenetur de damno, cap. 2. de Conſtitut. ſed e contrario venditor celans vitia rei venditæ, tenetur emptori ad intereſſe, l. Julianus ff. de Action. Empt. Si vero aliquam notitiam ejuſdem habebat, tunc dico penſiones ab eo exigi non poſſe, quia Cenſus ab eo emptus non ſubſiſtit, & per conſequens neque ei fructificat; & ſi pro eo aliquid accipit, evincitur illud accipere ratione Mutui? propterea nedum eſt obnoxius reſtitutioni, ſed etiam punitur in foro fori pœnis uſurariorum. Navarrus Comment. de Uſur. num. 119. Molina diſp. 391.

CAS. II. Prædium Eccleſiæ, eo quod eſſet ſterile, datum fuit in emphyteuſim; nunc opera, & induſtria emphyteutæ factum eſt fertile. Q. an finita prima emphyteuſi, poſſit iterum dari.

Reſp. cum Giribaldo de Emphyt. dub. 2. num. 9. poſſe iterum dari, & quidem abſque nova juris ſolemnitate, ſi agatur de prædio ſolito dari in emphyteuſim, dummodo nondum ſit incorporatum, ac factum de Menſa, item emphyteuſis ſit cum evidenti Eccleſiæ utilitate, ac ſerventur conditiones primi Contractus; tunc enim non eſt nova alienatio,

tio, ſed primæ continuatio. Dixi, *ſi agatur de prædio, ſolito dari in emphyteuſi*; nam ſecus iterum dari non poteſt abſque nova cauſa legitima (cum prima ceſſaverit) & abſque debitis juris ſolemnitatibus. Hinc in ultima Diœceſana Synodo lib. 3. cap. 10. prohibentur Beneficiati ab innovanda emphyteuſi bonorum.

CAS. III. Noſcit Confeſſarius, Pœnitentem eſſe ſufficienter diſpoſitum; at ſimul judicat, dilationem Abſolutionis eidem profuturam ab uberiorem emendationem, ac majorem firmitatem propoſiti. Q. an licite poſſit eidem Abſolutionem differre?

Reſp. cum diſt. Vel ipſemet Pœnitens, leniter monitus de uberiori hoc ſuo ſpirituali profectu, conſentit in talem dilationem Abſolutionis, & tunc dico cum Communi, Confeſſarium ipſi licite eamdem differre, eo quia in tali caſu Confeſſarius nullam ex una parte eidem irrogat injuriam; cum volenti, & conſentienti nulla fiat injuria; ex alia ſic magis conſulit ejus bono ſpirituali, applicando ſpirituali ejuſdem morbo efficaciorem medicinam. Vel Pœnitens, non obſtante tali monitione, eſt invitus quoad hujuſmodi dilationem; & tunc dico, juxta Sancium in Select. diſp. 6. num. 6. non poſſe Confeſſarium ei licite differre Abſolutionem; quia Pœnitens expoſitis peccatis jus habet ad Abſolutionem, quando ſufficienter conſtat de ipſius diſpoſitione; tunc namque Confeſſarius ex juſtitia tenetur hanc ei impertiri; proindeque abſque illius injuria nequit eidem invito eadem differre. Neque dicas cum Card. de Lugo de Pœnit. diſp. 14. num. 169. Puteobonello eod. tract. quæſt. 2. art. 4. §. 6. Giribaldo ibid. cap. 10. dub. 4. num. 39. Pœnitentem habere quidem jus ad Abſolutionem, ſed non ad eam ſtatim obtinendam: & Confeſſarium tamquam medicum ſpiritualem jus habere adhibendi omnia media, quæ poſſunt Pœnitentem præſervare a peccatis, ut conſtat ex iis verbis Concilii Lateranenſis *Cap. omnis utriuſque ſexus: Prudenter intelligat* (videlicet Confeſſarius) *quale debeat ei* (nempe Pœnitentiam) *præbere conſilium, & cujuſmodi remedium adhibere, experimentis utendo ad ſalvandum ægrotum:* & ſic poſſe in caſu adhibere Abſolutionis dilationem: contra enim: ſemel ac Pœnitens eſt, atque cognoſcitur a Confeſſario ſufficienter diſpoſitus de præſenti, ſimul etiam jus habet ad Abſolutionem de præſenti; ut quid enim eum relinquere in periculo æternæ mortis, cum actu interveniunt neceſſariæ diſpoſitiones, ut ab hoc periculo eripiatur? præcipue cum ipſummet Sacramentum auxilia conferat ad non relabendum. Nec oppoſitum evincitur ex allatis verbis Concilii Lateranenſis; nam ea valent quando Pœnitens nondum cognoſcitur ſufficienter diſpoſitus; vel indicant, Confeſſarium, etiam eo tunc, debere Pœnitenti præbere ſana conſilia, ac efficacia remedia ei aſſignare, diverſis experimentis utendo ad eum ſalvandum, hoc eſt, illi imponendo pœnitentias ſalutares, ac medicinales, eum obligando, ex. gr. ut infra tantum temporis ſe denuo præſenter, ad ſumendum experimentum, an in propoſito perſiſtat, exequatur media aſſignata &c. & ſic ſalvetur. Non dicunt tamen quod non abſolvatur, quantumvis ſit ſufficienter diſpoſitus.

Digitized by Google

MENSE DECEMBRIS.

CAS. I. PArochus, habens domum parochialem ſatis amplam, ejuſdem partem, per cujus ingreſſum unice patet interior aditus in Eccleſiam, locavit Laico, qui foris cum Clerico rixatus, hunc vulneravit vulnere non lethali, ac ſtatim ſe in prædicti ingreſſus cubiculum recepit. Q. an per Judicem, ſive laicum, ſive eccleſiaſticum, ob hujuſmodi crimen, inde extrahi poſſit?

Reſp. neg. talis enim locus gaudet immunitate, cujus legibus ſubeſt tum Judex Eccleſiaſticus, cum laicus: ut paſſim monent D. D. Nec crimen in caſu a Laico perpetratum eſt de exceptis; ut legenti ſingulas Bullas, hactenus ſuper iſta materia editas, facile patebit. Propterea Sacr. Congregatio Immunitatis tum in Lauretana die 16. Aprilis 1652. cum in Peruſina die 14. Maii ejuſdem anni, edixit in prima: extractum reſtituendum eſſe loco immuni; ac monendum Epiſcopum, ne permittat Canonicos locare Laicis ædes Canonicales; & in ſecunda, injungendum Epiſcopo, ut prohibeat ædes Canonicales in Canonica exiſtentes locari, ſeu concedi Laicis ad habitandum, ſub pœnis ſibi bene viſis, ut adnotant Pignatellus Conſultar. Canon. 474. num. 1. & Panimolla tom. 3. dicif. 156. num. 30. Nec relevat, Laicum, ob crimen commiſſum, eſſe excommunicatum, ac fuiſſe ipſimet Eccleſiæ injurioſum ob Clerici vulnerationem; huc enim non obſtante adhuc gaudet Immunitate, ut de Communi teſtatur Decianus tract. Crimin. lib. 6. cap. 26. contrariis reſpondens, Maurus Italia, Thomas del Bene, cum aliis. Nam in primis non eſt caſus exceptus. Deinde privilegium non eſt datum favore perſonarum, & confugientium, ſed propter reverentiam loci ſacri; unde hic non attenditur qualitas perſonæ, ac delictum perpetratum (cum non eſt de exceptis), ſed loci ſanctitas, & Eccleſiæ pietas, quæ in hoc magis coruſcat, dum reum recipiendo compatitur humanam fragilitatem. Accedit, excommunicatum non eſſe excluſum ab Eccleſia materialiter ſumpta, ſed ſolum de formali, ut cum Diana, & Monacello tradit etiam Mattheuccius Offic. Cur. cap. 24. num. 15. & delinquens extra corpus Eccleſiæ, eſto fuerit ipſimet Eccleſiæ injurioſus ex alio capite, tamen non deliquit contra ipſammet legem Immunitatis, Eccleſiis datæ; ideoque fruſtra non invocat hujus legis auxilium in caſu. Quod ſi opponas, Sacram Congregationem Immunitatis pluries declaraſſe, licite potuiſſe Epiſcopum extrahere ſive Parochum e domo Parochiali, ſive Canonicum e domo Canonicali, ut conſtat ex Decretis allatis a Mattheuccio l. c. num. 18. dico, ea emanaſſe cum agebatur de pura pœna ad correctionem; ſiquidem conſulta S. Congregatio ab Epiſcopo Aretino hoc modo: *Se un Canonico, ritrovato nella ſua Caſa Canonicale, contigua alla Chieſa, infraganti con una Donna maritata, ſi ſia potuto con la medeſima Donna carcerare nelle carceri Veſcovili, ſenza pregiudizio dell' Immunità. Die 31. Augnſti 1640.* Reſpondit, *poſſe ad correptionem*; ut refert etiam Pignatellus tom. 1. conſult. 35. geſta enim ad correctionem non inducunt formalem extractionem prohibitam per ſacros Canones, & Gregorianam, aliaſque Conſtitutiones. Similiter in una Interamnenſi *cenſuit Epiſcopum potuiſſe extrahere Archipresbyterum de Piedeluco a propria domo Parochiali, & carcerare ad effectum correctionis.* At quando actum fuit ad pœnas imponendas, non ad corre-

ctio-

Digitized by Google

ctionem, ſed ſecundum Canones, tunc aliter reſpondit eadem S. Congregatio, nimirum, extractionem fieri non poſſe; ut patet ex decretis ſupra citatis, ac aliis ab ea editis, in Mutinen. die 18. Febr. 1531. in Ariminen. die 2. Maii 1661. & alias, ut ibid. notat Mattheuccius. Quare cum hic ſimus in hoc ſecundo caſu, dicendum &c. Vide eumdem Mattheuc. cap. 24. cit.

CAS. II. Pia Mulier, diſcripta Sodalitiis Cincturatorum, Redemptionis Captivorum, aliiſque, petit a Confeſſario: I. an ipſa gaudeat Cincturatorum Indulgentiis, quando omittit recitare quinque Pater & Ave per oblivionem; aut ruſticans ubi non eſt Eccleſia Ordinis S. Auguſtini, neque Confraternitas Cincturatorum, ſupplet viſitationem Altarium in alia Eccleſia. II. an conſequatur generalem abſolutionem, ac benedictionem iis quinque diebus, quibus infra annum Confratibus, ac Sororibus, Redemptionis Captivorum eadem impertitur, ſi tunc, ob aliquod legitimum impedimentum, nequeat ipſa ſe conferre ad Eccleſiam, in qua datur hujuſmodi Abſolutio, ac Benedictio. III. an lucretur Indulgentias, a Summis Pontificibus conceſſas pro recitatione Roſarii, ſi quandoque, omiſſa conſueta meditatione Myſteriorum humanæ reparationis, horum vice meditetur aliquod Noviſſimum, aut quid aliud pium. IV. demum quænam Indulgentiæ ſint conceſſæ reccitantibus in die *Angelus, Domini &c.* ſeu *Regina Cœli &c.* tempore Paſchali; ac Pſalmum *De profundis* ſub primam horam nocti; & an, ad lucrum Indulgentiæ, opus ſit hæc recitare flexis genibus. Quid ad ſingula reſpondet Confeſſarius?

Reſpondet ad primam negative quoad utramque partem; ut enim Sorores, aut Confratres Indulgentias lucrentur, debent proprias Inſtituti conditiones implere, opera injuncta; & quidem non utcumque, ſed eo modo, quo injuncta ſunt, ut recte ait Theodorus a Spir. San. de Indulg. part. 2. artic. 2. §. 6. Cum ergo prædictæ Indulgentiæ fuerit conceſſæ Confratribus, ac Sororibus vere recitantibus quinque Pater, & Ave, & certis quibuſdam diebus viſitantibus Eccleſiam præfati Ordinis, necnon Altare, ſeu Capellam dictæ Confraternitatis; ideo ſi Mulier id non præſtat, quantumvis ex oblivione, impotentia, vel alio legitimo impedimento, conceſſam reſpective Indulgentiam non lucratur. Hinc Sacr. Congregatio Indulgentiarum penes laudatum Theodorum die 22. Februarii 1717. expreſſe, ac abſolute declaravit, Cincturatos *Confratres non gaudere Indulgentiis, niſi recitent quinque Pater, & Ave, & Viſitationem Altarium ſuppleri non poſſe a Confratribus in aliena Eccleſia, præcipue quando ſunt in locis, in quibus non eſt Eccleſia Ordinis S. Auguſtini, aut non eſt erecta Confraternitas Cincturatorum.*

Ad II. Reſpondet pariter negative, ſive Mulier ſit adſcripta Confraternitati Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum, cujus Confratribus dies benedictionis, & abſolutionis generalis, ſunt feria quarta Cinerum, feria quinta majoris Hebdomadæ, S. Catharinæ V. & Mart. SS. Trinitatis, & S. Agnetis ſecundo; ſive adſcripta ſit Confraternitati Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis pariter Captivorum, cujus Confratribus dies benedictionis & abſolutionis generalis, ſunt feſtum S. Antonii Abbatis, feria quarta Cinerum, feſtum S. Petri Nolaſco, feſtum S. Laurentii Mart. ac feſtum S. Catharinæ V. & M. Ratio eſt, quia Brevia Pontificia, ad conſequendam hujuſmodi benedictionem, & abſolutionem generalem, utrobique expreſſe requirunt conventum ad Eccleſiam, ubi ſit functio hujuſmodi benedictionis, & abſolu-

ſolutionis ac intereſſentiam , ſeu præſentiam tali functioni : ſic in recenſione obligationem Confratrum , ac Sororum SS. Trinitatis Redemptionis prædictæ hæc expreſſe leguntur in Summario Indulgentiarum . *Quinque dies benedictionis, & abſolutionis generalis (licet a culpa proprie non abſolvatur, juxta declarationem fel. record. Clementi VIII.) ſunt feria quarta Cinerum, feria quinta Majoris Hebdomadæ &c. in quibus bona, & ſuffragia Religonis communicantur ſolis Confratribus, & Sororibus Confraternitatis, qui vere pœnitentes, & confeſſi, ac ſacra Communione refecti, genuflexi hujuſmodi functioni in Eccleſiis Ordinis peragendæ interfuerit. Quia vero Confratres, & Sorores Schedulis impreſſis, vel manuſcriptis invitari non ſolent, ſuo tempore, & debita præparatione convenire procurent, ut tot bonorum participes fiant. Clemens VIII. Conſtit.* 85. Similiter in Brevi Innocentii XI. Incip. *Exponi nobis* , quo confirmatur Summarium Indulgentiarum Confraternitatum B. Mariæ de Mercede præfatæ Redemptionis , hæc habentur . *Die feſto S. Antonii Abbatis &c. Orationum, Jejuniorum, Miſſarum, aliorumque bonorum Operum, quæ in dicto Ordine fiunt, communicatione participes erunt ſoli Confratres, & conſorores dictæ Confraternitatis, qui vere pœnitentes, & confeſſi, ac ſacra Communione refecti, quam vocant Benedictionem, & generalem Abſolutionem (licet a culpa non fiat proprie abſolutio, ut Clemens VIII. declaravit), in Eccleſiis dicti Ordinis faciendæ, non in aliis, præſentes reperiantur, quia dictus Ordo populum cum ſcripturis manuſcriptis, vel impreſſis, invitari non ſolet, Confratres, & Conſorores, eo debito tempore conveniant cum debita præparatione, ut tanti boni participes fiant. Clemens VIII. Conſtit. 79. & 85. quæ conceſſio confirmata fuit &c.* Ergo ſi mulier , etiam ob aliquod legitimum impedimentum , præfatis diebus nequeat ſe conferre ad Eccleſiam , ideoque benedictioni , & abſolutioni generali eo tunc præſens non ſit, ob adductam in ſuperiori reſponſione rationem , eadem benedictionem , & abſolutionem minime conſequitur. Quod pariter valet de Monialibus adſcriptis eidem Confraternitati , ni ſpeciale indultum Pontificium quoad hoc habeant, vel obtineant, vigore cujus, etſi benedictioni , ac abſolutioni prædictæ non intereſſentes , ea perfrui valeant ; prout Gregorius XIII. ſpecialiter indulſit Patribus Societatis, ut communicent in Privilegiis, per Sanctam Sedem Apoſtolicam conceſſis PP. Dominicanis, Auguſtinianis, Franciſcanis, & Carmelitis, quamvis pleraque onera hujuſmodi Ordinum Mendicantium non ſubeant. Idem quoque valet de Carceratis, vel alio impedimento detentis ne præfatæ functioni præſentes ſint. Nec refert, hanc benedictionem , & abſolutionem conferri ad inſtar Jubilæi, quem impediti conſequi poſſunt, ſaltem poſtea ; nam, ſi vere eſt ad inſtar Jubilæi, id dicitur, quoad intereſſentes functioni, non vero quoad abſentes , cum Brevia ad lucrum expreſſe exigant præſentiam ; & ideo hanc inculcent. Hinc Moniales, Carcerati, & alii impediti, adſcripti huic Confraternitati poſſunt quid lucrari alias hujuſce Confraternitatis Indulgentias, ſi præſcripta opera peragere ſatagant, non tamen benedictionem &c.

Ad III. quoque reſpondet negative, innixus ſequenti Decreto: *Cum Sacr. Congregationi, Indulgentiis, Sacriſque Reliquiis præpoſitæ, Pater Procurator Generalis Ordinis Prædicatorum ſupplices preces porrexerit pro declaratione dubii: An qui Sanctiſſimum Roſarium Beatæ Mariæ Virginis recitant omiſſa conſueta Meditatione Myſteriorum humanæ reparationis, & illorum vicem Mortem, ac cætera Noviſſima, vel alia pia, ac religioſa me-*

ditan-

ditantur; *Indulgentias a Summis Pontificibus conceſſas pro recitatione Roſarii lucrentur? Sacra Congregatio die 6. Auguſti* 1726. *Reſpondit*: *Non lucrari*. *Quam S. Congregationis declarationem per me Secretarium Sanctiſſimo Domino Noſtro relatam Sanctitas Sua benigne approbavit*. *Datum die* 13. *Auguſti* 1726. *L. Card. Picus Præfectus*. ***Raphael** Coſmus de Hieronymis Secretarius*.

Ad IV. & ultimum in primis reſpondet quoad *Angelus Domini &c.* Benedictus XIII. *omnibus vere pœnitentibus*, *& confeſſis*, *& Sacra Communione refectis*, *qui mane*, *aut meridie*, *ſue veſpere ad pulſum campanæ*: *Angelus Domini nuntiavit Mariæ*, *& concepit de Spiritu Sancto*: *Ecce Ancilla Domini fiat mihi ſecundum verbum tuum*: *Et Verbum Caro factum eſt*, *& habitavit in nobis*, *cum tribus Ave Maria flexis genibus devote recitaverint*: *& pro Chriſtianorum Principum Concordia*, *hæreſum extirpatione*, *ac S. Matris Eccleſiæ exaltatione*, *pias ad Deum preces effuderint*; *Plenariam in uno die menſis dumtaxat*, *per unumquemque fidelem ad ſui libitum eligendo*, *lucrifaciendam*, *omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam*, *& remiſſionem miſericorditer* conceſſiſſe. *In reliquis vero anni diebus*, *iiſdem Chriſtifidelibus vere contritis*, *quoties id egerint*, *centum dies de injunctis eis*, *ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis*, *in forma Eccleſiæ conſueta* relaxaſſe. *Præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris* 14. *Septembris* 1724. Quamquam vero præfatus Pontifex hujuſmodi recitationem indiſcriminatim faciendam præſcripſerit *flexis genibus*, nec ullam ibi fecerit mentionem de Antiphona *Regina Cœli*; tamen Benedictus XIV. confirmatis prius ſupradictis Benedicti XIII. Indulgentiis, præſcripto Rubricarum inhærens, juſſit, orationem illam *Angelus Domini &c.* a Veſperis cujuslibet Sabbati uſque ad totam Dominicam ſequentem a ſtantibus recitari: ac inſuper durante Tempore Paſchali (quod in Veſperis Dominicæ Sanctiſſimæ Trinitatis terminatur) loco ſupra memoratæ Orationis Antiphonam *Regina Cœli &c.* cum Verſiculo, & Oratione correſpondente: *Deus qui per Reſurrectionem &c.* a ſtantibus dicendam ſubſtitui, iiſdem, eam devote dicentibus, Indulgentiis conceſſis: ita tamen, ut ii, qui eam Antiphonam memoriter dicere neſciverint, eaſdem Indulgentias acquirant ſupradictam Orationem *Angelus Domini &c.* recitantes; ut habetur ex Notificatione Eminentiſſimi Card. Guadagni Sanctiſſimi D. N. Urbis Vicarii Generalis, Romæ publicata die 20. April. 1742.

Quantum poſtea ad Pſalmum *De profundis &c.* reſpondet, Clementem XII. die 14. Auguſti 1736. *Omnibus*, *& ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus*, *qui ſub horam noctis ad pulſum Campanæ Pſalmum De profundis*, *vel ſemel Orationem Dominicam*, *& Salutationem Angelicam cum verſiculo Requiem æternam &c. in ſuffragium animarum Chriſtifidelium defunctorum flexis genibus devote recitaverint*, *quo die id egerint*, *centum dies de injunctis eis*, *ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Eccleſiæ conſueta* relaxaſſe. *Inſuper eiſdem Chriſtifidelibus vere pænitentibus*, *& confeſſis*, *ac ſacra Communione refectis*, *qui per annum præmiſſa peregerint*, *ac pro Chriſtianorum Principum concordia*, *hæreſum extirpatione ac S. Matris Eccleſiæ exaltatione*, *pias ad Deum preces effuderint*, *Plenariam in uno die cujuslibet anni dumtaxat per unumquemque Chriſtifidelem*, *ad ſui libitum eligendo*, *lucrifaciendam*, *omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam*, *& remiſſionem miſericorditer in Domino* conceſſiſſe, & elargitum fuiſſe. *Præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris*. Ex quibus verbis indefinite in ipſomet Brevi expreſſis, nec hactenus ab ullo

alio

Digitized by Google

alio Pontifice ad ullum determinatum tempus, quoad modum recitationis, reſtrictis, inferes hujuſmodi recitationem flexis genibus faciendam eſſe pro lucro Indulgentiæ.

CAS. III. Debebat Petronius Vitali Scuta Romana quadraginta duo, circa quæ, requiſitus a Creditore promiſit quamprimum ſolutionem; & de facto domum reverſus tradidit famulo 20. Zecchinos Venetos, ut eos Vitali conſignaret. Aſt famulus ſciens, Mercatorem quemdam pro quolibet ex his Zecchinis ſolvere julios viginti unum cum dimidio, ad hunc eos detulit, ſibique retento hoc medio julio pro unoquoque, reſiduum pecuniæ conficiens ſcuta Romana 42. nomine ſui Domini, Vitali numeravit. Q. An famulus id licite fecerit.

Reſp. cum diſt. Vel Petronius, tradens famulo huiuſmodi Zecchinos, tali traditione præciſe intendit extinguere ſuum debitum, non curando de ſpecie monetarum; & in hoc caſu dico, famulum, qui id a Domino perceperat, licite id feciſſe; quia tunc illud plus, quod a Mercatore accepit per cambium, eſt fructus ſuæ induſtriæ: quemadmodum qui a Domino accepit aliquam pecuniam expendendam tali valore currente, poteſt, tamquam fructum ſuæ induſtriæ, ſibi retinere illud plus, quo ex induſtria illam cambit. Vel Petronius tradens, famulo hujuſmodi Zecchinos, non ſolum intendit ſic extinguere ſuum debitum, verum etiam rem gratam facere Mercatori traditione hujuſmodi monetarum, præbendo nimirum ei occaſionem lucri per tranſmiſſionem ſpecie hujuſmodi monetæ, & tunc certo famulus id illicite fecit; non enim poterat acceptam pecuniam mutare, cum ſic egerit contra intentionem Domini, & contra jus; quod hoc in caſu ipſa Vitalis habebat ad talem qualitatem pecuniæ. Hinc ſi Vitalis ob id paſſus, aut paſſurus eſt aliquod damnum, tenetur famulus illud reſarcire & compenſare; vel ſaltem lucrum ex cambio perceptum ei reſtituere. Viva, & alii.

ANNO MDCCLVIII.

MENSE JANUARII.

CAS. I. Vocatur Parochus, ad excipiendam Confeſſionem vulnerati in via, cui hoſtes adhuc inſiſtunt, & cavent, ne quis eum accedat. Q. an teneatur accurrere cum probabili periculo ſuæ occiſionis, vel ſaltem gravis vulnerationis.

Reſp. cum diſt. Vel intervenit prudens, ac probabilis ſpes, quod ipſe non ſit omnino impediendus, quominus ad vulneratum accedat, & quod opportune ad hunc ſit perventurus pro ope ſpirituali, ac Sacramentali Abſolutione; vel non. Si non; dico, Parochum non teneri accurrere cum præfato periculo. Ratio eſt, quia obligatio accurrendi ineſt Parocho, quando accurſus poteſt eſſe vulnerato proficuus; non vero quando fruſtra fieret, ac eſſet ſupervacaneus; tunc enim potius eſſet accurſus imprudens, cum Parochus, ſe gravi periculo exponeret, ſine ſpe præſtandi ullum vel minimum auxilium vulnerato. Si poſtea intervenit prudens, ac probabilis ſpes &c. tunc dico, Parochum teneri accurrere, etiam

cum

Digitized by Google

cum præfato periculo. Ratio eſt, quia ita exigit officium Paſtoris; ut notant D. Joannes Chryſoſtomus homil. 59. in Joan. D. Auguſtinus pluribus in locis, D. Gregorius Magnus, ac D. Thomas: *Debemus* namque *pro fratribus animas ponere*; ut inquit D. Joan. Epiſt. 1. cap. 3. & S. Auguſt. lib. de Mend. cap. 6. *Temporalem vitam ſuam pro æterna vita proximi non dubitabit Chriſtianus amittere*: quæ obligatio, ſi in caſu neceſſitatis cuilibet Chriſtiano pro modulo ſuo ineſt, eo quod vita ſpiritualis proximi etiam vitæ propriæ corporali eſt anteferenda, utpote bonum majus, ac altioris ordinis (ſicuti notavimus anno 1748. ad II. Octobris), a fortiori ineſt Parocho quoad ea miniſtranda, quæ ſunt de neceſſitate ſalutis, prout eſt lapſis poſt Baptiſmum Sacramentum Pœnitentiæ; ad quod propterea vulnerato miniſtrandum, ſtante inſta ſpe, tenetur accurrere, etiam cum periculo gravis ſui vulnerationis, vel etiam occiſionis. Neque dicas, per actum Contritionis poſſe vulneratum ſalvari; ideoque Parochum non teneri præfato periculo exponere propriam vitam, in caſu, accurrendo. Contra enim: non inficior, abſolute loquendo, poſſe vulneratum ſalvari per actum veræ Contritionis. Aſt hoc opus, hic labor eſt; quod hic vere eliciatur a vulnerato in eo concurſu invaſionis hoſtium, ferveſcentiæ paſſionis, diminutionis ſpirituum ob recepta vulnera, turbationis mentis &c. Hujuſmodi actus profecto, in hiſce circumſtantiis, non eſt adeo facilis, nec certo adfuturus; proindeque ſi ipſe Parochus non accurrit ad miniſtrandum vulnerato Pœnitentiæ Sacramentum, eique ſpiritualem ferendam opem, ipſum relinquit in periculo æternæ damnationis; quod plane eſt contra officium Paſtoris. Hinc ſicuti quamvis tempore Peſtis Parochus incurrat periculum mortis, infectis miniſtrando Baptiſmi, aut Pœnitentiæ Sacramenta, tamen, ſi alius non adſit, qui ea miniſtret, ipſe tenetur ea *in re* infectis miniſtrare, quamvis adultus, nondum regeneratus per Baptiſmum, præmiſſo actu doloris, poſſit ſalvari cum Baptiſmo in voto; & lapſus poſt Baptiſmum pariter poſſit ſalvari per actum Contritionis; ita in caſu, non obſtante dicto periculo, tenetur Parochus accurrere ad opem ferendam vulnerato, eique miniſtrandum Pœnitentiæ Sacramentum, quamvis abſolute loquendo hic poſſit ſalvari per actum Contritionis; cum iſte in caſu æque jus habeat, & indigentiam, ut ipſi impendatur officium Paſtoris, ac habeant infecti tempore peſtis, quibus, non obſtante periculo vitæ, tenetur Parochus, vel per ſe, vel per alium, tale officium impendere; ut declaravit Gregorius XIII. die 10. Septembris 1576. confirmando quoad hoc Sacræ Congregationis Decretum, relatum ab æterna memoria digno Benedicto Papa XIV. de Syn. Diœc. lib. 13. cap. 19. num. 6.

CAS. II. Pœnitens bona fide confeſſa eſt penes Confeſſarium complicem, qui inadvertenter illam abſolvit. Q. an valida ſit Abſolutio; & quid in praxi ſervandum.

Reſp. quantum ſpectat ad valorem Abſolutionis, ſaltem directe hanc eſſe invalidam, ſuppoſito quod agatur de gravi peccato turpi, & inhoneſto contra 6. Præc. Decal. alteri nondum confeſſo. Ratio eſt, quia laudatus Pontifex Benedictus XIV. in Conſtitutione *Sacramentum Pœnitentiæ*, ſuſtulit ipſo jure cuilibet Sacerdoti, extra caſum neceſſitatis, quamcumque auctoritatem, & juriſdictionem ad qualemcumque perſonam ab hujuſmodi culpa abſolvendam; irritamque declaravit, ac omnino nullam Abſolutionem ab eadem a Confeſſario complice impertitam. Er-

Digitized by Google

go ſicuti Abſolutio ab aliquo caſu reſervato, inadvertenter data a ſimplici Confeſſario Pœnitenti, bona fide confeſſo penes ipſum, directe valida non eſt quoad hujuſmodi Caſum, eo quia Confeſſarius quoad hunc non habebat juriſdictionem; ita nec in caſu noſtro directe valida eſt Abſolutio a Confeſſario complice inadvertenter data Pœnitenti quoad tale peccatum, eo quia quoad hoc facultatem non habebat, nec juriſdictionem. Neque dicas, laudatum Pontificem abſolvendi facultate privaſſe Confeſſarios complices, abſolventes ſcienter & advertenter, cum dicat: *Interdicimus, & prohibemus, ne aliquis eorum, extra caſum extremæ neceſſitatis . . . . . Confeſſionem Sacramentalem perſonæ complicis in peccato turpi, atque inhoneſto, contra ſextum Decalogi præceptum commiſſo, excipere audeat*; ubi ly *audeat* ſcientiam connotat, & præſumptionem, non vero ignorantiam, & inadvertentiam, ut in caſu; in quo proinde Abſolutio valida dici debet, maxime ob interventum erroris communis cum titulo colorato: Ne dicas, inquam; nam quamvis Pontifex revera in Conſtitutione apponat ly *audeat*, auſum tamen non requirit, ut Confeſſarius complex ſit incapax valide abſolvendi; etenim Pontifex proteſtatur, ſe ab illo auferre poteſtatem, eademque illum privare ipſo jure per ipſammet Conſtitutionem; ait enim, *quam ei per præſentes has noſtras adimere intendimus*; ſed requirit auſum, ut ab ipſo incurratur pœna Excommunicationis Summo Pontifici reſervatæ: prout clarius colligitur ex verbis immediate ſubſequentibus, quæ ſunt hæc: *Et nihilominus ſi quis Confeſſarius ſecus facere auſus fuerit* (hoc eſt, abſolvere) *majoris quoque Excommunicationis pœnam, a qua abſolvendi poteſtatem Nobis ſolis, & Noſtriſque Succeſſoribus dumtaxat reſervamus, ipſo facto incurrat*. Propterea licet Confeſſarius, de quo eſt ſermo, inadvertenter abſolverit Pœnitentem, hoc non obſtante, Abſolutio ab eo impertita directe nulla eſt in ordine ad turpe peccatum, cujus ipſe Confeſſarius erat complex; & inadvertentia in hoc abſolvendo eum tantum excuſat ab incurſu in Excommunicationem, cum pro hac incurrenda revera requiratur auſus. Ad id poſtea, quod ſubditur, circa errorem communem, & titulum coloratum, dico, neutrum in caſu interveniſſe. Non titulum, quia cum Confeſſarius, ſaltem poſt prædictam Conſtitutionem, numquam fuerit approbatus, nec habuerit juriſdictionem pro abſolvenda complice, ſeu ſocia criminis, nullum titulum coloratum allegare poteſt, vi cujus &c. imo ſi erat complex in copula, etiam ante præfatam Conſtitutionem non poterat valide eam abſolvere; nam ultima Bononienſi Diœceſana Synodus lib. 2. cap. 5. §. *Lethali*, ſic jamdiu ſtatuerat: *Lethalis criminis ſocias in opere carnali infra explicando, ſeu in facto participes cum ipſo Confeſſario, innovato Decreto Prædeceſſorum noſtrorum, & inſiſtendo ſeptimo Concilio Provinciali Mediolanenſi, ab eodem Socio, ſeu participe criminis, abſolvi prohibemus; adeo ut ſit omnis penitus ablata facultas, & approbatio ab eodem Sacerdote complice, aut ſocio, pro criminibus in opere carnali, in quibus fuit ſocius, aut particeps*. Neque intervenit error communis; cum enim poſt promulgationem Bullæ ſit communiter notum, eſſe univerſaliter prohibitum, quod Confeſſarius ſocium criminis abſolvat, hinc eruitur præſumptio, quod in caſu intervenerit error particularis Pœnitentis, non vero error communis. Ergo neque ex hoc capite directe valida in caſu dici poteſt Abſolutio Pœnitentis. Denique ut Sacerdos (ſtante etiam errore communi cum titulo

lo colorato) Pœnitentem valide abſolvat, requiritur quod Eccleſia in tali caſu vel det, vel ſuppleat juriſdictionem ob bonum commune. Atqui ſemel ac ipſemet Romanus Pontifex adeo, clare, ac generaliter ademit Confeſſario poteſtatem abſolvendi complicem in peccato turpi, ejuſdemque Conſtitutio fuit ad omnes Chriſtiani orbis Eccleſias tranſmiſſa, ut obſervatur, præſumi nequi, rationabiliter, quod Eccleſia det, aut ſuppleat juriſdictionem in Confeſſario, complicem abſolvente a tali peccato; ſic enim, quod Pontifex ædificat, Eccleſia deſtrueret. Ergo dicendum eſt, potius in caſu Eccleſiam neque dare, neque ſupplere juriſdictionem; ideoque dictam Abſolutionem a peccato turpi, & inhoneſto contra ſextum Decalogi præceptum, datam Pœnitenti a Confeſſario complice, directe eſſe invalidam. Ex his facile colligitur, quid ſervandum in praxi, nempe, Confeſſarium in caſu (ſi ipſe ad errorem animadvertit, ac, ſecluſo periculo ab utroque, id facere poſſit) petere debere licentiam a Pœnitente loquendi de auditis in facta Confeſſione; eaque obtenta, ipſi ſuadere, ut renovet illam Confeſſionem penes alium Confeſſarium non complicem; vel (ſi directe ab aliis peccatis rite fuit abſoluta, & indirecte ab illo) ut hujus denuo confiteatur penes alium, ad hoc, ut ſic etiam ab illo directe abſolvatur; prout fieri ſolet cum Confeſſarius ſimplex inadvertenter abſolvit aliquem ab aliquo reſervato. Quod pariter ſuadebit alter Confeſſarius ipſimet Pœnitenti, caſu quo ipſa eidem factum detegat.

CAS. III. Q. ſecundo, an nomine peccati turpis, ac inhoneſti, a quo Complex nequit abſolvi, veniat etiam turpiloquium.

Reſp. affirmare, tamquam certum, P. Alphonſum de Ligorio lib. 6. tract. 4. cap. 2. dub. 2. num. 554. ſi agatur de turpiloquio gravi, & mortaliter peccaminoſo: quod ait etiam ſentire plures viros doctos, ſuper hoc ab eo conſultos. Et quamvis pro ſua aſſertione nullam ibi auctoritatem, vel rationem afferat, ipſi nihilominus favere videtur auctoritas Gloſſæ in l. *Quod ait lex v. in ipſis rebus ff. ad legi. Jul. de Adult. &c.* ubi hæc habet: *Sunt enim res Veneris* (ideoque turpes) *antecedentia ipſum ſcelus colloquia..... baſia, tactus, nam ab ipſis argumentum ſceleris inducitur, ut in Topicis Marci Tulii. Unde verſus: Viſus, & alloquium, tactus, poſt oſcula, factum.* Idque præſefert ipſummet nomen turpiloquii, cum hoc ſolum diſcrimine, quod turpiloquium eſt quid turpe, ac inhoneſtum in locutione; ceteri vero actus externi, peccaminoſi contra ſextum, ſunt quid tale in facto. Hinc, cum laudatus Pontifex, adimens Confeſſario complici facultatem abſolvendi ſocium a peccato turpi, & inhoneſto contra ſextum Decalogi præceptum, loquatur indefinite, ac generaliter, quantum ad hujuſmodi peccatum; indefinite, ac generaliter intelligendus eſt, de quocumque gravi peccato turpi, ac inhoneſto contra tale præceptum; & ſic etiam de turpiloquio mortaliter peccaminoſo; alias, aperietur via interpretationi Bullæ quoad mera peccata turpiora, & graviora: quod contrariatur fini, menti, ac verbis Legislatoris, adimentis Confeſſario complici facultatem abſolvendi ſocium, vel ſociam, abſolute ac ſimpliciter a peccato turpi, & inhoneſto contra ſextum. His tamen non obſtantibus, nomine peccati turpis, ac inhoneſti, a quo complex nequit abſolvi, non venire ſimplex turpiloquium, quantumvis grave, probabilius cenſeo cum P. Euſebio Amort, aliiſque. Ratio eſt, quia verba legis, quando de mente, ac intentione Legislatoris aliter non conſtat, acipi. & in-

Digitized by Google

& intelligi debent juxta communem ſenſum, ac intelligentiam, nam ſecus in humano commercio nimia, & continua eſſet confuſio, qua re fere nihil abſurdius. Jam vero neque ex Bulla *Sacramentum Pœnitentiæ*, neque ex ejus Declaratoria *Apoſtolicis numeris*, neque alibi conſtat, Benedictum XIV. per peccatum turpe, ac inhoneſtum intendiſſe, & intellexiſſe etiam turpiloquium, cum de hoc ne verbum quidem alicubi fecerit. Ex alia parte per peccatum turpe, ac inhoneſtum, juxta communem ſenſum, & intelligentiam, quid plus intelligitur, quam turpiloquium; ſi enim quis referat, Franciſcum ex. cau. accuſatum fuiſſe peccati turpis, ac inhoneſti, ſeu turpe, ac inhoneſtum peccatum perpetraſſe, ſtatim certe quid plus audientium menti occurrit fuiſſe ab eo factum, quam obſcœnum colloquium. Ergo hoc proprie non eſt peccatum turpe, ac inhoneſtum, de quo in Bulla; ſed eſt quid diverſum, prout de facto ipſum diverſificant D. Thomas, D. Antoninus, imo & Apoſtolus ad Epheſ. 5. dicens: *Fornicatio autem, & omnis immunditia, aut avaritia, nec nominetur in vobis, aut turpitudo, aut ſtultiloquium, aut ſcurrilitas*: ſuper quæ verba, hæc ſcribit D. Thomas in cap. 5. ejuſdem Epiſtolæ: *Omnis immunditia, id eſt pollutio, aut turpitudo* (nota bene), *quæ eſt in tactibus turpibus, & amplexibus, & oſculis libidinoſis. Item ſtultiloquium, ideſt, verba provocantia ad malum, & ſcurrilitatem, ideſt, verbum joculatorium*, puta cum oblectatione, vel provocans ad delectationem moroſam circa libidinoſa; *& hæc omnia ſunt mortalia, in quantum ordinantur* ex ſua natura, vel ex circumſtantia, *ad mortalia peccata*. Et D. Antoninus part. 2. tit. 5. cap. 1. §. 9. inquit: *Sextus gradus luxuriæ eſt libidinoſa contractio, quæ ſcilicet fit per oſcula, amplexus, contactus manuum, vel aliarum partium corporis. Hanc Apoſtolus nominat turpitudinem, cum ait: Omnis fornicatio, aut immunditia, aut turpitudo non nominetur in vobis. Ubi Gloſſa: Turpitudo, ut in oſculis, amplexibus, & hujuſmodi: omnia talia ſunt peccata mortalia, quando fiunt ex libidine extra Matrimonium. Unde Apoſtolus ſubdit: Omnis fornicator, aut immundus, non habet hæreditatem in regno Chriſti, & Dei. Non autem reſumit de turpitudine, ſtultiloquio, ſcurrilitate, quia ſub illis, ſcilicet, fornicatione, & immunditia includuntur, in tantum enim ſunt peccata amplexus, oſcula, tactus, & ſtultiloquia, in quantum procedunt ex luxuria, quæ in fornicatione, & immunditia notantur ſecundum S. Thomam*. Accedit, quod ubi Pontifices voluerunt includere turpiloquium, de illo expreſſam mentionem fecerunt, ut patet ex ſtatutis contra Confeſſarios ſollicitantes, ſi hi cum Pœnitentibus etiam præciſe *illicitos, & inhoneſtos ſermones, ſive tractatus habuerint*. Ergo a contrario; cum ubi egerunt de Confeſſario complice quoad abſolutionem ſocii, vel ſociæ in peccato turpi, & inhoneſto contra ſextum Decalogi præceptum, quoad turpiloquium nihil expreſſerint, hinc conjicere fas eſt, hoc non intendiſſe comprehendere ſub hujuſmodi peccato turpi, ac inhoneſto; & ſic nomine iſtius non venire turpiloquium. Nec oppoſitum evincunt allata in favorem opinionis contrariæ; quod enim attinet ad Gloſſam, ejuſdem præfata expoſitio ſolummodo, exprimit turpiloquium eſſe diſpoſitionem ad carnale commercium, ſicque eſſe rem Veneris, quatenus tali commercio, aut immunditiæ ſubordinatur. At inde non colligitur, ipſum, in ſe conſideratum præciſive ab omni alio actu externo peccaminoſo, venire

no-

nomine peccati turpis ac inhoneſti, de quo eſt ſermo. Idem dico quamtumvis ſit quid turpe ac inhoneſtum in locutione; nam ex quo in ſe ſimpliciter conſideratum, ſit quid mere turpe ac inhoneſtum in locutione tantum, potius infero, non eſſe peccatum actus turpis externi, cujus grandior idea in communi ſenſu, & intelligentia excitatur ad nominationem peccati turpis & inhoneſti; proindeque non comprehendi in præfatis Conſtitutionibus. Neque per hoc aperitur via huic interpretationi quoad peccata mere turpiora, & graviora; cum enim ultra hæc dentur alii actus externi præſeferentes non modicam turpitudinem practicam, ac inhoneſtatem exercitam, de his quoque accipiendo, ac intelligendo ly *peccatum turpe, an inhoneſtum contra ſextum*, tum mens Pontificis, cum finis Conſtitutionum ejuſdem, ſatis attingi videntur, etiamſi non includatur turpiloquium.

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. Titius creditor cujuſdam Sacerdotis, ipſi injungit, ut tot Miſſas pro ſe celebret. Moritur Titius antequam Miſſæ celebrantur, & invenitur, ipſum multo ære alieno eſſe gravatum; quod totum diſſolvere ejus hæredes non poſſunt.

Q. an Sacerdos poſſit adhuc Miſſas celebrare; an vero teneatur debitum ſuum hæredibus ſolvere?

Reſp. cum diſt. Vel quando Titius eidem injunxit celebrationem Miſſarum, hoc non obſtante, adhuc poterat adæquate ſatisfacere omnibus ſuis Creditoribus: Vel jam erat impotens, ſeu impotens evadebat ob talem injunctionem. Si primum; dico, Sacerdotem adhuc poſſe Miſſas celebrare; eo quia, cum ſupponatur, quod creditum Titii cum Sacerdote alteri non eſſet ſpecialiter obligatum, poterat Titius de eo pro libito diſponere, abſque læſione jurium Creditorum: potentia namque his aliunde ſatisfaciendi adæquate, in ipſum refundebat libertatem diſponendi de tali Credito, prout ipſi libebat. Hinc ſicuti ſi Titius tunc Sacerdoti liberaliter condonaſſet, abſque ullo onere, totum, quod ipſi debebat, non teneretur Sacerdos, in caſu, quidquam ejus hæredibus ſolvere, eo quia id, quo Titio debebat, opportune a Domino ipſi fuiſſet abſolute condonatum; ita nec aliquid tenetur in caſu ſolvere Titii hæredibus, quia per junctionem tot Miſſarum, obligatio ſolvendi pecuniam debitam opportune converſa fuit in obligationem celebrandi pro Titio tot Miſſas, quę proinde ſola Sacerdoti remanſit: qui propterea nil debet hęredibus Titii. Si ſecundum; ſubdiſtinguo: Vel Sacerdos erat conſcius hujuſce impotentiæ Titii; vel non. Si erat conſcius; dico, ipſum teneri Debitum ſuum, hoc eſt, a ſe prius contractum, hæredibus ſolvere. Ratio eſt, quia, ſtante in ipſo huiuſmodi ſcientia, in utroque foro evincitur, ipſum influxiſſe, & cooperatum fuiſſe alienatione talis Crediti, in fraudem Creditorum toties namque quis dicitur cooperari alienationi rei in fraudem Creditorum, quoties ex ejus alienatione cognoſcitur, vel etiam deberet cognoſci, ipſum alienantem reddi impotentem ad Creditoribus ſatisfaciendum, & hoc non obſtante, in id præſtatur conſenſus, &c opera. Inſtit. quibus manumitt. non licet §. in fraudem; l. 1. & ſequent. per tot. tit. Cod. & ff. quæ in fraud. Creditor. Heislinger de Contr. part. 2. caſ. 3. §. 2. num. 7.

nu. 7. de Ligorico lib. 3. tract. 5. c. 3. dub. 2. n. 722. Atqui hoc totum verificatur de Sacerdote, ſemel ac erat conſcius &c. & conſenſit in illam converſionem Debiti: ſiquidem ſuo conſenſu in illam, ſuaque acceptatione ejuſdem, illam complevit. Ergo in hoc caſu Sacerdos tenetur Debitum ſolvere hæredibus Titii juxta illud Gregorii IX. c. fin. de Injur. in gen. *Si culpa tua damnum eſt datum, vel injuria irrogata, ſeu aliis irrogantibus opem ferre tuliſti; jure ſuper his ſatisfacere te oportet.* Si poſtea Sacerdos non erat conſcius dictæ impotentiæ; tunc dico, attento jure poſitivo, ipſum adhuc poſſe Miſſas celebrare, tum quia *in l. quod autem ff. quæ in fraud. Credit.* habetur: *Si quid in fraudem Creditorum factum ſit, ſi tamen is, qui cepit, ignoravit, ceſſare videtur verba Edicti*; tum etiam quia Titius eo tunc erat Dominus illius Crediti, cum non ſubeſſet ſpeciali hypothecæ &c. ſicque valide poterat illud convertere in onus Miſſarum. Molina, Leſſius, aliique ſatis commun; propterea dicentes, Sacerdotem, qui in caſu adhuc velit Miſſas celebrare, neque peccare contra charitatem, eo quod Sacerdos in hoc caſu non fuit in culpa; & charitas non obligat repudiare proprium commodum ad ſervandos Creditores indemnes. Cenſeo nihilominus, quod ſi Sacerdos non patiatur in caſu poſitivum incommodum in ſolvendo Debito hæredibus Titii, nec ei difficile ſit, invenire eleemoſynas Miſſarum conſimiles, ad id teneatur ex quodam naturali jure, juxta illam regulam: Quod tibi non nocet, ac alteri prodeſt, faciendum eſt. Præcipue cum pie ac prudenter præſumi poſſit, ideo onus pecuniarium in illud Miſſarum a Titio fuiſſe converſum, quia putabat, hæreditatem ſolvendo ſatis futuram; & quod ſi oppoſitum ſciviſſet, in hujuſmodi converſionem non conſenſiſſet: quam ob rem ceſſat Legatum etiam pium de re aliena, quam Teſtator putabat eſſe ſuam: ut recte tradit Girib. de Contr. cap. 15. dub. 13. n. 153.

CAS. II. Audit Capellanus Confeſſionem infirmi, & illum invenit indiſpoſitum ad Abſolutionem, ſacramque Communionem recipiendam, interrogatur deinde a Parocho, an poſſit infirmum communicare?

Q. quid reſpondere debeat?

Reſp. Si Capellano, in caſu, ſuppetit aliquod ſubterfugium, cæteroquin verum, ac ſufficiens ad differendam delationem Euchariſtiæ; puta, ſi morbus, talis non ſit, ut urgeat præceptum ſumendi tale Sacramentum aut ſi infirmus patiatur revolutionem ſtomachi, facile rejicientis cibum, quem ſumit; vel &c. debet huic ſubterfugio ſe attinere in danda Parocho reſponſione, ut ſic differat Communionem; hoc enim modo tum directe cum indirecte Sacramentale ſigillum ſervatur illæſum, & ſacrilegæ obviatur Euchariſtiæ ſumptioni. Si vero nullum ei ſuppetat ſubterfugium, ac infirmi morbis ſemper magis ingraveſcat, cum periculo, quod is abſque Sacramenti decedat, ſi ea die hæc ipſi non miniſtrentur; tunc dico, Capellanum debere Paroco reſpondere, ipſum utique poſſe infirmum communicare, ſi idem infirmus velit; hunc tamen ipſi non dixiſſe, quod venit. Veriſſimum enim eſt, quod ſi infirmus vult ſic communicari, ideoque Communionem publice petat, jus habet, ut ei publice miniſtretur, cum ſit peccator mere occultus, uti ſupponitur; & ſuperaddendo, infirmum ipſi non dixiſſe, quod velit communicari, relinquit rem in ſuſpenſo, adeo ut nullo modo cooperetur Communioni ſacrilegæ. Quod ſi Parochus Capellano reponat, ut denuo ſe conferat ad infirmum, & ipſum interrogat, an velit

com-

Digitized by Google

communicari; tunc Capellanus infirmum denuo conveniat, & cum omni lenitate, & affabilitate illi exponat petitionem Parochi, eidem charitative ſimul manifeſtando periculum mortis, cui ſubeſt; urgentiam implorandi divinam opem, ac miſericordiam; ac providendi animæ ſuæ omni meliori modo, quo poteſt. Et ſi infirmus a ſemetipſo introducat ſermonem de Confeſſione, in qua Capellanus ipſum dimiſit inabſolutum; tunc, quia id æquivalet expreſſæ licentiæ loquendi de iis, quæ Capellanus in ea audivit, poteſt idem Capellanus libere ipſi exponere cauſam, nempe indiſpoſitionem ipſius; ſubdendo, quod ſi ipſe promptus eſt ad removendum hunc obicem ex conſcientia bona, & animo volenti, etiam ipſe promptus eſt ad eum tunc Deo reconciliandum per Abſolutionem, dummodo ex vero corde doleat de commiſſis, cum propoſito non peccandi de cætero, ac ſatisfaciendi ut poterit. Et ſi Pęnitens hiſce convictus ad hæc omnia ſe promptum exhibeat, ipſum adjuvet, quantum poteſt, tum in peccatorum confeſſione, cum in excitando vero dolore, ac propoſito; & poſtea eum abſolvat: datiſque ei monitis, quibus pie ac religioſe ſe ad Communionem diſponat, redeat ad Parochum, ut hic ipſum Sacro Viatico muniat. Quod ſi contumax, ac induratus perſiſtat, proximum, ac tremendum Diei judicium, cum æterni Inferni pęnis, ejus conſiderationi objiciat; & ſi hoc nihil proſit, ſubdat, quam reſponſionem Parocho ipſe referre debeat; &, prout reſponderit, referat, ac fiat, Deo interim illum commendando, ut qui novit de lapidibus ſuicitare filios Abrahæ, ipſum illuminet, ac convertat.

CAS. III. Caius, ut ſe a calumnia liberet, occultum calumniatoris crimen manifeſtat. Q. an licite.

Reſp. affirmat. dummodo id ſit medium efficax, vel ſaltem utile ad intentum, abſolute neceſſarium, adeoque non ſuppetat alia via evadendi calumniam; idque fiat cum moderatione, hoc eſt, quantum ſufficit ad calumniam evadendam, & cum minori proximi damno quantum fieri poteſt, ac denique id non fiat ex vindicta, odio, vel alio pravo animo, ſed unice ad ſe liberandum a calumnia. Ratio eſt, quia non omnis manifeſtatio occulti criminis Proximi eſt læſiva juſtitię, aut charitatis, adeoque illicita; ſed ea tantum, quæ vel ſit ſine juſta cauſa, vel ad finem infamandi Proximum, vel cum defectu alicujus ex aliis conditionibus, quas in reſponſione expoſuimus, ut eſt communis ſenſus Doctorum. Ergo Cajus occultum calumniatoris crimen ſic manifeſtans, licite illud manifeſtat. Hinc D. Thomas 2. 2. quæſt. 73. artic. 2. in C. inquit: *Si verba, per quę fama alterius diminuitur, proferat aliquis propter aliquod bonum, vel neceſſarium, debitis circumſtantiis obſervatis, non eſt peccatum, nec poteſt dici detractio*. Nec valet paritas deſumpta ex damnatione facta ab Innocentio XI. illius propoſitionis 44. *Probabile eſt, non peccare mortaliter, qui imponit falſum crimen alteri, ut ſuam juſtitiam, & honorem defendat. Et ſi hoc non ſit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia*. Diſparitas enim ex eo elucet, quod alteri imponere falſum crimen, uti ſupponitur, grave, eſt mentiri, ac falſum dicere in materia gravi; quod ut patet, mortale eſt; cumque ſit malum ab intrinſeco, in nulla circumſtatia poteſt eſſe licitum. E contra dum Cajus in noſtro caſu manifeſtat occultum calumniatoris crimen, ſupponitur manifeſtare crimen verum; quę manifeſtatio, ſi fiat cum prænarratis conditionibus, tantum abeſt, quod ſit il-

licita, ut poſſit evenire caſus, in quo fieri debeas, puta, ſi neceſſaria ſit ad ſe liberandum a calumnia, quæ etiam vergit in damnum alterius ſcandalum &c. circa quod vide Giribaldum de Juſtit. & Jur. cap. 3. dub. 6. num. 100.

MENSE MARTII.

CAS. I. POEnitens, ſolita frequenter accedere ad Sacramenta, exponit Confeſſario peccatum tres annos ante commiſſum numquam tamen præ rubore confeſſum.

Q. quomodo Confeſſarius procedere debeat cum hac Pœnitente, ut rite confiteatur?

Reſp. cum diſt. Vel Confeſſarius, cui Pœnitens confiteatur, eſt ille idem, cui factæ ſunt dictæ Confeſſiones nullæ, ac adhuc recordatur ſaltem in confuſo eorum, quæ Pœnitens in iis expoſuit: Vel eſt alius; aut ſi idem eſt, neque in confuſo amplius recordatur &c. Si primum; debet Confeſſarius illico curare, ut Pœnitens exponat peccatum reticitum, ne Dæmonis tentatione deluſa, aut erubeſcentia iterum victa, ſumat aliquod ſubterfugium, ac denuo peccatum reticeat, vel integre non manifeſtet. Deinde debet ipſam interrogare, an quoties confeſſa eſt, ſemper adverterit ſe male confiteri; & cum eadem mala fide ſemper acceſſerit ad Euchariſtiam; fieri enim poteſt quandoque mala fides in ipſa ceſſaverit, ſive in confitendo, ſive in communicando; vel ſaltem quod aliquando non ſumpſerit Euchariſtiam, quantumvis confeſſa; & ſic quod minora ſacrilegia intervenerint, & etiam quod aliqua Confeſſio, & Communio non fuerit ſacrilega, ſed valida; atque ideo, ſi non præcepto Communionis Paſchalis, ſaltem præcepto annuæ Confeſſionis ſatisfecerit. Habita reſponſione quoad hæc omnia, colligat Confeſſarius circum circa quot fuerint ſacrilegia, ac tranſgreſſiones dictorum præceptorum Eccleſiæ, eaque omnia Pœnitenti manifeſtet, ut de iis ſe accuſet, necnon de commiſſis ultima Confeſſione, ac ſimul in generali de quibuſcumque peccatis toto illo tempore ab eadem Pœnitente ipſi invalide confeſſis; curetque, ut eliciat verum, ſupernaturalem, ac univerſalem dolorem de tot iniquitatibus a ſe commiſſis, cum propoſito non peccandi de cætero: &, ſi nihil obſtet, impoſita ei congrua pœnitentia, ipſam abſolvat. Si ſecundum, opus eſt ulterius ipſam interrogare, quoties circum circa ipſa ſolita fuerit confiteri, ac communicari intra annum, aut menſem, inſuper ipſam monere de neceſſitate repetendi ſingula mortalia toto illo tempore male confeſſa, quoad ſpeciem, ac debitas circumſtantias: ad quæ omnia ſi illam paratam non invenit, ſatius erit illi aſſignare tempus congruum pro examine; ni forte melius judicet Confeſſarius diligens a ſemetipſo illi examen facere, ob ruditatem perſonæ. Si vero ad hoc Pœnitens jam parata ſit, atque diſpoſita, renovationem Confeſſionum patienter excipiat, ſupplendo, ubi opus ſit, neceſſariis interrogationibus: collectoque ex reſponſionibus ad ſupra indicatas interrogationes numero Sacrilegiorum &c., de quibus ipſa pariter ſe accuſare debet, non minus ac de peccato reticito, ſi nihil obſtat, quominus eam abſolvat, excitato in ea vero actu doloris cum propoſito &c., imponat illi pœnitentiam, & ipſam

iſam abſolvat. Vide Suarez de Pœnit. diſp. 22. ſect. 6. & Bonacinam de Sacram. quæſt. 5. ſect. 2. punct. 3. num. 16.

CAS. II. Certo conſtat Pœnitenti, Confeſsarium, ex falſa apprehenſione, fundata in natura ſcrupuloſa ejuſdem Pœnitentis, veniale putaſse in anteacta Confeſſione quoddam vere mortale.

Q. an teneatur de illo iterum confiteri, etiamſi prima vice illud expoſuerit cum omnibus neceſsariis circumſtantiis.

Reſp. negat. Ratio eſt, quia, ut recte tradit Giribaldus cum aliis communiter ad valorem Confeſſionis non eſt neceſſe, quod Confeſsarius, aut Pœnitens determinate ſciat, peccatum confeſsum eſse mortale (ſiquidem in omnibus id ſcire eſt impoſſibile), ſed requiritur, ac ſufficit, quod materia expoſita ſit revera peccatum, & quod hoc ſit expoſitum, ac notificatum Sacerdoti, prout factum eſt, atque adeo ſecundum ſuum eſse, ac debitas circumſtantias. Atqui hoc totum verificatur in caſu, quantumvis Confeſsarius ex dicta falſa apprehenſione illud in Confeſſione veniale putaverit; quando erat vere mortale; nam ſemper verificatur, quod ſic expoſitum fuerit peccatum, & quod hoc fuerit expoſitum ſecundum ſuum eſse, ac neceſsarias, ſeu debitas circumſtantias; ergo non tenetur Pœnitens de illo iterum confiteri, cum in Confeſſione facta jam plene fuerit detectum, nec occurrat nova circumſtantia explicanda. Sanchez lib. 1. moral. cap. 10. num. 69.

CAS. III. Concionator ruralis docens, quod Pœnitentes ſæpius deficiunt in examine, omnes ad ſe accedentes indiſcriminatim interrogat ſignanter circa Decalogi præcepta, exacte relevando omnes circumſtantias.

Q. an ita recte ſe gerat.

Reſp. hunc modum genericum, ſic indiſcriminatim interrogandi omnes, ac ſingulos Pœnitentes, regulariter non eſse ſatis aptum, ac approbatum, cum juxta S. Thomam Confeſsarius teneatur ſcrutari conſcientiam peccatoris, ſicuti ſolet Medicus ægritudinem ægroti, & Judex cauſam litigantis, quæ ut plurimum non eædem ſunt, ſed diverſæ. Nihilominus reſpondeo cum diſt. Vel per ly *exacte relevando omnes circumſtantias* intelligitur relevatio eorum, quæ ſunt opportuna, & ad aptata peculiari indigentiæ, captui, ac ſpirituali profectui perſonæ interrogatæ; & tunc dico, ipſum recte ſe gerere ita faciendo. Vel intelligitur revelatio eorum, quæ potius importuna ſunt & non adaptata indigentiæ, captui, ac ſpirituali profectui perſonæ interrogatæ, & tunc dico, ipſum ſic faciendo male ſe gerere. Ratio primæ partis eſt, quia gerendo ſe illo modo, proprie exercet officium Doctoris, ac Medici ſpiritualis: quæ munia, ſi diſcrete, ac, ut par eſt, exerceantur, tantum abeſt, quod mala ſint, ut potius tale exercitium commendetur, ac deſideretur in omnibus Confeſsariis; nam partes Confeſsarii non reſtringuntur ad ſolum officium Judicis, ſed extenduntur etiam ad illud Medici, ac Doctoris, ut fatentur A. A. comm. Ratio ſec. partis eſt, quia relevare importuna Pœnitentis indigentiæ, vel captui inepta, & ad ejus ſpiritualem profectum minime conferentia, proprie quid defectuoſum, ac malum eſt; id enim non eſt, Pœnitentem inſtruere, ſpirituales ejus morbos mederi, & efficacia, vel ſaltem utilia, ei applicare remedia; ſed potius frivolis, inutilibus, & fortaſſe pernicioſis eum detinere diſcurſibus: quod, ut patet, malum eſt. Hinc *in cap. Omnis de*

de Pœnit. dicitur : Sacerdos ſi diſcretus diligente inquirens & peccatoris circumſtantias, & peccati. Et rituale Romanum inquit: *Caveat ne curioſis interrogationibus quemquam detineat, præſertim juniores, de eo, quod ignorant, imprudenter interrogans; ne peccare diſcant*: quod potiſſimum valet in materia venerea; circa quam commune monitum eſt, præſtare aliquando Confeſſarium manus perfecte peccatum Pœnitentis intelligere, quam illi, vel ſibi ſcandalum parere. Quare ſi Concionator ruralis exacte relevat omnes circumſtantias primo modo, recte ſe gerit. Si vero ſecundo, male.

MENSE APRILIS.

CAS. I. Putat probabiliter Confeſſarius, Pœnitentem examinaſſe propriam conſcientiam ea diligentia, qua tenebatur; at ſimul rationabiliter credit, eum omittere aliquod lethale ex inadvertentia, ſeu oblivione. Q. an teneatur ipſum interrogare.

Reſp. Stando terminis caſus, Confeſſarium teneri illum interrogare, prout tradunt Suarez diſp. 32. de Pœnitent. ſect. 3. num. 7. Averſ. eod. tract. quæſt. 16. ſect. 11. cæterique commun. Ratio eſt, quia ſtante ex una parte mera probabilitate, quod Pœnitens ſemetipſum examinaverit ea diligentia, qua tenebatur; ex alia dubio rationabili, quod ille ex inadvertentia, aut oblivione, omittat aliquod lethale, nequit Confeſſarius pergere ad rectam efformationem judicii circa ipſum, ni prius valida aliqua ratione hoc rationabile dubium elidatur. Hinc cum illud elidi non poſſit, niſi per atteſtationem ipſius Pœnitentis, qui in hoc tribunal eſt reus, & teſtis; ideo neceſſe eſt, ut a Confeſſario interrogetur. Nec refert, quod interogatio contingat aliquo modo in ſupplementum examinis, ſpectantis a Pœnitentem; nam tendit ad exactam rationem judicii Sacramentali, quam procurare eſt onus Judicis, & ſic Confeſſarii, qui propterea nil mirum, quod in caſu teneatur Pœnitentem interrogare, cum ſecus nequeat rectum formare judicium de tali Pœnitente. Dixi poſtea, *ſtando terminis caſus*; etenim ſi Confeſſarius non meram probabilitatem, ſed moralem certitudinem haberet, quod Pœnitens ſemetipſum revera examinaverit ea diligentia, qua tenebatur, tunc cenſeo cum Medina de Confeſſ. quæſt. 19. Victoria, relato a Leandro de Pœnit. quæſt. 124. contra Leandrum ipſum, Suarez, Lugum, & alios, ibidem pro ſe ab eo citatos, Confeſſarium non teneri interrogare Pœnitentem. Ratio eſt, quia obligatio hunc interrogandi oritur in Confeſſario ex obligatione, quam habet Pœnitens examinandi ſeipſum; ideo enim hunc debet Confeſſarius interrogare, quia debet ſupplere illius examen, ſeu examinis defectum, ut docet Puteobonellus de Pœnit. quæſt. 3. art. 2. num. 8. Atqui ſuppoſita certitudine in Confeſſario, quod Pœnitens ſemetipſum examinaverit ea diligentia, qua tenebatur, nullus intervenit defectus per interrogationes ſupplendus; Ergo in hoc caſu non tenetur Confeſſarius Pœnitentem interrogare, non obſtante, quod credat, eum omittere &c. Et ratio fundamentalis eſt, quia ſuppoſita illa certitudine in Confeſſario, iſta credulitas deſinit eſſe rationabilis. Hinc ſicuti non peccat Pœnitens, omittens ulterius examen, quando eſt certus, ſemetipſum examinaſſe ea diligen-

Digitized by Google

ligentia, quæ juxta prudens commune hominum judicium ſufficit in ipſo, & aliis ſuæ qualitatis, etiamſi habeat probabilitatem, quod, ſi diutius excutiat conſcientiam ſuam, inveniet aliquod aliud peccatum clavibus exponendum, ut cum de Lugo, & Tamburino tradit Puteobonellus l. c. num. 4. & nos probavimus anno 1751. ad III. Aprilis, ita neque peccat Confeſſarius, omittens in caſu interrogare pœnitentem, eo ipſo, quod eſt certus &c.

CAS. III. Erubeſcit mulier fateri quoddam peccatum turpe, de novo commiſſum. Unde petita, ac obtenta a Confeſſario facultate ipſi faciendi Confeſſionem generalem, inter peccata anteactæ vitæ, jam abſoluta, illud exponit. Q. an ſatisfaciat ſuæ obligationi.

Reſp. cum Martinono de Sacram. tom. 3. diſputat. 50. ſect. 1. num. 17. Caſtropalao de Pœnitent. diſp. 1. punct. 10. num. 8. Thoma Hurtado & aliis, probabilius eſſe, quod non. Ratio eſt, quia, licet eſſe confeſſum, vel non, reputetur circumſtantia extrinſeca peccato mortali, inſpecto ſecundum ſuam eſſentiam; hujuſmodi tamen non reputatur, ſi peccatum conſideretur prout eſt materia remota Sacramenti Pœnitentiæ; ſub hac enim inſpectione, eſt quid valde diverſum peccatum mortale confeſſum a non confeſſo: ſiquidem non confeſſum eſt materia neceſſaria Sacramenti; confeſſum vero eſt pura materia ſufficiens, ac libera. Unde fit, quod primum regulariter reticeri non poteſt: ſecundum vero poteſt libere reticeri. Et ſic, in ratione materiæ, unum habet eſſe diverſum ab altero per conſequens, cum in Confeſſione materia exponi fideliter debeat ſecundum illud eſſe, quod habet, ut propriæ ſatisfiat obligationi, nequit unum peccatum mortale nondum confeſſum exponi ad modum eorum, quæ jam fuere abſoluta. Atqui mulier exponendo modo prædicto peccatum turpe, a ſe de novo commiſſum, iſtud exponit ad modum eorum, quæ jam fuere abſoluta, ſicque id non exponit ſecundum eſſe, quod habet in ratione materiæ Sacramenti; ergo non ſatisfacit ſuæ obligationi. Accedit, hujuſmodi expoſitionem decipere Confeſſarium, eique occaſionem præbere, ne exerceat, ut oportet, officium Medici, ac Judicis; quamvis enim mulier ſic confitendo, voce non dicat expreſſe, jam ſe fuiſſe confeſſam de tali peccato, id tamen dicit implicite, & facto ipſo, materiam neceſſariam operiendo velamine materiæ ſufficientis, & Confeſſionis generalis. Ergo ſuæ obligationi non ſatisfacit, quidquid ex adverſo dicant Diana part. 3. tract. 4. reſolut. 62. Jo. de Lugo de Pœnitent. diſput. 10. ſect. 2. §. 1. Giribald. eod. tract. cap. 1. dub. 5. num. 37. aliique.

CAS. III. Die feſto, in quo magnus adeſt populi concurſus, abſolvit Confeſſarius quoſdam Pœnitentes, accuſantes ſe de peccatis, de quibus dubitat, an ſint reſervata, ac ratione, quod peccata dubia non reſervantur: generatim vero (ut ſe citius expediat) quemlibet Pœnitentem abſolvit ſub hac tantum verborum forma: *Ergo te abſolvo a peccatis tuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

Q. quoad primum, an valide, quoad ſecundum, an licite.

Reſp. quantum ad primum affirmativæ, ſuppoſita dubii rationabilitate; & quod omnem poſſibilem diligentiam adhibuerit, ad ſe prius certificandum de veritate. Ratio in primis deſumitur a qualitate reſervationis, quæ, utpote odioſa, reſtringenda eſt ad caſus certo, non vero dubie reſervatos; juxta illam regulam juris in ſexto: *Dubia ſemper ad fa-*

vores conventi ampliari. Secundo, quia; ſi Decretum Clementis VIII. editum anno 1601. excipias, in quo caſus Bullæ Cœnæ etiam in dubio reſervavit (quod tamen anno ſequenti 1602. moderatum prætendunt Puteobonellus de Pœnitent. quæſt. 6. art. 2. num. 15. & alii quamplures, per aliud Decretum ejuſdem, in quo omiſit illas particulas *clare, vel dubie contentis*), nullus extat canon, nulla lex, nullum decretum præcipiens recurſum Pœnitentis ad reſervantem in caſu Peccati dubie reſervati; ſicuti extat quando agitur de peccato certe reſervato. Ergo ſignum eſt, quod peccata dubia reſervata proprie non cadunt ſub reſervatione, & ſic Confeſſarius valide illos Pœnitentes abſolvit. Neque dicas, dubium de caſu reſervato eſſe ſimul dubium de juriſdictione in Pœnitentem: ſed dubius de juriſdictione in Pœnitentem, hunc nequit abſolvere, ne Sacramentum exponat periculo nullitatis; ergo &c. Siquidem nego majorem cum Giribaldo de Pœnitent. cap. 15. dub. 2. num. 13. nam ſemel ac caſus dubius non eſt reſervatus, Confeſſarius hunc audiens, ea adhuc certus de juriſdictione in talem pœnitentem; ſicuti dubius, an votum emiſerit, certus eſt de perſeverantia ſuæ libertatis. Hinc ſicut iſte non tenetur eligere partem tutiorem obſervandi votum, ſemel ac, factis debitis reflexionibus, nequit de veritate certificari, ſed tuto poteſt ſua libertate perfrui, ita nec Confeſſarius tenetur dimittere Pœnitentes, ſemel ac, factis debitis reflexionibus, ac poſſibilibus diligentiis; nequit certificari, an tale, ac tale peccatum revera ſit reſervatum; ſed omni depoſita titubatione tuto poteſt illos abſolvere. Bonacina de Pœnit. quæſt. 7. punct. 5. §. 4. Suarez, Card. de Lugo, & alii. — Quanto ad ſecundum poſtea dico, DD. ſatis commun. affirmare, id fieri licite, adeoque ſine culpa etiam veniali ut videre eſt apud de Ligorio de Pœnit. cap. 1. dub. 1. num. 430. Ratio eſt, quia quoad Preces ſive antecedentes, ſive ſubſequentes nullum extat præceptum. Unde Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 3. de iis præciſe dicit, quod *laudabiliter adjunguntur*. Quoniam vero Rituale Romanum, juſſu Pauli V. editum, formam præſcribit quoad miniſtrationem Sacramentorum, & tit. de forma Abſolutionis inquit, *In Confeſſionibus autem frequentioribus omitti poteſt* Miſereatur &c. *& ſatis eſt dicere* Dominus Noſter Jeſus Chriſtus, &c. *uſque ad illud* Paſſio &c. in praxi hæc occaſione magni concurſus dicentur; reliqua tamen, ac præcipue ſubſequentia, alias non omittentur, ſecluſo alio urgenti, & rationabili motivo, cum ea dicenda præſcribat præfatam Rituale Romanum, eaque ſit praxis, ad uſus, ut communiter dicantur in adminiſtratione hujus Sacramenti.

MENSE MAII.

CAS. I. POEnitens, de peccatis ſuis vere dolens, poſtquam de iis confeſſa eſt, & a Confeſſario Abſolutionem obtinuit, huic ſubjunxit: *Padre, non intendo di obbligarvi ad alcun ſigillo; parlate pure delle mie iniquità con chi vi piace, che io ve ne concedo una piena licenza.*

Q. An Confeſſarius licite uti queat iſta facultate.

Reſp. probabilius negat. Ratio eſt, quia obligatio ſigilii nedum inducta eſt

eſt in favorem Pœnitentis, verum etiam in favorem ipſius Sacramenti. Jam vero licet Pœnitens poſſit cedere juri ad ſigillum, in quantum hic obligat in favorem ſui non ſic tamen in quantum obligat in favorem Sacramenti, & ob reverentiam huic debitam. Nec relevat, quod in cap. *Significaſti de Adulter.* Pontifex cum non reprehendat, qui de licentia Mulieris, penes ipſum confeſſæ de adulterio, hoc extra propalaverat; ut enim ex Navarro, & Barboſa recte notat Anacletus de Pœnit. diſt. 9. quæſt. 3. num. 35. tale Capitulum non loquitur de Confeſſione Sacramentali, ſed de acta extra Sacramentum, tam per adulterium, quam per adulteram.

CAS. II. Ruſticus ſolet ita confiteri: *Padre, mi accuſo ſe aveſſi beſtemmiato; ſe aveſſi mormorato; &c.* quibus auditis Confeſſarius, non curans de alia expreſſione, ipſi imponit pœnitentiam, & abſolutionem impertit.

Q. an validæ ſint iſtæ Confeſſiones; & an Confeſſarius ita ſe gerens peccet.

Reſpond. hujuſmodi Confeſſiones eſſe invalidas; & Confeſſarium ita ſe gerentem peccare mortaliter. Ratio primæ partis eſt, quia illæ Confeſſiones ſunt invalidæ, quæ perficiuntur cum materia inepta, ut conſtat paritate aliorum Sacramentorum. Atqui tales ſunt Confeſſiones prædicto modo factæ a Ruſtico; hic enim præciſe dicendo: *Mi accuſo ſe aveſſi beſtemmiato, ſe aveſſi mormorato, ſe &c.* nil niſi conditionatum, exponit, ac dubium, quod ſe ſolo non eſt materia ſufficiens, adeoque inepta ut ſola abſolvatur; ergo &c. Ratio ſecundæ partis colligitur ex prima; nam ſemel ac dicta materia inepta eſt, & hoc non obſtante Confeſſarius ſupra illam abſolute profert formam Abſolutionis, non curando, ut ſimul exponatur aliqua materia certa, nec exquirendo a Pœnitente (prout alioquin exquirere deberet) an quidquid ex ab eo expoſitis ſit ab ipſo certo commiſſum, Sacramentum exponit periculo nullitatis, & ſic mortaliter peccat. Hinc in hujuſmodi caſibus debet Confeſſarius interrogare Pœnitentem, an ea, de quibus ita ſe accuſat; revera fecerit, nec ne; eumque inſtruere circa modum, quo debet ſe accuſare; alias fieri quidem poteſt, quod ſimplicitas, ac bona fides Pœnitentis excuſet ipſum ita cofitentem; non ſic vero Confeſſarium, in tali caſu eum abſolute abſolventem, ut tradunt DD. commun.

CAS. III. Noſcit Confeſſarius ex Confeſſione conſtituti in gravi periculo mortis, hunc teneri reſtituere famam proximi graviſſime læſam, ac retractare apud aliquod Sæculares doctrinam falſam, quam docuit ex ignorantia graviter culpabili.

Q. quonam modo cum hoc ſe gerere debeat?

Reſp. Confeſſarium hoc in caſu debere infirmum adſtringere, ut convenienti modo famam ablatam reſtituat, & apud illas perſonas ſæculares doctrinam falſam retractet, per ipſummet Confeſſarium, ſi Pœnitens a ſemetipſo id facere non poteſt, aut per aliam idoneam perſonam; adeo ut omnis læſio in fama, & ſi quod aliud inde detrimentum perſonæ infamatæ evenit: modo poſſibili reſarciatur: & ſimiliter illæ perſonæ ſæculares nedum ab inſinuato errore retrahantur, ſed etiam, ſi quod aliud eiſdem, vel aliis temporale, aut ſpirituale damnum exinde reſultavit, poſſibili modo reparetur. Ratio utriuſque partis eſt, quia horum omnium ipſe infirmus fuit vera & noxia cauſa,

ut cum de Lugo inquit Giribaldus de Reſtit. cap. 4. dub. 4. num. 29. , proindeque cum ille , qui culpabiliter damnum cauſat , iſtud reficere , ac reparare teneatur , inde fit , quod id præſtare in caſu tenetur infirmus per ſe , ſi poteſt , per alium vero , ſi ex ſe id facere nequit : ſiquidem ignorantia non eximit ab hoc onere , quando eſt graviter culpabilis , ut in caſu præſenti . Pellizzarius correctus de Monial. cap. 10. ſect. 3. ſubſect. 1. pag. 378. edit. Roman.

MENSE JUNII.

CAS. I. Famulus defert litteram , ſeu internuncium ad ſui heri Concubinam .

Q. an ob hoc reus ſit peccati mortalis ?

Reſp. cum diſtinct. Vel famulus , deferens hujuſmodi litteram , ſeu internuncium , ſcit , aut rationabiliter dubitat , ibi contineri turpia , ſeu talem miſſionem ad turpia ordinari ; & in hoc caſu dico , ipſum , ob hoc , reum eſſe peccati mortalis . Ratio eſt , quia id agens cum tali notitia , formaliter cooperatur ad ipſam rem turpem ab hero intentam ; quæ ſicuti nunquam poteſt licite fieri , utpote mala ab intrinſeco , & ſi fiat , ſemper eſt peccatum mortale ; ita neque licitum eſt idem cooperari ; ac proinde ſi famulus eidem cooperatur ; mortaliter peccat , ac complex eſt mortalis malitiæ actionis . Vel famulus prædictus neque ſcit , neque rationabiliter dubitare poteſt &c. & tunc dico , ipſum ob hoc , non eſſe reum peccati mortalis . Et ratio eſt , quia in iſto caſu delatio litteræ , ſeu internuncii , reſpectu ipſius eſt res formaliter indifferens , ac per conſequens quid inſufficiens ad formale peccatum , nedum mortale , verum etiam veniale . Vide Vivam in 51. propoſ. damn. ab Innocent. XI. ac P. de Ligorio l. 2. tr. 3. cap. 2. art. 3. num. 67.

CAS. II. Sunt duo , quorum unus exiſtens extra Eccleſia , vult furari intra Eccleſiam , & alter exiſtens in Eccleſia vult furari extra Eccleſiam .

Q. an circumſtantia loci ſacri , in quo , ſeu circa quem , fuit ab his mentaliter commiſſum dictum peccatum , ſit neceſſario in Confeſſione exprimenda ?

Reſp. cum Suarez tom. 4. in 3. part. diſput. 22. ſect. 4. de 6. circumſt. *Ubi* verſ. Solet vero , Sayro in Summ. Pœnitent. cap. 8. num. 18. , & alii , circumſtantiam loci ſacri eſſe exprimendam a primo ; non ſic vero a ſecundo . Ratio primi eſt , quia cum actus interior , ab eo conceptus , non fuerit furandi præciſe , ſed furandi in tali loco ; nempe in Eccleſia , participat , ſeu contrahit eamdem malitiam ſpecificam , quam importat ipſum reale furtum , factum in Eccleſia . Propterea , ſicuti qui realiter furatus eſt in Eccleſia , debet hanc loci circumſtantiam exprimere , eo quia furto ſuperaddit malitiam ſpecificam ſacrilegii ; ita eamdem circumſtantiam & hic debet in Confeſſione exprimere . Ratio poſtea ſecundi eſt , quia reſpectu illius actus interioris peccaminoſi , ab hoc in Eccleſia concepti , locus ſacer ſenſibilis valde accidentarius eſt ; ac proinde non ſuperaddit eidem malitiam ſpecificam ſacrilegii , quæ in Confeſſione propterea exprimenda non eſt .

eſt. Ita etiam Navarrus in Enchir. cap. 10. num. 3. Azorius, Sotus, & alii.

CAS. III. Sacerdos exiſtens in peccato mortali fecit aquam luſtralem, ſeu benedictam.

Q. an per hoc novum Lethale commiſerit.

Reſp. negative cum Giribaldo de Sacram. in Gener. cap. 5. dub. 5. num. 25. & ſeq. contra Sayrum in Sum. Pœnit. cap. 27. num. 5. Ratio eſt, quia hujuſmodi benedictio, quemadmodum & confeſſio cujuſvis alterius Sacramentalis, non eſt confectio Sacramenti, nec tantæ dignitatis, ac ſanctitatis, prout hæc eſt, adeo ut paris culpæ reus dici debeat alterutrum conficiens. Propterea hac in re ea opinio probabilior videtur, non quæ ab omni peccato excuſat conficientem Sacramentalia in mortali, ſiquidem ſancta ſancte tractanda ſunt, ut tradidit Divus Dionyſius cap. 1. Eccleſ. Hierar. verſus fin. ſed quæ docet, Sacerdotem ſic ea conficientem peccare venialiter tantum, cum non agatur de actione, quæ fiat nomine Chriſti, aut per quam diſpenſentur merita Chriſti, vel denique per quam conferatur proprie ſanctitas, ſeu gratia ſanctificans. Ex quo inferes, Sacerdotem, qui confecit aquam luſtralem, ſeu benedictam, in peccato mortali, ob hoc commiſiſſe quidem novum Veniale, non tamen novum Lethale, ut etiam DD. ſatis comm. tradunt de Epiſcopo conferente Tonſuram, conſecrante Eccleſiam, vel Calicem, ut conficiente ſacrum Chriſma, ſeu Oleum infirmorum.

MENSE JULII.

CAS. I. FActa ſecunda denunciatione Matrimonii ineundi Cajam inter ac Sergium, anceps eſt Berta, an teneatur manifeſtare, quod Sergius rem habuit cum Sponſæ Sorore, prout hæc ei ſub naturali ſigillo manifeſtavit. Propterea conſulit Confeſſarium pro dubii ſolutione.

Quid hic reſpondet?

Reſpondet cum diſtinctione. Vel adeſt fundata ſpes, quod ſi Sergius ſecrete moneatur de impedimento, Matrimonium non contrahetur ante ablationem illius: Vel non adeſt talis ſpes. Si adeſt, inquit, Bertam non teneri manifeſtare &c. ſed potius de iſto Sergium monere vel per ſe, vel per illam, a qua ipſa intellexit, eum cum iſta rem habuiſſe. Ratio eſt, quia ſic nedum obviatur nullitati Matrimonii, verum etiam illæſa ſervatur fama Sororis Sponſæ, una cum cuſtodia ſigilli naturalis; quæ, cum in caſu ſervari poſſint, debent ſervari. Si poſtea non adeſt talis ſpes, tunc inquit, Bertam teneri manifeſtare, quod Sergius rem habuit cum Sponſæ Sorore. Ratio eſt, quia, juxta S. Thomam 2. 2. quæſt. 70. artic. 1. ad 2. motivum obviandi irreverentiæ a nullitate Sacramenti, ſacrilegio contrahentium, ac illegitimitati prolis naſcituræ, prævalet obligationi ſigilli naturalis, ut etiam tradunt Giribaldus de Matrim. cap. 8. dub. 6. Sanchez, Bonacina, & alii. Neque dicas cum Pontio de Matrim. lib. 5. cap. 34. Diana part. 3. tract. 4. reſolut. 221. aliiſque, præceptum denunciandi impedimentum non obligare, quando vel imminet grave damnum tertio, vel nullum ex denun-

Digitized by Google

nunciatione reſultat bonum ei, cujus gratia factum eſt tale præceptum. Porro hoc totum evenire in caſu, eo quia ſi fiat dicta manifeſtatio, inde emergit gravis infamia Sorori Sponſæ; inſuper nullum exinde reſultat bonum tum Sacramento, cum Sponſis, ac proli naſcituræ: fiat enim hypotheſis, quod facta illa manifeſtatione tam Sergius, quam Soror Sponſæ, negent perfracte delictum commiſſum, in hoc caſu differetur quidem, inter ipſos celebratio Matrimonii per aliquod tempus; aſt quia delictum a Certa probari non poterit, Sponſi tandem contrahent. Contra vero quoad primum de damno, reſpondeo, id quidem verum eſſe quando damnum grave imminet ipſi manifeſtanti, ſeu denuncianti, non vero quando imminet alteri; ni forte hoc ſit damnum ſpirituale aliorum, puta grave ſcandalum plurium perſonarum; de quo non ſumus in caſu. Ad aliud de non reſultantia boni, id nego abſolute; ad impediendum namque Matrimonium nondum contractum, ſufficit unus teſtis, ex cap. *Præterea* de Sponſalib. Vide Giribaldum loc. cit.

CAS. II. Sacerdos optime noſcit, ſe eſſe in Morali Theologia modiciſſime verſatum; aſt quia fortuito fuit ad audiendas Confeſſiones approbatus, exercet hoc miniſterium.

Q. an tuta conſcientia id facere poſſit.

Reſp. negative. Ratio clara eſt, quia nempe quoties tale miniſterium exercet; exponit ſe periculo in illo errandi, nedum proferendo ſententiam tamquam Judex ſuper Cauſas, defectu ſcientiæ, ipſi ignotas; ſed etiam tacendo ea, quæ tamquam Doctor tenetur docere, ac declarare Pœnitentibus; & non ſubminiſtrando eiſdem tanquam Medicus opportuna, & apta remedia pro morbis ſpiritualibus, quos ipſo non noſcit. Unde cum exponens ſe periculo errandi in materia adeo gravi, nequeat dici quod tuta conſcientia id faciat; ideo nec tuta conſcientia id facit Sacerdos in caſu. Et ſane, ſi graviter peccat Pœnitens confitendo peccata ſua Confeſſario, quem ſcit ignorantem, ac ineptum ad percipiendam eorum gravitatem, ut cum aliis, communiter docet Suarez de Pœnit. diſput. 28. ſect. 2. num. 9. a fortiori graviter peccat Sacerdos, exponens ſe ad audiendos hujuſmodi Pœnitentes. Nec relevat approbatio obtenta; hæc enim, utpote obtenta fortuito, per accidens, necnon ex defectu vere cognitionis Sacerdotis, huic non ſuffragatur, ſemel ac iſta cognoſcit ſe ineptum ad facioſanctum hoc miniſterium. Ita DD. comm.

CAS. III. Dubitat Sempronius, ſe eſſe excommunicatum: Primo, quia ſuadente Diabulo percuſſit indutum habitu Clericali, de quo, non obſtante omni diligentia adhibita, certo ſciri non potuit, an vere ſit Clericus. Secundo, quia per plures annos exercens officium vulgo dictum *del Contrabandiere* mercimonii cauſa e Statu Eccleſiaſtico ſæpe extraxit annonam, puta, modo frumentum, modo &c.

Q. an vera ſit, ob hoc duplex motivum, ac teneatur ſe gerere ut excommunicatum.

Reſp. negative quoad primum; affirmative quoad ſecundum, ſi erat conſcius latæ Excommunicationis Pontificiæ contra præſumentes extrahere hujuſmodi e præfato Statu. Ratio primæ partis ex eo deſumitur, quod, cum Excommunicatio major ſit quam maxime odioſa, ac pœna graviſſima, eidem ſubjici quis non debet, niſi certo conſtet de delicto, cui a jure talis pœna annexa eſt. Sed in caſu certo non conſtat de deli-

delicto, cui talis pœna a jure annexa eſt; ſiquidem, non obſtante omni diligentia adhibita, certo ſciri non potuit, an indutus habitu Clericali percuſſus, ut vera Clericus; ergo &c. Accedit; nondum ignorantiam juris, verum etiam ignorantiam facti ab excommunicatione excuſare, cum in utroque caſu deſit contumacia, quæ ad incurrendam hanc pœnam requiritur. Atqui in Sempronio percutiente fuit ignorantia facti, ſcilicet, an ab ipſo percuſſus, eſſet verus Clericus, cum etiam hinc & nunc id ab ipſo ignoretur, non obſtante omni diligentia adhibita, ergo &c. Denique juxta Bonacinam, & alios, ſatis communiter excuſat a prædicta excommunicatione etiam ignorantia probabilis. Porro hanc fuiſſe in Sempronio percutiente, ex eo clare colligitur, quod hactenus nondum agnovit, an percuſſerit Clericum; ergo dici debet, Sempronium in caſu non teneri ſe gerere ut excommunicatum; præcipue cum, juxta dicta, excommunicato exigat contumaciam, ideoque ſpretum quemdam, ſaltem virtualem, legis, quo quis certo ſciat, ſe ponere opus ſub cenſura prohibitum; qui certe in noſtro caſu non fuit in Sempronio: quem propterea dicendum eſt non teneri ſe gerere ut excommunicatum. Ratio poſtea ſecundæ partis aperte conſtat ex variis Conſtitutionibus Pontificis, nimirum Gregorii XIII. Pauli V. Urbani VIII. aliorumque Summorum Pontificum, inter alias pœnas, etiam illam Excommunicationis latæ ſententiæ infligentium contra præſumentes extrahere prædicta e Statu Eccleſiaſtico ſine debita licentia Summi Pontificis, aut privilegio peculiari oſtenſo: prout eas confirmando, ac innovendo quoad omnes, & ſingulas pœnas, ibi comminatas, & ſtatutas, declaravit Benedictus XIV. Motu proprio 29. Junii 1748. inſerto Conſtitutioni 53. tom. 1. Bullarii ejuſdem. Verum quidem eſt, quod licet Euſebius Amort de Pœnit. diſp. 9. in Indice Excommunicationum latæ ſententiæ Papæ reſervatarum litt. E. v. *Eccleſiaſtico e Statu*, afferat, hanc Excommunicationem reſervari Pontifici vi Bullæ *Superni* Urbani VIII. §. 5. tamen, quantum ex ejus lectione percipere potui, nec, ibi, nec in aliis Bullis Pontificis, ullum verbum inveni, ex quo colligatur, eamdem Excommunicationem eſſe reſervatam Pontifici, vel alii Superiori Eccleſiaſtico. Item licet quidam alii affirment apud P. Victorianum Premoli in Catalogo Excommun. cap. 9. num. 32. eamdem eſſe reſervatam Papæ *ex conſuetudine*; tamen neque de hac ſatis conſtat juxta relationem mihi factam a pluribus viris doctis, jamdiu verſantibus, & agentibus hic Bononiæ in utroque Foro.

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. Metuit Cajus, Judicem fore ipſi adverſum in deciſione litis, propterea confert munus illius Concubinæ, ut hæc præſentialiter, aut ſcripto, vel internuncio, pro eo intercedat. Q. an Cajus licite id facere valeat.

Reſp. Cajum non poſſe id facere, ut Concubina pro eo præſentialiter intercedat; bene vero ut pro ipſo intercedat ſcripto, vel internuncio. Ratio primæ partis eſt, quia ſi Concubina intercedat præſentialiter, exponit ſe proximo & aperto periculo delinquendi mortaliter una

una cum ipſomet Judice Amaſio. Unde cum nemini licitum ſit, etiam pro toto mundo lucran do, alterum exponere periculo proximo & aperto delinquendi moralite r, eo quia hujuſmodi expoſitio ſtatim ex ſe mala eſt, cum ipſe amor periculi peccatum ſit, ut communiter D. D. advertunt ſuper illud Ecc leſiaſt. 3. *Qui amat periculum, in illo peribit*; ideo &c. Ratio ſecun dæ partis eſt, quia interceſſio, vel commendatio facta etiam per Concubinam ſcripto, vel internuncio, eſt quid a peccato remotum, & fieri, ac recipi poteſt, abſque ulla vel minima, prava cogitatio ne: & ſi in alterutro, hac occaſione, concipitur aliqua prava cogitatio, id eſt per accidens, ac præter intentionem Caii, cujus actio eam non igerit, ſed prave cogitantis malitia. Hinc ſicuti communiter admittitur eſſe licitum, ex juxta, & gravi cauſa, petere mutnum ab eo, qui prævidetur illud non daturus abſque uſura, eo quia ſi hic non dat abſque uſura, id evenit per accidens, ac ex ſola ejus malitia; ita etiam licet Cajo ob eamdem rationem dicto modos penes Judicem intercedere per Concubinam, ne adverſum illum habeat in deciſione litis, ut ſuppono, juſtæ, ac gravis momenti.

CAS. II. Poſtquam Advocatus in Cauſa principali egit pro mercede in favorem unius ex colliriga ntibus, agit ex charitate in Cauſa appellationis pro altera parte contraria.

Q. an tuta conſcientia id facere poſſit.

Reſp. cum Jo. Angelo Boſſio de Conſc. Erron. & opin. tit. 1. §. 28. num. 780. probabilius eſt, quod non. Ratio eſt, quia Cauſa appellationis non eſt Cauſa diverſa a principali, ſed una & eadem cum illa; vel ſaltem eſt illius ſequela. Unde ſicut in una & eadem Cauſa Advocatus non poteſt tuta conſcientia agere pro, & contra; ita ſi in Cauſa principali egit in favorem unius ex colliiigantibus, tuta conſcientia agere nequit, etiam ex charitate, in Cauſa appellationis pro altera partem lædere poterit partem, quam in priori defendit; vel forte oportebit, eum aſſerere quod prius negavit, vel e contra; quod eſſe non debet; & ſic neque tuta conſcientia fieri poteſt.

CAS. III. Pœnitens malitioſe reticuit quoddam Mortale; cujus tamen reticentiæ dein magna pœnitentia doctus, eidem Confeſſario talé peccatum una cum reticentia in præcedenti manifeſtavit, ſed ſine repetitione aliorum mortalium, quæ in priori Confeſſione expoſuerat. Q. an hæc ſecunda Confeſſio ſit valida.

Reſp. cum diſt. Vel quando Pœnitens manifeſtavit talé peccatum cum præcedenti reticentia Confeſſario, hic adhuc recordabatur peccatorum, quæ in hujuſmodi præcedenti Confeſſione ipſi Pœnitens expoſuerat: vel non. Si non; dico, hanc ſecundam Confeſſionem eſſe invalidam. Ratio eſt, quia ſi Confeſſarius non amplius recordabatur peccatorum, quæ ipſi expoſita fuerant in præcedenti confeſſione, etiam ſecunda Confeſſio non habuit neceſſariam integritatem, neque Confeſſarius potuit adæquatum judicium efformare circa ſtatum Pœnitentis, qui propterea utramque debet ex integro repetere, ut valide ac integre abſolvatur. Si poſtea Confeſſarius adhuc recordabatur &c. tunc dico, ſecundam Confeſſionem eſſe validam, quia illa reminiſcentia peccatorum, quæ ſecunda vice Pœnitens indicavit, ſe antecedenter penes ipſum jam fuiſſe confeſſum, erat ſufficiens, ut Confeſſarius rectum, ac integrum judicium

rium efformaret circa ſtatum Pœnitentis; cujus proinde ſecunda Confeſſio eſt valida. Ita Navarrus, Bonacina, aliique comm.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. Abet quis Confeſſarium ordinarium, cui communia & levia peccata fatetur; & quoties aliquid grave, ſeu mortale ſupervenit, tunc alteri Confeſſario confitetur, ne ordinarius id ſciat.

Q. an hæc confitendi methodus ſit vituperabilis.

Reſp. per ſe eam non eſſe vituperabilem, ſaltem ut peccaminoſam, ſi Pœnitens cum vero dolore, rectaque diſpoſitione ad utrumque Confeſſarium accedat. Ratio eſt, quia uterque eſt Confeſſarius legitimus; nec ulla lege præceptum eſt Pænitenti, ut ad quem accedit pro venialibus, accedere etiam debeat pro mortalibus. Nec refert, quod Pœnitens id faciat, ne ordinario nota ſint ſua mortalia: quemadmodum enim non peccat Monialis, ſi quandoque lapſa in peccatum grave nolit illud Ordinario detegere, ſed Extraordinarium petat, & huic illud confiteatur; ita neque peccat Pœnitens in caſu; id enim non fit ad ſimulandum Ordinario virtutem, & ſanctitatem, quod eſſet hypocriſis; neque ad Ordinarium decipiendum; ſed ad uſum juris, ac libertatis confitendi cui vult, & ad ei occultandum peccatum, cui hoc non tenetur manifeſtare. Caſtropalaus de Pœnit. diſput. 1. punct. 10. num. 10. Dixi poſtea, hujuſmodi methodum non eſſe vituperabilem *per ſe*, & *ut peccaminoſam*; quia per accidens fieri poteſt, quod ſit animæ Pœnitentis minus proficua, & quandoque etiam periculoſa: puta, ſi Pœnitens aliquem Confeſſarium incognitum adeat, qui neſciat congruam ipſi applicare medicinam. Propterea conſultum eſt, ad eumdem ſemper accedere.

CAS. II. Confeſſarius imponit Pœnitenti ſatisfactionem a principio revera juſtam, ac rationabilem; ſed poſtea Pœnitens ipſe factus eſt impotens ad ſic ſatisfaciendum. Q. an per interpretationem valeat hic ſibi eam a ſemetipſo relaxare.

Reſp. affirmative cum Puteobonello de Pœnit. quæſt. 4. art. 5. num. 9. Giribaldo eod. tract. cap. 12. dub. 12. & aliis paſſim; ſi Pœnitens ſit ſufficienti ſcientia inſtructus, caveatque ne ſibi nimium indulgeat. Ratio eſt, quia interpretatio non eſt actus juriſdictionis, ſeu poteſtatis Sacerdotalis; ſed eſt actus prudentiæ, ac ſcientiæ, quo dignoſcitur, an in caſu adſit revera iſthæc impotentia ad ſatisfaciendum: Ergo ſi hujuſmodi ſcientia, ac prudentia reperiatur, quantum ſufficit, in Pœnitente, ac ipſe ſemetipſum revera cognoſcat impotentem ad ſatisfaciendum, vel in totum, vel in parte (ut evenire poteſt quando pœnitentia eſt in partes diviſibilis), tunc per interpretationem poteſt eam ſibi relaxare proportionate ad impotentiam, hoc eſt, declarare, is ad eam non teneri; quamvis conſultius ſit adire alium prudentem, ac doctum Confeſſarium pro tali effectu.

CAS. III. Puella plena cum deliberatione conſenſit in mentale carnale commercium cum Amaſio. Q. an debeat exprimere in Confeſſione quod ipſa eſt Virgo.

Reſp. affirm. cum Navarro, Azorio, aliiſque communius. Ratio eſt, quia etſi hujuſmodi actus, quo conſenſit in mentale carnale ſtuprum cum Ama-

Amaſio fuerit merus actus internus; tamen per ipſum habuit pro objecto ipſum ſtuprum carnale cum tali perſona, cum quo propterea eſt ejuſdem ſpeciei. Neque dicas, iſtud peccatum non eſſe ſpeciale peccatum luxuriæ, niſi quando revera defloratur, ac corrumpitur virgo; id enim eſt verum, ſi agatur de ſtupro reali, ac de requiſito ex. gr. ad incurrendam reſervationem, ubi ſtuprum eſt reſervatum; non tamen ſi agatur de pure mentali; ut patet etiam in deſiderio adulterandi; cujus ſpecies debet exprimi, etiamſi quis tantum concupiverit uxorem alterius.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. PŒnitens, jam lucratus Jubilæum in prima hebdomada, repetit opera præſcripta etiam in fecunda, & in hac abſolvitur a caſu Pontificio, in quem relapſus eſt. Q. an valide.

Reſp. probabilius eſſe, quod non. Ratio eſt, quia facultas eligendi Confeſſarium, a quo quis poſſit abſolvi a reſervatis, conceſſa ad effectum conſequendi Jubilæum quindecim dierum, non eſt conceſſa pro utraque, ſed tantum *in una, vel altera hebdomada* disjunctive; ut patet ex verbis Bullæ, & ut declaravit Sacra Congregatio menſe Maji 1610. teſte Filliucio tom. 1. tract. 8. numer. 201. de cujus declarationis authenticitate immerito nonnulli dubitant; cum Filliucius eo tunc eſſet Romæ Pœnitentiarius, ob tale decretum receſſerit ab opinione contraria, quam prius docuerat: quod plane non feciſſet, ſi ipſi non innotuiſſet authenticitas talis decreti. Hinc fel. rec. Benedictus Papa XIV. in Epiſt. Circul. pro Jubilæo Anni Sancti 1750. reflectens numer. 84. quod non ageretur *de Jubilæo duarum hebdomadarum*, ſed integri anni, declaravit, quod in eo poſſet quidem, ſæpius iterando opera injuncta, ſæpius etiam acquiri *Indulgentia*; non ſic tamen quis abſolvi a Cenſuris de novo incurſis, & caſibus reſervatis de novo commiſſis &c. Ergo a fortiori nec Pœnitens in caſu noſtro. Polaccus in Urb. VIII. ſect. 41. numer. 3. Amort de Pœnit. diſp. 7. quæſt. 3. quæſtiuncula 63. aliique.

CAS. II. Sergius Confeſſarius, jamdiu ſolitus confiteri Sempronio, quadam die ipſe excepit Confeſſionem ejuſdem, ex qua cognovit, ipſum nec eſſe Sacerdotem; unde penes illum deinceps amplius confeſſus non eſt. Q. an per hanc abſtinentiam a Confeſſione illi facienda, fregerit ſigillum Sacramentale.

Reſp. in toto rigore Sergium non fregiſſe ſigillum Sacramentale. Ratio eſt, quia per hoc, quod penes illud deinceps amplius confeſſus non ſit, nil revelavit de crimine ipſius Sempronii, cum innumeræ poſſint eſſe cauſæ mutandi Confeſſarium. Quamquam vero in caſu non intervenerit fractio ſigilli, dicunt nihilominus de Lugo, Viva, aliique communius apud de Ligorio de Pœnit. cap. 2. dub. 1. num. 660. quod intervenerit quædam odioſa exprobatio Pœnitenti, ob quam propterea ſubdunt, Sergium teneri adhuc penes ipſum confiteri, illi manifeſtando aliquod peccatum ſine intentione Abſolutionis. Verum hoc mihi non placet, quia eſſet ſimulatio Sacramenti, quæ, utpote mala ab intrinſeco, neque in hoc caſu licita eſt. Hinc cenſeo cum Sanchez de Matrim. libr. 3. diſp. 16. num. 5. Sergium in caſu non teneri amplius illi confiteri; imo mihi videtur, quod nempe id facere poſſit,

ſit, ut evitet ſimulaticnem Sacramenti ; nam, ut dictum eſt, per hoc, quod ad ipſum amplius non accedat, non intervenit fractio ſigilli, nec proprie odioſa exprobatio, cum Confeſſio ſit libera.

CAS. III. Sacerdos ruralis, quodam mane exiſtens in peccato mortali, habens copiam Confeſſarii, præmiſſo Contritionis actu celebrat, ac dein abſolvit Sociam in peccato turpi contra ſextum, exiſtentem in mortis articulo, eo quod alius ſimplex Sacerdos, ſolus exiſtens in loco ultra ipſum, vocatus ſe excuſavit dicens, non habere poteſtatem excipiendi Confeſſiones, & abſolvendi. Q. primo, quæ requirantur, ut licet quis celebrare poſſit in allato caſu, non præmiſſa Confeſſione. Secundo, quanta loci diſtantia eſſe debet inter Pœnitentem & Confeſſarium, ut primus vere dicatur non habere copiam Confeſſarii. Tertio, an valide ac licite in præfato caſu Sacerdos complex abſolvat Sociam in peccato turpi.

Reſp. quoad primum, requiri tum Confeſſarii abſentiam, cum etiam quod hic nequeat abſque gravi incommodo conveniri; item quod adſit urgens motivum celebrandi, ac eliciatur actus contritionis; ſi enim vel adeſt, vel commode Confeſſarius conveniri poteſt, tunc urget præceptum prius expiandi propriam Conſcientiam. nedum latum a Tridentino, verum etiam ab Apoſtolo per illa verba : *Probet autem ſe ipſum homo &c.* Similiter debet ſimul concurrere urgeus motivum celebrandi, eo quia ſi non concurrit tale motivum, nulla eſt neceſſitas, quod Sacerdos celebret, & ſic debet a celebratione deſiſtere ob reverentiam Sacramenti, & ut obſervet dictum præceptum. Debet denique eliciere actum Contritionis, quia hic eliciendus eſt in Confeſſionis ſubſidium. Quantum ad ſecundum dico, non poſſe quoad hoc generalem ceregulam aſſignari, cum pendeat a circumſtantiis illius, qui debet celebrare; necnon a qualitate temporis, viarum &c. major namque diſtantia requiritur pro Sacerdote juvene, & robuſto, ac pro ſene, aut debili : huic enim fieri poteſt, quod ſit gravi incommodo facere unum milliarium, non ſic primo duo, vel tria milliaria. Quare tanta debet intercedere diſtantia, ut, attentis prædictis circumſtantiis, & qualitatibus, in prudenti hominum exiſtimatione iter ſit celebraturo notabiliter incommodum reſpective. Ad tertium reſpondeo cum diſtinctione : Vel pro Abſolutione hujuſmodi Pœnitentis poteſt haberi ſub alio pretextu ille ſimplex Sacerdos, qui ſemeptiſum excuſavit, aut alius; vel non. Si non; dico, valide ac licite Sacerdotem complicem in talibus circumſtantiis eam abſolvere, quia tunc vere eamdem abſolvit in caſu extremæ neceſſitatis, ac deficiente quocumque alio Sacerdote, qui Confeſſarii munus obire poſſit, cum in hoc rerum ſtatu perinde ſit, ac ſi nullus alius adeſſet Sacerdos præter ipſum; cui proinde eo tunc non prohibetur abſolvere complicem ; ut patet ex Conſtitutione *Apoſtolici muneris* edita a Benedicto XIV. die 8. Februarii 1745. Si vero pro Abſolutiones talis Pœnitentis poteſt haberi ſub alio pretextu ille ſimplex Sacerdos &c. puta, ſub pretextu aliquid diſponendi pro anima ſua ; vel alius, quem Pœnitens abſque periculo ſe graviter Infamandi, aliiſque malam ſui ſuſpicionem ingerendi, poſſit eligere : tunc dico, quod ſi complex Sacerdos, hujuſce rei conſcius, non monuit Pœnitentem ſe in hoc rerum ſtatu non poſſe ipſam abſolvere, proindeque alium Sacerdotem eſſe advocandum ; & ex induſtria neglexit adhibere media congrua, ut alius de facto advocaretur; valide quidem eam abſolvit, ſi ipſa erat rite diſpoſita ad Pœnitentiæ Sacramentum, cum Pontifex expreſſe ibidem dicat, ſe non itendere

Digitized by Google

dere pro formidando mortis articulo eidem Sacerdoti, quantumvis indigno, neceſſariam juriſdictionem auferre, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat; eam tamen abſolvit illicite, ac propter auſum, in majorem Excommunicationem Summo Pontifici reſervatam incurrit; ut conſtat ex Conſtitutione ſupra relata. Cæterum, in hoc caſu, quo aliunde Sacerdos advocari nequeat, hæc induſtria adhiberi debet, ut præfato prætextu advocetur ſimplex Sacerdos, qui ſemetipſum prius excuſavit, eique a Pœnitente declaretur ſub ſigillo Confeſſionis, quod ab altero Sacerdote, utpote complice, ipſa abſolvi non poteſt; proindeque quod ipſe in eo ſtatu ejuſdem Confeſſionem, excipiat; ea enim declaratio tamquam ordinata ad Confeſſionem, per ſe ex ſua natura pariet in audiente obligationem ſigilli ſacramentalis, ſicut aliæ ſcripturæ, vel locutiones ordinatæ ad Confeſſionem. Neque hoc mirum videri debet, quod perſona moribunda ante actualem Confeſſionem teneatur manifeſtare ſuum crimen Sacerdoti ſimplici, cum hic ſit unicus, qui in caſu poteſt ipſam abſolvere, & cui quodammodo crimen, cum Sacerdote complice commiſſum; ea in circumſtantia eſt reſervatum, ut inquit P. Euſebius Amort de Pœnit. diſp. 10. ſ. 2. quæſt. 8.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. POEnitenti obligato ad reſtituendum Confeſſarius denegat Abſolutionem, eo quod ille reſpondet, ſe prius velle conſulere peritiores, ac poſtmodum ſe id facturum, ad quod tenetur. Q. an juſte huic negetur Abſolutio.

Reſp. cum diſtinctione. Vel obligatio reſtituendi, quam Pœnitens in caſu dicitur habere, eſt omnino certa, ac prius potuit peritiores conſulere; vel non. Si primum; dico, Confeſſarium jure ei negare Abſolutionem. Ratio eſt, quia rebus ſic ſtantibus poteſt Confeſſarius rationabiliter ſuſpicari, quod Pœnitens ideo ita loquatur, quia non eſt vere paratus ad reſtituendum; cum enim antea potuerit conſulere peritiores, idque facere omiſerit, purus prætextus rationabiliter hic credi poteſt, ut a Confeſſario carpat Abſolutionem, quam proinde jure illi negat. Si ſecundum; oppoſitum aſſero: nam ſemel ac reſtitutionis obligatio non eſt omnino certa, aut revera non potuit &c. jus habet conſulendi peritiores, ceſſat præfatæ ſuſpicionis motivum ideoque non abſque injuria ipſi negatur Abſolutio, eo quod dicat, ſe velle conſulere peritiores, ac poſtmodum id ſe facturum, ad quod ipſe tenetur.

CAS. II. Facta cuidam Pœnitenti ſatiſfactionis commutatione, hic primam perſolvit. Q. an licite.

Reſp. affirm. cum Suarez, Bonacina, & aliis comm. Ratio eſt, quia cum commutatio ſit in favorem Pœnitentis; vere hic poteſt cedere juri ſuo, vel eo uti pro libito, & ſic ipſi liberum remanet, primam, aut ſecundam ſatiſfactionem executioni mandare.

CAS. III. Sacerdos in mortali exiſtens baptizat parvulum vix natum, morti proximum, non præmiſſo actu Contritionis. Q. an committat ſacrilegium.

Reſp. neg. cum Giribaldo de Sacram. in Gen. cap. 5. dub. 4 num. 21. ſi neceſſitas urgeat puerum baptizandi, ac Sacerdoti tempus non ſuppetat eliciendum actum Contritionis. Ratio eſt, quia neceſſitas procurandæ in-

infanti æternæ ſalutis præponderat apprehenſæ irreverentiæ Sacramenti, quinimmo cum Sacramenta ſint inſtituta in ſalutem animarum, nulla in caſu irrogatur irreverentia Sacramento, ob hujus adminiſtrationem, non præmiſſo Contritionis actu, cum, ob defectum temporis ad ipſum eliciendum, ejuſdem in tali circumſtantia eliciendi non adſit præceptum: ob quam rationem nec peccat is, qui exiſtens in peccato, & non habens tempus eliciendi actum Contritionis, conſumit hoſtiam conſecratam, ne ab ingruentibus hæreticis contemnatur.

MENSE DECEMBRIS.

CAS. I. PArochus in Diœceſi venit ad Urbem quavis hedbomada, raro tamen pernoctat extra Parœciam. Q. an graviter violet obligationem reſidentiæ.

Reſp. cum diſtinct. Vel talis Parochus pluries id facit intra hebdomandam, quidem per totam, aut fere integram diem: vel id facit ſemel tantum; aut, ſi pluries, ad breve, ac modicum tempus præciſe. Si primum; dico, ipſum graviter violate obligationem reſidentiæ; quamvis ſubſtitutum in Parochia relinquat ſuæ abſentiæ, tempore. Ratio eſt, quia ſic deeſt perſonali regimini ſuorum Parochianorum per tempus anni notabile; ad quod regimen cæteroquin tenetur ſub gravi, nedum jure Eccleſiaſtico, verum etiam Divino, ut colligitur partim *ex cap. extirpandæ §. qui vero de Præben.* partim ex Tridentino *ſeſſ. 23. de ref. cap.* 1. Propterea, id Parocho non licere, quamvis nocturno tempore reſideat penes ſuam Eccleſiam, & in hac celebret ſummo mane, declaravit S. Congregatio Conc. die 10. Maji 1681. Si ſecundum; dico, ipſum graviter non violare obligationem reſidentiæ. Ratio eſt, quia ille interpolatus dierum, vel horarum numerus non fecit in toto anno abſentiam duorum menſium, per quod temporis ſpatium poteſt Parochus ex cauſa, quæ ipſi æqua videatur, ac ſubſtituto ſibi idoneo, ſaltem per dies ſigillatim interpolatos, abſque mortali peccato abeſſe; ut eruitur ex Tridentino l. c. Dico *ſaltem per diem ſingillatim interpolatos*, ob Notificationem 17. olim Eminentiſſimi Archiepiſcopi, dein Papæ Noſtri Sanctiſſimi Benedicti XIV. quam hic adamuſſim obſervari a novo Eminentiſſimo Archiepiſcopo, ac Principe, præceptum eſt.

CAS. II. Obligatus quotidie celebrare ad mentem Teſtatoris, recepit eleemoſynam, ac Miſſam applicavit ad mentem alterius tum feria V. in Cœna Domini, cum in die omnium Defunctorum. Q. an licite.

Reſp. quamvis improbare non audeam ſententiam Dianæ abſolute affirmantis par. 1. tract. 4. reſol. 86. probabilior tamen mihi videtur opinio Fraxinelli ſect. 4. concl. 4. aliorumque negantium id licite factum a Capellano in caſu. Ratio eſt, quia licet hic revera potuiſſet feria V. in Cœna Domini deſiſtere a celebratione, & Communionem ſumere cum Clero; itidem in die omnium Defunctorum non celebrare ad mentem Teſtatoris, ſed Miſſam applicare pro defunctis in communi, ut reſpondit S. Rituum Congregatio die 4. Auguſti 1665. tamen ſemel ac reſolvit celebrare prædicta feria quinta ob ipſi occurrentem opportunam occaſionem, tunc licite id peragendi, & vice verſa non celebrare pro Defunctis in communi, in die omnium fidelium Defunctorum, ſed pro aliquo in particulari; ſtatim occurrit obli-

obligatio Miſſæ quotidianæ pro Teſtatore, utpote prior in tempore, & quidem urgens ex juſtitia, ratione oneris aſſumpti ad celebrandum pro ipſo, ſeu conformiter ad mentem ipſius; negari enim non poteſt, quod obligatio cum ipſo contracta, ſit de celebrando ad ipſius mentem quotidie: ergo etiam tali die, ſemel, ac iſte celebrat vel pro aliquo in particulari: eo plane modo, quo licet obligatus ad celebrandum quotidie, poſſit quandoque abſtinere a celebratione cauſa honeſtatis, vel alterius virtutis; tamen non per hoc poteſt eo tunc accipere ab alio eleemoſynam, & pro eo celebrare, quia tunc non eſſet devotio, humilitas, vel alia virtus, quæ ipſum induceret ad non celebrandum pro onere quotidiano; bene vero eſſet avaritia, quæ ipſum potius induceret ad accipiendum aliud ſtipendium; & ſic ad recipienda duo ſtipendia pro eadem Miſſa, quod reprobatum eſt per S. Congregationis Decreta. Quemadmodum ergo in hoc caſu ſi Sacerdos celebret celebrare teneiur pro onere quotidiano, quamvis abſolute poſſet a celebrando deſiſtere; ita idem quoque dicendum de Capellano quoad Miſſam ſive feriæ quintæ in Cœna Domini, ſive diei omnium fidelium Defunctorum. Videm Giribaldum de Sacriſ. Miſſ. cap. 4. dub. 5. n. 22. & ſeqq.

CAS. III. Dominus directus cujuſdam fundi, ab ipſo dati in Emphyteuſim, donavit illum cauſa mortis quoad proprietatem uni, quoad uſumfructum alteri. Q. cui ex his debeatur Laudemium.

Reſp. quoad hoc ſtandum eſſe praxi, ac conſuetudini locorum; hæc enim vim legis habet, eſtque optima legum interpres. Hinc licet communior ea opinio videatur, quæ docet, Laudemium in caſu deberi Uſufructuario, quia eſt quidam uſus, ac fructus proprietatis, qui, ut patet, ad Uſufructuarium ſpectat, tamen apparet æquitati ac praxi conformius, quod debeatur Domino directo habenti proprietatem: tum quia Laudemium quaſi dicitur a laude & obſequio Domini, cui proinde ſolvendum videtur, quemadmodum ei ſolvitur annualis penſio in recognitionem dominii directi: tum quia illi debetur Laudemium, ad quem ſpectat facere inveſtituram, & immittere in poſſeſſionem; quod ſane non ad Uſufructuarium, ſed ad Dominum proprietatis, adeoque ad Dominum directum ſpectat: Accedit, praxim huic ſecundæ ſententiæ videri favorabiliorem: ergo potius Domino directo debetur; ut inter alios docent Roſignolus de Empyt. prænot. 4. n. 13. contra Bonacinam, Giribaldum & alios.

L A U S D E O.

Digitized by Google